

Úkoly duchovenstva v dnešní sociální a hospodářské krizi.

I.

Napsal P. Alois Stork, S. J.

Otisk článků z Věstníku Jednot duchovenských
ročník 1931.

Cena 4 Kč.

Úkoly duchovenstva v dnešní sociální a hospodářské krizi.

Úvodem.

Předpokládám, že duchovní správcové, kterým záleží na spáse duší, odebírají „Směrnice“ vydávané „Edicí Smíru“ v Přerově pro drobnou práci laickou ve farnostech. Do lednového čísla tohoto časopisu napsal jsem pro laiky pastorační pojednání o dnešní sociální a hospodářské krizi. Nebudu je opakovati, pouze je doplním.

Nutno především uvést i ještě jednu příčinu dnešních kritických poměrů, které hrozí vyvrcholit ve světovou revoluci. Není to jen liberalismus, nejsou to jen politické a hospodářské snahy emancipační barevných národů, není to jen odklon lidské společnosti od Boha a zásad Kristových, je to také s o v ě t s k ý d u m p i n g. Sovětská vláda v Rusku vrhá a chce postupně vrhati na světový trh různé zboží ve velkém množství za pranízku cenu, aby takto vyvolávala hospodářské otřesy a připravovala světovou revoluci. Nutno uvážiti, že dumping je teprve v počátcích. Tři evropské státy uzavřely se vůči Rusku, ostatní ovládané liberalismem povolují. Následky mohou býti hrozné. Teď je v bídě dělnictvo, brzy se v ní octne také zemědělský venkov, nezhatí-li Boží Prozřetelnost ďábelské plány ruských sovětů.

Toto je pouze d o p l n ě k t e o r e t i c k ý k o n o m u pojednání ve „Směrnicích“. Uvádím jej, aby kněz mohl také uvést v š e c h n o, chce-li o dnešní krizi mluvit k lidu. Bylo by také žádoucí, abychom jasně a přesně orientovali dospělé farníky i organisovanou mládež o tomto kritickém stavu lidské společnosti, který pro hluboké příčiny nebude odstraněn v dohledné době, jak nám to slibují někdy novináři. Neuvědomělosti lidu používá socialismus i komunismus, aby agitoval pro své podvrtné záměry. Lid správně poučený nedá se strhnout a zachová rovnováhu, které dnes zvláště je třeba.

Ted' však přicházím k doplňku praktickému. Co máme dělat v této kritické době my, kněží a duchovní správce, kterým Bůh svěřil tolik nesmrtelných duší? Nás čeká obrovský úkol. Dostojíme-li mu, zachráníme civilisovaný svět, nedostojíme-li tomuto úkolu, budeme asi smeteni hned při prvním zaburácení sociální bouře, která se pomalu již stahuje nad Evropou.

Náš pracovní program je jasný a docela určitý:

1. Více než jindy musíme sebe posvěcovat, abychom byli plni ducha Kristova, neboť tohoto ducha vnést do duší lidských je nezbytno. Jinak nezažehnáme rozvrat lidské společnosti.

2. Věnujme velkou pozornost exercičnímu hnutí! Většina duchovenstva u nás je podceňuje a přehlíží. Každý duchovní správce má mít i ve videnci exerciční kursy laiků, které se konají v nejbližším exercičním domě, a pro jednotlivé kursy má soustavně vyhledávat i vlivné laiky, muže i ženy, jinochy a dívky, aby se v nich probudil exerciciemi duchovní život. Jen tak budou oporou a pomocí duchovnímu správci v soustavné pastorači. Bohužel, nemáme ještě dosti exercičních středisk, zejména ne pro venkovský lid, který jedině v zimních měsících může se zúčastnit duchovních cvičení. Čechy jsou na tom hůře než Morava. Ještě větší nouze je o exercitátory, na nichž závisí z velké části pravý rozkvět exercičního hnutí. Zakládejme všude malé exerciční fondy, ze kterých by se chudším exercitantům poskytla potřebná subvence, aby mohli na exercicie. O všeobecném zavedení střádanek podle žilivského vzoru ještě pojednáme.

3. Exercitant se vrátí do farnosti s probuzenou horlivostí a potřebuje soustavného vedení v duchovním životě. Je odkázán na kněze ve farnosti, který by ho měl zpovídat aspoň jednou v měsíci a vésti k častému svatému přijímání. Bez soustavného vedení v duchovním životě zakrní duše exerciciemi probuzené a celé exerciční hnutí nepřinese žádoucího výsledku. Znalost tohoto vedení je teď vskutku velmi nutná a bude o ní v dalších číslech tohoto časopisu obšírně jednáno.

4. Má-li duchovní správce ve farnosti 10 nebo 12 mužů a jinochů, kteří vykonali s úspěchem exercicie a pravidelně chodí k svatým svátostem, soustředí je v Mariánské družině nebo v III. řádě, aby je mohl kolektivně vychovávat pro laický apoštolát. Podobně to dělá se ženami a dívkami. Třetí řády a Mariánské družiny nutno považovati za semináře pro laické pomocníky a pomocnice ve farnostech, bez nichž soustavnou pastorači, jakou vyžaduje dnešní doba, provésti nelze. Všechny předsudky proti Mariánským družinám a Třetím řádům zakládají se na nesprávném pojímání anebo nesprávném řízení těchto vysoce časových institucí a musí v zájmu duší co nejdříve zmizeti. Dá-li Pán Bůh, o kolektivní výchově k apoštolské práci v Třetích řádech a Mariánských družinách také obšírně pojednáme v tomto časopisu, až dokončíme statě o soustavném vedení duší v duchovním životě.

5. Co máme dělat s muži a jinochy, s ženami a dívkami, které jsme si vychovali k apoštolské práci? Zahájíme s nimi ve farnosti s o c i á l n ě - c h a r i t a t i v n í č i n n o s t. Kéž by to mohlo býti již dnes, neboť toto naléhá všude, kde se jeví sociální a hospodářská tíseň! Šťastní faráři, kteří mohou začít hned, anebo kteří již začali! Takových šťastných je však asi málo. Většina duchovních správců u a to nemyslela a musí teprve začít s výchovou naznačenou v druhém, třetím a čtvrtém bodě tohoto pojednání. Kéž by aspoň začali, kéž by to nepřehlíželi a nesetřvali ve ztrnulém byrokratismu přežitých forem duchovní správy. Jinak ohrožují svou netečností nadlidské snahy horlivých časově působících duchovních správců. Je nutno, abychom v š i c h n i j e d n o t n ě postupovali.

Jak vypadá s o c i á l n ě - c h a r i t a t i v n í č i n n o s t v jednotlivých farnostech? O tom nás názorně poučují dva nepatrné spisy, vydané kongregacemi, které nám duchovním správcům razí cestu k úspěšné pastoraci.¹⁾ Jeden spis se nazývá: *V e s l u ž b á c h M i l o s r d e n s t v í*, stojí 3 Kč a byl vydán Edicí Smíru v Přerově na Moravě. Druhý je nadepsán: *O b r á z k y z m i s i j n í č i n n o s t i v n a š í r e p u b l i c e* a dostanete jej za 1 Kč u Sester Těšitelek B. S. P. v Rajhradě u Brna. Oba spisky ukazují prostě, co se dělá na nejhorších úsecích periferie pražské a brněnské. Tak by se mělo za vedení duchovního správce a součinnosti dobře vychovaných laiků pracovati v každé farnosti. Pak by nastal obrat k lepšímu a rostly by naše naděje, že tuto světovou krisi přece zažehnáme.

Prosím snažně všechny duchovní správce, aby si přečetli tyto dvě časové brožury, zamyslili se nad nimi, řešili je v Družinách a Třetích řádech a dali se brzy do podobné práce.

Není v nich vyličená celá sociálně-charitativní činnost, je tam však to h l a v n í. Ostatek si doplníme na p r a k t i c k ý c h s o c i á l n ě - c h a r i t a t i v n í c h k u r s e c h p r o d u c h o v e n s t v o. Předem nutno probouzet všude s m y s l a z á j e m o tuto práci. Bez ní nezískáme důvěru lidu a bez důvěry žádná úspěšná pastorece. Jako kdyby. Prozřetelnost Boží chtěla tyto sociální a hospodářské krise, aby nás donutila ku pravé pastýřské činnosti. Běda, promeškáme-li tuto vhodnou příležitost, abychom získavše si důvěru stali se opět vůdci lidu! Již jsme těch příležitostí promeškali mnoho! Je čas nejvyšší!

Soustavné vedení duší.

I. Význam.

1. Kdo pozoruje střízlivě dnešní dobu, dobu převratů a krisí, musí uznati, že naše dosavadní pastorační metody pro ni nestačí a že musí i u nás pastorece vypsěti v Katolickou akci, jak pro ni horlí Pius XI. Katolická akce jest pastorece biskupů v diecesích a farářů ve farnostech, jakou vyžaduje dnešní doba, a to za p o m o c i

¹⁾ Obraz o činnosti charity v mor. slezské zemi poskytuje Pamětní spis o katol. charitě v zemi mor.-slezské, dílo velmi pěkně vypravené, jež vřele doporučujeme. R.

laiků. Laická pomoc ve farnostech pod vedením farářovým a v diecesích pod vedením biskupovým patří k podstatě Katolické akce. Bez laické pomoci nelze zdolat velké úkoly, které biskupům i farářům ukládá apoštolská horlivost, aby dovedli čeliti soustavnému útoku bezbožství a obrodili v Kristu lidskou společnost.

Tyto laiky, muže i ženy, jinochy i dívky nutno vychovávat nejen po stránce technické, ale hlavně po stránce duchovní. Každý pokus pracovat s laiky v duchovní správě, kteří nejsou vyspělí v duchovním životě, skončí fiaskem a ohrožuje Katolickou akci.

Proto je soustavné vedení duší naukou velmi důležitou. Na ní závisí celá Katolická akce. Prvním krokem k řádné Katolické akci jest zvýšená péče o duchovní život v našem kléru. Neboť jak můžeme vésti jiné v duchovním životě, když sami tento život zanedbáváme? Druhým krokem však jest pilně zpovídati zbožné farníky, zvláště ty, kteří konali exercicie anebo jsou členy Mariánských družin, Třetích řádů a podobných asketických kroužků. Neodhodlá-li se naše farní duchovenstvo za pomoci jiných kněží, kteří žijí ve farnosti, k této obětavé a soustavné práci ve zpovědnici, bude u nás Katolická akce jen živoriti. Na soustavném vedení duší spočívá všechno.

2. Avšak i kdyby se nejednalo o Katolickou akci měli bychom všichni, kdož zpovídáme, rozuměti tomuto umění. Bohužel, toto umění se přehlíželo, zanedbávalo, bylo výsadou jen několika hledaných kněží. Neprávem! Což máme se spokojiti jen se snahou, aby duše nám svěřené neupadaly do smrtelných hříchů? Neřekl náš Velekněz: Veni, ut vitam habeant et abundantius habeant? Kdo se má o to starati, aby duše ve ctnosti prospívaly a se posvěcovaly? Nedivme se, že jest křesťanství u nás tak chatrné, že katolíci jsou polovičatí, smýšlení světského a přímo pohanského, že mládež se žene tolik po zábavách a nemá smyslu pro něco vyššího, že se vůbec katolická společnost tak málo liší od pokrokařské a socialistické. To vše souvisí s kněžskou praxí: Starali jsme se taliter Vualiter ut vitam habeant, nestarali jsme se však, anebo aspoň ne dosti vážně, ut abundantius habeant! Jak jinak by se reprezentovala naše církev v dnešním světě! A jakou radost bychom byli způsobili Pánu Bohu!

II. Způsoby soustavného vedení.

Soustavné vedení duší se koná nejsnadněji při sv. zpovědi. Člověk celkem neotvírá snadno svoje nitro, usnadňuje si to však, když to může říci ve zpovědnici, kde obličej se skrývá za mřížkou, kde zpovědník na něho nehledí, kde celé posvátné ticho napomáhá k těmto delikátním projevům. Také duchovnímu vůdci se usnadňuje mluvit a radit bez lichých ohledů, odpadávají různé společenské zdvořilosti a velmi se šetří časem.

Lze ovšem vésti duše také mimo svatou zpověď, má to však býti výjimkou a omezeno pouze na muže a mladíky. Rozhodně by se to nemělo dovolovati osobám ženským.

Vedení do písové nutno též omeziti na docela výjimečné případy a dvakrát si to má kněz rozmysliti, než to dovolí osobám

ženským. Jest to spojeno se značnou ztrátou času, dopis se může snadno ztratiti a dostati do rukou nepovolanych, odpověď knězova je zřídka kdy pálí, ba často uschovává a může po letech se dostati ještě do veřejnosti. Že kněz důsledně pálí co nejdříve dopisy, které jednájí o záležitostech svědomí, a že je má uzavřené, dokud není napsána odpověď, jest požadavkem samozřejmým. Kdo není dosti opatrný a připouští snadno dopisové vedení duší, může býti časem dopisy přímo zasypáván a se vyčerpati neustálým dopisováním.

III. Zpovědnice.

Nelze upříti, že soustavné vedení duší ukládá kněžím velké oběti a vyžaduje si od nich mnoho trpělivosti. Duchovenstvo, zvláště světské, se často vyhýbá zpovědnici a raději by konalo jiné funkce, než aby zpovíдалo. Konkursů u zpovědnice se přímo děsí, a když při nich pomáhá, hledí co nejdříve všechno odbaviti. Odtud také tento zjev, že u nás po 25 letech eucharistického hnutí jest ještě dosti farností, kde nelze pozorovati ani stopy o častém svatém přijímání podle vzoru prvotné církve. Jsou kněží, kteří každý záblesk tohoto hnutí ihned potlačují, aby nemuseli zpovídati. Proto též zůstanou mnohé farnosti nedotknuty Katolickou akcí, poněvadž dlouho to potrvá, než se místní duchovenstvo velkomyslně odhodlá, aby pilně zpovíдалo. První kroky v Katolické akci jsou kroky do zpovědnice. Těch kroků musí býti však mnoho, než začneme s dalšími kroky, a i v tomto případě kroky do zpovědnice potrvají.

Máme si zpovědnici znesnadňovati? Neměli bychom si ji zpříjemniti, abychom snadno v ní vytrvali a též penitentům aby se nezprotivila? V některých kostelích a kaplích jsou zpovědnice přímo hrozné. Jest to jakýsi starodávný nábytek, čtvrtlodinky v ní setrvati jest již značnou penitencí, nepohodlně se v ní sedí, mřížky jsou nevhodně umístěny, zpovědnice úzké, co mluví penitent po pravici, může slyšeti penitent po levici, mřížky jsou bez ochranných dvířek, podlah v nich není, nelze položití pohodlně před sebe knihu, aby se mohl kněz modliti a v ní vytrval, nastane-li přestávka atd. Není divu, utíká-li duchovenstvo ze zpovědnice, má-li zpovídati v takových mučírňách! Jsme přece lidé.

Proto bych to pokládal za praktický začátek Katolické akce ve farnostech, aby se každý správce kostela postaral o tolik vhodných, pohodlných a s jakýmsi komfortem zařízených zpovědnice, kolik jest ve farnosti kněží, kteří by zpovíдали v onom kostele. Ať si správcové kostela prohlédnou své zpovědnice, a která nevyhovuje všem požadavkům, tu ať dají odstraniti, anebo dle možnosti upravití. Ať si také přikleknou ke každé zpovědnici a vyzkoušejí, zda se penitentovi dobře při ní klečí, zda má vhodnou opěru pro penitentovy ruce, zda jest aspoň tvář penitentova chráněna před zvídavými pohledy kolemstojících. Lepší jsou zpovědnice, v nichž penitent zmizí, a věřícími není pozorován. Zpovědnice vůbec nemá býti vystavena pohledům přítomných, chceme-li, aby se v ní zpovíдали také muži a mladíci, kteří neradi konají v kostele veřejná pokání. K náležitému zařízení zpovědnice patří, aby sedadlo bylo potaženo látkovým povlakem, aby měla u obou mřížek opěry pro lokty zpovědníkovy,

rovněž s látkovým povlakem. Pro zimní dobu patří do každé zpovědnice nánožník kožíšinou vyložený. Možno též zavést elektrický koberec na ohřívání nohou. Každá zpovědnice má mít pohodlný pultik na breviář nebo na jinou knihu, též schránku na zpovědní lístky, obrázky a jiné pomůcky, a konečně dostatečné osvětlení. V dobře upravené zpovědnici lze již strávit několik hodin, aniž by to tělesně unavovalo, ve zpovědnici nevhodně zařízené jest každá čtvrt hodinka pro kněze trápením. Nemáme se tudíž lekati výdajů, kterých vyžaduje úprava zpovědnic. Také zevnějšek má býti slušný, aby i nejvzdělanější člověk ve farnosti mohl přikleknouti bez velkého sebezáporu.

Soustavné vedení duší vyžaduje dále, aby kněz, který se mu věnuje, ve zpovědnici *ordinoval* jako *lékař*. Zpovědnice má býti opatřena jeho jménem s označením doby, ve které tu ordinuje. Někdy ovšem jest těžko stanovit přesně tuto dobu. Co však bylo stanoveno, má se dodržovati, aby věřící na zpovědníka zbytečně nečekali. Nepřináší pouze kněz obět času, také věřící jsou nuceni obětovati dosti času, chtějí-li se pravidelně zpovídati. Neukládejme jim proto ještě větší obět.

IV Třídění duší.

Většina kněží zpovídá takto: Vyslechnou trpělivě penitenta, řeknou mu kratičkou exhortu, kterou si připravili na ten den, aniž by ji upravili podle potřeb jednotlivců, uloží pokání dle poklesků a udělí rozhřešení. Nechceme tvrditi, že jest to šablonovité odbývání, poněvadž se aspoň běře ohled na hříchy při stanovení, náležitého pokání, avšak není to rozhodně soustavné vedení duší. Proto také často pozorujeme, že mnozí lidé při stálém zpovídání, modlení a přijímání Těla Páně nejen neprospívají, ale dokonce i zakrňují. Jak často slyšíme stesky kněží na terciářky. Nechci se právě všech zastávat, ale mnohé mají neb aspoň měly upřímnou touhu po dokonalosti, avšak nenašly kněze, který by je vedl a tak se dostaly do jakési zkroucené zbožnosti, která valně nerepresentuje zbožnost katolické církve. Nemusíme říci: *Mea culpa*?

Soustavné vedení duší jest *ordinací lékařskou*. Předchází *diagnosa*, následuje *therapie duchovní*. Napřed rozpoznáváme duše a jejich choroby, potom radíme prostředky, bychom je vyléčili a přivedli k důkladné ctnosti. Nutno postupovati zcela individuálně. Šablonovité jednání by bylo na škodu.

K individuálnímu postupu třeba především *penitenty rozpoznávat* i čili klasifikovati. K našim účelům hodí se dvojte třídění; podle toho, jak často se zpovídají, a podle stupně duchovního života, kterého dosáhli.

Co do *prvého* třídní rozeznáváme penitenty, kteří přicházejí po mnoha letech, kteří se zpovídají jen jednou do roka, kteří chodí ke zpovědi buď o velkých svátcích, nebo vícekrát do roka, měsíčně, čtrnáctidenně a konečně penitenty, kteří se týdně zpovídají.

První otázka, kterou nutno předložit penitentovi hned na počátku, nesdělil-li to sám, zní: *Kdy jste se posledně zpovídal?* Tak se dovíme, do které kategorie patří a zda máme před

sebou penitenta, u kterého jest naděje na soustavné vedení, anebo penitenta, který chce přijati jen svátost pokání a nereflektuje na další vedení.

Penitenty, kteří přicházejí po mnoha letech, máme přijmouti s radostí, nemáme jim vyčítati jejich hříchy, máme jim s ochotou pomáhati, aby se úplně vyznali ze svých hříchů a minulost urovnali. Penitenti, kteří dobrovolně se vracejí, mají dobrou vůli, mnoho se nabojovali, než se odhodlali k tomuto kroku. Proto oplývají po zpovědi útěchou a velkým klidem a dají se snadno získati pro měsíční svatou zpověď. Jsou schopni pěstovati duchovní život, ujmeli se jich kněz. Proto jest radno pozvati je, aby přišli opět za měsíc a se takto představili: „Důstojný pane, já jsem to, jenž po léta nebyl u sv. svátosti a jenž před měsícem u vás vše urovnal.“ To musí kněz věděti, aby poznal situaci a mohl psychologicky postupovati.“

R o č n í p e n i t e n t y těžko získáme pro měsíční zpověď. Řádně je vyzpovídáme a s láskou jim doporučíme, aby také několikrát za rok přistoupili k svaté zpovědi a svatému přijímání, které má býti častým pokrmem pro naši duši, jak tomu bylo u prvních křesťanů.

Penitenty, kteří o v e l k ý c h s v á t c í c h přistupují k svatým svátostem, lze snadno získati, aby chodili aspoň jednou za čtvrt roku, nechtějí-li choditi měsíčně, což by bylo to nejlepší. Někteří se dají získati, pozorují-li u zpovědníka ochotu a trpělivost.

Kdo chodí častěji do roka k svatým svátostem, velmi snadno se odhodlá k měsíční zpovědi, byl-li k tomu zpovědníkem vyzván a nemusí-li dlouho čekati u zpovědnice.

M ě s í č n í m p e n i t e n t ů m schvalujeme jejich pravidelnou zpověď. Těm věnujme plnou pozornost. Ti mohou býti schopni, aby byli soustavně vedeni. Přicházejí-li k nám pravidelně, můžeme předpokládati, že si vedení sami přejí.

P e n i t e n t y t ý d e n n í odkazujeme na zpověď čtrnáctidenní, nezapasí-li s těžkým hříchem a nejsou-li skrupulanti. Avšak i penitenty čtrnáctidenní, kteří se ustálili v duchovním životě a požívají vnitřního klidu, bude nutno upozorniti na to, aby se uspokojili se zpovědi měsíční, chodí-li denně nebo aspoň pětkrát za týden k svatému přijímání. Platí pro ně výsada Pia X., o níž bude jednáno později.

Ostatní čtrnáctidenní penitenty, kteří nechodí tak často k sv. přijímání, nebudeme vzhledem k odpustkům odkazovati na řidčeji zpověď.

Soustavné vedení duší lze tedy prováděti u penitentů, které jsme získali pro p r a v i d e l n o u zpověď a s p o ň j e d n o u v měsíci. Výjimkou lze ovšem soustavně vésti i osoby, které by rády měsíčně se zpovídaly, avšak pro nemoc nebo jiné okolnosti nemohou svůj úmysl provést, které touží po duchovním životě a plní dle možnosti vše ostatní, čeho k tomu třeba.

Duše, které jsou schopné, aby byly soustavně vedeny a po tom i touží, třídíme takto:

* 1. Duše hříšné, které zápasí s těžkými hříchy. U mladších lidí bývá to často smyslnost.

2. Duše dobré, které sice do těžkých hříchů neupadají, ale jsou vrtkavé a dosud se neustálily v modlitbě, v plnění povinností a přijímání svatých svátostí. Konají vše, kdykoli je to těší, ohabují, kdykoli se dostaví nechuť.

3. Duše zbožné ustálily se v modlitbě, ve svátostech a v konání jiných povinností, mají však v nitru ještě řadu nezřízených náklonností, které je svádí k mnohým pokleskům.

4. Duše horlivé uspořádaly celkem své nezřízené náklonnosti. Zbyly v duši pouze jemné nezřízené náklonnosti, kterých nelze zachytiti lidskými prostředky.

5. Duše dokonalé mají vše v pořádku, pokud lidská křehkost to dovoluje a hledí ve všem uspokojiti jedině Pána Boha bez ohledu na své osobní zájmy a choutky.

Konečným cílem duchovního vedení jest vychovávatí duše dokonalé. Pro Katolickou akci potřebujeme aspoň duše zbožné, pro důležité funkce však duše horlivé. Bez duší horlivých jest nebezpečno začínati s laickou výpomocí v duchovní správě.

V. Klasifikace duší podle sv. Terezie Ježíšovy.

V těchto dnech vyšlo v nakladatelství Kuncířově klasické dílo sv. Terezie Ježíšovy: *Hrad nitra čili komnaty*. V něm třídí velká mistryně duchovního života duše do sedmero komnat. Překladatel ve svém doslovu velmi správně poznamenává, že první tři komnaty jsou v oblasti křesťanské askese a čtyři další komnaty patří do oblasti křesťanské mystiky. Připojuje pak charakteristiku jednotlivých komnat.

Jak se toto rozdělení srovná s klasifikací, kterou jsme uvedli jako základ pro soustavné vedení duší a o kterou se budeme opíratí v dalším postupu?

Předně sv. Terezie nechce pojednávatí o soustavném vedení duší, nýbrž poučuje pouze karmelitky o vnitřní modlitbě v celém rozsahu, aby zatoužily po hlubší, než je ta, které dosud dosáhly. Naším úkolem však jest rozdělit duše pro praktické vedení ve zpovědnici. Svaté Terezii nezáleželo na oblasti asketické, psala pro sestry oddané životu čistě kontemplativnímu, které Bůh snadno uvádí do modlitby mystické. Pro duše v oblasti asketické napsala již dříve *Cestu k dokonalosti*. Nám v praktickém životě při vedení duší ve světě žijících záleží hlavně na oblasti asketické, v této oblasti vskutku vedeme. Octne-li se která duše v oblasti mystické, přejímá vedení Bůh, který jediný vlévá tuto modlitbu do duše, my pouze kriticky zkoumáme, zda je to pravá mystika a chráníme duši na těchto krkolomných cestách před klamem a nástrahami zlého ducha. Duše mystické v našem soustavném vedení budou vždy výjimkou. — Rozlišuje-li sv. Terezie duše v oblasti asketické, bere za základ vnitřní modlitbu a třídí přehledně duše do třech druhů komnat, podle toho, zda jsou v začátcích vnitřní modlitby, zda v ní pokročily anebo zda dosáhly ve vnitřní modlitbě oné

dokonalosti, kterou lze získati bez mimořádné činnosti Boží. Podle našeho třídění duše hříšné nevešly ještě do hradu nitra. Duše dobré jsou doma v prvních komnatách a mají též přístup do druhých, duše zbožné dlí v druhých komnatách, mohou však vkročit i do třetích. Duše horlivé jsou doma v komnatách třetích. Co je s dušemi dokonalými? Mají přístup do komnat čtvrtých? Zde se ocitáme v kontroverších theologů, kteří se zabývají odborně asketikou a mystikou. Čtvrtými komnatami sv. Terezie jest znázorněna modlitba sebranosti, první stupeň modlitby vlité. Připustíme-li, že duše dokonalé mají přístup do komnat čtvrtých, připouštíme, že každý člověk může dospěti vlastní snahou za řádné pomoci Boží k začátkům mystické modlitby. Toto však pcírají zase jiní theologové učice, že každý člověk může dosáhnouti na zírání získané ho, což jest vnitřní modlitba jednoduchá, ne však na zírání vlité ho, čímž jsou již začátky mystické modlitby v komnatách čtvrtých. K modlitbě mystické, tak praví tito theologové, může se člověk jen disponovati, nemůže ji však dosáhnouti bez zvláštní pomoci Boží. Spojení s Bohem, které jest sladkým údělem duše dokonalé, dosáhlo se již modlitbou jednoduchou; mystickou se pouze prohlubuje a zdokonaluje v duších, kterých se Bůh dotkne ze zvláštních důvodů a vystupňuje se až k plnému mystickému spojení v komnatách pátých. Má-li pak Bůh zcela mimořádné záměry s určitými mystickými dušemi, začne jim zjevovati tajemství, čímž vyvolává u nich z nezvyklého jasu poznání ekstase v přechodných komnatách šestých, ze kterých pak při trvalém působení Božím dostanou se v komnatách sedmých k oné hloubce dokonalosti mystického spojení, které se nazývá sňatkem.

Kdybychom při tomto pojímání měli naznačiti, ve kterých komnatách jsou doma duše dokonalé, bylo by nutno je ponechat s dušemi horlivými v komnatách třetích, ve kterých by se podle jiné terminologie duše obíraly modlitbou afektivní a modlitbou jednoduchou. Sv. Terezii nezáleželo na přesném pcise oblasti asketické, jinak by byla snad stanovila čtvero komnat pro tuto oblast. Jí se však jednalo o to, aby poučila spolusestry o živtě kontemplativním v oblasti mystické. V tom se dobře nevyznaly, kdežto v asketické oblasti vnitřní modlitby byly obeznámené.¹⁾

Konečně nutno již zde zdůrazniti, že klasifikace duší podle pokroku ve ctnosti a dokonalosti mravní nekryje se nutně s klasifikací duší podle způsobu vnitřní modlitby. Sama sv. Terezie měla již začátky mystické modlitby a byla ještě dosti neumrtvená, takže bychom ji mohli sotva řaditi mezi duše horlivé. A bude zajisté dosti dokonalých duší, které o modlitbě mystické nemají tušení. Jinak pokračuje vývoj vnitřní modlitby v životě kontemplativním, jinak v životě světském.

¹⁾ Nechci rozhodovat kontroverši uvedenou, je-li však dovoleno pronést osobní názor, který se mi vncuje při bedlivém čtení „Komnat“, zdá se mi, že by sv. Terezie řadila duše dokonalé do komnat čtvrtých, což by znamenalo, že duše k dokonalosti potřebuje aspoň začátků modlitby mystické, leč by snad někdo modlitbu sebranosti považoval za modlitbu jednoduchou, která tvoří předsíň k zírání vlitému.

Třídění duší podle komnat, ač klasického rázu v literatuře mystické není dosti význačné pro soustavné vedení duší a zasluhuje přednost třídění na duše hříšné, dobré, zbožné, horlivé a dokonalé, jakého my používáme.

VI. Naše úkoly s jednotlivými třídami.

Všeobecně lze stanovit tuto zásadu: Zpovědník vyčkává a sleduje duši penitentovu, aby rozpoznal, do které třídy asi patří. Jakmile se mu to objasnilo, ať se snaží, aby duši přivedl do třídy další. *Natura non amat saltus* — neque gratia Dei! Vše se znenáhla vyvíjí; také dokonalost křesťanská. Z hříšných duší chceme udělati duše dobré, z dobrých zbožné, ze zbožných pak horlivé, horlivé chceme přivést až k dokonalosti a dokonalé chceme zachovati na tomto stupni a uschopnit pro další záměry Boží.

Vyjádríme-li se konkrétně, jeví se tyto úkoly takto:

1. Duše hříšné, které se u nás pravidelně zpovídají, hledíme s trpělivostí a láskou zbavit těžkých hříchů a upevniti je v milosti Boží. K tomuto jedinému cíli musí směřovati všechny prostředky, které radíme a žádáme. Jakmile se nám to podařilo, vychovali jsme duši dobrou. To může ovšem trvati někdy dosti dlouho, zvláště u mladých lidí, kteří upadli do hříšných zvyků proti svatě čistotě. O tom bude zevrubně jednáno ve speciální části.

2. Duše dobré, které si žádají našeho vedení, ač snad pro svou vrtkavost nepravidelně se zpovídají, hledíme ustáliti v modlitbě v duchovní četbě, ve zpytování svědomí a v častém sv. přijímání. Pilně je kontrolujeme, zda to vše konají přes všelikou nechuť, která se u nich často dostavuje, a učíme je plniti povinnosti bez ohledu na okamžité nálady a sklony. Mají se zpovídati, když z vrtkavosti neb omrzelosti zanechaly některých úkonů duchovního života. Až se nám podaří ustáliti je v těchto úkonech a jiných povinnostech, staly se z nich duše zbožné. Tato výchova může býti dokonána v době dosti krátké. Snad u povah lehkovážných a náladových to déle trvá.

3. Duše zbožné dají zpovědníkům nejvíce práce a vytvořiti z nich duše horlivé vyžaduje obyčejně dlouhou dobu a mnoho trpělivosti. U některých duší se nám to ani nepodaří. Soustavné vedení duší platí nejvíce duším zbožným. Hlavním úkolem zpovědníkovým jest rozpoznati jejich nezřízené náklonnosti, vybrati hlavní chybu a stanovit proti ní zvláštní zpytování svědomí, které neúnavně kontroluje. Netřeba mnoho napomínati, ale nutno důsledně přidržovati tyto duše ke zvláštnímu zpytování svědomí. Tak uspořádají tyto duše znenáhla své nezřízené sklony a stanou se z nich duše horlivé, jež zvláštnímu zpytování svědomí možno snad cvičiti ve ctnostech, nelze u nich však již zachycovat chyby. Než k tomuto stavu dojde, může ovšem uplynouti několik roků. Čím ochotnější a vytrvalejší jest duše, tím rychleji uplne tato očistná doba.

4. Duše horlivé uspořádaly nezřízené náklonnosti tou měrou, že zvláštním zpytováním svědomí se nedá již nic zachytiti. Cvičíme je pilně ve vnitřní modlitbě a naléháme přísně

na velkou sebranost myslí a odstranění všeho, co překáží, aby mohly prohloubiti vnitřní modlitbu. Ta se musí státi afektivní, aby se mohla znenáhla přetvořiti v jednoduchou. Současně nutno toho dbáti, aby uměly do b ř e s n á š e t i r ů z n á p r o t i v e n s t v í, neboť touto cestou dozraje v nich dokonalost. Kdyby se tomu vyhýbaly anebo kříže neochotně nesly, zmařily by úmysly Boží, který právě soužením chce vypáliti z tajných úkrytů zbytky nezřízených náklonností a jemné sklony, kterých si člověk ani neuvědomí a proto je ani zachytiti nemůže zvláštním zpytováním svědomí. Zde kněžská činnost pomalu ustupuje činnosti Boží. Jak dlouho trvá u horlivých duší, nepropadnou-li vlažnosti, toto dozrávání k dokonalosti, závisí na jejich snaze, s jakou sebranost pěstují, a na jejich ochotě a velkomyslnosti, s jakou přijímají různá protivienství. Těžko ovšem říci, kdy duše dozrála a stala se dokonalou. Jak snadno se ještě skrývá v záhybech nitra nějaká nezřízenost a propuká po letech, když se dostavilo nějaké nepředvídané utrpení nebo zklamání. Nemůžeme tedy tak snadno někoho považovati za dokonalého a zanechatí onoho vedení, které patří duším horlivým.

5. Známkou duší d o k o n a l ý c h jest velká nezištnost. Nehledají sebe, nýbrž Pána Boha. Dovedou trvale přehlížeti osobní zájmy, odezírají trvale od svého uspokojení a žijí pro zájmy Boží ve všem, co konají a podnikají. Duše horlivé to dovedou částečně, ne trvale. Co dělají s takovými dušemi? Ony aby vedly nás a ne my je? Nikoliv. Povedeme je v tom smyslu, že dáváme pozor, aby neochabovaly, aby se stále zachovaly ve velké sebranosti, ve vnitřní modlitbě nepovolovaly a vnitřního mrtvení zanechaly. Dávejme zvláště pozor, aby je neklamal zlý duch, který rád útočí na tyto duše pod rouškou nevinnou. Dávejme také pozor, zda nezačíná milost Boží uváděti tyto duše do počátků mystické modlitby, ač toto se může státi i u duší horlivých, ba i u zbožných. Vedení takových duší vyžaduje zajisté, aby se kněz dobře vyznal v duchovním životě, i když nedostoupil stupně dokonalosti. Znalost asketiky a správné orientace v mystice patří k úřadu zpovědníka, který má býti vůdcem duchovním. Bohužel zanedbávalo se to po dlouhou dobu a teprve teď jeví se o to zájem. Kolik krásných a obětavých duší mohli jsme vychovati Pánu Bohu a jeho svaté církvi! Musíme to teď doháněti.

VII. *Reflexio salutaris.*

Poněvadž píší do časopisu kněžského, který laikům přístupný není, dovoluji si k našemu prospěchu uvést tuto vážnou úvahu.

Projednávajice klasifikaci duší, tážeme se, veledůstojní bratří, kde bychom měli býti a kde jsme?

K d e b y c h o m m ě l i b ý t i v t ě t o s t u p n i c i d u š í ? My, ontologicky tak svatí ordinací kněžskou a postaveni jako *causae instrumentales sacramentorum* do zcela zvláštního poměru k Ježíši, našemu Veleknězi, měli bychom býti již od své ordinace a s p o ň d u š e m i h o r l i v ý m i a z n e n á h l a d o z r á v a t i s l u ž b o u u o l t á ř e, kde přece stojíme u pramene milosti, a křížem kněžského života statečně neseným v d u š e d o k o n a l é. Tak by to bylo v intencích Božích!

Kde jsme ve skutečnosti? Nejsme-li dokonce dušemi hříšnými, což by bylo skutečně křiklavou protivou k oné naší svatosti ontologické, potácíme se většinou mezi dušemi dobrými. Duši zbožných bude v našem duchovenstvu poměrně málo, duši horlivých ještě méně. O dokonalých ani nemluvíme. Odkud tento smutný zjev, který také ochromuje naši kněžskou činnost? Většina našeho duchovenstva podléhá klamu, o kterém se znamenitě rozepisuje Chautard v knize „Duše veškerého apoštolátu“: musíme pracovat pro spásu duší a záchranu církve, není kdy na modlitbu, sebranost, rozjímání, duchovní čtení a zpytování svědomí. Zanedbáváme a podceňujeme význam těchto duchovních úkonů, povrchně je odbýváme a snadno jich zanedbáváme, jak je tomu u duší dobrých. Proto také na tomto stupni většinou stojíme. A kolik bude kněží, kteří to vše zanedbávají z pouhé netečnosti, ač by času měli! Nedivme se, že pak není vůdců v duchovním životě, že s knězem hyne lid, že je tolik prázdnoty v katolickém spolkovém životě a že u nás většinou vše živoří.

Souvisí to také s bývalou výchovou kléru, kterou sv. Otec Benedikt XV. v dopise našemu episkopátu prohlásil z velké části za pochybenou. Řádná výchova kněžstva začíná podle církevních předpisů v dobře vedených seminářích, kde vybraní studenti ze zbožných rodin výukou a výchovou tak jsou vedeni, že nepropadají těžkým hříchům a pěstují duchovní život, přiměřený studentskému věku. Z dobrých duší by se měly po dobu gymnasia vychovati duše zbožné, které pak vstupují do bohosloví. V době theologických studií měl by bohoslovec pečlivou asketickou výchovou vyspět na duši horlivou. Pak se také oddá s radostí panictví kro království nebeské, celibát mu bude vítaný. Jen horlivým duším skládal by biskup ruce na hlavu a svěřoval posvátný úřad kněžský.

Každý zajisté uzná, že výchova naše neubírala se těmito směry, že jsme je namnoze ani netušili. Nelze se tedy diviti, že naše asketické snahy jsou dosud tak chatrné. Tím více třeba, abychom nahradili, co bylo zameškáno.

VIII. Naše prostředky.

Jakých prostředků máme užívat jako lékaři duší, abychom duše hříšné upevnili v milosti Boží, z duší dobrých udělali zbožné, tyto přetvořili v horlivé a konečně horlivé zachovali v horlivosti a přivedli znenáhla k dokonalosti? Celkem lze uvést patero prostředků. Všechny ostatní dají se přiřaditi k těmto pěti:

1. Pravidelná zpověď.
2. Časté svaté přijímání.
3. Duchovní a rozjímavá četba.
4. Zvláštní zpytování svědomí.
5. Konference v asketických kroužcích.

Podstatné a zásadní poučení o čtyřech prvních prostředcích jest uveřejněno v knížce, kterou autor těchto článků vydal v Dědictví svatojanském (Praha IV.-35) pod názvem „Z duchovního života“ (cena 6 Kč). Je psána pro duše, které se věnují vnitřnímu ži-

votu, aby věděly, kudy kam a správně používaly potřebných prostředků.

Zpovědník by si značně usnadnil práci, kdyby od pravidelných penitentů žádal znalost tohoto spisu a poukazoval na určité články bez dlouhých výkladů.

V tomto pojednání předpokládáme vše, co je vloženo v uvedeném knížce o pravidelné zpovědi, častém přijímání, duchovní a rozjímavé četbě a zejména o zvláštním zpytování svědomí. Uvedeme pouze k jednotlivým prostředkům poznámky pro zpovědníky a duchovní vůdce.

IX. Pravidelná zpověď.

Pro duše hříšné jest pravidelná zpověď potřebná, aby se zbavily těžkého hříchu, když zase do něho upadly, a mohly přijímat Tělo Páně. Proto potřebují takové duše časté zpovědi. Čím častěji se zpovídají, tím rychleji vyvážnou z těžkých hříchů. Takovým lidem se má svatá zpověď hodně usnadnit a koná se obvykle velmi zkrátka.

Častá zpověď jest však pro tyto duše také proto nutná, aby do těžkého hříchu vůbec neupadly a znenáhla se upevnily ve stavu posvěcující milosti. Takoví penitenti jsou ještě slabí, dlouho nedovedou odolávat pokušením, snadno ztrácejí mysl a odvahu. Proto se často zpovídají a zpověď bývá pro ně mocnou vzpruhou. Je také lépe, když častou zpovědi se těžkému hříchu předejde, než když se má těžký hřích zpovědi teprve smývat.

U všech ostatních duší jest pravidelná zpověď hlavně vzpruhou a kontrolou. Naučíme-li penitenty často přijímat Tělo Páně, zbavují se všedních poklesků stálým svatým přijímáním. Že se z nich pravidelně zpovídají, děje se pouze proto, aby je zpovědník kontroloval a vedl. K udělení svátosti nebylo by třeba podrobné zpovědi, stačilo by uvést jeden všední hřích anebo skupinu hříchů z minulosti.

Poněvadž se tedy u duší, které těžkých hříchů nemají, jedná pouze o kontrolu a vedení, spokojíme se u nich zpovědí tak častou, jakou vyžaduje jejich vedení.

Ideálem by byla ovšem týdenní zpověď, jak je církevním zákoníkem předepsána řeholníkům a řeholnicím, žijícím v komunitě a bohoslovcům v seminářích. Tito všichni mají své domácí zpovědníky. Avšak u věřících, kteří se veřejně zpovídají v kostelích, nelze provést tohoto ideálu, neboť pro nedostatek kněží by duchovenstvo na zpovídání tak časté nestačilo a ani věřící by se neodhodlali k častému přijímání. Neboť kdo by měl času a chuti čekati v kostelích každý týden ve frontě na svatou zpověď? Eucharistické hnutí by se nemohlo v církvi rozvinouti.

Proto musí býti snahou každého prozíravého zpovědníka, aby tak vchoval své stálé penitenty, by znenáhla k jejich duchovnímu vedení stačila zpověď měsíční. U starších, churavých lidí, pro které zpovídání v kostele bývá spojeno s velkou námahou, stačila by sv. zpověď za 6—8 týdnů. Předpokládáme, že se nejedná o těžké hříchy. Také musí býti ponechána penitentům možnost dříve se

dostaviti anebo se poraditi, kdyby se naskytlo něco mimořádného v jejich nitru.

Dva krát e v m ě s í c i máme dovoliti sv. zpověď penitentům, kterým by k duchovnímu vedení stačila sice zpověď měsíční, kteří však nemohou denně aneb skorem denně (aspoň pětkrát e v týdnu) přijímati. Tito potřebují dvakrát e v měsíci zpovědi jako podmínky k získání plnomocných odpustků, pro které se pravidelně žádá zpověď. Kdo však denně nebo skorem denně přijímá Tělo Páně, nepotřebuje — podle výsady Pia X., která byla pojata i do církevního zákoníku (can. 931. § 3.) — vůbec sv. zpovědi k získání plnomocných odpustků, leč by se jednalo o odpustky jubilejní.

Odezíráme-li od odpustků, lze stanoviti tyto směrnice pro zpovědníky vzhledem k pravidelným penitentům, kteří touží po duchovním vedení:

1. Skrupulanty a duše vrtkavé nutno zpovídati týdně aneb aspoň za 14 dní. K penitentům vrtkavým patří většinou mladé ž. Podléhá snadno dojmům a náladám. V letech bouřlivých je zmítána pokušeními a velmi nestálá. Dítkám musíme dovoliti častý přístup ke zpovědnici na poradu a dotazy, než si utvoří správní svědomí.

2. Rovněž duše, které prodeřávají těžké krise, máme zpovídati aspoň druhého týdne, a žádati, aby přišli již dříve, potřebují-li pomoci. Nemusí se právě zpovídat, mohou se poradit.

3. Začátečníky zpovídáme měsíčně, dokud se neodhodlají k častému sv. přijímání podle vzoru prvních křesťanů. Jakmile začnou provádět tento ideál, radíme zpověď každého druhého dne při stálém přijímání Těla Páně. Touto častou zpovědí hledíme je ustálit v duchovním životě a pomáháme jim překonávat počáteční krise. Pozorujeme-li stálost a vytrvalost, začneme redukovat zpovídaní napřed snad za tři týdny, potom má stačit zpověď měsíční.

4. Podobně postupujeme u zbožných lidí, kteří měli ve zvyku při častém přijímání zpovídat se každý týden a mají v nitru klid a pořádek. Někteří přistoupí ihned na návrh měsíční zpovědi, která stačí k jejich duchovnímu vedení. Většina však se nemůže k tomu ihned odhodlat a jest zmatena, že má celý měsíc zůstat bez zpovědi. U takových duší postupujeme znenáhla. Napřed se redukuje zpovídaní za 14 dní, až se do toho vžily, nastane redukce na 3 týdny a konečně se provede za nějakou dobu redukce na jeden měsíc.

5. Všechny ostatní penitenty, kteří jsou v duchovním životě již ustáleni, zpovídáme jednou za měsíc při stálém přijímání podle vzoru prvotní církve. Měsíc znamená 4—5 týdnů a za mimořádných okolností i 6 týdnů. Průměrně jednou v měsíci otvírají nám tyto duše ve zpovědi své nitro, abychom se přesvědčili, že tu není těžkých hříchů a abychom je vedli k pořádné ctnosti. Takovým kajícím máme se však věnovati a působiti, aby měsíční zpověď jim kromě svátostného rozhrěšení poskytla orientaci a vzpruhu pro další měsíc.

Za dnešních poměrů žádá skutečně pastorační moudrost a prozíravost, aby naše zpovědnice nebyly stále obléhány

hloučkem zbožných žen a dívek, které lze velmi dobře vésti i měsíční zpovědi, ale aby byly snadno přístupny dětem a pak také mužům a jinochům, kteří neradi se staví do front u zpovědnic. Věnujeme zajisté ženám a dívkám náležitou péči, avšak dbáme při tom úzkostlivě, abychom nezkracovali muže, jinochy a děti. Děti potřebují v dnešní době nutně častého svátého přijímání a častých styků se zpovědníkem, než si ustálí a vychovají správné svědomí. Hromadným zpovídáním školní mládeže toho nedosáhneme. Nezbyvá, než aby děti našly také své místo u zpovědnice.

Je vůbec nutno vychovávat věřící k tomu, aby si z povídání prakticky rozdělili. Kdo chodí do kostela také ve dny všední, nemá se zpovídati v neděli a ve svátky, leč by snad mimořádně zpovědi potřeboval. Neděle a svátky mají zůstat rezervovány pro penitenty, kterým nemožno se zpovídati během týdne. Kněz, který se v týdně zpovědnici vyhýbá a ji soustřeďuje na neděli, jedná dosti nemoudře, poněvadž si zbytečně ukládá mnoho práce v den, kdy bohoslužba je větší, kdy třeba kázati a se věnovati kolektivní výchově vybraných farníků v asketických organisacích. Je rozhodně lépe zpovídati každodenně půl hodinky, než v neděli seděti ve zpovědnici dvě nebo tři. Také eucharistickému hnutí se nedaří tam, kde není denně příležitost ke sv. zpovědi nebo k poradě ve zpovědnici.

Aby duchovní správce si rozdělil poněkud i nedělní penitenty, záhodno stanoviti na jednotlivé neděle v měsíci společné přijímání určitého stavu. První neděle by patřila mužům, druhá jinochům, třetí dívkám a čtvrtá, je-li poslední v měsíci, ženám. Jinak by ženy dostaly pátou neděli, aby mohly totiž snadno také o prvním pátku nebo na první neděli bez zpovědi přijímati Tělo Páně a nerušily mnoho zpovídání mužů na první neděli.

Podobně si může kněz rozdělit pravidelné zpovídání na 4 volnější dny v měsíci, středy nebo čtvrtky. Utvoří si skupiny větších a menších hochů, větších a menších školaček a v těchto skupinách je zpovídá, aby se uvaroval konkursů, které valně neslouží soustavnému vedení duší dětských, ba přímo je ohrožují.

Pravidelné penitenty máme s láskou a trpělivostí také k tomu vésti, aby se zpovídali stručně a střízlivě, nepoužívali dlouhých formulek, řekli poklesky, které mají význam pro duchovní vedení a označili zkrátka pokušení a nesnáze v duchovním životě, pokud v nich potřebují pomoci. K tomu všemu netřeba mnohých slov. Hojnou řečí se zpovědník jen unavuje a pozbývá přehledu a orientace.

Aby se zpovědník rychle orientoval, jakou má duši před sebou, musí se dovědět, kdy se penitent naposled zpovídal, jak často chodí k sv. přijímání, a nedostal-li posledně něco ku „cvičení“ čili k zvláštnímu zpytování svědomí. Máme se vystříhati pohledu na penitenty ve zpovědnici, abychom všechnu pozornost soustředili na duši, bez ohledu na „skořápku“, ve které vězí. Jednáme jen s dušemi, ordinujeme, vedeme, posvěcujeme jen duše. Penitenti mají znenáhla sami tak se zpovídat,

že se dovíme odpověď na uvedené tři otázky. Dokud se tomu nena- učili, tážeme se a pak udělujeme rovněž stručné své pokyny a rady. Také zpovědník se má u stálých penitentů varovati mnohých slc v. Dává orientaci několika slovy. Jsou-li jen přizpůsobena individuální potřebě toho kterého penitenta, pak budou zajisté cennější, než dlouhé všeobecné exhorty. Zbožní penitenti čerpají své povzbuzení z kázání, z exhort v asketických kroužcích a z duchovních knih. Ve zpovědnici hledají orientaci a určitého vedení.

Poněvadž velká část stálých penitentů náleží ženskému pchlaví a bývají to duše ochotné a vděčné, nesmí se duchovní vůdce dáti strh- nouti sympatiemi k něžnostem a důvěrnostem. Pokazil by všechno a nepřivedl by svěřenou duši k pořádné platnosti. Máme věnovat všem duším o t c o v s k o u p é č i, avšak v a r o v a t s e v e š k e r é d ů - v ě r n o s t i, která budí snadno nezřízenou přichylnost a dokonce i erotiku. Vedeme duše k Bohu a chceme, aby celou lásku věnovaly Ježíši! My nesmíme jí překážet, musíme pozornost od sebe odvádět. Proto není radno ve zpovědnici tykati, zvláště osobám ženským, leč by to byla mládež školní. U hochů a jinochů je tykání přípustné, naopak se někdy i doporučuje, aby mladík vycítil otcovskou a přá- telskou lásku zpovědníkovu a tím ochotněji přišel zase svěřit vše, co ho tíží. Šťastný mladík, který našel zpovědníka, jenž mu rozumí a s ním cítí! Hledá-li u takového kněze pomoci aspcň jednou v měsíci, zda se může zkaziti? Ale také šťastný duchovní správce, který má pochopení a lásku pro mužský dorost v klackovských letech a do- vede jej připoutat. Jeho farnost má budoucnost, nebť z toho zacho- valého dorostu vzejdou za několik roků vůdce celé farnosti.

Zbývá ještě, abychom poznamenali něco o p o k á n í p r o n a š e p r a v i d e l n é p e n i t e n t y. Těm, kdož zápasí s těžkými hříchy, lze ukládati na týden nebo čtrnáct dnů buď duchovní četbu ra deset minut anebo určitou modlitbu každého dne (na př. desátek růžencový nebo ráno i večer tři Zdrávasy o svatou čistotu). Kdyby na duchovní četbu zapomněli, prodlouží ji následujícího dne, kdy modlitbu opo- menuli, doplní ji, až si vzpomenou. — Penitentům s poklesky všed- ními ukládá se nejlépe modlitba na různé apcštelské úmysly, čímž se u nich budí smysl pro potřeby církve. Tak na př. za dorost kněžský, katolické školy, misie mezi pohany, sv. Otce, naše biskupy a kněze atd. — Členstvu Mariánských družin a Třetích řádů možno uložiti za pokání určité žalmy nebo chvalozpěvy z příruček, mají-li je při sobě. Tak nastane malá změna a budí se smysl pro liturgické mod- litby.

X. Časté svaté přijímání.

1. Chceme-li pravidelné penitenty přivést k pořádné ctnosti a k dokonalosti, musíme je vychovávat k d ů s l e d n é m u p ř i j í m á n í Těla Páně podle vzoru prvotní církve. Pro začátek se snad spokojím u mnohých se sv. přijímáním jednou v měsíci a o velkých svátcích, znenáhla však má svaté přijímání se octnouti v popředí duchovního života, státi se pokrmem, bez něhož duši nelze žiti, a podílem na každé mši svaté. To pak lze nazvati k ř e s ť a n s t v í m d ů s l e d - n ý m. Nelze stanovití pro všechny zbczné penitenty jako ideál

svaté přijímání denní, poněvadž nemohou všichni ani při nejlepší vůli zúčastniti se denně mše svaté. Lze však stanovit jako ideál dosažitelný pro duše, které vedeme v duchovním životě, svaté přijímání, kdykoli obcují mši svaté, což bude pro mnohé jen o nedělích a svátcích. Křesťané v prvních dobách slavili namnoze bohoslužbu také jen die dominica, jak nám to na př. sděluje sv. Justin, filosof z polovice II. století.

2. Pro výchovu k tomu ideálu jest u našeho duchovenstva bohužel málo nadšení. Někteří se lekají častého zpovídaní, ač, jak zřejmo z předchozích statí, stačí znenáhla měsíční zpověď na stálé sv. přijímání. Nutno však přece doznati, že příklad důsledných komunikantů bude působiti na jiné a zpovídaní přibude. Proč se toho tak lekáme? Zdá se mi, že zlý duch budí náladu proti zpovědnici nejen u laiků, ale i u kněží, poněvadž ví, jak by rozkvétal náboženský život ve farnostech, kdyby farní duchovenstvo spolu s katechety se spojilo v apoštolské horlivosti a pilně zpovíдало. Kéž bychom prohlédli a poznali, odkud kyne spása! Nestačí-li na všechno pro množství jiných povinností, proč nejsme tak prozíraví a práce, ku kterým netřeba kněžského svěcení, nesvěřujeme hodným laikům, abychom byli uvolněni pro zpovědnici a mohli vskutku šířiti eucharistické hnutí? A kdyby bylo třeba platiti takové laické pomocníky, anebo upravití platy způsobilým varhaníkům a kostelníkům, aby byli cele ve službách duchovní správy, nebylo by prospěšnějším pro čest Boží a záchranu duší, než živiti a podporovati neteře a synovce, pokud nepatří do počtu chudých a trpících? Co má církev z těch přehojných darů, které duchovenstvo věnuje ročně v nemístné lásce svým příbuzným?

Ještě jiný důvod nutno uvést, proč naše duchovenstvo jeví tak málo zájmu pro důsledné přijímání podle vzorů prvotné církve. Je to vlastní zkušenost mnohých kněží. Soudi takto: My přijímáme denně, neboť denně sloužíme. Kde jsou však účinky častého přijímání, které se tolik velebí a pro které se naléhá na eucharistické hnutí? Nejeví se v našem životě. Jinými slovy: Nevěříme, že by hnutí eucharistické mělo takový význam pro duchovní život, že bychom měli se věnovati úmornému zpovídaní. Stačí, dostaneme-li elitu naší farnosti ke stolu Páně jednou za měsíc.

Na tuto nebezpečnou námitku takto odpovídám: Jsme všichni denně celebrující a přijímající kněží in statu gratiae? Sacrilegia však vyvolávají jen velmi neblahé účinky. A přijímáme-li in statu gratiae, máme všichni rectam mentem, podle eucharistických dekretů Pia X.? Recta mens samozřejmě jest v duši komunikanta, který pěstuje duchovní život. Kdo duchovní život zanedbává a často Tělo Páně přijímá, velmi snadno bude přijímati bezmyšlenkovitě a z pouhého zvyku, ať je to laik nebo kněz. Že naše duchovenstvo z velké části duchovní život zanedbává a se celkem omezuje na spěšnou celebraci a mechanické odříkání officia, bylo již podotknuto. Není pak divu, že velká část našeho duchovenstva neznamená ve svém nitru účinků sv. přijímání a podle sebe posuzuje i laiky a od častého přijímání mnoho neočekává. Časté svaté přijímání není jediným prostředkem k prohloubení duchovního ži-

vota, avšak spojí-li se s ostatními prostředky, jak je rozebíráme, jest prostředkem nejmocnějším: Neroste jen každým hodným přijímáním v duši posvěcující milost značnou měrou, nezbavuje se jen zkroušená duše každým přijímáním všedních poklesků, ale každé přijímání dává jus ad gratias actuales, abychom znenáhla smýšleli jako Kristus a tak žili znenáhla v Něm a On v nás. S těmito milostmi spolupůsobí však pořádně jen komunikanti, kteří pěstují duchovní život, ať jsou to kněží nebo laikové.

Jsou však také kněží, kteří, ač přesvědčeni o účincích sv. přijímání a ochotni k zpovídaní, přece se nemohou odhodlati vésti duše nebojácně k důslednému přijímání. Jsou plni obav, aby sv. přijímání nebylo zneužito a žádají na penitentech již mnoho ctností, než si troufají nabídnouti stálé přijímání. Namnoze chtějí také týdenní zpověď. Nelze tyto úctyhodné kněze ušetřiti výtky, že se kloní k rigorismu, že v názorech jejich se jeví ještě zbytky onoho jansenismu, který Pius X. hleděl důkladně překonati svými eucharistickými dekrety. Nebudme přísnější na druhé, než jsme na sebe. Co nám s dobrým svědomím stačí k denní celebraci, to má stačiti i laikům s dobrým svědomím k dennímu přijímání. Podrobnosti rozebrány ve spisku „Z duchovního života“, kde ve smyslu směrnic Pia X. čeleno námitkám a obavám, kterými zlý duch hledí zbožné lidi neustále odvracet od důsledného přijímání, poněvadž se hrozí účinků, které by časem vyvolalo v duších poctivých křesťanů. Proti těmto námitkám musí duchovní vůdce často imunisovati své svěřence.

3. Jak vychováváme k důslednému přijímání penitenty, kteří se svěřili našemu vedení? Je to věc dosti snadná. Jak chceme vždy věděti, kdy se který penitent posledně zpovídal, tak se často tážeme: Jak často chodíte k sv. přijímání? Dokud nezní odpověď: „Kdykoli se dostanu na mši svatou,“ není penitent ještě u cíle a hledíme ho, nejsou-li jiné záležitosti k projednání, povzbuditi k častějšímu přijímání. Při tom ovšem nutno postupovati individuálně a bez všelikého nucení. Některé duše se dají získati ihned pro důsledné přijímání, jiné jsou plny obav a dospějí k tomu jen znenáhla. Záhodno poukazovat na články v knížce „Z duchovního života“ o sv. přijímání. Avšak i penitenty, kteří dospěli k důslednému přijímání, nutno občas kontrolovati, zda nepodléhají sugesci zlého ducha, který nutká, by se sv. přijímání vynechávalo, aby nezevšednělo, anebo budí úzkosti, zda sv. přijímání nejsou hodna. Rovněž máme občas povzbuzovati své penitenty, aby vždy s největší úctou Tělo Páně přijímali, i když snad někdy ani zbožnost ani sebranost myslí nedovedou dokázati. Hluboká úcta je v naší moci a stačí, že si před sv. přijímáním a po něm uctivě a trpělivě poříkáme nějaké vhodné modlitby. Zbožnost a sebranost se pak sama dostaví, je-li v duši k tomu dispozice. Stále se musíme bránit nebezpečného, bezmyšlenkovitého odbývání nejsvětějších úkonů, což na kněze stejně doléhá jako na laiky. Jak my nezanecháme celebrace, ale hledíme se polepsiti, když jsme se zastihli v povrchním jednání u oltáře, tak učme jednati i laiky vzhledem k sv. přijímání.

4. Záhodno také upozorniti, abychom nauku o sv. přijímání pojímali a podávali všem, dospělým i dětem, více věroučně, střízlivě a rozumně, než citově a náladově. To se týká vlastně všech nauk náboženských, ale u sv. přijímání zdá se to zvláště důležitým. Zavděčíme se zejména mužům a stane se pro ně sv. přijímání přístupnější. U stolu Páně patří vůbec první místa mužům a nejsou-li obsazena anebo jen málo obsazena, jest to zajisté chyba, i když ženy a dívky u stolu Páně co do počtu budou vždy převládati. Kážeme příliš pro mentalitu ženskou, co mužům se znechucuje. Kažme pro mentalitu mužskou a ženám také tím vyhovíme. Pro mentalitu mužskou se vzhledem k sv. přijímání nemluví o srdci, do něhož Pán Ježíš přichází, ale raději o nitru, do něhož Ho přijímáme, anebo snad ještě lépe o požívání Těla Kristova, které působí, že se značně měrou rozmnožuje v naší duši posvěcující milost Boží (což necítíme), že se nám odpouští všední poklesky, kterých litujeme (což také necítíme), a že dostáváme právo na milosti úkonné, které působí, abychom znenáhla změnili smýšlení, smýšleli opravdově křesťansky tak jako Kristus Pán. Ani tohoto účinku necítíme. Cítíme často pokoj a mír v duši a jakousi nadpřirozenou útěchu. To však není podstatné a i kdybychom toho necítili, hlavní účinky trvají v duši. Poněvadž však v této svátosti přijímáme Tělo Páně, musíme si při tom počínati s největší úctou a trvati poněkud na modlitbách před sv. přijímáním a po něm. To žádá úcta k Tělu Páně. Takové a podobné myšlenky vyhoví nejen mužům, ale prospějí i ženám i mládeži, aby správně pojímala sv. přijímání a při něm vytrvala, i když citů a nálad nebude. Světlo víry a rozum věrou osvícený dostačí.

5. Konečně poznamenati dlužno, že je v české literatuře ještě dosti duchovních a modlitebních knih, ve kterých se hlásá jakýsi rigorismus v podmínkách k sv. přijímání, anebo se žádá řada spleťtých úkonů k přípravě a pro díkůvzdání, což si snad mohl popřáti kdysi věřící člověk někdy do roka, nelze však žádati jako pobožnost denní. Poněvadž taková literatura je často v rukou našich penitentů, může býti brzdou a příčinou vnitřních nepokojů, když doporučujeme důsledné přijímání a oni znamenají, že při tom nemohou vyhověti přísným požadavkům svých zbožných knížek. I toho si má býti vědom vůdce duchovní, aby uváděl upřílišněné požadavky na pravou míru a stále naléhal na směrnice Pia X.

XI. Duchovní a rozjímavá četba.

Tento prostředek se často podceňuje. Proto mnohé duše zůstávají i při hojně ústní modlitbě a častém přijímání sv. svátostí přece jen stále v počátcích duchovního života a zatvrdnou v jakémisi formalismu. Tak je tomu namnoze i u duchovnstva, které z velké části zanedbává duchovní a rozjímavou četbu.

I. Kdo chce se dostat k něčemu pořádnému v duchovním životě a požívat našeho vedení, musí se odhodlat k denní četbě duchovní nebo rozjímavé a spoň na něj jako u čtvrtého dínku. Rozdíl mezi duchovní a rozjímavou četbou není veliký. Pozorná četba asketické knihy, aniž by čtenář ustával a se zdržoval při jednotlivých myšlenkách nebo statich, nazývá se četbou duchovní

Zdržujeme-li se však při myšlenkách a statích, které na nás působí, ponecháváme-li se dojmům, které v nás četba vyvolává, a uvažujeme-li o tom, co jsme přečetli, nazýváme to četbou ro z j í m a v o u anebo také ro z j í m á n í m.

Jsou prosté, pokorné duše, které z ústní modlitby snadno přecházejí do stavu modlitby afektivní, anebo snad i jednoduché, aniž by se zvláště zabývaly duchovní anebo rozjímavou četbou. Snad ani mnoho čísti nedovedou. Většina však duší, zvláště poněkud sečtělých a vzdělaných, dostane se z ústní modlitby do hlubší vnitřní modlitby jen hojnou a vytrvalou duchovní a rozjímavou četbou. Touto četbou duše obohacuje, vzdělává a nasycuje rozum, získává pohnutky k ctnostnému jednání a dostává odvahu k sebezáporu a oběti. Bez této četby propadají duše buď vlažnosti v úkonech náboženských, anebo mechanickému odbývání určitého pensa ústních modliteb bez vyšších aspirací.

2. Duchovní četbu záhodno ukládati již duším z a p l e t e n ý m d o t ě ž k ý c h h ř í c h ů, pokud pravidelně se u nás zpovídají. Je mocným povzbuzením, aby pokušení přemáhaly. Možno ji uložit za pokání na týden anebo čtrnáct dnů. Byla-li cpomenuta některého dne, koná se druhého dne poněkud delší. Stačilo by deset minut jako pensum denní.

U d o b r ý c h duší na duchovní četbu n a l é h á m e a poněvadž takové duše ve své vrtkavosti snadno ji zanedbávají, zní často při zpovědi otázka: Jakou duchovní četbu máte? Konáte ji pravidelně? Zanedbáváte ji?

Z b o ž n é duše potřebují vybrancu četbu přizpůsobenou jejich duchovnímu životu. Ani u zbožných duší není kontrola zbytečná, zda pravidelně svou četbu konají; důležitě však jest povzbuzovat je, aby konaly ro z j í m a v o u četbu a tou znenáhla přecházely do afektivní modlitby.

H o r l i v é duše již mnoho nečtou a omezují se na z c e l a v y b r a n é knihy, jakými jest Nový Zákon a Následování Krista. Těchto knih používají, aby se d i s p o n o v a l y pro a f e k t i v n í anebo j e d n o d u c h o u m o d l i t b u.

U horlivých duší netřeba naléhat na četbu, neboť jejich rozum bude již náboženskými pravdami a asketickými zásadami nasycen. Za to však se u nich naléhá n a s e b r a n o s t m y s l i, aby se ponořily hlouběji do vnitřní modlitby.

Totéž platí o duších d o k o n a l ý c h. Četba ustupuje a omezuje se na míru nejmenší, za to převládá, b a d o m i n u j e v n i t ě r n í m o d l i t b a, která u dokonalých duší jest jednoduchá čili nazíráním získaným, nezalíbí-li se Pánu, aby jim udělil nazírání vlité čili mystické.

Z toho všeho poznáváme, že v duchovní četbě tkví kořeny vnitřní modlitby, že ji zanedbávat při vedení duší znamená duše okrádat o důležitý prostředek k dokonalosti, že však přece tvoří j e n m o s t k v n i t ě r n í m o d l i t b ě, která jest konečným cílem našeho vedení. Chceme, aby duše zakotvily v Bohu!

3. Má-li kněz býti vůdcem v těchto otázkách duchovního života, musí sám se v tom vyznat. A proto nesmíme sami zanedbávat du-

chovní četbu, musíme z ní vytvořiti rozjímavou četbu a touto činností dospěti k afektivní modlitbě, která konečně dozrává v nazírání ziskané. Potom porozumíme duším a staneme se zkušenými vůdci!

Poučení o vnitřní modlitbě, jaké se hodí pro každého a jaké lze dáti každému, kdo se svěřuje našemu vedení, lze nalézt v uvedeném spisku: *Z duchovního života*. Popis je genetický, aby znenáhla uváděl čtenáře do rozjímavé četby a z té pak do vnitřní modlitby. Udává současně seznam knih v pořadu, který je přízpůsoben obyčejnému vývoji duchovního života.

Vůdce duši by si měl však osvojiti důkladnější ještě nauku o vnitřní modlitbě a tu nám podává v celém rozsahu kniha: *O věcka J. a r. S. J., Návod k rozjímavé modlitbě* (nákladem „Hlasů svatohostýnských“, brož. 26 Kč, váz. 32 Kč). Kniha poskytuje více, než praví nadpis. Byl vytištěn, než kniha byla dopsána. Původně chtěl autor pojednati jen o modlitbě rozjímavé, avšak znaje dnešní zájem o hlubiny duchovního života, připojil jasné a důkladné pojednání z Poulainova klasického díla: *Des Graces d'Oraison*, podle 10. vydání a k tomu pak vlastní orientační studii o modlitbě mystické, rovněž podle nejnovějších studií.

4. Je možno získati všechny penitenty, kteří se svěřují našemu vedení, pro duchovní nebo rozjímavou četbu? Ano. Snad některá služebná dívka anebo matka v četné rodině se k tomu nedostane a pozdě večer, kdy se dostavuje spánek a únava, nemůže nikdo na ní žádati ještě nějakou četbu. Jiní při dobré vůli to konati mohou. Penitentům velmi zaměstnaným lze raditi, aby zkrátili poněkud ústní modlitby a tak vyzískali čtvrt hodinku pro duchovní četbu. Jiným, kteří doma nemají potřebného klidu, možno doporučiti, aby si zašli ve vhodné době do kostela, kde lze pěkně čísti a rozjímati. Předpokládám otevřený kostel i přes den. Těm, kdož chodí denně na mši svatou a doma času nemají, lze takto pomoci: Ať konají při mši svaté až do obětování, anebo když je to hodně povzbuzuje až do pozdvihování, rozjímavou četbu; potom ať se věnují ústní anebo vnitřní modlitbě a přijímají Tělo Páně. Slouží-li kněz řádně mši svatou, vyzíská se takto čtvrt hodinka pro tento úkon, bez něhož takové pracemi zatížené duše snadno propadají mechanismu v životě duchovním.

Nejllepší dobou pro duchovní a rozjímavou četbu zůstává doba ranní. Četba se stává součástí ranní pobožnosti. To však mohou provést jen osoby samostatné. V rodinách to nejde. Tam bude doba večerního klidu pro duchovní četbu nejvhodnější.

V dobrých katolických rodinách měli bychom však propagovati všemožně *společnou duchovní četbu*, zvláště kde jsou dítky ještě nedospělé. Po večeri zůstanou všichni sedět a někdo, buď otec nebo matka, anebo i dítě, které dovede pěkně čísti, předčítá všem něco z vhodné duchovní knížky. Ideálem by byla Ekertova *Církev vítězná*, anebo Ondruškovy *Životopisy svatých*, vyberou-li se takové, které o svatém sdělují toho poněkud více. Všichni tiše poslouchají. Po této čethě, která nemá dlouhého trvání, vykonají snad malé dítky již večerní modlitbu a uloží

se, ostatní si pak čtou ještě něco jiného. Tak by měla celá rodina denně duchovní četbu, což by rodiny nesmírně posvěcovalo. Taková četba by budila u dítek ideální snahy a o kněžská a řeholní povolání bychom neměli nouzi. Kéž by naše duchovenstvo tento posvátný zvyk propagovalo. Naříkáme na rozvrat v rodinách. Zde bychom měli prostředek, jak by naše rodiny odolaly snadno rozvratným žvlům.

Také Písmo svaté hodilo by se k duchovní četbě rodinné. Bylo by však třeba upravených vydání. Evangelia a Skutky apoštolské máme upraveny v cenné knize: *B a l l o n, K r á s n é p o s e l s t v í a d o z v u k j e h o* (Brno, Dědictví cyrilometodějské, Antonínská I), a Starý zákon vydal upraven pro lidové vrstvy *Š p a l e* ve svém díle: *K n i h a p o u t n í k o v a* (Praha, Neubert, 2 svazky). Poslední dílo bude ovšem pro mnohé rodiny příliš drahé, za to však lze Krásné poselství za 8 Kč všude snadno rozšířiti. To je lidové evangelium. Kdyby se z něho předčítal denně v rodinách jen jeden článek, jaký by to byl zisk!

5. Bylo již řečeno, že se nehodí pro každého každá kniha duchovní a že je nutno třídit i asketickou literaturu podle stavu jednotlivých duší a i zde přihlížeti ještě k individuálním potřebám. Proto podáváme zde roztržiděný seznam asketické literatury nám snadno přípustné, většinou české a uvádím jen knihy, které lze dosud koupiti. Seznam sleduje úkoly čistě praktické, nedělá tedy nároků na úplnost.

Pro duše v začátcích.

1. Rodriguez-Hrachovský, *Škola a praktické cvičení ve ctnostech a křesťanské dokonalosti*, 2 svazky, Hranice na Mor., „Snaha“. Každý svazek vázan 70 Kč.

Toto je kniha klasická, která vede k důkladné ctnosti. Bohužel zůstane pro svou drahotu mnohým nepřístupna. Aspoň by měla býti ve všech kněžských, farních a spolkových knihovnách.

2. Stork, *Z duchovního života*, Praha, Dědictví svatojanské, Kč 6.—.

Pro každého jako úvod do duch. života.

3. Jaroš, *Život podle B. Srdce Páně*, Praha, Dědictví svatojanské, Kč 20.—.

Výtečná kniha pro české jinochy a muže.

4. *B o h u m i l a* sv. Františka Saleského. Překlad dr. Vrátného v Dědictví svatojanském za Kč 6.— je rozebrán. Zbývá vydání Desoldovo u Stýbla v Praze.

Klasická kniha pro dívky a ženy. Vychovala již mnoho generací k pravé zbožnosti.

5. Arnoudt, *Následování nej sv. Srdce Ježíšova*, 4 svazečky, Brno, Občanská tiskárna, Kč 15.—.

První svazček je jako stvořený pro duše, které ještě zápasí s těžkým hříchem. Další dva vedou k pořádné ctnosti. Čtvrtý jedná o velebné Svátosti. Tam nutno opravit dvě kapitoly: Jednu, která žádá příliš mnoho pobožnosti k sv. přijímání, což pro časté přijímání se nehodí — druhou, která duši s všedním hříchem vzdaluje od Stolu Páně, což po dekretech eucharistických Pia X. je nesprávné. Autor psal před rokem 1905. Dílo je však tak výtečné, že pro tyto dva nedostatky nezasluhuje býti přehlédnuto.

6. Doss, *Myšlenky a rady*, 4 svazečky, Brno, Občanská tiskárna, Kč 18.—.

Výtečná kniha pro jinochy, zvl. studenty, která vede podle směrnic duchovních cvičení sv. Ignáce v krátkých kapitolkách od zápasů s těžkým hříchem až k dokonalosti. V originálu dosáhl spis nedávno 30. vydání.

7. Plus, *Bůh v nás*, Přerov, Edice smíru, Kč 15.—.

Kniha, kterou čtou se zájmem i nekatolíci, toužící po duchovním životě. Budí smysl pro život vnitřní a hodnoty nadpřirozené.

8. Fouard-Pecka, *Život Krista Pána*, Brtnice, Birnbaum, Kč 24.—.

Kdo probral tuto knihu, dostane důkladnou orientaci v evangeliích a může pak bez poznámek si volně v nich rozjímat. Naučí se milovat Pána Ježíše.

9. Chautard, *Duše veškerého apoštolátu*, Přerov, Edice smíru, Kč 18.—.

Pro pracovníky a pracovnice ve veřejném životě, aby dostali smysl pro vnitřní život a nezanedbávali sebe. Takových lidí je u nás mnoho, proto je katolický život veřejný a spolkový tak prázdný.

10. Schmid, *Vrchol úcty k Srdci Ježíšovu*, Přerov, Edice Smíru, Kč 25.—.

Tato kniha dovede nadchnout duše pro sebezápor a dodá statečnosti k utrpení, čímž vede k hlubší ctnosti a přímo k dokonalosti. Duchovní vůdce brzy pozná účinek této knihy.

Pro duše pokročilé.

1. Tomáš Kempenský, *Následování Krista*. Vydání ilustrované — z Dědictví svatojanského Kč 14.— — vydání z Občanské tiskárny v Brně Kč 10.—.

Kniha, která patří do literatury světové a kterou i světci se disponovali k vnitřní modlitbě. Pro začátečníky se méně hodí, pro duše ve zbožnosti pokročilé a horlivé však velice. V knize čtvrté o Veřejné Svátosti jsou některé věty, které po eucharistických dekretch Pia X. nutno poopravit.

2. Newman, *Bůh a já*, Olomouc, Edice Krystal, Kč 10.—.

Uvádí do hlubšího poznání Pána Boha a jeho vlastností.

3. Lessius, *Rozjímání prosebná o vlastnostech Božích*, Brno, Občanská tiskárna, Kč 2.—.

Sleduje stejné cíle jako předešlá kniha.

4. Lallement, *Der Weg zur Innerlichkeit*, Freiburg i. B., Herder, Kč 32.—.

Kniha proslulého vůdce duchovního života, upravená pro laiky. Vede do hloubky a předpokládá pokročilé duše.

5. Grou-Schmid, *Führer zur Innerlichkeit*, München, Kösel a Pustet, Kč 26.—.

Kniha pro duše pokročilé, aby překonaly poslední překážky na cestě k dokonalé ctnosti.

6. Duch Sv. Terezie Ježíškovy, Přerov, Edice smíru, Kč 18.—.

Není pro začátečníky, ale pro duše pokročilé, aby se povzbudily na příkladech a výrocích této milé svěřice.

7. Grignon, *Dokonalé zasvěcení přesvaté Panně Marii*, Praha, Kuncíř, 25 Kč.

V tomto hlubokém spisu podává se návod k takové úctě Matky Boží, která vede k dokonalosti. Je to opět knížka pro duše pokročilé, začátečníci ji neřechopí.

Několik životopisů svatých.

1. Huber-Černý, *Následování svatých*, Praha, Franel, Kč 30.— váz.

Pro každého, aby správně chápal životopisy svatých. Zvláště poučná jest poslední část této knihy.

2. Vrátný, *Kvítko sv. Františka*, Praha, Kuncíř, Kč 36.—.

V této knize zračí se duch evangelia, jakým bylo naplněno nitro sv. Františka.

3. Wilhelm, *Sv. František z Assisi*, 2 svazečky, Praha, Dědictví svatojanské, Kč 12.—.

4. Thompson, *Sv. Ignác z Loyoly*, Praha, Kuncíř, Kč 40.—.

5. Škarek, *Sv. Alois z Gonzagy*, Olomouc, Matice cyrilometodějská, Kč 15.—.

6. *Sv. Gabriel Possenti*, Praha, Školské sestry vinohradské, Kč 10.—.

7. Alberti, *Nová světla*, Přerov, Edice Smíru, Kč 10.—.

8. Pagani-Černý, *Ctih. Alžběta Canori-Mora*, Praha, Franel, Kč 24.—.

Římská dáma, která žila v nešťastném manželství a v něm dospěla k vrcholům dokonalosti. Ukázka bohatého a hlubokého vnitřního života.

9. *Sv. Markéta Alacoque*, Praha, Školské sestry vinohradské, Kč 16.—.

10. *Dějiny duše sv. Terezie Ježíškovy*, Praha, Školské sestry vinohradské, Kč 26.—.

11. Dlouhá, *Bl. Anežka česká*, Olomouc, Edice Krystal, Kč 8.—.

12. Lekeux, *Markétka*, Přerov, Edice Smíru, Kč 16.—.

Život moderní apoštolky. Kniha se dožila v originálu přes 100 vydání.

Soustavná rozjímání.

1. Hoppe, *Náš Spasitel*, Vimperk, Steinbrenner, 3 svazky, Kč 54.—.

2. Lehmkuhl, *Der Christ im betrachtenden Gebete*, Freiburg i. B., Herder, 4 svazky, Kč 160.—.

3. Spáčil, *Život Krista Pána podle čtyř evangelíí*, Praha, Franel.

Dosud vydány tři svazečky po 10 a 15 Kč. Samostatné české dílo pro kněze a laiky apoštolsky činné.

4. Faber, *Betlem*, Praha, Kuncíř, 2 svazky, Kč 60.—.

Hluboké úvahy pro vzdělané čtenáře.

XII. Zvláštní zpytování svědomí.

Co to je, ví každý kněz, který konal častěji exercicie. Podrobného poučení poskytuje knížka „Z duchovního života“. Předpokládáme zde, co tam uvedeno a podáme pouze návod, jak toho používat pro vedení duší.

Aby si duše nám svěřené zachovaly zbožnost a horlivost, k tomu by stačila pravidelná zpověď, časté sv. přijímání a denní duchovní nebo rozjímavá četba. Aby však tyto duše v duchovním životě pokračovaly, k tomu sotva stačí zmíněné úkony a bude třeba, aby konaly také zvláštní zpytování svědomí, jaké, určuje

zповědник jako duchovní vůdce. A zповědник působí také pravidelnou kontrolou, že penitenti měsíce i léta vytrvale konají toto zvláštní zpytování a tak znenáhla odkládají chyby, pořádají nezřízené náklonnosti a osvojují si vskutku důkladné ctnosti, jakých třeba hlavním pomocníkům laickým v Katolické akci.

Zvláštní zpytování svědomí je velmi důležité pro duše z b o ŷ n é, aby znenáhla dospěly do stavu duší h o r l i v ý c h. Toto jest nejtěžší cesta v duchovním životě i na této cestě hlavní pomůckou jest právě toto cvičení.

Mnozí kněží se domnívají, že toto cvičení se hodí jen pro řeholníky, u laiků že člověk s ním nepochodí. Vždyť bude i málo kněží, kteří to konají, ač snad po exerciciích, kde se o tom jednalo, častěji se pokoušeli touto zbraní potírat nezřízené sklony. Tito kněží jsou na omylu. Praxe učí, že zvláštní zpytování svědomí jest pro každého, kdo touží po dokonalosti a že lze i laiků touto pomůckou se dopracovati překrásných výsledků. Zповědник, který tohoto prostředku nedovede používat u svých penitentů, ztrácí se přímo úkol, aby vychoval z duší zbožných duše horlivé a dokonalé. Jeho penitenti dospějí sice k určitému stavu zbožnosti, ale dále nepokročí.

Proto má si každý zповědник pravidelných penitentů osvojit zručnost v používání tohoto prostředku, neboť hlavním úkolem jeho při vedení zbožných duší bude, aby místo exhort a výkladů určoval, upravoval a kontroloval svým penitentům zvláštní zpytování svědomí, proto bude jeho pravidelnou otázkou u takových penitentů: Co jsem vám uložil posledně na cvičení? — Děláte to? — Jak se vám to daří? — Zapisujete? Podle odpovědi daných, buď povzbudí k vytrvalosti, anebo látku poněkud upraví, anebo určí něco jiného.

Jakmile penitenti poznají, že zповědник to myslí vážně, že je důsledně kontroluje, že na nich žádá výsledků, buď se přičiní a začnou pořádně konat toto cvičení, anebo se jim to znechutí a zповědника opustí. Odchod liknavých penitentů snadno oželíme, za to se dožijeme u vytrvalých krásných výsledků a zповědníkovi, který dovede soustavně vésti duše zvláštním zpytováním svědomí, nebude nikdy chybět na penitentech. Bude hledán dušemi, které chtějí prospívat v duchovním životě a může se jim více věnovat.

Kdo chce umět dobře zacházet touto tak prostou a přece neodolatelnou zbraní, ať si především důkladně prostuduje statě o tom jednající ve zmíněném spisu „Z duchovního života“. Kromě všeobecných pokynů je tam rozebráno 14 podrobných návodů k zvláštnímu zpytování svědomí, jak se obvykle naskytnou při vedení duší. Nejsou ovšem vyloučeny jiné návody a jiné kombinace. Často stačí, poukážeme-li penitenta, o kterém víme, že používá zmíněné knížky, na určitý návod tam podrobně popsany, aniž by bylo třeba o tom mnoho mluvit ve zповědnicích.

Prvních 12 návodů hodí se pro duše z b o ŷ n é, poslední dva: „Vnitřní mrtvení“ a „Navazování styků s Bohem“ pro duše h o r l i v é. Jakousi známkou, že máme před sebou duši h o r l i v o u, by právě bylo, že se pro ni z těch 12 prvních návodů již žádný ne-

hodí. Upadá snad do některé z uvedených chyb a ozývá se u ní také někdy některá z uvedených náklonností, není to však tak časté a tak zjevné, že by o tom bylo radno konati zvláštní zpytování svědomí. Proto cvičíme takové pokročilé duše raději ve vnitřním mrtvení, anebo v častém navazování styků s Bohem.

Nelze ovšem podle toho s určitostí tvrditi o dosaženém stavu duše horlivé, neboť se mohou v penitentovi skrývat ještě jiné nezřízené náklonnosti, které neměly příležitosti k projevu. Stačí na př., že nás někde přehlédnou anebo někdo urazí a již vzplane v člověku ctižálost a citlivost v netušené síle. Tu poznáváme, co se ještě tají ve skrytých záhybech lidského nitra.

Ze všech uvedených návodů jest nejdůležitější tento: „J a k o v l á d n e m e v n i t r u n e t r p ě l i v o s t a c i t l i v o s t ?“ Tímto předmětem bude asi nutno obíratí se všem zbožným duším, nejen měsíce, často i léta. V něm jest utajeno velké umění duchovního života snášeti kříže, různá protivenství a zvláště pokoření. Jen kdo tomuto umění se důkladně naučí, je schopen překročiti hranice, které nás dělí od vyspělé ctnosti a křesťanské dokonalosti.

Kdo chce s úspěchem konati zvláštní zpytování svědomí a zvláště má-li při určitém předměte vytrvati celé měsíce, musí nesporně denně výsledky nějakým způsobem r e g i s t r o v a t i. To patří k podstatě zvláštního zpytování svědomí. Bez zápisu se očne každý předmět za krátkou dobu v m l i n á c h anebo se ztratí jako voda v písku. A l e m o ž n o - l i n a l a i c i c h n ě c o t a k o v ě h o ž á d a t i ? Ano, a pozorují-li, že zpovědník to myslí vážně a na to se dotazuje, dovedou laikové, i ženy v rodinách, i mládež, s obdivuhodnou vytrvalostí registrovat denně výsledky a referovat o tom při svaté zpovědi. Dovedou registrováním věnovat živou pozornost jedné náklonnosti svého nitra po dlouhou řadu měsíců a tak znenáhla odkládat i zakořeněné chyby a dozrávat ku veliké čistotě svědomí a k opravdové nezištnosti. Ani jsem netušil, že soustavnou praxí zvláštního zpytování svědomí lze duše postupně přinést ku veliké ctnosti. Zkušenost dlouholetá mi to ukázala u penitentů nejrozličnějších stavů. Všechno záleží na zpovědníkovi, zda má smysl pro tyto věci a osvojil si zručnost v určování zvláštního zpytování svědomí a v dozoru nad ním. Jsou kněží, kterým se toto vše zdá býti maličerné. Ti ovšem budou se vyčerpávati nastudovanými exhortami ke svým penitentům a přivedou je pouze k určité úrovni, kde již nemohou dále. Šlo by to dále do hloubky, ale jen soustavnou praxí zvláštního zpytování svědomí, leč by Bůh mimořádnou cestou zachytil sám takovou duši a jí pomohl k dokonalosti. Ale zpovědník bude na tom celkem nevinný.

Záleží tedy mnoho na tom, abychom nepovažovali tento důležitý prostředek za koníčka některých zpovědníků, nýbrž hleděli všichni sami vážně praktikovat zvláštní zpytování svědomí a i své zbožné penitenty v něm pilně cvičit. Tak naše zpovídání dostane ráz pravidelných lékařských visit v nemocnicích, kde se většinou jen kontrolují záznamy u lože nemocného, připojí se několik otázek a stanoví, co dělati dále. A přece, jakým dobrodiním jsou tyto visity!

Pro duše pokročilé, jak bylo řečeno, máme poslední dva návody. Záhodno uvést ještě jeden, který by velmi prospěl duším pokročilým: „Žehnání bližního“. Máte-li něco proti některým osobám, ublížily-li vám anebo pozorujete-li na nich chyby anebo ozývá-li se v nitru závist vůči nim: žehnejte těmto osobám! Na slovech nezáleží. Snad: „Pane Bože, žehnej jim! Buď jemu milostiv! Do srdce Tvého, Ježíši, ji uzavírám!“ Anebo se za ně pomodlete Zdravas. Potom již na to nemyslete. Ulevili jste si. — Lze vůbec žehnat takovým způsobem okolí, ve kterém žijeme, a tak si osvojujeme znenáhla smírlivé a soucitné smýšlení, i vůči nepřátelům. Dnes bychom potřebovali hodně tohoto smýšlení, když pozorujeme, do jakých zmatků se dostala ubohá lidská společnost. — I toto žehnání lze registrovati podobně, jak bylo naznačeno při návodu o navazování styků s Bohem.

Pokročilé duše mohou střídavě se cvičit nějakou dobu v „Navazování styků s Bohem“¹⁾ a také se upevňují v lásce k Pánu Bohu, a pak zase nějakou dobu v „Žehnání bližního“ a tak rostou v lásce k bližnímu. Ač stále máme pěstovati obojí lásku, přece ve své lidské slabosti věnujeme jednou zvláštní pozornost lásce k Bohu a jindy zase lásce k bližnímu, což současně registrujeme.

Vnitřní mrtvení záhodno ukládati pokročilejším duším pro dobu adventní a postní, což pomáhá k všeobecnému vzestupu duchovního života.

XIII. Konference v asketických kroužcích.

Tento jest náš pátý a poslední prostředek k soustavnému vedení duší a výkladem tohoto prostředku končíme všeobecnou stať celého pojednání.

Račte si dobře všimnouti, že se jedná o k o n f e r e n c e a s i c e v a s k e t i c k ý c h k r o u ž c í c h. Volíme úmyslně slovo k o n f e r e n c e, aby se nemyslelo na nějaká kázání nebo na nějaké nadšené exhorty. Posluchačstvo těchto konferencí má chodit na naše kázání v kostele, nač bychom tedy jemu ještě v kroužcích kázali? Posluchačstvo těchto konferencí pěstuje duchovní život a sice s jakousi horlivostí, nepotřebuje tedy, aby bylo mnoho povzbuzováno exhortami, ale potřebuje, aby bylo více v z d ě l á v á n o k o n f e r e n c e m i.

Tyto konference se konají v a s k e t i c k ý c h k r o u ž c í c h, což naznačuje, že posluchačstva obvykle nebude mnoho, že se nejedná o masy lidu a že shromáždění je rázu více důvěrného. Kroužkem naznačujeme různá asketická sdružení, jakými jsou T ř e t í ř á d y a M a r i á n s k é d r u ž i n y, ale také E u c h a r i s t i c k é k r o u ž k y, jaké se teď šíří v Orlu, v SKM a v SUO. Ba kněz může i nějaké b r a t r s t v o tak vésti, že je lze považovati za asketický kroužek. Rovněž lze b ý v a l é e x e r c i a n t y v některé farnosti, dokud jich není ještě tolik, aby mohli tvořiti Družinu nebo Třetí řád, svolávat na pravidelné schůzky k zachování horlivosti načerpané v exerciciích, a také to lze považovati za asketický kroužek.

¹⁾ Kargerovo „Malé tajemství“, rozvedené ve spisu „Ve škole Spasitelově“ nákladem Sester dominikánek v Řepčíně, není než podrobnější specialisace „Navazování styků s Bohem“.

V asketických kroužcích konat konference je důležitým prostředkem k soustavnému vedení duší.

V asketických kroužcích může se také konati společná asketická četba a je-li vybraná, může působit mnoho dobrého, snad více než nějaká špatně připravená nebo nepřipravená konference; přece však zasluhuje dobře připravená konference jako živé slovo přednost a je mocnou pomocí k soustavnému vedení duší v duchovním životě.

Asketické kroužky nezakládáme a nevedeme, abychom pěstovali a podporovali kastovníctví v řadách zbožných katolíků. Toto právě musíme potírat! Zakládáme a pěstujeme takové kroužky, abychom hlouček duší, které touží po důkladné ctnosti a křesťanské dokonalosti, také společně poučili o různých otázkách duchovního života. Ve zpovědnici nelze mnoho rozkládat a poučovat. Také to hodně znavuje, má-li zpovědník každého penitenta zvláště o téže otázce informovat. Nelze spoléhat na duchovní četbu penitentů, neboť nemohou si všichni opatřit celé knihovny, a pak slouží soukromá četba více k povzbuzení než k poučení a směřuje k vývoji vnitřní modlitby. Platí o ní celkem zásada sv. Ignáce, vyslovená v druhé úvodní poznámce Duchovních cvičení (vydání Ovečkovy str. 76): „Ne mnoho vědětí sytí a uspokojuje duši, nýbrž pocítovati a okoušetí věci vnitřně.“ Z toho všeho lze poznati význam asketických konferencí a asketických kroužků. Skorem bychom mohli tvrditi, že by měl každý penitent, který se domáhá našeho duchovního vedení, patřiti do některého asketického kroužku, kde by soustavné konference doplňovaly jeho asketickou výchovu. Budou ovšem také penitenti, kteří vhodnou četbou si vynahradí konference těchto kroužků; takových penitentů však mnoho nebude.

K plnému pochopení asketických kroužků patří ještě poznamenati, že neslouží jen ku společnému poučení o různých otázkách duchovního života, nýbrž také k výchově pro laický apoštolát. Leč by snad smysl pro apoštolát byl považován jako součástka pravého duchovního života, což nutno uznati. Přece však dělíme z praktických důvodů tyto úkoly a prohlašujeme aspoň za poměrů dnešních, kdy svatý Otec mobilisuje laické kruhy k soustavné spolupráci na duchovní správě biskupů a farářů, že kroužky asketické, ať se jmenují jakkoliv, sledují tyto dva důležité cíle:

1. Návod a povzbuzení k hlubšímu duchovnímu životu.
2. Návod a povzbuzení k nezištnému apoštolátu, který za dnešních poměrů se má upevňovat v rámci katolické akce buď farní nebo diecesní nebo zemské nebo říšské.

Kroužky asketické musíme tedy považovati a také vésti za dnešních poměrů jako semináře laických spolupracovníků v Katolické akci. Z toho plyne jejich ohromný význam. Nezáleží na tom, jak se kroužek jmenuje, vše záleží na vlastnostech toho, kdo jej vede, a na konferencích, jaké v něm má.

Nutno ještě podotknouti, že ve schůzích asketických kroužků takto pojímaných musí se uplatniti dvojí druh konferencí: Konference asketické, které jednají o různých otázkách duchovního života, a konference pastorační, které otvírají oči, budí smysl a poroz-

umění pro různé formy laického apoštolátu. Poslední technická průprava zůstane snad ponechána péči vůdců Katolické akce; asketické kroužky budují však nezbytný základ: hloubku duchovního života, která rozkvétá v nezištnou lásku k Pánu Bohu a v nezištnou lásku k bližnímu a ochotu mu pomáhat soustavnou péčí o jeho duši způsobem, jaký bude každému vykázan anebo okolnostmi navržen. Bez tohoto základu jsou všechny technické kursy a instrukce neplodné. Vynesou obyčejně po krátké činnosti vyučených pracovníků trpká zklamání.

Zda se mají na každé schůzi asketických kroužků konati oba druhy konferencí mezi sebou snad rozdělených nějakou krátkou pobožností a písní, anebo zda se mají tyto konference střídati, závisí na různých místních i osobních okolnostech. Jisto jest, že oba druhy konferencí se mají uplatniti. Konference pastorační bude často i rázu apologetického, t. j. odpovědí na různé námitky proti náboženství, nebo vysvětlením časových problémů. Může také býti proměněna v rozhovor členstva o apoštolských úkolech a pracích.

Nám se zde jedná hlavně o k o n f e r e n c e a s k e t i c k é, neboť tyto směřují bezprostředně k soustavnému vedení duší. Několik pokynů, jak je konati.

Není radno konati schůze asketických kroužků v kostele. Ať se scházejí účastníci v nějaké uzavřené kapli nebo v některém větším pokoji, kde před křížem nebo obrazem božského Srdce Páně anebo Matky Boží se rozžehnou svíce, aby schůze dostala posvátný ráz. Všichni sedí, také kněz. Tak se to lépe hodí pro klidný a důvěrný ráz konference. Kněz může míti před sebou list, na kterém má napsány hlavní body, aby na některý nezapomněl. Může také míti po ruce knížky, ze kterých při konferenci něco cituje a předčítá. Konference nemá trvati přes půl hodiny i ve 20 minutách lze něco důkladného říci, zvláště když po krátké pobožnosti následuje ještě pastorační část. Nutno se varovati frázovitých řečí a kazatelského tónu. Vše ať je věcné a jasné. V asketických kroužcích neprojednáváme věci, které patří na kazatelnu v kostele anebo do přednášky spolků, v nichž sbíráme věřící určitého s'avu z celé farnosti. Tam mluvíme o tom, co mají všichni věřit a vědět a dělat, aby spasili svou duši. V asketické konferenci však mluvíme ke hloučku vybraných farníků, kteří touží po dokonalém životě. Předpokládáme právem, že slychají naše kázání a také naše spolkové přednášky, které doplňují všelicos z našeho kázání, co v kostele říci nelze a nutno přece říci k plné orientaci věřících. Tomuto hloučku sdělujeme však v konferenci, co mají vědět a co dělat a čeho zanechat, aby dospěli k hlubší ctnosti a snad i ke křesťanské dokonalosti. Ta se staví jim na mysl jako dosažitelný cíl. Vše, co spadá do tohoto oboru, může a má býti postupně předmětem těchto konferencí. Ovšem nutno se uvarovati suchých, teoretických výkladů. Podáme něco z asketiky, jasně, ale také tak, abychom svým svěřencům mluvili do duše a je získali pro svou nauku. Ovšem musíme sami býti o tom přesvědčení a sami po tom toužiti a se toho domáhati. Pak budou naše slova výmluvná, pak budou zapalovat, i když jsme mnoho řečí nenadělali.

Kněz, který sám pěstuje opravdově duchovní život, nalezne snadno řadu otázek z duchovního života, které probírá v takové konferenci. Když také pilně zpovídá a vede duše v duchovním životě, pozná brzy, co třeba znovu zdůrazňovati těmto snaživým duším, co by se mělo vysvětliti, pro co by se mělo buditi větší porozumění atd. Čím praktičtěji mluvíme a čím více čerpáme ze života, tím více upoutáme a duším pomáháme.

Záhodné konati takové konference v kroužcích, které mají skutečně býti přípravou pro laický apoštolát, a s p o ň j e d n o u z a 14 d n ů. Měsíční konference by sotva stačily. Kde možno týdně je konati, tam by se dosáhlo ideálu ve výchově laické spolupráce v duchovní správě. Nemůže-li někdy kněz pro množství jiných povinností konati konferenci, ať má po ruce vhodnou knihu, která posluchačům je méně známa, a z ní ať si připraví četbu, kterou sám předčítá a doplňuje vhodnými poznámkami. Po modlitbě, která následuje, konal by se pastorační rozhovor o stručně naznačené otázce, dotýkající se laického apoštolátu. Tak by se s užitkem konala schůze, i když by nebylo konference. Nesmí se to však státi pravidlem.

Nemá-li kněz aktuálních asketických otázek, které by projednal v asketickém kroužku, ať si vyhledá vhodnou perikopu ze Starého nebo Nového zákona, která skýtá myšlenky povzbuzující k dokonalosti, perikopu přečte, stručně vyloží, připojí aplikaci a mluví do duše svým svěřencům. Tak lze pravdy a nauky známé, ale potřebné odívati rouchem novým a neuškodí nikterak duším toužícím po dokonalosti, když se více seznámí s Písmem svatým.

Máme v konferencích jednati také o m y s t i c e ? Je zajisté na místě příležitostně, když se mluví o vnitřní modlitbě, zmínit se o vlitém nazírání a příležitostně též o různých zjevech, které doprovázejí toto vlité nazírání, když Bůh i různá tajemství duší zjevuje. Nemáme však mnoho otom mluvit, aby osoby s živou obrazivostí a které se kloní k hysterii, nesugerovaly si stavy mystické ve své skryté domýšlivosti a nás pak neklamaly pseudomystikou. O tom snad více, až v podrobné části budeme jednati o vedení osob mystických a o jednání s osobami hysterickými.

Zbývá, abychom uvedli ještě nějakou literaturu, ze které lze snadno čerpati látku pro asketické konference:

1. Rodriguez, *Škola a cvičení ve ctnostech*, Hranice, Snaha, 2 svazky váz. po 70 Kč.

Tato kniha je vlastně sbírkou asketických konferencí a promluv a je přímo klasičtým vzorem, jak by vlastně měly vypadat naše konference. Obrací se ovšem k řeholníkům, avšak mnohé pokyny a myšlenky platí všem.

2. Scaramelli-Winkler, *Geistlicher Führer*, 2 svazky, Regensburg, Manz, 36 Kč.

Pro začátečníky velmi jasné konference o duchovním životě s řadou pokynů pro zpovědníky. Z této knihy si každý kněz snadno připraví dobré konference.

3. *Asketika*, Hradec Králové, Tiskové družstvo, 32 Kč.

Látka dobře upravená pro konference k začátečníkům. Čekáme na další svazky.

4. Meynard, *Duchovní život*, Praha, Kuncíř, 45 Kč.

Hojnost praktické látky pro dobré konference. Škoda, že do původní Meynardovy práce vnesl jiný autor poněkud výstřední názory ohledně modlitby vlité. To však celkem nepřekáží používání této knihy.

5. Tanquerey-Sternaux, *Grundreiss der aszetischen und mystischen Theologie*, Tournai, Descleé & Cie, 50 Kč.

Velmi jasná a v originálu francouzském hodně rozšířená asketika, která vše podává, co se týká duchovního života.

6. Mönnichs, *Tugendlehre*, Kevelaer, Butzon-Berker, 20 Kč.

Všechny ctnosti tak probrány, že poskytují materiál pro praktické přednášky v asketických kroužcích. Je to důkladné a praktické zároveň.

7. Surin-Richstätter, *Geistliche Zwiegespräche*, Paderborn, Bonifacius-Druckerei, 36 Kč.

Proslulý asketik a asketa P. Surin vydal praktický katechismus duchovního života, kterého se dříve pilně užívalo. P. Richstätter jej vydal v nové úpravě pro dnešní potřeby.

8. Zimmermann, *Lehrbuch der Aszetik*, Freiburg i. B., Herder, 128 Kč.

Toto jest ovšem drahé dílo, ale také nejdůkladnější, jakého dosud máme. Podává nejen teorii, ale také praxi. Celá asketická literatura stará i nová je zde zpracována.

9. Snadné asketické konference lze připravit ze starších ročníků časopisu: *Na Hlubinu*, Olomouc, Edice Krystal, Slovenská 14.

10. Rovněž snadné asketické konference skýtá výklad některých vybraných kapitol spisů: Stork, *Z duchovního života*, Praha, Dědictví svatojanské.

11. Grou-Schmid, *Führer zur Innerlichkeit*, München, Kösel-Pustet, 26 Kč.

Tato kniha bude velmi vítána knězi, který své posluchače již řádně poučil o všech stránkách duchovního života, a teď chce všechno prohloubit.

12. Grou, *Handbuch für innerliche Seelen*, Münster, Alphonsusbuchhandlung, 31.20 Kč.

Je to vlastně sbírka konferencí pro pokročilé duše a proto velmi cenná. Takových knih mnoho nebude.

13. V eucharistických kroužcích nutno občas jednati v konferenci o s v. p ř i j í m á n í, aby horlivosti neubýlo. K tomu se hodí:

a) Frasinetti, *Hody božské lásky*, Praha, Kotrba, 2 Kč. Velmi jasný spis.

b) Lutislav, *Eucharistie a mládež*, Brno, Občanská tiskárna, 8 Kč. Hojnost materiálu.

c) Bernadot, *Eucharistií k nejsvětější Trojici*, Olomouc, Edice Krystal. Rozebráno. Velmi hluboký spis.

14. Připojujeme ihned několik pramenů pro p a s t o r a č n í k o n f e r e n c e v asketických kroužcích:

a) Stork, *Katolická akce*. Řada článků v družinském časopisu „Ve službách Královny“ od roku 1929 počínaje.

b) Wiesen, *Laický apoštol*, Přerov, Edice Smíru, 10 Kč.

c) Kaller, *Unser Laienapostolat*, Leutersdorf am Rhein, Johannesbund, 54 Kč.

d) Metzger, *Kleinarbeit in der Seelsorge*, Breslau, Borgmeyer, 48 Kč.

Dodatkem.

Jednali jsme právě o asketických kroužcích a zařadili Mariánské družiny a Třetí řády do těchto kroužků. Nutno tedy aspoň stručně se zmíniti i o jiných stejně důležitých výchovných organizacích, které vedle kroužků asketických měly by rozkvétat v každé farnosti. Patří to sem, aby ještě jasněji vynikla pravá povaha asketických kroužků a jak přímo směřují k soustavnému vedení duší v duchovním životě.

1. Za dnešních poměrů měla by míti každá farnost nějakou výchovnou nepolitickou organizaci pro muže, pro ženy, pro jinochy a pro dívky. Na jménu nezáleží. V Čechách je to již Svaz katolických žen a dívek a Sdružení katolické mládeže. Na Moravě to bude spojeno s většími obtížemi, ale provésti by se to mělo. Jinochy nutno znenáhla dělití od dívek, poněvadž svatý Otec zamítá koedukaci mládeže i v životě spolkovém a poněvadž o různých aktuálních otázkách mladíků nelze mluvit před dívkami a dívkám také nutno mnoho říci, co mladíci poslouchati nemají.

2. Tyto čtyři organizační skupiny sbírají v každé farnosti členstvo bez ohledu na politické smýšlení. Každý farník, který chce platit za katolického křesťana, je zván a vítán do této organizace a máme všemožně usilovati, abychom v nich měli co nejvíce farníků a také stoupence politických stran, do kterých by katolíci neměl vstupovati. Důležitý apoštolát koná, kdo pomáhá, aby se hodně členstva získalo do těchto skupin. Ty zase se spojují do diecesních svazů, které opět tvoří zemskou a říšskou federaci, aby se uplatnila ve veřejnosti organizační síla, byla možná jednotná informace a došlo se jednotného vedení ve smyslu Katolické akce. Tyto skupiny tvoří vlastně armádu Katolické akce.

3. Asketické kroužky jsou jen pro vybrané farníky, kteří touží po hlubším duchovním životě, abychom je v tom vedli a si v nich vychovali obětavé pomocníky v duchovní správě. Nepolitické organizace jsou však pro všechny farníky, abychom u nich budili a udržovali správné katolické svědomí, jim poskytlí v různých časových a stavových otázkách správnou informaci a s nimi dělali ve farnosti veřejné mínění. Dosud dělají ve většině farností veřejné mínění liberálové a socialisté. Nemusilo by tak býti, kdyby naše duchovní správa byla vyspělejší.

4. Plně uznáváme význam politické organizace a práce katolíků v lidové straně a jsme vděční za vše, co vykonala a koná pro katolickou církev v našem státě. Osudnou však chybou by bylo, kdybychom zanedbávali a podceňovali nepolitickou organizaci katolíků ve farnostech a v celém státě, která pro množství předsudků musí úzkostlivě se dělití od organizace a práce politické. Setrváme-li jen při politické organizaci katolíků a bude-li tato, jak se to často děje (namnoze pro pasivitu farního duchovenstva) zasahovat do úkolů duchovní správy, nezískáme mnoho a budeme živořit ve veřejném životě jako frakce katolická vedle daleko mohutnější pokrokové a socialistické. Většina katolíků

zůstane duchovní správou nedotčena, neboť je stále orientována buď liberálními nebo socialistickými zásadami. Ba i rozmach lidové strany závisí na vyspělé nepolitické organizaci katolíků, neboť náboženskou cestou se vychovávají farníci snadněji i k správnému politickému smýšlení a zkušenost učí, že správná politická orientace, rovněž jako správná volba novin patří obyčejně k posledním krokům v návratu moderního člověka k Bohu a k církvi.

5. Aby tyto stavovské skupiny farníků prospívaly, musí duchovní správa, která je vede a vychovává, dostávat i p ř i p r a v e n ý m a t e r i á l k soustavné informaci z diecesního resp. zemského nebo říšského poradního sboru, kde referenti a odborníci studují otázky, které se týkají katolických mužů a žen, jinochů a dívek. Kněžstvo v duchovní správě nemá ani časů ani pomůcek, aby důkladně řešilo takové otázky a snadno by povstala různá mínění, která znemožňují jednotný postup. Závisí tedy rozkvět nepolitické organizace katolíků v jednotlivých farnostech na odborné práci v nadřízených poradních sborech.

6. Mariánské družiny. Třetí řády a jiné asketické kroužky nekonkuruje nikterak s tak pojatou stavovskou organizací ve farnosti. Členové těchto kroužků patří jako farníci do své stavovské farní organizace a nemají jen sami na informační schůze choditi, nýbrž na ně zváti a voditi také jiné liknavé farníky. Rozkvět těchto stavovských organizací považují družiny a Třetí řády za důležité a poštolát a sebe v nich za evangelický kvas, aby šířili dobrého ducha příkladem i osobním stykem. Pro rozkvět těchto důležitých organizací zřeknou se snad dokonce, kde toho bude třeba, i různých manifestací ve veřejnosti a omezí se na péči o duchovní život a výchovu k apoštolátu. A za vytoužený ideál by považovaly nepořadat společné měsíční přijímání Družiny, Třetího řádu nebo jiného asketického kroužku, nýbrž společné měsíční přijímání své stavovské farní organizace, ku kterému nikdo není nucen, ale všichni jsou zváni a vítáni. A to pak skutečně by bylo známkou rozkvětu, kdyby první neděle v měsíci soustředila u stolu Páně množství mužů, druhá neděle velký počet jinochů, třetí zástup dívek a poslední neděle hodně mnoho žen. Mariánské družiny, Třetí řády a jiné asketické kroužky by se v této bohumilé činnosti ztratily jako cukrář a sůl v polévce. To by byla velká oběť nezištnosti, vypěstovaná důkladnou a soustavnou výchovou ve zpovědnici a asketickými konferencemi na schůzích.

Tak směřuje soustavné vedení duší nejen k posvěcení a uspokojení několika zbožných a horlivých duší, nýbrž také jejích prostřednictvím k dalekosáhlé a trvalé obnově celých farností. Věnujme se mu tedy s plným porozuměním!

OBSAH:

	Strana
Úvodem	3
Soustavné vedení duší :	
I. Význam	5
II. Způsoby soustavného vedení duší	6
III. Zpovědnice	7
IV. Třídění duší	8
V. Klasifikace duší dle sv. Terezie Ježíškovy	10
VI. Naše úkoly s jednotlivými třídami	12
VII. Reflexio salutaris	13
VIII. Naše prostředky	14
IX. Pravidelná zpověď	15
X. Časté sv. přijímání	18
XI. Duchovní a rozjímavá četba	21
pro duše v začátcích	24
pro duše pokročilé	25
životopisy svatých a soustavné rozjímání	26
XII. Zvláštní zpytování svědomí	26
XIII. Konference v asketických kroužcích	29
Dodatek	34

SOUSTAVNÉ VEDENÍ DUŠÍ.

II.

VEDENÍ MLÁDEŽE.

Napsal P. Alois Stork, S. J.

Otisk článků z Věstníku Jednot duchovenských
ročník 1932.

Cena 4 Kč.

Soustavné vedení duší.

Část I.: Vedení mládeže,

auctore

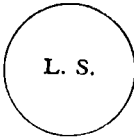
P. ALOISIO STORK S. J

imprimi potest.

Leop. Škarek S. J.,

praep. prov. Čechosl.

Pragae, 8. Januarii 1933.

L. S.

Úvodem.

Budeme teď probírat jednotlivé skupiny penitentů a jak lze u nich používat všeobecných zásad a směrnic, které jsme stanovili a vysvětlili v první části tohoto pojednání. Upozorňujeme znovu, že se jedná vždy jen o stálé penitenty, kteří pravidelně se u nás zpovídají a touto pravidelností již dostatečně projevují touhu a přání po soustavném vedení. Tuto okolnost nutno mít stále na mysli, aby nepovstalo nedorozumění a nebyly považovány různé pokyny a požadavky za přepjaté. Začneme s mládeží.

Mládež dělíme na tři skupiny:

1. Mládež, která ještě neprodělává krise dospívajícího věku. Té budeme z praktických důvodů říkati *mládež školní*, i když ve vyšších třídách, zvláště ve městech, velká část mládeže se již ocitá ve zmíněných krisích a patří tudíž vlastně již k dorostu. Normální věk pro tuto skupinu jest od 6—12 nebo 14 roků.

2. Mládež, která dorůstá a prodělává bouře mládí a ony krise, které souvisí s dospívajícím věkem. Budeme ji nazývati *dorost* čili *mládež dospívající*. Normální věk by byl od 14—18 roků, nejkritičtější doba lidského života. U dnešní mládeže, která pro nezdravé poměry předčasně dozrává, začíná tato krise často dříve, snad již rokem 12.

3. Konečně mládež, která tuto bouřlivou dobu má již celkem za sebou. Tuto nazveme *mládež dospělou*. Normální věk této skupiny se rozepíná mezi 18—21 roky. Předčasné dozrávání tuto hranici opět poněkud mění.

Pro zpovědníka, jehož vedení se mládež svěřuje, platí tyto zásady: Školní mládež upevníme v častém sv. přijímání. Dorostu pomáháme s velkou trpělivostí, ale i pevností, aby šťastně prošel úskalím dozrávajícího věku a správně volil stav. Dospělou pak mládež vedeme v duchovním životě od stupně k stupni jako jiné dospělé věřící. Snad ještě v době vážné známosti před vstupem do manželství musíme jí znovu mimořádně pomáhat, aby neklesla; jinak platí všeobecná pravidla pro vedení duší.

14. Eucharistická výchova školní mládeže.

Řekne-li kdo: „Co chcete s duchovním vedením u těkavé školní mládeže? To jsou utopie. Dítě v tomto věku takové věci ještě nechápe. A naše dnešní mládež!“

Odpovídáme: Nezkažené dítě je chápavější, než se domníváme. Je schopno duchovního života, ovšem dětskému věku přiměřeného. Hlavním požadavkem ovšem jest, abychom je zachytili, než se pokaží, aby vyrůstalo ve zbožné rodině a našlo zpovědníka, který by se mu věnoval.

Zbožných rodin ještě máme, ale řídnou, i na venkově. Musíme se tužit, aby nevymřely a aby jich ještě přibývalo. Proto se musíme věnovati duchovnímu vedení již toho dítěte, abychom za nějakých 20 roků měli z něho ve farnosti zbožného otce nebo zbožnou matku. Výchova ke zbožnosti začíná již v útlém věku.

Dítěto potřebuje také zpovědníka, který by se mu věnoval. Bohužel, takových zpovědníků mnoho není. V mnohých farnostech, zvláště městských, farní duchovenstvo dítky ani zpovídati nechce; odkazuje školní mládež na katechety. Ovšem nesmí se katecheta považovati v praxi jen za učitele náboženství, kterému dvakrát nebo třikrát do roka připadá nemilý úkol vésti školní mládež k hromadné zpovědi. Máme u nás ovšem také katechety a profesory náboženství, kteří se snaží býti vskutku apoštoly školní mládeže. Ideálem dosažitelným by bylo, aby každý katecheta a profesor náboženství měl v kostele svou zpovědnici, kde by pravidelně ordinoval jako lékař dětských duší. Zpovídal by tam ovšem také dospělé farníky, poněvadž zase farní duchovenstvo vedle dospělých farníků bude zpovídat také děti. Hromadné pak zpovídání školní mládeže by mělo vůbec časem zmizeti, anebo se značně omeziti na zpovídání oné mládeže, kterou nebylo lze získati pro časté sv. přijímání. Takovou mládež snažíme se dostat k sv. svátostem aspoň třikrát nebo čtyřikrát do roka; jsme si však vědomi, že to dnešní mládeži nemůže stačiti, aby se upevnila ve stavu milosti. Proto propagujeme všemožně časté sv. přijímání aspoň jednou v měsíci a hledíme i u dětí dosáhnouti rozumným postupem sv. přijímání podle vzoru prvotní církve, aspoň ve dnech feriálních, kdyby otázka snídání před školou působila velké obtíže. Snahou všech kněží, kterým vskutku záleží na budoucnosti katolické církve v naší vlasti, musí býti pilné a obětavé zpovídání školní mládeže. Musíme se rozhodně varovati šablonovitého odbývání těchto malých penitentů. Šablona nedá vzéjti pravé důvěře a tu musí dítě pojat, jinak bude s ním zle. Kněží ani netuší, jak zhoubně působí na dětské duše mechanické zpovídání. Trpělivě vyslechneme drobné poklesky dítek, nehartusíme, když to nedovedou rychle říci, dáváme pozor, zda se neobjevují těžké anebo nebezpečné všední hříchy a neustále je s láskou a mírností povzbuzujeme k častému a velmi uctivému přijímání Těla Páně. „Jak často chodíš k sv. zpovědi? Jak často k sv. přijímání?“ — Tyto dvě otázky poskytnou nám potřebnou orientaci k dalšímu vedení. Pochválíme dítěto za jeho horlivost a povzbudíme k vytrvalosti, anebo aby ještě

častěji přijímalo Ježíška. Někdy je napomeneme k poslušnosti, jindy k snášenlivosti s kamarády nebo sourozenci, pak zase k pilnosti v učení, ale často k modlitbě a k sv. přijímání. Důvody k tomu všemu: láska k Ježíškovi a vděčnost k Němu a abychom Pánu Bohu působili radost! Pro takové šlechetné důvody mají nezkažené děti velké porozumění.

Když se ditko vyzpovídalo, lze mu dovoliti sv. přijímání během 14 dnů, kdykoliv by mohlo a chtělo! „Jen se nesmíš dopustiti smrtelného hříchu a kdyby ses dopustilo všedního: vzbud' pořádně lítost, odpros Ježíška a můžeš zase k sv. přijímání, aby ses polepšilo. Tak je to v pořádku. A když nevíš, jaký to byl hřích, přijd' se zeptat do zpovědnice.“ Takové konsultace ve zpovědnici nezabere mnoho času a vychovají u dítek správné svědomí; vyžadují však také, aby mezi mši sv., anebo aspoň před ní, byl někdo ve zpovědnici. Jak vhodné by bylo, kdyby pan katecheta sloužil mši sv. brzy ráno, po dikuvzdání si sedl do zpovědnice a tam ordinoval mezi mši sv., při které by bylo možno dětem přijímat!

Jakmile ditko si navyklo časté sv. přijímání, musíme je povzbuzovat k vytrvalosti, neboť zlý duch bude je, jako dospělé, různými záminkami odvracet od častého přijímání. Zpovědník je k tomu, aby dítě chránil a námitkám čelil. Proto se ve zpovědi často táže: „Jak často přijímáš Tělo Páně po sv. zpovědi? Proč nepřijímáš častěji?“ Uvází důvody, které ditko udává; a jsou-li klamné, povzbudí ditko, aby jich nedbalo a chodilo častěji. Vše se děje s rozvahou, bez nátlaku, ale také s vědomím, že jediná Eucharistie je záchranou naší mládeže za dnešních krajně nepříznivých poměrů. Mládež, kterou nespojme se svátostným Spasitelem, je celkem ztracena. Zachráníme-li které ditko bez častého sv. přijímání, je to výjimka. Pravidlem zůstane, že za dnešních poměrů v rodinách a ve školách mládež dospívající propadne mravní zkáze, nebyla-li v útlém mládí vychována pro časté sv. přijímání. Jaký úkol je nám kněžím svěřen a jaká zodpovědnost padá na nás!

Když se malý penitent pod vedením svého zpovědníka ustálil v častém sv. přijímání, musí býti napomínán a vychováván k velmi uctivému přijímání, neboť bez této výchovy začnou děti brzy povrchně a bezmyšlenkovitě přijímat Tělo Páně a může dojít k značnému pohoršení. Zpovědník má v tom ohledu velkou moc. Proto mládež vrtkavou nenecháme při častém přijímání bez zpovědi celý měsíc, jako necháváme dospělé, kteří se již ustálili v duchovním životě. Mládež, která často přijímá Tělo Páně bez zpovědi, má se zpovídat aspoň dvakrát v měsíci, aby ve zbožnosti vytrvala a sv. přijímání neodbývala.

Často pozorujeme, že mládež nemá smyslu pro časté sv. přijímání. Dá se probudit tento smysl? Ano, dá a u školní mládeže daleko snadněji než u dorostu. Jak? Četbou eucharistických příkladů a povídek. Máme jich v české řeči již také pěknou řadu, jak svědčí seznam na konci tohoto článku a zasluhuje velkou pozornost. Tuto literaturu nutno hodně šířiti ve školní mládeži a doporučovati matkám jako dárky pro děti k různým příležitostem. Může také sloužiti k rodinné četbě, kde jsou malé dítky.

Nemá-li dorost nebo dospělá mládež smyslu pro časté sv. přijímání, je situace daleko těžší; nestačí četba k probuzení, jen pořádné exercicie mohou probudit smysl pro časté sv. přijímání a záleží pak na duchovenstvu domácím, aby vhodným zpovídáním toto porozumění u vrátivších se exercitantů udrželo a přivedlo k plnému rozkvětu.

Často slyšíme stížnosti: „Ano, děti dostaneme snadno ke stolu Páně a s radostí nám chodí; avšak jak povyrostou, ztratí smysl pro sv. přijímání a chodí jen nerady, jestli vůbec nepřestanou.“ Toto je problém, který musí řešit zpovědník ve spojení s rodinou.

Zpovědník musí s velkou trpělivostí a pravou láskou děti zpovídati, musí se varovati šablonovitého cdbývání a získati si důvěru svých malých kajeníků. Potom naleznou ve zpovědi zdroj světla a síly a budou k ní spěchat i v letech „klackovských“. Mějme velkou úctu před duší dítěte a ordinujme své drobné pacienty s velkou pozorností. Tak získáme nepozorovaně ale jistě jejich plnou důvěru. Co nesvěří ani rodičům, ani kamarádům, to svěří v zátíši a temnu zpovědnice nám. Dítě je zachráněno před mravní zkázkou, nalezlo-li zpovědníka, který mu rozumí a kterému plně důvěřuje. Tak máme my kněží v rukcu osudy lidských životů a jejich blahý a neblahý vliv na soudobou lidskou společnost.

Nestačí však obyčejně sebe lepší zpovědník, aby dítě vytrvale přijímalo sv. svátosti i v kritických letech svého mládí; nutná je také opora v rodině. Rodiny nábožensky lhostejné anebo dokonce více nepřátelské nemohou býti oporou; jsou jen překážkou. Rodiny však opravdově náboženské mohou pomáhati trojím směrem: Zbožní rodiče, především matka, svou modlitbou a výprosnou mocí dobrých skutků i protivenství získají dětem hojnost milosti, které tyto v kritických letech vskutku potřebují. Častým sv. přijímáním působí rodiče mocně na děti, že přece vytrvají při častém přijímání a pravidelné zpovědi, i když v bouřlivých letech je to k tomu právě netáhne. Zde rozhoduje příklad otců v. Chodí-li jen matka často k sv. přijímání, budou ji napodobovati malé dívky a snad ještě dospívající dcery. Dospívající syn bude se řídit podle příkladu otce: když ten nechodí, anebo jen zřídka chodí, přestane i syn choditi ke stolu Páně v době, kdy by sv. přijímání právě nejvíce potřeboval. Tak je to v životě. Proto nám kněžím tolik záleží na výchově zbožných jinochů a zbožných dívek, abychom z nich měli časem zbožné otce a zbožné matky, kteří se svými dětmi pilně chodí k sv. přijímání.

Zbožná rodina pěstuje konečně také podle možnosti společnou duchovní četbu, jak byla vřele doporučena v 11. článku první části tohoto pojednání. Taková duchovní četba je jako kadidlo, které se každého večera zapaluje na posvátném krbu rodinném a svou libeznou vůní rozněcuje zbožnost celé rodiny. V takovém pak ovzduší dozrává mládež bez velkých bouří a snadno si zachová smysl pro zbožnost a sv. přijímání.

Důležité jest tedy pro zpovědníka dítek, aby znal i rodiny svých malých penitentů. Jen z těch dítek může něco pořádného vcho-

vati, které žijí ve zbožných a ukázněných rodinách. U jiných dětí naděje budou slabé a zpovědník musí býti více připraven na různá zklamání.

Eucharistická četba pro mládež školní.

1. Edice Smíru v Přerově na Mor.:
Květy nejsv. Svátosti, Kč 8.—.
Bílé květy, Kč 5.50.
Pán Bůh na návštěvě, Kč 4.50.
Dej mi srdce své, Kč 10.—.
Anička z Guigné, Kč 10.—.
2. Mariánská družina bohoslovců v Olomouci:
Malý Petřík, Kč 1.80.
Jmelida, Kč 1.80.
3. Občanská tiskárna v Brně:
Rozmabel, Duše dítěte (Vita de Fontgallant), Kč 3.50.
Marneková, V tiché vesničce, Kč 3.—.
4. Českosl. akc. tiskárna v Praze:
Finn, Jiří Mrštík, Kč 7.—.
Finn, Sněhurka, Kč 6.—.
5. Nákladem Školských sester v Praze-Vinohrady:
Waggamanová, Lisbetka, Kč 12.—.

Modlitební knížky pro eucharistickou mládež.

- Pro malé: Ježíškovi do náruče, Líšeň u Brna, redakce „Hvězdy“, Kč 1.—. Totéž s přídavkem: Co má věděti každé katol. dítě, Kč 2.50.
Arcib. Kašpar, Miláček Ježíškův, Hradec Králové, Tisk. Družstvo, Kč 2.—.
- Pro větší ditky: Svátostný Spasitel, Brno, Občanská tiskárna, Kč 5.—.
Modlitby ke zpovědi a k sv. přijímání, Boskovice, Hlas malého Petříka, Kč 4.—.
- Ke mši svaté: Před oltářem Páně, Brno, Občanská tiskárna, Kč 7.—.
Mešní knížka pro děti, Hlučín, Sbíрка „Životem“, čísl. 121, 50 hal.

Knihy pro rodiče a vychovatele.

- Jak připravím malé dítě na první sv. zpověď a první sv. přijímání. Líšeň u Brna, redakce „Hvězdy“, Kč 3.50.
Arcib. Kašpar, Nechte maličké k Ježíškovi, Hradec Králové, Tisk. Družstvo, Kč 2.—.
- Jeřábek, Chléb života a duše dítěte, Líšeň u Brna, redakce „Hvězdy“, Kč 12.—.

15. Překážky malých komunikantů.

Uznáváme plně, že se častému přijímání dětí staví v cestu značné překážky. Poněvadž je to však životní potřebou dnešní mládeže, chceme-li zachránit v každé farnosti aspoň nějaké jádro, musíme zmužile tyto překážky lámat. Nesmíme kapitulovat.

1. Kdy se mají děti zpovídat, aby se to hodilo jak pro kněze tak pro ně a nestály v zástupech mezi dospělými? To vše závisí na místních poměrech a musí zůstat ponecháno prozíravosti a horlivosti jednotlivých kněží. Snad poslouží některé návrhy.

Kde na venkově je v týdnu volný den, může kněz snadno pozvati hrlivější děti k sv. přijímání toho dne. Se snídáním nejsou potíže. Je ku př. volná středa. Tak pozve na první středu velké hochy, na druhou středu velké dívky, na třetí malé hochy a na čtvrtou malá děvčata. Snad se stane, že po prvé sotva kdo vyhoví tomuto pozvání, nepřestane-li však kněz každého měsíce takto zváti, začnou děti přece znenáhla přistupovati k sv. svátostem aspoň jednou měsíčně. Častěji v měsíci mohou pak přijímati podle dohody se zpovědníkem.

Domácí dítky může kněz pozvati k sv. zpovědi k večeru předcházejícího dne, přespční se ovšem zpovídají až ráno před sv. přijímáním. Je-li domácích dětí značný počet, může kněz k večeru, než začne zpovídat, říci dítkám několik slov o ctnostech a nectnostech a tak je disponovati k dobré sv. zpovědi a k sv. přijímání. Je-li však večer málo dětí, bylo by záhodno těch několik srdečných slov říci dítkám až ráno při mši sv. po evangelium, čímž se svými penitenty již koná jakýsi eucharistický neb asketický kroužek a mocně působí, aby vytrvaly při častém sv. přijímání a je konaly s náležitou vážností. Koná-li se promluva večer před zpovídáním, možno zakončiti kratičkou pobožností, snad i požehnáním svátostným, nebo aspoň kněžským pro děti podle římského rituálu. Tak dostane všechno jakousi posvátnou unku a děti s větší zbožností přijímají sv. svátosti.

Velké nesnáze jsou ve městech, kde není volného dne v týdnu, nýbrž jen dvoje volné odpoledne. Jak v takových okolnostech dostat hrlivější děti jednou v měsíci k sv. svátostem, je pro kněze vskutku problémem. Snad by se zpověď dala vykonati ve středu nebo v sobotu odpoledne, avšak jen v zimě. V létě děti se již rozutekou po hřištích nebo výletech a je po zpovědi. Zbývá jediná neděle, která opět láká celou rodinu z města na venkov a dc hor, anebo vyspávají a účastní se pak pozdní bohoslužby. A jak těžko dostaneme ráno ve všedních dnech děti do kostela před školou! Ve městech platí neblahá zásada, že se pozdě uléhá a pozdě vstává. Získat školní mládež městskou pro měsíční sv. svátosti bude možno jen ve spojení s rodiči, kterým na tom opravdu záleží. Proto bude nutno, aby se kněz s rodinami dohodl, kdyby se stanovila vhodná doba ke sv. zpovědi. Snad bude nejvhodnější doba pro školní mládež každou sobotu odpoledne nebo k ve-

čeru, leč by rodiče brali s sebou dítě ke sv. zpovědi, když sami přistupují a tak je chránili, aby nebylo dospělými odstrkováno.

2. Nesmíme se domnívati, že prosadíme-li po různých pokusech měsíční přijímání pro vybranou část svého žactva, vykonali jsme všechno. Vedeme-li dobře tuto mládež ke stolu Páně, začne znenáhla toužiti sama po častějším sv. přijímání, snad dokonce i častěji v týdnu. Víme, že v katolických částech Holandska jsou kostely i během týdne hojně navštěvovány, a že celé rodiny přistupují denně ke stolu Páně v hodinách ranních a potom jdou rodiče po práci a děti do školy. Nastávají nesnáze se snídáním. Pro děti, které bydlí v blízkosti kostela, není těžkostí, začne-li mše sv. o 7. hod. a ne později. Děti vzdálenější ovšem by se nemohly vrátiti domů, bylo by však možno pro ně zříditi v blízkosti kostela neb školy útulek, kde by posnídaly. Thermofory umožňují dokonce, že by teplé snídání z domu si přinesly. Pamatujme i na takové věci, chceme-li novou generaci vychovati k důkladnému křesťanství, schopnému velkých činů i obětí, které budoucnost bude snad na nich žádati.

16. Vedení dorostu v bojích se smyslností.

U dorostu nastává dvojí krise. Napřed se probouzí *t o u h a* p o s a m o s t a t n o s t i. Kněz, který si získal důvěru malého penitenta trpělivým a láskyplným zpovídáním, zachová si ji za podpory rodičů i v této kritické době. Nesmí ovšem s dorůstajícím jinochem zacházeti jako s malým školákem, ale ať přátelsky mu radí a přátelsky ho napomíná, aniž by na něm žádal mnoho pobožnosti. Ať respektuje jeho svobodu, a ponechává všelicos jeho vlastnímu rozhodnutí. Takové jednání přijímá mládež v těchto letech s vděčností a věnuje plnou důvěru tomu, kdo ji takto respektuje. To platí i pro dívky, hlavně však pro jinochy.

1. Současně s touhou po samostatnosti dozrává mládež v těchto letech i tělesně a ožívá se p o h l a v n í ž i v o t. Tu nastává pro zpovědníka mládeže, která nám pravidelně chodí k sv. zpovědi, těžká úloha, aby ji šťastně provedl touto nebezpečnou dobou. Není radno, aby podrobným poučováním o životě pohlavním mládež hleděl imunisovat. Tento směr zamítá Sv. Otec Pius XI. ve své encyklice o výchově mládeže a navrhuje jej i Kongregace Sancti Officii dekretem z. d. 21. března 1931. Zkušenost učí, že touto metodou mládeži více škodíme než pomáháme. Těžisko vedení dorostu v bojích se smyslností tkví ve vůli a tuto nutno vychovávat a posilovat. S láskou a trpělivostí povzbuzujeme mladistvé penitenty k s e b e z á p o r u a k á z n i jak myšlenek a představ, tak pohledů a styků s kamarády a hledíme je nadchnouti k této kázni n a d p ř i r o z e n ý m i d ů v o d y. Časté sv. přijímání a úcta k Panně Marii doplní tuto důležitou výchovu.

2. Hlavní pozornost má zpovědník tomu věnovati, aby dorůstající penitenty uchránil p ř e d p o l u c e m i. Mládež, která propadáva masturbaci, ztrácí ideální smýšlení, smysl pro nadpřirozené věci, chuť k vážné práci a energii. Taková mládež nechápe panictví a ani ve stavu manželském nebude schopna ideálních úkolů katolic-

kých rodičů. Musíme tedy před touto mravní chorobou usilovně, ale také moudře chrániti své penitenty.

Zpovídá-li se hoch: Myslil jsem na něco nestydatého, díval se a dělal takové věci, mohou to býti již těžké hříchy, ale není to ještě jasno. Zpovědník se táže: Hověls také smyslným žádostem? Řekne-li ne, anebo neví-li co říci, zdá se, že se nejedná ještě o těžké hříchy a že to, z čeho se vyznával, byly ač nebezpečné, přece jen všední hříchy. Tu je však na místě hocha přátelským ale i vážným slovem upozorniti, aby se neoddával necudným myšlenkám a představám, když se v nich zastihne, ale hleděl se dostat na jiné myšlenky. Kdo tak jedná, bude šťastným. Kdo povoluje necudným myšlenkám, snadno se dostane do hříchů těžkých, upadá do krutého otroctví smyslnosti. Podobně nutno ho upozorniti, aby se nedíval na necudné věci a zahlédne-li něco náhodou, ať přemáhá zvědavost a nedívá se na to dále. Taková kázeň činí mládež bohumilou, čistou, vyspělou a šťastnou. Konečně ať se varuje zbytečného dotýkání těla, zvláště částí, kterých používá při malé potřebě. Kdo zbytečně se dotýká těchto částí, může snadno upadnout do těžkých hříchů. Více se neřekne mládeži, dokud není jasno, že propadává poluci. Zejména nutno u malých hochů se varovati slov, jako: tělesné rozrušení, smyslná rozkoš a podobných.

Prisvědčí-li mladý penitent, když se vyznává z nestydatých skutků, že hověl smyslným žádostem, tu záhodno se tázati, zda to dělal z potřeby nebo ze smyslnosti a zda sám nebo s jinými. Řekne-li, že ze smyslnosti, budou tu asi těžké hříchy. Přizná-li se, že to páchal s jinými, nutno jej varovati před špatnou společností! Páchal-li to sám a bylo-li to jen zřídka, nutno jej poučiti, že se zde jedná o těžké hříchy. Tu je na místě slovo: tělesné hnutí a rozrušení, a kdo je vědomě a dobrovolně vyvolává a hoví těm divným pocitům, těžce se provinuje. Kdo to však nechce, hříchu nemá. V takovém pokušení však nutno se krátce modliti, zvláště k Panně Marii. Buď statečný a nedej se! Pamatuj, jaké je to neštěstí ztratit milost Boží, jaké tresty ustanovil Bůh za těžký hřích a kolik trpěl Pán Ježíš pro tebe. Buď velkomyslný a přemáhej se! A když budeš v nesnázích, přijď a svěř se zase. Rád ti poradím a pomohu.

3. Dovede-li zpovědník takto zachytiti mládež, když zápasí se smyslností, není možno, aby zabředla do hříšných zvyků, které se pak nesnadno přemáhají. Snad klesnou naši mladí penitenti přece někdy, avšak rychle je zachytíme a znemožníme takto hříšné návyky.

Svěří-li se však našemu vedení mladý člověk, který se často dopouští poluce, toho hledme p o v z n á š e t, ne však deprimovat. Duševní deprese bývá tudíž obyčejně příčinou, proč takoví lidé na vůli ochabují a znovu do hříchů upadají. Ať se hodně často a velmi stručně zpovídá, ještě častěji Tělo Páně přijímá, dokud svědomí mu to dovoluje. A kdyby se přihodil přes všechna předsevzetí nový pád, ať neztrácí hlavu, vzbudí dokonalou lítost a pracuje dále, jako by se nic nepřihodilo. Co nejdříve ať se vyzpovídá, aby mohl zase přistupovat ke stolu Páně. Ať zasvěti se Matce Boží a vroucně ji uctívá.

4. Mládež se má nadchnout pro svatou čistotu a vidět v boji o ni hrdinství. K tomu slouží životopisy mladých světců, kteří v této etnosti vynikali, a knihy, které dodávají chuti k boji. Stůjtez zde některé:

Škarek, S v. A l o i s z G o n z a g y, Olomouc, Matice cyrilomet. Kč 15.—

S v. G a b r i e l P o s s e n t i, Praha, Školské sestry vinohradské. Kč 10.—

Kubiček, S v. S t a n i s l a v K o s t k a, Olomouc, Matice cyrilometed. Kč 7.—

Puntigam, V b o u ř i c h m l á d í, Sv. Hostýn, Hlasy svato-hostýnské. Kč 6.—

Doss, M y š l e n k y a r a d y, 4 svazečky, Brno, Občanská tisk. Kč 18.—

Schilgen, M l a d í h r d i n o v é, Brtnice, Birnbaum. Kč 9.—

Reban, Z p o u p a t d o k v ě t u. Praha, Čsl. akc. tisk. Kč 3.—

Miklik, Ž i v o t b l. P a n n y M a r i e, Obořiště u Dobříše, Kolej Redemptoristů, Kč 15.

17. Když v mládeži erotika se probouzí.

Slovem „erotika“ nemyslíme nic hříšného, nýbrž pouze přirozené sklony, touhy a zájmy, které u mládeže v jistém věku povstávají vzhledem k druhému pohlaví a mohou ji tak ovládnout a očarovat, že ztrácí smysl pro povinnost a oddává se předčasným zrámostem, nočním toulkám a konečně i neřestem.

Přirozený vývoj ukládá dospívající mládeži napřed boj s vlastním se probouzejícím pohlavním životem a teprve později se začnou ozývat erotické sklony. Smyslná kultura dnešní doby však se svou literaturou, výtvarným uměním a celým ovzduším probouzí erotiku bohužel předčasně, což zhoubně působí na naši mravně beztak již zesláblou mládež. Ukládá tedy zpovědníku nemalé úlohy.

Jedná se nám opět o duchovní vedení mladých lidí, jinochů jak dívek, kteří často a pravidelně u nás se zpovídají. J a k j e m á m e v é s t i, k d y ž s e o c t n o u v t o m t o o b d o b í?

1. Bylo by záhodno předem je upozornit na toto úskalí, než erotika se začne ozývat, aby byli již připraveni, jakmile se ozve. Rovněž, aby se upřímně svěřili svému zpovědníkovi, když tento druh nesnáží začíná znepokojoval jejich nitro. Odhalí-li mladý penitent zavčas tyto taje svého srdce, jest zachráněn; vše další jest pouze otázkou času. Svěří-li se však pozdě, až srdce je již hluboce raněno, sotva se zpovědníkovi podaří uvést duši zase do rovnováhy. Z a t a j o v á n í e r o t i c k ý c h s k l o n ů j e z v l á š t ě z h o u b n é u s t u d e n t ů, k t e ř í p o m ý š l e j í n a s t a v k n ě ž s k ý, a u d í v e k, k t e r é t í h n o u k p a n e n s t v í. Přemnoho povolání kněžských i řeholních bývá zmařeno erotikou. Avšak ani pravému křesťanskému manželství neslouží předčasné známosti a obnovu rodiny z nich čekati nemůžeme. Mladí lidé, kteří chtějí vychovat mravně silné potomstvo a spolu věrně vytrvat ve štěstí i neštěstí až do hrobu, musí vládnout nad smyslností a ero-

tikou, nesmějí ji slepě otročit. Již proto bychom měli všichni se Svatým Otcem spolupracovat na zrušení koedukace v katolických spolcích mládeže. Jinoch patří jen do společnosti jinochů a dívka jen do společnosti dívek až do věku, kdy lze opravdově pomýšleti na vstup do stavu manželského. Jinak slouží naše katolické spolky jen snad poněkud méně nebezpečným zábavám, než jaké by měla mládež ve spolcích pokrokových nebo socialistických; ušlechtilé snahy vzdělávací zůstanou na papíře. Co je znemožňuje? Erotika. Proto se také tak těžko probouzí duchovní život v našem katolickém dorostu. Co jej brzdí? Zase erotika. Věru, zasluhuje plnou pozornost zpovědníků, aby dovedli mládež zavčas na ni upozornit a jí čelit.

Literatura, která poslední dobou u nás povstala k záchraně katolické mládeže, pomáhá, aby se mladí lidé nehnali slepě do tohoto sladkého otroctví. Nutno však s jakousi opatrností zacházeti s touto literaturou. Musíme rozvážiti, komu co máme doporučiti, abychom snad neuškodili. Dokud mladý člověk nezápasí s erotikou, stačí, omezíme-li se na literaturu, která v předešlém 17. článku byla uvedena. Zde nerozhoduje věk, nýbrž pokušení. Teprve, když jinoch nebo dívka mocně pocituje milostné sklony a snad i předčasným známostem povoluje, radno upozorniti na brožuru P. Pelikána: *Vino z esodomských vinic*, Praha, Sdružení katolické mládeže, Kč 4.— Tato stačí pro dospívající mládež venkovskou, když dychtí po známostech. Schilgenovy knihy: *Ty a ona* (pro jinochy a *Ty a on* (pro dívky), Brtnice, Birnbaum, Kč 12.— hodí se dobře pro dospělou vzdělanou mládež velkoměstskou a průmyslových krajů, méně snad pro náš klidnější venkov. Podobně Urbanova kniha: *Na cestu životem*, Brtnice, Birnbaum, Kč 12.— napsána pro polskou dívčí inteligenci. Každý zpovědník může klidně doporučit veškeré dívčí mládeži Rebanův spis: *Zpoupat do květu*, Praha, Čsl. akc. tiskárna, Kč 2.50, který ve 3. rozšířeném vydání se taktně dotýká všech aktuálních otázek dospívajících dívek. Pro zralé jinochy, kterým s erotikou jest zápasiti, mocnou vzpruhou může býti další Rebanův spis: *Psáno mužům*, České Budějovice, Čsl. akc. tiskárna, Kč 3.50. Ukazuje jasně i taktně význam sebekázně nejen pro dobu jinošství, ale i pro život manželský. Tento spis nepatří ovšem do rukou mužského dorostu ve 14 nebo 16 letech. Rovněž jako Pelikánova brožura a Schilgenovy spisy jsou psány pro dospívající mládež již v posledním stadiu. Dorostu ve 14—16 letech by více škodily než prospěly.

Těžisko duchovního vedení dospívající mládeže, když zápasí s milostnými sklony, nespočívá v takové četbě, nýbrž v tom, že své penitenty vedeme ke zbožnosti a k zvláštnímu zpytování svědomí.

Mladý člověk touží po lásce: ať se učí tedy milovat Pána Boha, Pána Ježíše a blah. Pannu Marii. Proto ať přijímá často Tělo Páně, aby poznal, jak sladký jest Pán. Ať také vroucně uctívá Matku krásného milování; tak mnohem snadněji překoná a urovná lásku pozemskou. Je to vskutku neocenitelné dobrodiní pro mládež, je-li vedena od útlého věku ke zbožnosti a k častému sv. přijímání

a zachová-li si pro to pravý smysl i v těchto kritických letech. Taková mládež má v sobě základnu, o kterou se opírá v bo-
jích se smyslností; ostatní mládež pouhým rozumem a pouhou lid-
skou vůlí sotva se dovede ukázat.

Kde lze počítati s určitou mírou zbožnosti, tam možno penitentům
také s úspěchem doporučiti zvláštní zpytování svě-
domí o erotických náklonnostech, jak podrobně jest rozvedeno
v autorově příručce: *Z duchovního života*. Toto cvičení
není jen významné pro mladé lidi, kteří touží po stavu kněžském
nebo řeholním a jsou erotikou pokoušeni, nýbrž také pro jinochy a
dívky, kteří v manželském životě spatřují své ideály, avšak ne-
přišla ještě doba k oprávněným známostem. I těm je nutno ovládati
erotiku, což má značný význam pro jejich budoucí manželství.

Než často pozorujeme, že dnešní mládež ve věku, kdy erotikou
je pokoušena, málo jeví smyslu pro zbožnost. Tu má zasáhnout
exerciční hnutí, aby v jinochu nebo v dívce opět probudilo
pravou zbožnost, která se po exerciciích projeví hnutím eucha-
ristickým. O tom víme ze zkušenosti, jak dovede časté sv.
přijímání tlumit v mládeži erotiku, touhu po zábavách a známo-
stech. Také jak probouzí ideální snahy v katolickém spolkovém ži-
votě po hlubším vzdělání a svědomitém plnění převzatých povin-
ností. Což teprve, kdybychom mládež, zejména mužskou, získali
po exerciciích pro vznešenou ideu náriánských družin! S takovou
mládeží bychom mohli časem vykonati obrodu celých farností.

Proto má zpovědník své dospívající penitenty právě v ero-
tické krizi poslati na uzavřené exercicie a za rok
ještě jednou na kurs začáteční, aby pravá zbožnost a pevné
zásady pořádně v duši zakořenily. Potom možno penitentovi dpo-
ručiti kurs pokračovací, aby ve zbožnosti prospíval. Tak
nejlépe posloužíme mládeži v boji s erotikou.

Ještě dlužno připomenouti, že kněz jako lékař duší může a má
svým pacientům předpisovati určitou dietu. A tu platí pro pa-
ciento s horečkou erotickou tato dieta: „Buďte vybíravý nebo vy-
bíravá v četbě zábavné. Romány a milostnými povídkami tuto ho-
rečku jen zvyšujete. Nač to? Odpírejte si též romány v biogramech
a ohledně divadel uložte si také značnou rezervu. Tak si boj usnad-
níte. Mysl lze zaměstnávat a poutat jinými věcmi. Čtete životopisy,
cestopisy a dějiny. To také poutá, ale neživí erotiku. Hledte však,
aby vás poutala především duchovní četba a oblažovala pobožnost.
Tak jste nalezl nebo nalezla tajemnou sílu, kterou se snadno ukáz-
níte.“ Šťastná mládež, která poslechně!

18. Vedení mládeže při volbě stavu.

V 17 a 18 letech a snad již dříve, začne-li se v mládeži předčasně
probouzet erotika, má zpovědník pomáhat svým penitentům a peni-
tentkám při volbě stavu.

Toto je kapitola u nás dosti zanedbaná a mnohý kněz nemá sám
v tom ohledu potřebné jasnosti. Kolik kněžských i řeholních povolání
bychom mohli zachránit a vypěstovat, kdybychom v této otázce

soustavně postupovali! Snad jsme někdy někomu šťastně nebo také nešťastně radili, když se na nás obrátil; sotva jsme se však odhodlali v této záležitosti k iniciativě u svých mladých penitentů. A přece je o věc tolik významná! Dovede-li zpovědník v tomto ohledu soustavně vésti, může způsobiti nesmírně mnoho dobrého pro spásu duší.

1. Rozeznávejme volbu stavu a volbu povolání, i když na slovech nezáleží. Stav y jsou před Pánem Bohem a v církvi Kristově dva: panický či panenský a manželský. Oba jsou velmi důležité a velmi významné pro lidskou společnost. V každém z těchto stavů je možná různost povolání, což pak závisí na okolnostech, ve kterých se kdo ocitá nebo žije. Volbu těchto různých povolání ponechává zpovědník zdravému úsudku penitentů a poukáže je snad na rodiče a odborné znalce, zvláště kde se jedná o různá světská povolání. Při volbě stavu však vede zpovědník penitenta sám a varuje přímo, aby si nedal od lidí v duchovních věcech nezkušených do toho mluvit. Zpovědník nerozhoduje, on pouze vede a postup sleduje. Rozhodovat se musí penitent sám pod vlivem Ducha Svatého. A zpovědník musí se starati, aby penitenta disponoval pro tento vliv Ducha Svatého a vyloučil, pokud možno, vliv nezřízených lidských náklonností.

Proto se pro volbu stavu nejlépe hodí pořádné exercicie a exercitátoři by měli při duchovních cvičeních jinochů a dívek, studentů a studentek této záležitosti věnovati mimořádnou pozornost.

2. Každý jinoch, který pěstuje duchovní život a se ocitá v 17. nebo 18. věku, má si tuto otázku rozřešiti: Kam mne vede Bůh a táhne jeho milost? K panictví anebo k manželství? A když k panictví, zda ke stavu kněžskému nebo k laickému povolání v některé řeholi? Stav kněžský může býti buď ve světě nebo v řeholi. Kdo však studií nemá a touží po panickém stavu, aby výhradně se věnoval službě Boží, myslí obyčejně ihned na stav kněžský, aniž by si uvědomoval, jaké krásné povolání bez nesnadného doplňování studií by mu kynulo v ukázněné řeholi jako bratr-laik. Žijeme v době tiché, ale mocné obnovy života řeholního. I kláštery, které časem poněkud ustoupily od pravých zásad života řeholního, reformují se pod vlivem Codicis juris canonici a znenáhla bude místa pro bratry řeholní ve všech řádech a kongregacích. Velká poptávka je po dovedných řeholních bratřích v katolických misiích. Tam se uplatní hlavně řemeslníci, montéři, ba i inženýři. Úředníci s kancelářskou praxí mohou také znamenitě prospět řeholím jak doma, tak i v misiích. Řeholní bratr požívá všech výhod života řeholního, má však celkem klidnější a méně zodpovědné postavení než řeholní kněz, což vnitřnímu životu velice sluší. Před světem ovšem mnoho neznamená, jeho život je skrytý v Bohu.

3. Pro dívky znamená volba stavu tyto možnosti: Zda panenství anebo manželství? A když panenství, zda ve světě anebo v řeholi. Na tyto otázky má každá dívka, kterou v duchovním životě vedeme, v 17. nebo 18. roce si dáti znenáhla

sama určitou odpověď. Nemá tápati a čekati; má se po zralé úvaze za pomoci svého duchovního vůdce rozhodnouti. Duchovní cvičení v exercičním domě mají v této důležitém záležitosti veliký význam. V samotě a ve světle věčných pravd pozná duše dosti snadno, kam ji vede milost Boží.

Bylo by zcela pochybeno domnívati se, že zbožné dívky vyvolí si všechny panenství. Zbožné a rozumně vedené dívky vyvolí to, co chce Pán Bůh. Ten však chce zajisté míti řadu zbožných dívek také ve stavu manželském, neboť lidská společnost nutně potřebuje zbožných a obětavých matek a vůbec vzorných katolických rodin. A museli bychom to považovati za trest Boží, kdyby Bůh všem zbožným dívkám vložil do duše touhu po panenství a manželství ponechal jen lehkovážným světačkám. Přece však potřebuje církev a i náš věřící lid řadu dívek, které si vyvolí panenský stav. Velké úkoly čekají řeholní sestry doma i za mořem a naše ženské řehole trpí teď většinou nedostatkem způsobilých kandidátek. Máme-li se jednou dostat ke katolickým školám po vzoru holandském, budeme potřebovat mnoho řeholníků a řeholnic pro tyto školy, neboť všude v cizině, kde jsou právě katolické školy, působí na nich aspoň velkou většinou učitelstvo řeholní.

Mnohé dívky, které si vyvolily stav panenský, nevstoupí do kláštera. Buď nemají potřebného zdraví, jaké vyžaduje stav řeholní, anebo nemají povahy, která se hodí ke společnému životu, anebo z rodinných důvodů jsou vázány starati se o své rodiče anebo i sourozence. Pro takové dívky je stav panenský ve světě zcela podobný onomu stavu Bohu zasvěcených virgines v prvotní církvi, než počal se vyvíjeti život řeholní. Tyto virgines, v duchovním životě ovšem pevně vedené, mohou býti v každé farnosti mocnou oporou a vydatnou pomocí pro duchovní správu, ať působí jako tak zvané farní sestry z povolání anebo vedle svého zaměstnání, kterým se živí, konají z ochoty apoštolát, který jim duchovní správa přidělí.

Dívka, která po zralé úvaze pod vlivem milosti se odhodlala k panenství, prokazuje velké dobrodiní jiným dívkám. Není možno, aby všechny pro manželství schopné dívky se vdaly; není ani tolik jinochů a z těch, kteří jsou, pro neukázněnost mravů značná část se nehodí pro pořádné manželství. Jak se namáhají mnohé dívky, aby uchytily nějakého snoubence! Je to přímo boj o ženicha a to vše vyvolává dosti spletitou „otázku ženskou“. Tuto otázku mírní značně katolická církev, která jediná zná a vychovává a střeží jako draho-cenný poklad stav panický a panenský. Usnadňuje dívkám, které jeví povolání k stavu manželskému, aby našly vhodného snoubence, když jiné zbožné dívky ustálené v panenství nabídky sňatkové a limine odmítají.

4. Pro tuto důležitou záležitost hodí se výtečně spisek Doernerův „N a r o z c e s t í“, který vydala Edice Smíru v Přerově. Stojí pouhé 2 Kč a proto si jej může opatřit snadno každý penitent, který přistupuje k volbě stavu. Exerçantům, pro které jest tato otázka aktuální, nelze dosti doporučiti, aby v exerciční samotě četli právě tento spisek. Líčí prostým, ale jasným slohem význam volby stavu, popisuje oba stavy, uvádí jejich význam, vlastnosti, které každý z nich vyžaduje,

a konečně známky, podle kterých lze poznati, kam Bůh volá nebo vede. Knížka chce jen všechno objasnit, k žádnému z těchto dvou stavů nepovzbuzuje. Vše další má býti dílem milosti.

Kdo koná exercicie a v nich tento spisek si rozebírá, snadno pozná, kam ho to táhne. Koho to netáhne k panictví nebo panenství, pro toho lze říci, že je stav manželský, je-li jinak se stanoviska zdravotního k tomu způsobilý.

Lze ovšem také mimo exercicie bezpečně řešiti volbu stavu, není-li penitent ovládán nějakou nezřízenou náklonností, hlavně erotikou. Pro zamilovaného penitenta jsou důkladné exercicie potřebou, jinak není schopen, aby vykonal správnou volbu, a musí tuto záležitost odložit anebo prostě pochovati. Toto bude bohužel u dnešní erotikou tak ovládané mládeže častou nutností. Proto je tak důležité, aby zpovědník dospívající mládež zavčas uchránil před erotickým blouzněním a naučil mladé lidi v tomto ohledu se ovládat, jak bylo dříve obšírněji řečeno.

Způsobilým penitentům pro volbu stavu mimo exercicie a také po exerciciích, když tyto nepřinesly žádoucího rozhodnutí, měl by zpovědník doporučiti šestinedělní pobožnost k svatému Aloisovi z Gonzagy, který se zvláště uctívá jako ochránce mládeže při volbě povolání. Po šest neděl by měl penitent přistupovat k sv. svátostem, konat každou neděli malou pobožnost k sv. Aloisovi a v té době pilně probírat spisek „Na rozcestí“ a si snad také pročítat statě ze života sv. Aloise, jak on bojoval s otcem o své povolání. Častou překážkou při správné volbě povolání bývá právě příbuzenstvo, které nedovede chápati ideálních snah, jaké Bůh budí v mladistvých srdcích. Pobožnost k sv. Aloisovi je také proto výhodná, že trvá šest neděl, tedy poskytuje značnou dobu k úvahám a že vyžaduje sv. přijímání každou neděli, což opět velmi disponuje duši mladého člověka ke správné volbě, i když odezíráme od přimluvy a ochrany sv. Aloise, který Apoštolskou Stolicí byl slavnostně prohlášen za patrona veškeré mládeže.

5. Výsledek volby má konečně penitent svěřiti svému zpovědníkovi, po případě pochybnosti, které dosud vyjasněny nejsou. Ten pak doporučí další modlitbu, anebo když pozoruje, že penitent nejeví velký smysl pro život duchovní, rozhodne sám, že zde není povolání ke stavu panickému čili panenskému. K pravému pojmu virginitalis v katolické církvi nepatří pouze zřícení se života manželského, nýbrž také oddání se celou duší Pánu Bohu a službě jeho. Bez hlubšího duchovního života zůstane panictví i panenství chabé a chatrné a nemůže oblažiti duši lidskou. Tím ovšem není řečeno, že by stav manželský, jak jej Bůh chová ve svých ideích, nevyžadoval také života duchovního, avšak snadněji obstojí člověk bez hlubší zbožnosti v životě manželském, než by mohl bez ní obstáti v životě panickém nebo panenském.

Z toho všeho lze také poznati, že se v této záležitosti nejedná o nějakou soukromou libůstku, nýbrž o rozhodnutí, které má velký mravní a sociální význam pro lidskou společnost. Děsíme se velkého nedostatku duchovenstva u nás. Snad jsme to také zavinili, že jsme se

řádně nevěnovali duchovnímu vedení mládeže. A když s hrůzou pozorujeme rozvrat i v rodinách katolických, nebylo snad tak všelicos zanedbáno z naší strany? Kde není pochopení pro volbu stavu zachovalé mládeže, tam bude sotva rozkvétat stav panenský. A když tento hyne, klesá též stav manželský. Naopak, s rozkvětem stavu panenského rozkvétá též život manželský a rodinný. Holandsko má asi nejvzornější a nejčtetnější rodiny ze všech katolických zemí, má však také poměrně nejvíce kněžských, řeholních a misijních povolání. To všechno souvisí.

19. Vedení mládeže, která se rozhodla pro stav manželský.

Má pěstovati duchovní život v neztenčené míře, zvláště modlitbu a časté sv. přijímání, a při tom se vážně připravovat na stav manželský.

1. Jinoch především se má snažiti, a by se něčím pořádným stal a byl schopen založiti a živiti rodinu. Dokud ničím není, poštila jedná, začíná-li se známostmi. Dívka se připravuje k stavu manželskému, že se všemu pilně učí, čeho třeba k vedení domácnosti. Nemá-li smyslu pro tyto věci, sotva se hodí pro stav manželský. Bohužel dnešní výchova dívčí mládeže ohrožuje přímo tento požadavek, proto musí zpovědník si ho zvláště všimati. Jinoch, který pořádně studuje nebo pracuje, aby se něčím stal, a dívka, která se pilně učí vařiti, uklízet, práti, žehliti a šiti, aby byla jednou zdatnou hospodyní a matkou, odvádějí touto rozumnou snahou mysl od erotických fantasií a sklonů, což je pro ně neocenitelným dobrodíním.

2. Současně ať se jinoch v ro u c n ě m o d l í, aby našel pravou nevěstu a dívka zase, aby našla pravého snoubence. Za dnešní doby je to milost, kterou dlužno si vyprositi hojnou modlitbou a čistým životem. Mladíkům se často nabízejí dívky, které nemají smyslu ani pro zbožnost ani pro život rodinný a chtějí v manželství se pouze bavit, cestovat a sportu holdovat. Domácnost je pro ně trápením a výchova dítek nesnesitelným břemenem. Co s takovou dívkou? I mnohé katolické, snad dokonce zbožné dívky jsou nakaženy tímto duchem. Studium, koedukce na školách, sport i kancelář kazí snadno ženskou povahu a budí zájem o věci, které by dívkám měly zůstat cizí. Nedoporučujeme tedy nadarmo jinochu, který pomýšlí na stav manželský, modlitbu o dobrou nevěstu.

Avšak také dívka se má modliti a dobrého manžela si na Pánu Bohu jako velikou milost vyprositi. Není vůbec tolik jinochů, kolik dívek touží po manželství. A z těch, kteří jsou, značné procento je mravně zkaženo, a pro pořádný manželský život vlastně neschopno. A z těch schopných, kolik je věřících a praktických katolíků? A přece zbožná dívka nemá uzavíratí sňatek s nábožensky lhostejným nebo vlašným jinochem. Jak bude postaráno o náboženskou výchovu dítek a jak snadno se ve věcech manželských oetne manželka po sňatku v rozporu se svým svědomím! Nedoporučujeme tedy ani dívkám nadarmo modlitbu o dobrého ženicha. Je to zajisté záležitost velmi vážná.

3. Jinoch i dívka mají i při vroucí modlitbě o dobrou nevěstu nebo ženicha dále ovládati pilně erotické náklonnosti, dokud nepřijde doba, že by mohli pomýšleti na vstup do stavu manželského a tudíž na vážnou známost. Dlouhé známosti jsou škodlivé a nebezpečné. Taková kázeň, na kterou zpovědník u svých pravidelných penitentů má neúprosně naléhat, přinese jim velké požehnání Boží a vychovává nám nové, mravně zdatnější pokolení. Netrápíme nadarmo mládež; budujeme její šťastnou budoucnost. Záhodno, abychom ji to často připomínali, přicházíme-li s požadavky tak krutými.

4. Přišla-li doba, že by jinoch nebo dívka mohli vstoupiti do stavu manželského, má zpovědník je vésti, aby správně si počínali v době známosti. Nemají se vpouštět do známosti, dokud se nepřesvědčili, zda jsou stejného náboženského přesvědčení a stejné náboženské praxe, zda rodiče nemohou právem proti sňatku ničeho namítat a zda rodina snoubenky nebo snoubence je spořádána a není chorobami zatížena. Po kladném vyřízení těchto předběžných otázek je zcela na místě bližší známost, při které musí zpovědník oběma často připomínati moment hluboké úcty. Na vzájemné úctě snoubenců i manželů spočívá manželské štěstí a nic se nesmí státi, co by tuto vzájemnou úctu porušilo. — Snoubenec musí býti hluboce přesvědčen, že jeho snoubenka je mravně pevná a čistá a že by ničeho netrpěla, co by se dotklo její neporušenosti. Ctí v ní svou budoucí, sobě rovnou manželku. Není pro něho hračkou. Proto se varuje vůči ní všeliké nemístné důvěrnosti. Polibek by měl platiti za známku skutečného zasnoubení a ukázněný jinoch nemá jej dříve na snoubence žádati. Dívka má rovněž dělati s polibkem drahoty, dokud nedošlo k zasnoubení. A i tehdy zůstane nemístné vášnivě objímání. Ještě si plně nepatří a musí si ukládat vzájemnou rezervu. — Snoubenka zase má z chování snoubencova poznati, že ovládá smyslnost, že si v tom ohledu v ničem nezádá, že si váží její osobnosti a že tudíž i ve stavu manželském zachová nejen věrnost, ale i náležitou šetrnost. To budí a udržuje oddanost, která potrvá, i když „růže odkvetou a opadnou“.

Současně musí zpovědník připomínati lidskou slabost, aby se tudíž varovali blízké příležitosti ke hříchu. Nemají dliti sami v důvěrném rozhovoru v uzavřených místnostech, kde nikdo k nim nemůže, aniž choditi sami na výlety do hor nebo do lesů. Dříve bylo hanbou, chodil-li jinoch sám s dívkou, dokud nebyli sezdáni. Ná-vštěvy se konaly jen v rodinném kruhu. Za dnešních poměrů bychom s touto přísností našich předků nepochodili, procházky na veřejných místech můžeme trpěti, výlety však a sportovní podniky jen ve společnosti jiných. Kolik mladých lidí si důvěřovalo příliš v tomto ohledu a pokazilo pravé životní štěstí sobě i svému potomstvu! Na chování snoubenců v době známosti závisí již mravní zdatnost jejich budoucích dětí. Zdpovědnost již začíná s plnou vážností!

Také by měl zpovědník na počátku známosti svým penitentům navrhnouti v zájemnou výměnu lékárských vysvědčení o způsobilosti ke stavu manželskému. Touto opatrností lze předejiti leckterému neštěstí. Jak snadno utrží jinoši, nejsou-li na-

prosto ukáznění co do života pohlavního, tajnou pohlavní chorobu. A opět dívka může mít tak chatrnou tělesnou konstituci, že by její život byl již vážně ohrožen při prvním porodu a věřící manžel snad odsouzen k nucenému celibátu. Patrně, že správnou diagnosu může poskytnouti jen svědomitý, věřící lékař, po případě lékařka, kteří vědí, že nikdy není dovoleno odstraniti klíčící život z lůna mateřského a že v manželském styku jsou z hlediska mravního vyloučeny jakékoliv ochranné prostředky.

5. V době vážné a oprávněné známosti nutno doporučiti penitentům četbu katolických knih, které jednají o stavu manželském. Těmito knihami se připravují k manželskému a rodinnému životu. Četba těchto knih učí je také chápati vážnost života a zodpovědnost za budoucí potomstvo, což podporuje vzájemnou úctu a opatrnost, které nikdy nezbyvá.

Stůjtež zde spisy, které poslední dobou byly vydány v jazyku českém. Na prvním místě nutno uvéstí znamenitý spisek pro jinochy: *Reban, Psáno mužům*, Praha, Čsl. akc. tiskárna, Kč 3.50. Mužům se nedostává výchovy pro život manželský, jsou často nevázaní a bezohlední k manželkám. Tento spis podává vše potřebné a zaslужuje, aby zpovědníci jej pilně doporučovali jinochům, kteří se chystají na stav manželský. Pro jinocha, který se smyslností provinil vůči své snoubence, bylo by spasitelným pokáním při zpovědi, aby si opatřil tento spisek a si jej za pokání pečorně přečetl.

Schilgenův spis: *Ve službách Stvořitelových*, Brtnice, Birnbaum, Kč 5.— podává výstižně pravý pojem manželství, jakož i práva a povinnosti manželů jasně a taktně zároveň. Hodí se velmi dobře k poučení snoubenců a bojuje šťastně proti neomalthusianismu. Manželství bude jen tehdy šťastné, přijmou-li oba snoubenci zásady v této brožuře vyslovené. Kdyby jedna strana nesouhlasila, bylo by nutno druhé straně raditi, aby známosti zanechala, poněvadž by bylo lze očekávati jen manželství hříšné, jaké dnes u civilisovaných národů je bohužel na denním pořádku.

Máme také důkladnou knihu: *Šťastné manželství*, Praha, Kropáč & Kucharský, Kč 20.—. Tři autoři — kněz Hoffmann, lékař dr. May a vychovatelka Schmutzerová — na ní pracovali a vytvořili dílo pro snoubence velmi cenné. Předpokládá ovšem určitou míru vzdělanosti. Kniha vyvrací moderní bludné názory o manželství a může naši inteligenci uchránit velké zkázy. Nejvíce bludných názorů na manželství je rozšířeno právě v inteligenci. Tato kniha se často doporučuje jako svatební dárek, avšak snoubencům více prospěje, když si ji prostudují, než do stavu manželského vstoupí. Po sňatku se již tak snadno neodhodlají ke studiu takových knih.

Řadu praktických pokynů pro snoubence podává kniha: *Pauly: Brána do štěstí života*, Praha, Neubert, Kč 19.—. Je v ní též všelicos o výchově dětí.

Pro jinochy napsal děkan Balík praktický spis: *Otec*, Praha, Dědictví svatojanské, Kč 4.—; pro dívky: *Máma*, v témže Dědictví, tento jest však již rozebrán.

Zato máme pro dívky knihu Grimauda-Fišerové, *Žena, kterou domácnosti*, Praha, u sv. Kajetána, Kč 15.— a pak zvláště

poučný a výchovný spis pro budoucí matky: Burgerová, *Zdeník u porodní babičky*, Hlučín, Exerciční dům, Kč 27.— Tato poslední kniha potírá názorně a přesvědčivě všechny bludné názory na manželství a mateřství, které straší dnes i v hlavách zbožných dívek a působí neblahý rozvrat lidské společnosti. Proto zasluhuje velkou pozornost. Je psána ze života a pro život a sotva kdo odolá životní moudrosti, která z ní mluví.

Pro chudé penitenty, kteří nemohou si opatřit větší knih, máme výtečnou sbírku „Životem“ a v ní tato čísla k přípravě na stav manželský: 4. Šťastná rodina. — 17. O manželství. — 18. Manželé mezi sebou. — 118. Moudří manželé (důležitý spis!). — 19. Výchova dítěte. — 15. Tak ne! — 69. Katolická škola. — 14. V bouřích mládí. — 21. Nedej se! — 12. a 13. Do života. — 91. Mezi 17. a 24. — 62. Občanské sňatky a rozluka. — 138. Na prahu nového života.

20. *Jak jednati s kandidáty stavu řeholního.*

Dospěl-li kdo z našich penitentů k poznání, že ho milost Boží vede k životu řeholnímu, ať se především ještě modlí dále o světlo s nebe, aby se ukázalo, zda to není jen chvilková nálada, nýbrž opravdové povolání.

Zpovědník ať zkoumá z působilo st svého penitenta k stavu řeholnímu, aby neposílal do řeholí lidi, kteří snad za několik dní budou zase doma. I zbožné duše mají někdy prapodivné názory o životě řeholním a myslí, že se tam celkem mnoho nedělá a že se tam každý podle své chuti oddává pobožnostem a nerušenému klidu.

Kdo má povolání k stavu řeholnímu? Ten, který se k tomu hodí. A jakých třeba vlastností, aby se kdo hodil k řeholnímu životu? Tři vlastnosti se rozhodně vyžadují:

1. *Smysl pro hlubší duchovní život*, neboť řehole v katolické církvi jsou organisacemi křesťanů, kteří touží po hlubším duchovním životě a proto pod dozorem církve si vše tak upravili, aby snadněji a bezpečněji se dostali k vyspělé ctnosti a k dokonalosti.

2. *Schopnost zachovávat sliby řeholní*. Proto se do kláštera nehodí pyšné a umíněné povahy, které se těžko podrobují cizí vůli, ani osoby, které snadno upadají do těžkých hříchů proti svaté čistotě. Kdo však snad dříve smyslnosti povoloval, ale již se probojoval k svaté čistotě a v ní je ustálen, může bezpečně vstoupiti do řehole. Jsou ovšem některé řehole ženské, které na svých aspirantkách žádají neporušené panenství. Nelze tohoto požadavku jím zazlívati, avšak zpovědník měl by to vědět, aby nepovstaly zbytečné nesnáze dívce, která svou vinou kdysi panenství ztratila, ale potom celou duší se oddala Pánu Bohu a teď mu chce ještě v řeholi poskytovat náhradu a smír. Byla-li ztráta panenství zaviněna, zůstala-li však tajna, je možné přijetí do většiny našich ženských řeholí. Ztráta panenství spojená s veřejným pohoršením vylučuje ovšem za dnešních církevních předpisů vstup do řehole bez zvláštní dispense.

3. Způsobilost k společnému životu. Jsou povahy, kterým při všeliké touze po dokonalosti a při všeliké schopnosti k řeholním slibům život společný působí velké nesnáze a které též jiným svou výstředností jsou na obtíž. Zpovědník tyto neblahé vlastnosti někdy ani nepozná a penitenti sami těžko posoudí, zda mají dosti sociálních vlastností k společnému životu v řeholi. Jedná se tu hlavně o dívky. K posouzení způsobilosti nezbývá většinou, než aby uchazečky zkusily trochu společného života v řeholi, po které touží. Za 3 až 4 týdny se zajisté ukáže, zda povaha jejich je způsobila k společnému životu.

Proto nemá nikdo, kdo vstupuje do kláštera, loučiti se mnoho se světem. Čím tišeji odchází, tím rozumněji jedná. Neví, zda se v dohledné době nevrátí. Do řehole se vstupuje počátku povždy jako na zkoušku: chce poznati, zda se hodím k životu řeholnímu. Čekatelství je zkouškou, noviciát další zkouškou, a i sliby se teď obyčejně skládají s počátku jen na dobu omezenou, tedy zase na zkoušku. Teprve věčnými sliby je zkouška ukončena.

Myšlenka zkoušky se také velmi dobře uplatňuje, působí-li rodiče nesnáze. Aby dceru věnovali Pánu Bohu bez výhrady a navždy, zdá se býti pro ně příliš velkou obětí a brání tudíž svému dítěti. Snadněji však přistoupí k návrhu: „Maminko, já se tam jen pojeďu podívat, zda by se to pro mě hodilo; poznám-li, že to pro mě není, vrátím se zase.“ Takové loučení je snadnější i rozumnější.

Kdož volí život řeholní a mají ve světě již určité postavení, ať používají podle možnosti nějaké dovolené k pobytu v řeholi, aby se přesvědčili, zda se hodí k společnému životu. Toto se opět zvláště týká dívek. Taková opatrnost je zcela na místě, aby se snad kandidátka neoctlá bez místa, kdyby po krátkém pobytu v řeholi se opět vrátila.

Máme také uchazečům o život řeholní doporučovati, aby o svém vstupu do kláštera mnoho nemluvili, ani věci, které do řehole neberou, nerozdávali. Přátelé a příbuzní mívají málo pochopení pro život řeholní a kdekdo začne jej vymlouvat i a snižovati. To činivají bohužel někdy i kněží, což zvláště zhoubně působí. Loučení není moudré, neboť čekatel a čekatelka nevědí, zda se brzy nevrátí, a pak by měli jen zahanbení. Rozdávati věci a peníze je z téhož důvodu rovněž nemístné. Ať si každý vše, čeho v řeholi nepotřebuje, u někoho uschová. Příjde doba, kdy se pak může bezpečně s dovolením představených všeho zříci, když v řeholi vytrvá.

Někdy obrazení se rodiče na kněze s prosbou, aby synovi nebo dcerušce vymlouvali myšlenky na klášter. Nikdy se nemáme propůjčit k takovým úkolům. Uznáváme, že vstup do kláštera ukládá rodičům někdy obětí větší, než jaké dítě na sebe bere, aspoň v počátcích, avšak nesmíme zasahovati do práv Božích, ani škoditi duším, které Bůh volá k svému přátelství, ani rodiny okrádati o velké požehnání, které na ně vztahuje syn nebo dcera v řeholi. Také farnost má značné duchovní výhody, může-li se vykázati povoláními, jak kněžskými tak řeholními. Co

má tedy kněz odvětit rodičům, kteří na něm žádají tak nedůstojnou službu? Slibí, že svědomitě prozkoumá celou záležitost, zda skutečně Pán Bůh dítěto volá ke své výhradné službě, a pozná-li pravé známky řeholního povolání, sám prosí rodiče, aby dítěto dovolili na zkoušku pobyt v řeholi na nějakou dobu, aby se ukázalo, zda se skutečně hodí svou povahou do kláštera. Kdyby se nehodilo, vrátí se brzy a nebude pak nikdy moci vyčítati rodičům, že mu pokazili životní štěstí. Vytrvá-li, bude to známkou povolání Božího a za tuto oběť dostane se rodičům a celé rodině neobyčejné odměny.

Kandidáti života řeholního mají obyčejně již vyhlédnutý nějaký určitý řád nebo klášter. Kdyby tomu tak nebylo a žádali naši radu, dlužno zjistiti u dívek, kolik mají let a k jaké práci jsou způsobilé, nebo jaká práce jim na mysli tane, když si představují život řeholní; zda je to péče o děti a vyučování, nebo ošetřování nemocných. Dívky do 25—28 roků přijímají všechny řehole a lze říci, že je daleko výhodnější, může-li dívka začít život řeholní před rokem 20, než po něm. Povaha je ohebnější a snadněji se vpraví do společného života. Po roce 28 nebo 30 přijímají kandidátky jen některé řehole, obyčejně takové, které mají nedostatek sester. Starší kandidátky mají většinou již méně ohebnou povahu a proto život společný působí jim větší nesnáze. Pro starší kandidátku je tedy výběr klášterů značně omezen. Velmi důležité jest rozpoznati k jaké práci kandidátka má sklon anebo je způsobilá; podle toho, jí poradíme řeholi. Dívce, která se léká ošetřování nemocných, nebudeme nikdy raditi řeholi, která výhradně se tomuto věnuje úkolu. Řehole, které se zabývají péčí o mládež, hodí se snadněji pro kandidátky, který péče o nemocné by byla cizí. Do řádů kontemplativních s přísnou klauzurou nehodí se naprosto povahy melancholické, i když přirozeně touží po samotě. Nehodí se k společnému životu v takové řeholi a snadněji by se uplatnily v řeholi navenek hodně činné.

Seznam všech řeholí mužských i ženských s přesnou adresou mateřských domů byl uveřejněn v Seznamu duchovenstva, který vydala pro Československou republiku Československá akc. tiskárna v Praze.

Zbývá ještě několik slov o kandidátech a kandidátkách, kteří se vrátili z klášterů. Vracejí se obyčejně skličeni na duši a zasluhují velkou péči. Před odchodem do kláštera máme všem raditi velkou upřímnost k představeným a zpovědníkům. Tato upřímnost je zachráně, když se dostaví tesknost a zlý duch začne útočit, aby duši připravil o povolání řeholní. Leckdo se vrací domů, ač by se do řehole dobře hodil, ale nespověděl se a tak ho zlý duch odtud náladami vypudil. Jsou však také kandidáti, kteří vskutku se do řehole nehodí a teprve z pobytu v komunitě to poznali. Jejich návrat je tedy zcela v pořádku. Ať je příčina jakákoli, s láskou se ujmeme zase svých bývalých penitentů a povedeme je svědomitě dále v duchovním životě. Na řeči, kterými líčí někdy nepříznivě život řeholní, ničeho nedáme; některé duše hledí omlouvat svůj návrat neideálními poměry v řeholi. Vidí teď jen stíny a lidskosti a je záhodno, abychom jim doporučili velkou zdrženlivost

v řeči. Zda by některá duše, která pro pouhou tesknotu se vrátila, neměla znovu se pokoušeti o vstup do kláštera, ukáže budoucnost. Nezačne-li milost Boží zvláště naléhat na opětný pokus, my o tom se nezmiňujeme a vedme takovou duši k panenství ve světě. Může nám v laickém apoštolátě vykonat velké služby.

21. Jak vésti dívky, které se rozhodly pro panenství ve světě.

Bylo již podotknuto, že panictví ve světě, odezíráme-li od stavu kněžského, zůstane vždy výjimkou, panenství ve světě bude však zjevem dosti častým. Jakmile kněz začne uvádět duše do hlubšího duchovního života, leckterá dívka pod vlivem milosti Boží oblíbí si panenství a poněvadž pro různé příčiny mnohé dívky nemohou vstoupiti do kláštera, rozhodnou se pro panenství ve světě.

Tyto duše třeba rozumně a pevně vést, pak mohou býti pro farnost velkým požehnáním. Zanedbáme-li jejich výchovu, vybočí jejich pobožnost snadno do falešných směrů. Kněz pak nařiká na pobožné lidi a odsuzuje dokonce všechnu pobožnost. Známým příkladem jsou u nás některé „terciářky“. Jak často bývají kněžími nemilosrdně odsuzovány a jak pohrdavě se o nich někdy mluvívá v kněžské společnosti! A přece jsou to duše toužící po ctnosti a dokonalosti a schopné velkých obětí. Nenalezly však v pravé době zpovědníka, který by je pevnou rukou vedl ze stadia zbožných duší na stupeň duší horlivých. Proto nedložily chyby zbožných duší, ba přímo v nich zatvrdly a ve své touze po dokonalosti dostaly se do forem, směrů a způsobů, které pravou zbožnost jen diskretisují. Není to jejich vinou, je to jejich neštěstím a pro nás kněze vážným napomenutím, abychom se ujali zavčas takových duší a je vedli správnou cestou k dokonalosti. Potom shledáme v „terciářkách“ velkou nadpřirozenou energii, která nám může býti v duchovní správě vydatnou pomocí.

Každý člověk má srdce a chce milovat. Zvláště mládež touží po lásce, i ta zbožná dívka, která si oblíbila panenství. Proto musíme ji opravdově a cílevědomě vésti k takovému duchovnímu životu a k takové vnitřní modlitbě, v níž by našla Lásku, která jest nad všechnu pozemskou lásku. Panenství bez pořádného duchovního života je spíše karikaturou a může býti i pro kněze nebezpečím, přilne-li taková dívka bez hlubších snah po dokonalosti k svému duchovnímu vůdci. Pamatujme vždy, že do zbožnosti mladších, dosud v duchovním životě nevyspělých penitentek, vniká nepozorovaně časem značná dávka erotiky vůči duchovnímu vůdci. Proto při všeliké péči o jejich duši nutno jednati vždy velmi střízlivě a s náležitou rezervou. Osudné může býti pro takové penitentky přesazení zpovědníka. Nevedl-li je dosti obezřetně a neosobně, může se všechno zhroutit, co vybudoval, jakmile odcestuje a jeho vedení se stane nemožné. Proto při všeliké vzájemné důvěře kterou žádá vedení duší, nutno se varovati každé osobní důvěrnosti a trvati neochvějně na stanovisku vážné, otcovské péče o pokrok duše, která patří výhradně Ježíši a kterou Jemu máme vychovati.

Kromě všeobecných zásad pro vedení duší, podrobně vyložených v první části těchto pokynů, nutno upozorniti ještě na tyto věci:

1. Dívkám, které se rozhodly pro panenství ve světě, můžeme navrhnout nebo dovolit s o u k r o m ý s l i b s v a t é č i s t o t y na krátkou dobu. Má to však zůstatí jejich sladkým tajemstvím, s n i k ý m ať o tom nemluví. Tento slib může býti pro ně mocnou vzpruhou, útěchou a náhradou za stav řeholní, který pro ně z různých důvodů je nedosažitelný, jinak by ve světě asi nezůstaly. Krátkou dobou rozumíme rok. Až uplyne, mohou požádati o prodloužení na další rok. Vytrvalým a ustáleným duším lze časem dovoliti delší lhůtu, snad tři roky, a konečně slib trvalý.

Slibem svatě čistoty se penitent především zavazuje, že bude s v ě d o m i t ě z a c h o v á v a t i 6. a 9. p ř í k á z á n í B o ž í. Všední hřích proti těmto přikázáním by byl současně hříchem proti slibu. A těžký hřích proti 6. nebo 9. přikázání stal by se také těžkým hříchem proti 2. přikázání porušením slibu. Proto můžeme slib svatě čistoty dovolovat a doporučovat jen penitentům, kteří dobře ovládají smyslnost, jinak by se jen hříchy množily. — Současně se penitent slibem z ř í k á s t a v u m a n ž e l s k é h o, aspoň na dobu, na kterou se slibem zavázal. Kdyby v této době povoloval milostným sklonům a udržoval si známost, nehřešil by sice přímo proti slibu, ale bylo by to bezpochyby nezřízené jednání a aspoň hříchem všedním. Slib má býti projevem zvláštní oddanosti Pánu Bohu a ta nesnese milostné zápletky. Nač slibů svatě čistoty, když duše vedle Krista Pána by hledala ještě jinou lásku?

2. Z p ů s o b, jakým by bylo lze s k l á d a t i soukromý slib svatě čistoty, může býti rozmanitý podle poměrů. Dívka si vybere vhodný svátek buď Krista Pána nebo Panny Marie, nebo některého svatého. Slib se skládá nejvhodněji buď bezprostředně před sv. přijímáním nebo hned po něm. Na slovech nezáleží. Přeje-li si dívka vhodnou formuli, lze jí snad doporučiti takovou:

Nechci žádné jiné lásky, chci jen Tebe, Ježíši! Proto Ti slibuji na . . . svatou čistotu, jak se tomu rozumí v řeholích Tvé svaté Církve. Prosim Tě, Ježíši, dej, abych Ti zůstala věrnou a rostla ve ctnostech a oddanosti k Tobě. Amen.

Rozumí se, že vše se děje v soukromé pobežnosti, aniž by okolí co pozorovalo nebo tušilo. Zpovědníkovi se to dodatečně oznámí, aby věděl, že má na starosti duši zasvěcenou Pánu Bohu a že se má pořádně starat o její pokrok v duchovním životě.

3. T r v a l ý s l i b s v a t é č i s t o t y nemáme dovolovati než jen ustáleným a po několik roků vyzkoušeným dívkám. Stává se slibem rezervovaným Apoštolské Stoli, byl-li učiněn po dokončeném 18. roku věku a s úplnou rozvahou. Jen z důležitých příčin mohla by církevní autorita udělit dispensi od takového slibu; nestačila by zajisté nahodilá příležitost k uzavření výhodného sňatku.

U c h á z í - l i s e n ě k d o o dívku, která se po zralé úvaze odhodlala k slibu svatě čistoty, je to pro ni pokušením, avšak také příležitostí osvědčit věrnost Pánu Bohu a ukázat, jak velice se oddala jeho Lásce, že pozemskou odmítá. Nemá se však odvolávat na svůj

slib, který má zůstatí jejím tajemstvím, ale má pouze říci, že se vdávat nechce a nepouštět se do žádného dalšího jednání. Naléhají-li rodiče, má opět říci, že po stavu manželském netouží, že by v něm šťastna nebyla, že rodiče zajisté nechtějí jí pokazit život, že o ně bude tím více ve stáří pečovat atd. Naléhá-li uchazeč znovů, může ho poukázat na jiné zbožné dívky, které jeví povolání k stavu manželskému a se na něj chystají. Ovšem musí poněkud vědět, že uchazeč je hodný a zasluhuje hodnou dívku. Tak vykoná dobrý skutek a odvrátí od sebe pozornost.

Dívka Pánu Bohu zasvěcená odívá se velmi nenápadně, vyhýbá se společnosti mladých mužů a ani tanečních zábav se nezúčastňuje, leč by to byly ukázněné zábavy v katolických spolcích, kde převzala nějakou pořadatelskou funkci anebo dozor; by se nic nestalo na úkor mravnosti. Nechodí tančit, nýbrž apoštolovat!

4. Dívky oddané panenství ve světě, musí se všemožně postaratí o řádnou existenci, aby neupadly do bídy a nestaly se závislé na osobách, které by mohly ohrožovat jejich čistotu. Duchovní vůdce má je nabádat k spořivosti a k opatrnosti, aby se nevydaly na dobré účely a ze svých příjmů vždy něco ukládaly jako rezervu pro nemoc a pro stáří. Různá veřejná a povinná pojištění mohou tuto péči o budoucnost trochu usnadnit, není však radno za dnešních nejistých poměrů výhradně na ně spoléhat.

5. Je velmi důležité pro správný a praktický vývoj zbožnosti, aby zpovědník dívky panenství oddané nabádal k účasti na různých kurzech laického opoštolátu v rámci Katolické akce aneb aspoň k četbě příruček o tom jednajících. Tak je vychovává pro vítanou pomoc v duchovní správě, zejména pro péči o mládež a pro sociálně-karitativní činnost ve farnosti. Úkoly panen v prvotní církvi přejímají takové dívky v dnešní složité pastorači, zvláště ve farnostech, kde není řeholních sester anebo kde tyto na vše nestačí. Zvýšený zájem o apoštolát je zvláště důležitý pro dívky z rodin majetných, které se oddaly panenství a nejsou odkázány na výdělečnou práci. Neziskáme-li jejich zájem pro vydatnou apoštolskou práci, je nebezpečí, že v pohodlí ztratí ducha a že se jejich zbožnost zvrhne na sobecké pobožnůstkařství.

22. Vedení kandidátů stavu kněžského.

Tento pro církev a věřící lid nesmírně důležitý úkol je svěřen především spirituálům našich malých i velkých seminářů. Těmto neplatí tyto řádky; potřebují důkladnější orientace a získají ji z odborných knih, z vlastní praxe a pak také ze zkušeností svých starších kolegů.

Touto kapitolou má se poskytnouti informace kněžím, kteří mají ve farnostech buď studenty z malého semináře nebo bohoslovce. O prázdninách je zpovídají a prázdniny bývají pro seminaristy a bohoslovce někdy dosti kritické a vždy zkouškou vyspělosti v duchovním životě. Naleznou-li doma kněze, který chápe situaci a dovede je vésti, budou v duchovním životě upevněni a leckteré vnitřní katastrofy uchráněni. Také bývají kněží zváni jako zpovědníci do seminářů. I těm

snad poslouží tyto řádky. Někdy se seminaristé obracejí právě na cizího zpovědníka s prosbou o radu a pomoc v těžké situaci.

Kandidáty stavu kněžského dělíme vzhledem k duchovnímu vedení na tři skupiny: malé studenty z nižších tříd gymnasia, velké studenty kvintou počínaje a konečně bohoslovce.

1. U malých studentů se jedná hlavně o to, abychom je uchránili hříchů proti sv. čistotě a je utvrdili v posvěcující milosti Boží. Zde platí vše, co bylo řečeno o vedení mládeže školní a o vedení dorostu v bojích se smyslností. Vedení této skupiny neliší se od vedení jiných studentů.

2. Seminaristé z vyššího gymnasia, ba často již i kvartáni, ocitají se v kritickém věku, ve kterém ztrcaskotává leckteré kněžské povolání. Obezřetný a moudrý zpovědník může vykonati velmi mnoho a zachránit leckteré povolání. Proto má svým penitencím v tomto věku věnovat velkou péči a všemožně se snažit, aby si získal a zachoval jejich důvěru. Musí se též za ně mnoho modlit, aby milost Boží nahradila, nač on nestačí. Ovšem vyžaduje se také součinnost jiných. V nezdravé atmosféře, ať je to škola s nevěreckými a jízlivými profesory, anebo seminář s uvolněnou kázní, jsou boje mladých lidí dozrávajícího věku dvojnásobně i trojnásobně kritické. Tím více třeba modlitby, kterou lze snadno získati v klášteřích a u zbožných trpících duší. V mnohém studentovi nebo bohoslovcovi dozraje kněžské povolání jen za značných, někdy i heroických obětí, jak mistrně to líčí P. Lhande, apoštol pařížské periferie, ve své knize „Mé dítě knězem.“¹⁾

Studenti tohoto věku začínají samostatně myslet i se rozhodovati. A jak je to u nich v otázkách víry, tak i v otázce povolání. Malý student věří, čemu církev učí, pro autoritu rodičů a kněží. A jeho kněžské povolání je seménkem do duše vloženým výchovou zbožných rodičů a hodných kněží. Touhu po kněžství budí v něm také útěcha, kterou zakoušívá při bohoslužbě a zvláště u stolu Páně. Mocně tuto touhu podporuje časté sv. přijímání. Budí smysl pro obětavou lásku a nechť k prázdnotě světských radovánek. Též četba životopisů svatých má nemalý význam. Vše to je pojato do duše prostě, nenuceně, bez analýzy a reflexe. Analýza a reflexe o víře a povolání začíná v prohouzejícím se věku k samostatnosti. To jsou tak zvaná klackovská léta našeho studentstva, ve kterých tak snadno pochybují o víře, zanechávají úkonů zbožnosti a ztrácejí chuť ke kněžství, zvláště když se k tomu ještě oddají smyslnosti tělesné a erotickým náklonnostem k dívkám. Nechť k stavu kněžskému u seminaristů vyššího gymnasia, která představeným, rodičům i dobrodincům již často způsobila tolik bolestného zklamání, pochází obyčejně z některé z těchto příčin: Seminarista se nenaučil ovládat tělesnou smyslnost, povoluje erotickým sklonům k dívkám, libuje si v četbě smyslných románů, nebo je zmaten protináboženskými hesly. Obyčejně nemá zpovědníka, kterému by se plně svěřil, anebo který by chápal jeho

¹⁾ Přorov Edice Smřu.

mentalitu a mu pevnou rukou pomáhal. K tomu přistupují pohrdavé poznámky nevěřících profesorů o církvi a kléru, agitace tajná proti kněžskému povolání od spoluseminaristů, kteří na kněžství již nepomýšlejí a hledají společníky, a velmi často neprozřetelné hovory nespokojených a zesvětačelých kněží, kteří nařikají na těžkosti stavu kněžského před seminaristy a bohoslovci a je někdy od kněžství i přímo odvracejí.

Není tedy divu, že právě ve vyšším gymnasiu leckteré kněžské povolání zanikne, zvláště za dnešních poměrů, kdy velká část seminaristů je odkázána na státní školy, v nichž panuje docela jiný duch, než jaký předpokládá Tridentinum, Codex juris canonici a nejnovější reforma nad výchovou duchovenstva neobyčejně bdělých papežů. Budme si také vědomi, že těžisko kněžské výchovy netkví v semináři kněžském, ač tento pro budoucího kněze má význam veliký, nýbrž v semináři chlapeckém čili malém. V životě kněžském rozhodují léta ztrávená v gymnasiu, zvláště léta dozrávacího věku. Prodělal-li kandidát na kněžství šťastně tuto kritickou dobu, máme oprávněné naděje, že z něho bude solidní kněz. Jinak těchto nadějí mnoho není, byla-li jeho duše v této době oddána nezroceným žádostem, bez všelike snahy po duchovním životě. Milost Boží může zajisté i z takových kandidátů vytvořiti vzorné kněze, jak nám je vychovává dnešní bezbožná škola, nebudeme-li ochabovat v hojné modlitbě o dorost kněžský, než budou to přece jen vzácné výjimky, nebo jak filosofové praví: stane se to per accidens, non per se. Také to budou pevné povahy, které prodělaly mnoho, než se propracovaly k výšinám kněžského smýšlení. Leč kolik studentů se současně zkazí a od kněžství v tomto prostředí odvrátí, kteří by za příznivých okolností dospěli také k plné kněžské způsobilosti?

To vše má býti mocnou vzpruhou pro naše duchovenstvo ve farnostech, aby o prázdninách si hodně všímalo studentů, zvláště seminaristů a bohoslovců a nejvíce těch, kteří prodělávají právě popsanou krizi. Takových studentů se máme ujímat, ochotně je zpovídat a přátelsky jim pomáhat, aby šťastně prošli touto kritickou dobou a dozráli v nich kněžské povolání. Častá a vroucí modlitba za ně musí doprovázet naši blahodárnou a důležitou práci. Tak církví sv. získáme dobré kněze a oblažíme i toho mladého člověka.

Ohledně duchovního vedení ve zpovědnici platí vše, co bylo dříve vyloženo v těchto statích, jak vésti mládež v bojích se smyslností, s erotikou a při volbě stavu. Platí-li tyto pokyny pro mládež vůbec, platí zvláště a plnou měrou pro studentstvo, které vychováváme pro kněžství.

O prázdninách je pro seminaristy a bohoslovce nebezpečná zahálka, je nebezpečné přátelství s dívkami a jsou nebezpečné ekspektorace rozmrzelých kněží. Proto má duchovenstvo ve farnostech, nebo někdo z kněží zvláště k tomu způsobilý o to se starati, aby se bohoslovci a seminaristé užitečně zaměstnali, nejsou-li snad u rodičů náležitě k práci přibráni. Na faře

v kanceláři nebo v katolickém spolku nalezne se leckterá užitečná práce, která se pro ně hodí, snad je i trochu pobaví a mysl vzpruží. Záhodno je také pilně je bráti na procházky, pozvati je někdy ke stolu a vůbec s nimi udržovati přátelské styky, aby snadněji odolali důvěrnostem s dívkami, které by mohly býti csudné pro jejich povolání. Kolik neštěstí vnesly již do kněžského života známosti ze studentských let! Obětavost duchovenstva v tomto ohledu přináší pozeňnané ovoce. Zcela nesprávně jedná duchovní správce, který omezí o prázdninách styky s bohoslovci a seminaristy své farnosti na dvě upjaté návštěvy: jednu, kterou se mu na počátku prázdnin představují a druhou, kterou se mu na konci prázdnin poroučejí. Jinak je nezná a nevěnuje jim žádné pozornosti. Snad je ta dnešní mládež divná, ale je to mládež, kterou naše doba vychovala a naše prozíravá láska musí umět všelicos přehlížet a omluvit a m i l o v a t i t u d i v n o u m l á d e ž. V seminaristech a bohoslovcích máme vidět budoucí kněze, kteří po nás, až zestárneme, až nás nebude, převz mou péči o duše nám teď svěřené a zachovají a dokončí, co my jsme v potu tváře a za velikých obětí pro ně vykonali. Výkvětem pastora ce v každé farnosti jsou právě duše, které Bůh svou milostí vede k obětavému životu kněžskému nebo řeholnímu. Jak si jich musíme vážit a jak je sřežít po dobu prázdnin, ve které snad více potřebují opory kněžské, než v seminářském zátiší!

Ve styku s bohoslovci a seminaristy nutno si u l o ž i t i j a k é s i o p a t r n o s t i v ř e č i. Jak snadno si kněz postěžuje, když je té práce tolik a k tomu ještě mnoho trpkostí a překážek! Jak snadno nanášime těch stínů mnoho a přehlízime stránky světlé! Nesmíme pojímat život kněžský jen se stanoviska p ř i r o z e n é h o a v š e d n í h o! To vše mladé lidi d e p r i m u j e a stává se snadno p o k u š e n í m! Což nemá náš vznešený stav také mnoho s v ě t l ý c h s t r á n e k i v době dnešní? Kdo zachrání lidskou společnost a vyvede ji z dnešních zmatků? Nutno jen se postavit na stanovisko v y š š í, v ě c n ě j š í a p r a v d i v ě j š í a s tohoto stanoviska líčíme seminaristům život kněžský a nadchneme je i pro těžkosti a oběti tohoto nejideálnějšího stavu na světě. Všechno sub specie aeternitatis, očima víry!

Ještě slovíčko o seminaristech p o m a t u r i t n í z k o u š e c e. Dosud stále mluvil o kněžství, sotva však vykonal s prospěchem maturitní zkoušku, začíná kolísati a pochybovati a láká ho to na jinou dráhu. Tak tomu bývá. Plní-li se dnes neočekávaně naše semináře kněžské, je to většinou proto, že abiturientům schopným pro stav kněžský toto pokušení odpadává. Až se poměry hospodářské zlepši, začne toto pokušení odvádět znovu celou řadu schopných studentů od stavu kněžského.

Abiturientovi mravně zachovalému nebo v mravnosti opět upevněnému, který jeví smysl pro duchovní život a k o l í s á mezi povoláním kněžským a světským, možno vždy bezpečně raditi, aby na jeden rok šel do b o h o s l o v í. Nic neztratí, jenom získá. V tom roce prodělá také kurs scholastické filosofie, která by měla býti základem pro každé akademické studium. V tom roce se mu pak vše řádně objasní a on pozná, kam ho vede Bůh. Vy-

stoupiti z bohosloví po prvním roce je za takových okolností čestné v očích rozumných lidí. Od úsudku jiných máme odezíratí. Touto metodou získáme leckteré pravé povolání.

3. Ještě několik pokynů pro vedení bohoslovceů o prázdninách. Bohoslovec má celkem krise dozrávajícího seminaristy za sebou, občas však mohou znovu otrásti i jeho duši, zvláště v prázdninách. V takových případech platí, co bylo dosud řečeno.

Bohoslovce ještě více než seminaristu z gymnasia má duchovní správce o prázdninách přitáhnout k sobě, ho zaměstnávat a ho již pomalu zasvěcovat do budoucího povolání. Bohoslovci mohou s vyspělými seminaristy o prázdninách všelicos vykonat pro organizaci a výchovu mužské mládeže, pro rozšíření katolického tisku, pro soupis duší a zvelebení farní knihovny.

Zpovídáme-li o prázdninách bohoslovce, naléhejme, aby poznali věrně rozjímavou modlitbu nebo aspoň rozjímavou četbu. Zvláštní zpytování svědomí lze jim o prázdninách prominouti, nenaskytne-li se k tomu nutná potřeba, jako na př. kdyby bylo třeba potíratí erotické sklony. Velmi důležité je pro každého zpovědníka bohoslovceů, aby sledoval, zda se u jeho penitenta neobjevují těžké hříchy proti sv. čistotě. Snad v zátiší seminářském došlo k jakémusi příměří, leč o prázdninách smyslnost snadno znovu propukává. Prázdniny jsou vůbec zkouškou, jak vyspělý je bohoslovec v modlitbě a v celibátě. U bohoslovce po prvním roce nebylo by to ještě tak tragické, kdyby nebyl dosti pevný. Po druhém roce, za dnešní důkladnější asketické výchovy spojené s denním sv. přijímáním, byl by to již povážlivý zjev, kdyby došlo o prázdninách k těžkým hříchům. Poklesky těžké u bohoslovce třetího nebo dokonce čtvrtého roku by vyžadovaly vážnou revisi povolání, ba o prázdninách po čtvrtém roce, posledním před vyšším svěcením, by vlastně znamenaly takovou nevyspělost mravní, že na svěcení v dohledné době pomýšleti nelze. Za takových okolností může zpovědník býti vázán upozorniti svého penitenta na kritický stav nitra a snad mu i poraditi jiné povolání.

K správnému řešení takových případů musíme si poněkud objasniti otázku kněžského povolání. — Kdo je povolán k stavu kněžskému? Slova povolání užívá se aspoň ve dvojím smyslu; odtud často nejasnost a zmatek v traktátech o kněžském nebo řeholním povolání. Kdo je posvěcen na kněze, je povolán podle slov sv. Pavla: Nikdo nebere té důstojnosti sobě sám, nýbrž jsa povolán od Boha, jakož i Aron (Hebr. 5, 4). V tom smyslu uděluje biskup na místě Božím svěcením povolání a kdo takto je povolán, má povolání a nemůže je ani ztratiti. Víme však také, že nikdo se nesmí dáti vysvětit, kdo nemá povolání. Hle, jiný smysl toho slova, který kandidátům kněžství působí často mučivé chvíle. Má povolání? Ať raději se táže: Hodím se k stavu kněžskému? Povolání v tomto smyslu je totéž jako způsobilst.

Vedle schopností tělesných a kvalifikace vědecké, o čemž rozhodují představení seminářů, jedná se zde hlavně o kvalifikaci mravní, o určitý stupeň mravní vyspělosti a duchovního života. K stavu kněžského se nehodí, kdo nedovede krotit smyslnost, aby nepropadal těžkým hříchům; kdo nemá smyslu pro modlitbu, a ji jen koná pod vnějším nátlakem; bez vnitřní potřeby a konečně, kdo těžce nese jeho svých povinností, a kde jen může uhýbá, když mu nejsou po chuti.

Při posuzování způsobilosti k stavu kněžskému nejedná se pouze o otázku, zda bohoslovec smí nebo nesmí přistoupit k svěcení, nýbrž také, zda je to radno nebo není, aby se dal vysvětit, i kdyby směl. Někdo by snad dovedl pro chladnější povahu celibát tak nějak zachovávat, avšak nemá smyslu pro vnitřní život a pojímá vše jen přirozeně i pozemsky. Tomu nelze raditi stav kněžský; nebude v něm spokojen, zvláště za dnešních poměrů. Bude sténat pod tíhou obětí, které ukládá. Jsou také různé stupně způsobilosti k stavu kněžskému. Jeden bohoslovec může býti velmi způsobilý, druhý dobře, třetí jen dosti. Většinou rozhoduje hloubka a ustálenost duchovního života. Způsobilost roste horlivostí a mizí vlažností a povrečností. Kdo po dvou nebo třech letech bohosloví je podle úsudku stálého zpovědníka jen málo nebo sotva způsobilý k stavu kněžskému, tomu stav kněžský raditi nelze, i kdyby do těžkých hříchů neupadal.

Duchovenstvu farnímu bude často těžko vysloviti rozhodující slovo v otázce kněžského povolání. Stačí, že upozornilo bohoslovce na kritický stav a že ho odkáže na stálého zpovědníka nebo spirituála v semináři, kteří mají v těchto důležitých otázkách více zkušenosti a rozhledu.

Kde ve farnostech jsou seminaristé a bohoslovci, tam bude velmi prospěšno upozorniti při vhodné příležitosti mladé dívky, aby nevyhledávaly společnost těchto kandidátů stavu kněžského a kolem nich se mnoho netočily. Rozhodně ať s nimi nezačínají žádných přátelských styků nebo známostí, jinak mohou pořádně obtížit své svědomí, že Pánu Bohu odloudily jedno kněžské povolání. Kolik nesmrtelných duší snad proto zahyne! Za bohoslovce a seminaristy ať se raději pilně modlí, aby se stali hodnými kněžími. Taková poznámka může mnoho prospět a naučit zbožné dívky taktu a moudré rezervě.

Doslov k článkům o duchovním vedení mládeže.

V ukončených desíti člancích shrnuto bylo celkem vše, čeho třeba dbáti při soustavném vedení mládeže. Kéž naše duchovenstvo, které často ve své horlivosti až do únavy a zhroucení věnuje se organizační a výchovné práci ve spolcích katolické mládeže, pochopí plně také tuto vnitřní stránku výchovy a se jí věnuje i na úkor vnější činnosti, kdyby jinak síly nestačily! Tak se nedožijeme zklamání, tak začne i mizet duchaprázdné spolkaření. Naše spolky začnou utěšeně rozkvétat, stanou se magnetem nezkažené mládeže a nebude nikterak třeba úzkostlivě se shánět po různých atrakcích, kterými nepřátelé církve vábí nezkušenou mládež. Nebudeme bídne pokulhávat za nimi, ale vytvoříme si v síle Ducha Božího svůj katolický svéráz a dáme mládeži, po čem touží v hlubinách své duše. Neboť i pro ni platí slova Augustinova: *Fecisti nos ad Te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te!*

Obsah:

	Strana
Úvodem	3
14. Eucharistická výchova školní mládeže	4
15. Překážky malých komunikantů	8
16. Vedení dorostu v bojích se smyslností	9
17. Když v mládeži erotika se probouzí	11
18. Vedení mládeže při volbě stavu	13
19. Vedení mládeže, která se rozhodla pro stav manželsky	17
20. Jak jednati s kandidáty stavu řeholního	20
21. Jak vésti dívky, které se rozhodly pro panenství ve světě	23
22. Vedení kandidátů stavu kněžského	25
Doslov	31

S O U S T A V N Ě V E D E N Í D U Š Í

III.

V E D E N Í D O S P Ě L Ý C H .

Napsal P. Alois Stork, S. J.

Otisk článků z Věstníku Jednot duchovenských,
ročník 1933 a 34.

C e n a 4 K č .

S o u s t a v n é v e d e n í d u š í.

Část 3.: Vedení dospělých,

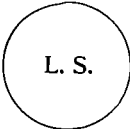
auctore

P ALOISIO STORK S. J.,

imprimi potest.

*Jos. Vraštil S. J.,
praep. prov. Čechosl.*

Pragae, 18. aprilis 1934.

L. S.

Úvodem.

Začínáme třetí díl tohoto pastoračního pojednání, který je nadepsán: **V e d e n í d o s p ě l ý c h**. Prosíme znovu čtenáře, aby si uvědomili status quaestionis, a nenastalo nedorozumění. Nemá v těchto statích býti projednáván návod, jak máme zpovídati různé kategorie dospělých a jak řešit leckterou spleť a choulostivou otázku. To vše patří do morálky a pastorálky. Zde předpokládáme znalost těchto disciplín a jen potud se jich dotýkáme, pokud zasahují do vedení oněch penitentů, kteří nás pravidelně vyhledávají a touží po dokonalejším vnitřním životě a po spojení s Pánem Bohem. K všeobecným zásadám, které jsme rozvedli v první části a které se plně uplatní právě u penitentů dospělých, nutno všelicos připojit pro určité skupiny. To teď učiníme.

23. Jak vésti manžele k dokonalosti.

Naše vedení se vztahuje dnes v praxi bohužel skorem výhradně jen na manželky. Manželové, kteří by měsíčně se u nás zpovíдали, jsou dosud výjimkou. Vězí to v neblahém zanedbávání duchovního vedení mužské mládeže, zvláště dorostu. Až tomuto vedení duchovenstvo porozumí a celou duši se mu oddá, nebudou již manželové, kteří touží po dokonalejším životě u našich zpovědních, řídkým zjevem. To však bude také ve vedení duší vrcholným úspěchem.

Není nad rodinu, kde otec i matka touží po křesťanské dokonalosti a jsou rozumně zpovědníkem vedení. V takové rodině dá se provést společná modlitba a také rodinná duchovní četa, jak byla popsána a vřele doporučována v 11. článku tohoto pojednání. V takové rodině je zabezpečena dobrá výchova dětí, celá rodina podle vzoru rodičů pěstuje duchovní život.

Kde není pochopení pro tyto náboženské snahy, ať u manžela nebo u manželky, tam schází mnoho a o pravé katolické rodině nelze mluvit. Schází-li pochopení u manžela, je zle, schází-li však u manželky, je mnohem hůře, neboť zbožná manželka získá snadněji lhostejného manžela pro život náboženský, než zbožný manžel vložnou manželku. Proto záleží tolik na duchovním vedení mládeže, která

se rozhodla pro stav manželský, abychom docílili sňatky zbožných jinochů se zbožnými dívkami a tak se nám dařilo i duchovní vedení manželů a celých rodin.

1. Manželé se hlavně posvěcují s vědomitým plněním povinností. Tyto povinnosti nejsou snadné a běheme-li zřetel na četnou rodinu, mohou býti za dnešních poměrů velmi těžké a vyžadovat přímo smýšlení hrdinné. Vedeme-li tedy manžele k dokonalému plnění povinností, vedeme je k dokonalosti. Pomůckou a posilou k tomu je modlitba, duchovní četba a zejména časté sv. přijímání. To poslední také proto, aby děti příkladu následovaly, a při tom vytrvaly i v letech nebezpečných.

2. I zbožní manželé mohou býti pokoušeni k nevěrnosti manželské, která dnes je již zjevem tak všedním, že se nad ní kromě řádných katolíků skorem nikdo nepozastavuje. Je stálým předmětem zábavy jak v divadlech a kinech, tak v časopisech a knihách. Nedivme se tedy, že pokušení roste. Proto bude někdy nutno uložití buď manželovi nebo manželce *examen particulare proti erotickým sklonům* k cizí osobě, když by se takové pokušení v duši značně ozývalo. Dnešní výstřednosti ženské módy a nemravné ovzduší, ve kterém žijeme, působí i ženatým mužům mnohem více pokušení, než tomu bývalo dříve. Avšak ani manželky toho uchráněny nejsou, zvláště kdyby četbou a stykem s ženami volnějších názorů ztrácely správnou orientaci a jemný takt. Člověk žasne a hrůzou trne, jaké zásady nebo domněnky se někdy projevují i ve společnosti katolické! Infiltrace moderního pohanství je patrna až příliš!

3. Ještě větším pokušením pro zbožné manžele je *neomaltusianismus* čili snaha používatí manželských práv, ale při tom zameziti klíčení života. Tato neřest spolu s úkladným ničením klíče- cího života zavládla takovou měrou v dnešní společnosti, že se nelze diviti, jsou-li i zbožní manželé k tomu pokoušeni. Nepůsobí na ně pouze obava před četnou rodinou a starostmi, které zvláště dnes ukládá, ale také ohled na veřejné mínění, které výtkou pošetilosti častuje manžele, opovázili-li si míti více než dvojici dětí. Tak zehátralá je dnešní společnost!

Musíme tedy upevňovat zbožné penitenty stavu manželského ve správném smýšlení a vychovávat je k hrdinství vůči neblahému proudu dnešního veřejného mínění. Není to tak snadné ani vzhledem k mužům, ani vzhledem k manželkám. Tato výchova jak je nutna tak žádá současně mnoho taktu a velké moudrosti na duchovním vůdci.

To platí především pro duchovní vedení zbožných manželek, jejichž mužové pokrokového nebo socialistického smýšlení nechápou již mravních hodnot a závazků a dovolávají se svých manželských práv s vyloučením povinností. Manželka to těžce nese, má svědomí zneklidněné, s obavami přistupuje ke stolu Páně a je bezradná. Dítky, aspoň další, jsou podle rozhodnutí manželova vyloučeny, ale manželský styk se žádá trvale. Odepřela-li by manželka, mohlo by dojít k cizoložství, ba i k rozluce. Vyhoví-li manželovi, viní

se sama z účasti na něčem nedovoleném. Jaký je to duchovní život za takových okolností! A kolik zbožných manželek sténá pod krutým jhem takového manželství!

Katolická mravouka rozeznává sice případ, kdy se manželský styk p o u z e p ř e r u š í, od případu, kdy se p o u ž í v á o c h r a n n ý c h p r o s t ř e d k ů. V prvním dovoluje manželce vyhovět požadavkům manžellovým, nesouhlasí-li sama ovšem s jeho praxí a upozorní-li ho občas v dobrotě, by toho nedělal. V druhém případě však mravouka účast zakazuje a žádá rozhodné odmítnutí, ovšem že to lze projevít způsobem zcela mírným.

Při dnešní nevychovanosti a bezohlednosti manželů, ve kterých materialistická kultura ubila zbytky mravních zásad minulosti, lze se právem v mnohých případech obávat, že odmítnutí manželčino, kde vyhovět nelze, vyvolá rozvrat rodinný a snad i rozlukou. A kdyby se manželka dovolávala ještě autority zpovědníkovy, v jakém světle by se octla zpovědnice!

Potřebujeme tedy velké pastorační moudrosti a opatrnosti. Nedovolujeme především nikdy svým penitentům a hlavně penitentkám, aby podrobně popisovali různé praktiky a nezřízenosti mezi manžely, které těžkým hříchem býti nemohou. Když jsou v pochybnostech, řekneme jim stručně a jasně, co je těžkým hříchem mezi manžely, jak je to formulováno v častěji citované příručce *Z duchovního života*. Není-li to nic takového a je-li to přece nezřízenost, ať toho litují a se polepší, ale žádných popisů a výkladů netrpíme. Také nutno hlavně manželky upozorniti, aby se vůči nábožensky lhostejným manželům nikdy n e d o v o l á v a l y a u t o r i t y z p o v ě d n í k a. Možno jim označiti některou katolickou brožuru, která jedná o neomaltusianismu a ničení klíčícího života a té ať se dovolávají, když manžel nechce uznati hříšnost svého jednání. Co se pak týká onoho těžkého a dnes dosti častého případu, kdy manželka by podle mravouky měla odmítnout manželský styk, je jisto, že nesmíme povolovat, kde povolit nelze, i kdyby došlo k nejhoršímu. Avšak snad by v případech, kde lze předvídat, že manžel nepovolí a mravních zásad neuzná, bylo možno nechati manželku z božnou bona fide, nerozeznávat v praxi tyto dva případy a ji uklidniti pokynem, aby se všemožně snažila manžela odvrátiti od jeho hříšného jednání, ostatní ať ponechá Pánu Bohu. Jak ona si slova „všemožně se snažiti“ vylčí, budiž ponecháno jejímu svědomí. O neomaltusianismu se i u nás tolik píše a mluví, že nemusíme snad v každém případě ve zpovědnici bonam fide rušiti.

Uklidní-li se manželka touto výpovědí, ponechejme vše další Pánu Bohu a nebraňme jí v častém přijímání sv. svátostí. Kdyby však ji znovu pochybnosti povstávaly a ona určitěji se tázala, nezbývá, než sděliti ji plnou pravdu a žádat neochvějně, co žádati musí katolická mravouka, jako hlasatelka zákona Božího. Ať se pilně modlí a hledí manželovi ve všem dovoleném vycházet co nejvíce vstříc, aby zamezila katastrofu. A kdyby k ní došlo, pak ji vedeme, aby statečně nesla tento druh moderního mučednictví.

Snad by se dalo odvrátit ještě to nejhorší a naléztí nějaký modus vivendi úpravou manželského života podle teorie Ogino-Knausovy, která byla posouzena se stanoviska katolické mravouky Dr. Kadlecem v Časopisu katolického duchovenstva, 1932, str. 401-15 a popularisována spisem Georgovým: Pohlavní život v manželství, Praha, 1932, Kuncíř. Každý zpovědník by měl znáti tuto novou lékařskou nauku a sledovat bedlivě, zda se v praxi osvědčuje. Závisí na ní nesmírně mnoho pro náš postup ve zpovědnici.

Manželkám, které se domnívají, že manžel se stává nevěrný, nutno doporučiti, aby se tím horlivěji za něho modlily a místo chladu a upjatosti mu vycházely všemožně vstříc, aby on pokušení překonal. Opačným jednáním by ho do pokušení ještě více vháněly. Bolest, kterou se trápí, ať obětují za jeho obrácení. Také lze jim doporučit pro útěchu životopis cti h. Alžběty Canori-Mora, která se posvětila v nešťastném manželství (Francel, Praha, 24 Kč). Tak lze nám zachránit leckteré manželství, pěstuje-li aspoň jedna strana duchovní život.

4. I kdyby se právě uvedené nové lékařské teorie osvědčily, nesmíme v úpravě manželského života podle nich viděti více než poslední pomoc, jak by se dalo ještě nějak zachránit svědomí. Duchovní vedení zbožných manželů musí směřovati k ukáznění manželů podle zásad, které sv. Pavel formuloval v 7. hlavě svého prvního listu ke Korintánům. Tam nutno hledati ctnost a dokonalost katolických manželů.

Zbožná manželka nesmí dělat drahoty, žádá-li manžel řádný manželský styk a co přirozeně k němu směřuje. Má hledět ochotně vyhovět, pokud je jí možno, i když snad z osobních důvodů po tom netouží a ráda by se toho i zřekla. Jedná se o plnění převzatých povinností a i o duši manželovu, aby se snad hříchem smilstva nebo cizoložství neposkrnil. Tyto důvody jsou také velmi asketické a přednější, než manželčiny soukromé, zbožné sklony.

Svěruje-li se našemu duchovnímu vedení manžel, máme ho vychovávat k velké ukáznělosti a k velmi šetrnému jednání s manželkou ohledně manželského styku. V tomto ohledu panuje většinou u mužů velká bezohlednost, ba i surovost. Není divu. Dnešní svět je nevychová a od nás si nevyžadují v tom ohledu potřebné orientace. Proto zasluhuje velkého rozšíření spisek K. Reba: Psánom už ſm, Praha, 1932, Universum, který právě této výchovy se jasně a taktně dotýká. Muž je celkem aktivnější v životě manželském než žena a obvyčejně bývá u něho zdrženlivost spojena s větší obětí než u ženy. Je však nucen z důvodů zdravotních se omezovati na 3—4 styky v měsíci, úplnou zdrženlivost zachovávati aspoň tři poslední měsíce před porodem dítěte, rovněž nějakou dobu po porodu, až organismus matčin se vyrovná, a snad i delší dobu, kdyby porodem značně zeslábla, a snad dokonce až do určitého věku, kdyby svědomitý, věřící lékař prohlásil, že manželka dalšího porodu již nesnese. I delší choroba manželčina může na něm žádati zdrženlivost na neurčitou dobu. Osvědčí-li se

teorie Ogino-Knausova, byla by manželovi taková obět poněkud zmírněna, jinak může dojít k oběti větší než je náš kněžský doživotní celibát. To vyžaduje ovšem značnou mravní vyspělost, kterou lze dosáhnout jen hlubším duchovním životem. Naším úkolem je k němu vést svědomité manžely, zvláště když se nám svěřívají s takovými těžkostmi. A je též naším úkolem příkladem bezúhonného celibátu jim dodávat odvahu, že s pomocí Boží to zachováti možno. Dnešní svět ovšem to nechápe a nevidí pro muže v podobných situacích jiného východiska, než nemravné praktiky a cizoložství.

Jsou někdy snoubenci a novomanželé, kteří sní o spolužití jako bratr a sestra ve snátku svatojosefském. Obyčejně jim to máme rozmluvit, leč by manžel i manželka jeví duchovní život mimořádně hluboký a právě tato hloubka obou byla nám zárukou mimořádného povolání k takovému snátku. A i tu lze se právem tázati, zda by nebylo lépe, aby vůbec nevstupovali v manželství. Ve všech jiných případech je máme povzbuzovati, aby se zbožnou myslí plnili své manželské povinnosti, jak okolnosti toho budou vyžadovati, a považovali za svůj životní úkol vychovávat Pána Bohu svaté děti. Ať se nezavazují k trvalé zdrženlivosti, mohou se však dohodnout a v ní občas cvičit, jak sv. Pavel radí v listě uvedeném.

5. Jsou manželky, které velmi milují kostel a pobožnosti, ale málo smyslu jeví pro rodinu a domácí povinnosti. Ať zpovědník se v nich neklame. Jsou někdy plné ochoty k laickému apoštolátu, ale pro apoštolát v rodině a výchovu dítek nelze je nadchnout. Takové duše nutno pevnou rukou vést k pravé zbožnosti, jinak nám diskreditují duchovní život a duchovní vedení. Nutno na ně naléhat, aby se horlivě věnovaly svým rodinným povinnostem a své pobožnosti podle toho upravily. A kdyby k nim času nezbylo, Pán Bůh je nežádá. Ať doma s dětmi se modlí a rodinnou duchovní četbu pěstují a se z lásky k Pánu Bohu věnují muži a dítkám. Nemůžeme vůbec manželům dosti doporučovati obětavou péčí o řádnou výchovu dítek a hojnou modlitbu za ně. Také četba dobré vychovatelské knihy by byla na místě, aby s větším porozuměním dítky vychovávali. Bohužel v tomto oboru je naše česká literatura katolická ještě velmi chudá. Potřebujeme dílo tak hluboce katolické a praktické, jako je Albana Stolze *Erziehungskunst*. I v rodinách zbožných lze s bolestí pozorovat, že mladší generace rodičů nemá pevných vychovatelských zásad, že přílišnou péčí věnuje tělesné výchově svých dítek na úkor mravní kázně z náboženských důvodů, že se dětem příliš povoluje, a že s duchem doby se uzavírají krok za krokem nebezpečné kompromisy. My křesťané jsme něco jiného než ubohé, bohaprázdňé a mravně již prohnílé pokolení, se kterým žijeme. Jsme povinni sobě i jemu řídit se jinými zásadami a žít jiným životem a býti evangelickým kvasem, abychom zachránili sebe se svým potomstvem a z toho pokolení aspoň tolik, kolik se zachrániti dá. Proto musí duchovní vedení jak rodičů tak jejich dítek uschopňovat všechno k plavbě proti proudu.

24. Lidé s utkvělými myšlenkami a stavy.

Častěji, než bychom se domnívali, máme mezi penitenty duše opravdu zbožné, které však mnoho trpí utkvělými myšlenkami a nevědí, jak by se jich zbavili. Zpovídají se z nich jako ze hříchů a zpovědník mnohdy ani netuší, že se nejedná o hříchy, nýbrž o duševní chorobu a snad i něco poradí, co tuto chorobu ještě zvětšuje.

1. Utkvělé stavy lze u zbožných penitentů předvídati, zpovídají-li se z rouhavých neb oplzlých myšlenek a představ o Pánu Bohu, Kristu Pánu, Velebné Svátosti, Panně Marii a jiných svatých neb úctyhodných osobách. Podobně, zpovídají-li se z pochybností u víře, ač jsou dobře poučení, nebo z obav, že budou věčně zavrženi, ač mají svědomí v pořádku. Také mnohé podezřívavé myšlenky mohou mítí ráz utkvělých stavů, též přání smrti osobám, které kdo ve vleklé chorobě ošetřuje. Utkvělým stavem je též opakování modliteb z obavy, že nebyly dosti řádně vykonány. Ba i skrupule čili vrtochy patří do této kategorie duševních chorob; z praktických důvodů budou však projednány zvláště. Teď věnujeme pozornost různým utkvělým stavům, které nenazýváme skrupuly.

Poněvadž se o těchto chorobných stavech v asketických knihách pro věřící obyčejně nejedná, nedovedou často zbožní lidé tuto chorobu rozpoznati od hříchu a tak se sužují v domněnce, že stále hřeší, ba že hrozných hříchů se dopouštějí, ač je vlastně nechtějí. Stačí pohled na oltář, na kříž, na Velebnou Svátost, a již se jim vybaví protivná, rouhavá neb oplzlá myšlenka, která je tolik pronásleduje. Domnívají se, že ji sami vyvolali a že proto hřeší. A poněvadž se takových myšlenek bojí, proto právě znovu povstanou a stanou se utkvělými. Tak se lidé nevědomky jen více do této choroby vhánějí. Pro velké soužení ztrácejí chut a odvahu k modlitbě, vzdalují se stolu Páně z obavy, aby nehodně nepřijímali, bojí se přímo vstoupiti do kostela nebo pohlédnouti na oltář a prodělávají někdy muka až k šílenství.

2. Zpovědník má si býti vědom, že takové utkvělé stavy u penitentů, kteří vedou duchovní život, nejsou řídkým zjevem a proto, jakmile něco podobného začne tušit z jejich vyznání při zpovědi, má zkoumat několika otázkami, zda se nejedná o tuto chorobu. Je vůbec záhodno pravidelných penitentů občas se tázati, zda je něco netrápí. Tak dostanou snadno odvahu se svěřiti a může býti pomoci.

Jsou-li utkvělé stavy ve stadiu počátečním, lze se jich správným způsobem snadno zbaviti. Pokročilá choroba vyžaduje již více času a trpělivosti. Aby rázem po rozpoznání zmizela, je psychologicky nemožno. Duše je také mučivým bojem často hodně vyčerpána a nedovede důsledně jednat podle předpisů zpovědníkových. Častým opakováním musí se jí správné zásady takřka sugerovat, aby se překonal utkvělý stav. Jsou však také choroby tak pokročilé, že je snad již nevyléčíme; můžeme však vždy takové ubohé penitenty potěšiti a zmírniti jejich soužení. Co z toho utrpení ještě zůstane,

naučíme je snášeti jako jiné choroby s velkou trpělivostí a s apoštolskými úmysly. Může to býti i očištěm, který Bůh takovým duším posílá, aby je mohl po smrti přijati brzy do věčné blaženosti. Totéž platí o skrupulích. Moudrý a trpělivý zpovědník je tedy v každém případě velkým dobrodincem pro takové duše.

3. K plnému pochopení těchto chorobných stavů nutno mnohdy počítati s v l i v e m ď á b e l s k ý m. Zlý duch nepřeje duším pokroku na cestě k dokonalosti! Z nenávisti k Bohu hledí jej překaziti každým způsobem. Nemůže-li věrnou duši svěsti ke hříchu, znechucuje jí modlitbu a svatě svátosti a zaplete ji do utkvělých stavů. Tak ona nemůže dále. Rouhavé a oplzlé myšlenky mohou povstati i přirozenou cestou, často však bývají vnuknuty duchem zlým. Právě vynoří-li se něco takového z čista jasna při pobožnosti, před Velebnou Svátostí, při svatém přijímání, lze tušiti působení zlého ducha. U duší jemných, které se lekají i sebe menšího hříchu, stačí, že povstala taková hanebná myšlenka dvakrát nebo třikrát, aby utkvěla. Pozoruje-li zlý duch, že duše se nad ní trápí, netřeba, aby dále pokoušel: sama se zapletává do tohoto chorobného stavu k jeho velké radosti. N e v h o d n ý m j e d n á n í m s i t e d y z b o ž n í l i d é s a m i n e t u š e n ě v y v o l á v a j í t y t o c h o r o b y.

4. Moudrý zpovědník může vykonati mnoho dobrého, rozpozná-li zavčas tento chorobný stav a udělí-li penitentům náležité pokyny. Pak na ně trpělivě a důsledně naléhá, až choroba začne očividně mizeti a mír se v duši rozhostí.

Především poskytne zpovědník, poznal-li utkvělé stavy, ztrápené duši v e l k o u ú t ě c h u „Vaše utkvělé myšlenky a představy nemohou býti těžce hříšné, i kdyby se vám zdálo, že je vyvoláváte nebo k nim svolujete. Nebudou obyčejně ani všedním hříchem, poněvadž se jich tolik hrozíte a jsou pro vás trápením.“ Touto útěchou se duši již značně uleví. Nutno však častěji opakovati tuto zásadu katolické mravouky, abychom penitenta znovu uklidnili, když opět se dostaví ztrápen nad svou chorobou.

Nestačí však jen těšiti, nutno i p o m á h a t i, a b y c h o r o b a z m i z e l a. Do utkvělých stavů se lidé dostancu, poněvadž se určitých myšlenek a představ bojí a nad nimi trápí. V tom chybují. Proto je úkolem zpovědníkovým, aby naučil takové penitenty správnému jednání. Často se má tázat, jak si počínají a znovu naléhat, aby si rozumně počínali: Netrapte se nad těmi myšlenkami, uchte se je přehlížet a zachovejte klid. Ničeho nemáte měnit na svém jinak rozumném jednání proto, že vám napadla ona utkvělá myšlenka. Vynoří-li se opět při pohledu na oltář, na Velebnou Svátost nebo posvátný obraz, ať se vynoří, co na tom? Jen klidně pohlédněte, nač ve své zbožnosti pohlédnout chcete a takových vedlejších myšlenek prostě nedbejte. Řekněte si: „Hloupá myšlenka!“ a jednejte, jako by ji nebylo. Tak začne znenáhla slábnout, až časem se úplně vykouří. Strachem a trápením však se jen živí a zesiluje.

Podobně nutno jednati vůči jiným „vedlejšími“ myšlenkám: ješitným, podezřívavým, závistivým, zlomyslným, reptavým atd.,

kteřé se vtírají, když něco dobrého děláme. Myšlenkami pohrdáme a v dobrém pokračujeme; nedáme se odstrašit. Svátý Ignác z Loyoly o tom jedná ve svých pravidlech a vrtoších pro exercitanty a uvádí za příklad svatého Bernarda, který tak výtečně dovedl kázati a kterému při kázání napadaly marnivé myšlenky, jak hezky mluví. Řekl si: „Pro tebe jsem nezačal a pro tebe toho nenechám,“ a kázal krásně dále. To je charakteristické pro postup vzhledem ke všem utkvělým stavům.

Děsáhneme-li toho, že penitenti touto chorobou stížení začnou znenáhla chladnou myslí ignorovat své utkvělé stavy, je choroba již překonána a budou brzy vyléčení. V nejhorších případech touto metodou jim značně ulevíme. Duchovnímu vůdci to ovšem ukládá velkou trpělivost a důslednost. Nestačí jednou nebo dvakrát je poučiti, znovu třeba zmíněné zásady trpělivě opakovati a mysl chorobnou usměrňovati, až konečně si přece dají říci. Jen pevná ruka vyvede z tohoto mučivého labyrintu.

25. Vedení skrupulantů.

Mezi pravidelnými penitenty máme vždy některé úzkostlivé duše, a je-li zpovědník trochu dovedný a trpělivý, sejde se jich u něho brzy více. A poněvadž se takoví lidé sotva spokojí se zpovědí měsíční, ale chtějí se zpovídati týdně, ba i vícekrát v týdnu, zaměstnávají skrupulanti zpovědníka hojnou měrou. Je to jeden z velkých křížů, spojených se soustavným vedením duší. Snažme se, abychom tento kříž trpělivě nesli, věduce, že pomáháme šlechtným duším, které ve své chorobě prodělávají často velká muka. Jak lékař nesmí ztráceti trpělivost se svými pacienty, tak ani zpovědník se svými skrupulanty. A jak u skrupulantů nutno stále naléhati na slepou poslušnost, tak hlavní ctností jejich zpovědníků je nezdolná trpělivost.

Trpělivost však není povolností. Při všelike trpělivosti musí zpovědník míti pevnou ruku, nesmlouvatí a býti neoblomným v požadavcích, které ukládá vedení toho kterého skrupulanta. Jinak ho nevyléčí, ba ubožák zaboří se ještě více do svých vrtochů a stane se nevyléčitelným. Tedy vždy pevnou ruku, která však může býti v měkké rukavici. Pak snadněji vyléčí i pacienty hodně choré.

Každý zpovědník by měl prodělat trochu skrupulí, aby věděl z vlastní zkušenosti, jakým trápením jsou vrtochy a měl tudíž pak více uznání a soucitu se svými penitenty.

Že skrupule jsou jen zvláštním druhem utkvělých myšlenek a stavů, bylo již podotknuto v předešlé stati. Proto byl postup při vedení a léčení skrupulantů v zásadě vlastně již podán v onom pojednání.

Nemá zde býti podána vyčerpávající studie o vedení skrupulantů, nýbrž řada pokynů pro denní praxi při zpovídaní pravidelných penitentů, mezi nimiž se vždy naskytnou skrupulanti. K důkladnějšímu studiu nutno poukázati na příslušnou literaturu.

Mezi nejlepší knihy se stanoviska praktického záhodno řaditi: Ohlmeier, Herzensfriede, Hildesheim, Borgmeyer, asi 15 Kč. Z této příručky poučí se kněz stejně jako laik. Velmi správně předepisá praktický františkán řadu kapitol o rozumné životosprávě, než začne jednat o vlastních skrupulech. Mnohé úzkosti a vrtochů totiž mizí, jakmile začnou zbožní lidé rozumně žiti. Týž spisovatel vydal ve stejném nakladatelství a za stejnou cenu ještě jinou knihu s nadpisem: Lebensrätsel. Ta je zase určena pro penitenty, kteří chorobně hloubají a se sužují nad otázkami o rozdělování milostí, spásy nekatolíků a problému zla ve světě.

O skrupulích, hysterii a nervových chorobách, pokud zpovědnice se dotýkají, jednájí dva velmi dobré spisy: Gearon, Skrupeln, Regensburg, Manz, 17 Kč a Raymond. Der Freund der Nervösen und Skrupulanten, Wiesbaden, Rauch, 30 Kč. Také instruktivní spisek český: Beran, Psychologie a zpovědnice, Praha, Francel, 7 Kč, mnoho objasní pro vedení skrupulantů. Potřebujeme vskutku značnou porci psychologického poznání a psychologické zručnosti, chceme-li s prospěchem léčit skrupulanty.

Rozeznáváme skrupulanty v začátcích a skrupulanty ve stadiu pokročilém. Pro skupinu první hodí se jako duchovní četba: Lehen, Cesta k míru duše, Brno, Občanská tiskárna, 12 Kč. Také rozpoznávání hříchů, jak je podáno v autorově spisku Z duchovního života, zamezí mnoho vrtochů a vyléčí skrupulanty v začátcích. — Skrupulanty ve stavu pokročilém nevléčíme knihami, nýbrž jen trpělivým a důsledným vedením ve zpovědnici. Jsou případy, kdy nutno je svěřiti odbornému léčení psychiatrů.

Velkého politování hodni jsou skrupulanti, kteří dlouholetou chorobou a pochybeným vedením jsou duševně již tak zhroucení, že na úspěšné léčení doufati nelze, leč by Pán Bůh mimořádně zakročil. Nesmíme je zapuzovat, ale tak je zpovídejme, aby nám mnoho času neubírali. O pokroku v duchovním životě u nich mluvití nelze, ale zmírníme jejich útrapy a naučíme je trpělivě nésti tuto chorobu a učiniti ji záslužnou pro vlastní duši a výprosnou nebo smírnou pro spásu duší. Trpělivá péče o tyto duše je skutkem milosrdenství, který nezůstane u Boha bez odměny pro zpovědníka.

Po těchto všeobecných poznámkách stůjtež zde směrnice k praktickému vedení

1. Každého skrupulanta necháme na počátku, když se nám svěří, vylouvit, aniž bychom mu dovolovali nějakou větší zpověď. Ať řekne, co ho trápí a kde vězí jeho úzkosti. Tak poznáme ráz jeho skrupulí, což je nutné k řádnému vedení. Není radno ho přerušovati. Necháme-li ho klidně se vypovědět, usnadníme mu poslušnost, kterou pak na něm musíme žádat, svěří-li se našemu vedení. Je také důležité, aby zpovědník poznal celou oblast skrupulí svého penitenta. Není totiž každý skrupulant ve všem skrupulantem. Jsou lidé, kteří při velké skrupulositě mohou mít v určitých bodech svědomí normální, ba dokonce i velmi volné, aniž

by si to zpovědník uvědomil. Třeba tedy opatrnosti, abychom chtějící léčit skrupule, nevedli do opačných extrémů.

2. Když jsme učinili diagnosu, zahájíme léčení. Pevným a důsledným postupem hledíme penitenta při všelike trpělivosti zbavit znenáhla jeho vrtochů, aby mohl v duchovním životě opět pokračovat. Jsou-li skrupule menšího rázu, je pokrok možný, ač poněkud brzděný, leč by skrupule trvaly jen přechodně a zvýšily svědomitost. Jsou-li však skrupule hluboké a dlouho trvající, znemožňují všeliký pokrok v duchovním životě a hrozí nebezpečí, že duše duchovně zakrní. Tak hledí zlý duch svědomité duše odstavit. Proto napneme i my své síly a hledíme duši pevnou rukou uvést na střední cestu, která vede ke ctnosti a dokonalosti.

3. Neustále naléháme u skrupulantů na slepou poslušnost. Ta je pro ně hlavním pravidlem a jedinou záchranou. Co řekl nebo by řekl zpovědník, to je směrodatné; nikoliv, co mi namlouvá můj chorobný úsudek. Veškeru odpovědnost nese zpovědník, když se mu podrobím na místě Božím.

4. Skrupulant dojde klidu, když ho úzkostlivě hledat nebude a omezí se na slepou poslušnost vůči zpovědníkovi. Musí často neuspokojen odcházet ze zpovědnice. Tak je to v pořádku, jen ať vytrvá a dá si to líbit; brzy se dostaví úleva a klid.

5. Malým skrupulantům lze dovoliti ně jako u přípravu na sv. zpověď, ale určí se přesně doba na zpytování svědomí 2—3 minuty a na pobožnost asi 7 minut, tak že celá příprava nesmí přesahovati 10 minut. Potom ať se modlí růženec nebo něco jiného, musí-li na zpověď čekat. — Velkým skrupulantům se zpytování vůbec zakazuje. Mají při zpovědi pouze odpovídati na dotazy zpovědníkovy podle okamžitého vědomí. Víme totiž, že se vlastně neustále zpytují a že by příprava na zpověď jen zvyšovala trýzeň. K čemu to? Ohledně lítosti dovolí se jim 5 minut něco se modliti z knížek nebo z paměti, co směřuje k lítosti. Tento pokus dobré vůle stačí, aby se mohli bezpečně zpovídat. Vše ostatní ponechají zpovědníkovi.

6. Generální zpovědi se skrupulantům zásadně zakazují. Jen zcela mimochodem lze dovoliti, aby něco přidali ze starých hříchů. Generální zpovědi opakovat nemá se dovolovat ani normálním penitentům, tím méně skrupulantům. Pro každého platí tato neklamná zásada: Vaše hříchy v minulosti byly takové, jak jste jim rozuměl, když jste hřešil, ne jak teď jim rozumíte, když máte svědomí lépe vychované. A vaše zpovědi v minulosti, jak obyčejné tak generální jsou v pořádku, když jste se hleděl zpovídat poctivě, jak jste tomu tehdy rozuměl. Až skrupulanta vyléčíme, můžeme mu znovu dovoliti generální zpovědi, jak zbožní lidé je konají, prozatím by to bylo pro něho jen na škodu.

7. Skrupulanti se zpovídati tedy jen od zpovědi do zpovědi, zcela stručně a jen z toho, co je určité a jasně hříchem. Vše neurčité a pochybné mají pominout. Tak přijdou brzy do pořádku. Zpovědník, který nechá penitenty skrupulcsní mluvit a mluvit, ztrácí mnoho času a skrupulantům pramálo pomůže.

8. Se skrupulanty ve zpovědnici, když jsme již rozpoznali jejich skrupule, se jedná vždy velmi stručně. Nelze-li je naučiti stručnosti, nezbyvá, než aby zpovědník sám se dotazoval a dovolil pouze odpovídati, ponejvíce slovy „ano“ nebo „ne“. Tak docílí brzy patrných úspěchů.

Zpověď velkého skrupulanta zněla by asi podobně: Mohl byste přísahat, že jste se od poslední zpovědi dopustil nějakého smrtelného hříchu? Ano nebo ne, nic jiného nesmíte říci. — Penitent mlčí, anebo řekne: Já nevím. — Zpovědník nato: Když nevíte, tak jste se smrtelného hříchu nedopustil, dovolím vám tedy dnes se vyznati z jednoho všedního hříchu od poslední svaté zpovědi. Řekněte jeden zcela stručně bez výkladů. — Penitent něco řekne. Nestačí-li to k rozhřešení, dovolí zpovědník ještě jeden hřích uvést. Potom praví: To stačí pro dnešek. Tyto a všechny ostatní hříchy z celého života, i ty, které byste rád řekl, ale nesmíte, uzavíráme do této svaté zpovědi. Jistě vás mrzí, že jste jimi urazil Pána Boha, a já vám uděluji rozhřešení a odpuštění jeho jménem ode všech. — Jakmile skrupulant uslyší slovo „rozhřešení“, hned by rád ještě něco připojil, což se nepřipustí: Nedovoluji vám ničeho přidávat. Až po rozhřešení smíte se ještě na něco tázat. — Vysloví-li po rozhřešení skrupulant obavu, že chtěl ještě něco do zpovědi zahrnout, odpoví se mu klidně: Vše jsem vám uzavřel a vše jsem vám odpustil jménem Božím. Co chcete víc než odpuštění?

9. Často třeba skrupulanty těšiti, že mají sice velké trápení, pro které je litujeme, ale také jednu velkou výsadu: Nejsou povinni se více zpovídati než zpovědník dovolí, i kdyby se jednalo o těžké hříchy. To se týká zejména hříchů z minulosti. Doplnování a opakování by nemělo konce, jakmile by zpovědník zde povolil. Touto zásadou zdravé morálky lze znenáhla skrupulanty uklidniti a vyléčiti.

10. Skrupulantům nutno dozírati na duchovní četbu. Nelze jim dovoliti četbu knih, které jednají o zpytování svědomí, o generální zpovědi, o povinnostech stavovských a věcech podobných. Ani v knihách určených pro skrupulanty ať mnoho nehloubají, aby se nezabývali stále jen reflexemi chorobnými o svém nitru. Duchovní četba má je uklidniti a od skrupulí odvésti na myšlenky jiné.

11. Občas záhodno také se přesvědčiti, zda skrupulanti neopakují modlitby proto, že je vykonali roztržitě nebo že nevědí, zda je vykonali. Co jste se pomodlil, je pomodleno a co se vám zdá, že jste se již pomodlil, to se znovu nemodlete. Tak se jim zase ulehčí břímě, které nesou. — Podobně nutno zkoumati, zda něčeho nezanechávají proto, že jim při tom napadla marnivá, rouhavá neb oplzlá myšlenka. K utkvělým myšlenkám jsou skrupulanti náchylni a zabřednou snadno do takových pošetilostí, které opět omezují jejich svobodu.

12. Ohledně svatého přijímání má zpovědník trvati u skrupulantů na zásadě, že se jen tehdy předesílá mimořádná zpověď, když skrupulant skutečně upadl do těžkého hříchu. Strachy a po-

chybnosti, jaké u skrupulantů jsou na denním pořádku, nemají zpovědníka svěsti, aby uděloval pro větší jistotu mimořádná rozhřešení. To snad může někdy popřát jiným penitentům, ne však skrupulantům. Ty odkáže na lítost, dá požehnání a pošle ke stolu Páně. Tak jim více prospěje. Proto nedovoluje moudrý zpovědník skrupulantům tak snadno mimořádné zpovědi během týdne, dovoluje pouze, že smějí do zpovědnice přijít o radu, když sami si nepomohou. Chválí je, když si sami něco rozhodli bez jeho intervence. Pravidelná zpověď skrupulantů je týdenní a postupem času hledí zpovědník i tuto redukovat na čtrnáctidenní, jakmile pozoruje, že vrtochů značně ubývá.

26. Hysterické osoby.

Velkým křížem pro duchovního vůdce jsou skrupulanti, ale ještě větším hysterické osoby. Nutno tedy jednati o tomto předmětu, aby kněz nesl správně tento těžký kříž a nedělal si ho ještě těžším. Co zde bude uvedeno, je čerpáno jak z praxe, tak z konferencí proslulého moralisty P. Noldina.

Hysterie je choroba nervová a vyskytuje se u žen i u mužů. U žen ovšem častěji. Záleží v chronických poruchách nervové soustavy a jeví se chorobným přecitlivněním, velkou slabostí vůle vůči těmto poruchám a často i skrupulosními sklony. Právě autority v dnešní psychiatrii popírají, že by měla původ v neukojeném pohlavním životě. Bylo statisticky zjištěno, že ze 100 hysterických ženských osob mělo 75 osob dítka a 65 dokonce více než tři.

Těžko rozpoznat a popsat skutečnou hysterii. I lékaři mají s touto chorobou velké trápení. Paušální prohlášení „To je hysterie“, když se v něčem nevyznáme, může býti velkou křivdou. Proto musí zejména kněz býti velmi opatrný, než někoho začne považovati za skutečného hysterika a ještě opatrnější, než tento úsudek projeví. Osobám hysterickým to nesmí říci nikdy.

Zjevy, podle kterých lze tušit a zjistit tuto chorobu, jsou rázu dvojího, psychického a fyziologického.

K psychickým známkám patří toto:

1. Velká nestálost a nápadně rychlé změny v citovém životě: z nadšeného vzrušení do opačné lhostejnosti k téže věci, z velké sympatie k prudké apatii, z bujně veselosti k zádumčivé melancholii, z povídavosti k zamlklosti atd.

2. Chorobná snaha vzbudit u jiných soucit a pozornost. Chováte-li se však k nářkům takových osob zdrženlivě, jsou ihned uraženy a stěžují si, že je nikdo nechápe.

3. Hysterické osoby mají nápadný sklon se přetvářet, klamat a podvádět, zvláště vůči osobám, které jsou nuceny s nimi se zabývat a jim pozornost věnovati, jako je lékař a zpovědník. Ani si toho neuvědomí, že klamou. Proto nelze hysterikům snadno věriti a nutno jejich výroky přijímati stále s náležitou opatrností.

4. V chorobné obrazotvornosti domnívají se často, že všelicos vidí a slyší, podléhají snadno halucinacím a libují si v mimořádných zjevech, jaké se často popisují v knihách mystických. Hysterikové si osvojí snadno názvosloví omilostněných duší a začnou takovými výrazy popisovat stav svého nitra a klamati zpovědníky. I posedlost dovedou předstírat podle potřeby. Běda, není-li zpovědník dosti zkušený a prozíravý!

Neprátele církve prohlašují rádi všechny mimořádné stavy a zjevy mystické za hysterii, to je ovšem nejen velkou křivdou vůči duším vskutku omilostněným, nýbrž i známkou nevědomosti a nezkušenosti ve věcech duchovních. Moudrý zpovědník, pozoruje-li u některého kajícníka stopy mimořádných milostí, hledí především zjistiti, zda taková duše v celém svém počínání nejvíce známek hysterie, potom teprve může s jakousi bezpečností přistoupiti ke studiu mystického stavu. Co však nese stopy hysterie, zasluhuje krajní nedůvěřivost.

Co do fyziologických zjevů mívají hysterické osoby často nervové záchvaty v hrudi a v krku, jako by je někdo škrtil, podobně při silném vzrušení křeče a různá ochromení, která však rychle pominou.

Pozoruje-li duchovní vůdce u svých penitentů známky hysterie, ať je opatrný, aby nikomu nekřivdil, ale také aby nebyl oklamán. Svědčí-li různé známky pro hysterii, ať zachovává při svém vedení tato osvědčená pravidla:

1. Hysterie je nemoc a s nemocným máme soustrast a trpělivost. Proto nemá se kněz k nim chovati příkře a přísně, nýbrž při všeliké pevnosti mírně a laskavě. Hysterické osoby jsou často hodně dotěrné; tím více trpělivosti je třeba, bychom jich neodpudivili a neurazili. Uražená hysterie myslí snadno na pomstu a začne kněze pomlouvat a tupiti, aniž by si uvědomila své špatné jednání. Treba ovšem se varovati přílišné mírnosti a laskavosti. Hysterickým osobám se leckdo vyhýbá pro jejich protivnou povahu, proto vyhledávají tím více kněze a mohou snadno dostat k němu chorobnou náklonnost, nedovede-li on ve své mírnosti zachovati náležitou míru. To je zvláště důležité vůči hysterickým ženám a dívkám. Jejich chorobná obrazotvornost může jim předkládati i milostné a hodně smyslné zápletky s knězem, které pak v nestřežené chvíli jiným vyprávějí jako zažitou skutečnost. Přišel-li by zpovědník na stopu takových chorobných zjevů, bylo by záhodno kajícnici odkázati na zpovědníka jiného. Jinak však není radno vypovídat pomoc těmto ubohým duším, poněvadž takové odmítnutí může chorobu značně zhoršiti a knězi způsobiti i jiné nesnáze.

2. Hysterické osoby nedovedou mlčeti, proto musí kněz býti zvláště opatrný ve svých hovorech a napomenutích. Tajemství jim svěřovati nelze.

3. Hysterické osoby rády si stěžují na jiné a ličí věci v nesprávném světle. Proto jen s rezervou přijímáme jejich zprávy a nevěříme snadno, když někoho odsuzují. Ostatně do zpovědnice nepatří řeči o chybách jiných a nemají se uváděti jména.

4. Hysterické penitentky nemohou často ve zpovědnici nalézt konce, proto musí zpovědník naléhati na stručnost. Má to však konati šetrným způsobem, aby je v jejich chorobné citlivosti neurazil. Časté mírné napomenutí může je časem ukázniti. Najednou nedosáhneme u hysterických osob ničeho.

5. Hysterické osoby touží po návštěvách knězových a stavi se dokonce i nemocné, aby kněze dostaly do domu. Rozumný kněz se návštěv varuje, ač-li se nejedná o těžkou nemoc. Tu pak nejde bez společníka, aby předešel všem pomluvám. Svaté přijímání nenosí hysterickým osobám častěji než jiným zbožným farníkům, když v delší nemoci o ně žádají.

6. Hysterická choroba omlouvá a zmenšuje některé hříchy. Proto pomluvy, nadávky, proklínání a mstivost musíme mírněji posuzovati než u lidí zdravých. V duševním rozrušení nemůže hysterik tak snadno těžce hřešiti. Není však přípustno všechno omlouvati a i hysterikové se musí cvičiti v sebezáporu, ač to u nich bude daleko těžší než u penitentů normálních. Examen particulare platí také pro ně v duchovním vedení, leč by se jednalo o hysterii velmi pokročilou.

7. U hysterických osob, které nám do zpovědnice přinášejí samé nářky a hledají očividně útěchu, nutno naléhati, aby žalovaly také na sebe a svých hříchů litovaly, chtějí-li obdržeti rozhřešení. Jinak mohou právě u nich býti neplatné zpovědi pro nedostatek lítosti. Nemůžeme-li je někdy pro chorobné rozrušení dostat k těmto kajícím úkonům, je snad lépe, abychom je propustili s kněžským požehnáním a zpověď odložili, až se náležitě uklidní. Takové jsou s nimi kříže!

8. Těžkou otázkou je častěs v. přijímání osob hysterických. Máme osoby zevně dosti klidné, které pohoršení svému okolí nedávají. U těch není obtíží se svatým přijímáním, i když jejich nitro je často rozbouřené a lidé je považují za podivínské. Avšak většina hysterických osob, zvláště ženských, své okolí pohoršuje a chce přes to denně přistupovati ke stolu Páně. Můžeme to připustiti? Vše závisí na okolnostech a moudré rozvaze zpovědníkově. Napomáhati mohou tyto směrnice:

Kdo je ve stavu milosti a má správný úmysl, smí zajisté denně přijímati Tělo Páně. Jsou zlostné výbuchy a pohoršlivé výstupy hysterických osob těžce hříšné? Ne tak snadno. A nemohou po onom chorobném vzrušení litovat svých poklesků a toužiti po sv. přijímání, aby se polepšily a dovedly lépe ovládati chorobnou vznětlivost? Zajisté. To jim otvírá cestu ke stolu Páně. Nutno též rozeznávat, zda se jedná o denní svaté přijímání v kostele městském, kde jednotlivec se ztrácí v množství věřících, anebo v kostele venkovském, kde každý krok je sledován a posuzován sousedy a vše se hned roznese. Také můžeme shovívavěji jednati s hysteriky v kostelích, kde denní sv. přijímání se již vžilo, než v kostelích a místech, kde je teprve zavádíme. Neboť kdyby ke stolu Páně měla raziti cestu osoba hysterická, sotva bychom dosáhli úspěchu v eucharistickém hnutí. Je-li pohoršení, které chorobným vzrušením dávají osoby hysterické, omezeno jen na úzký kruh rodinný, lze

rovněž býti shovívavějším, než když se jedná o pohoršení veřejné. Někdy si také pomůžeme, žádáme-li, aby hysterické osoby po velkém pohoršení se napřed vyzpovídaly, než přistoupí ke stolu Páně, což je zcela v duchu eucharistického dekretu Pia X. Sacra Tridentina Synodus. Rozhodně musí soukromé dobro hysteriků se vždy podřizovati veřejnému dobru farnosti a duchovní správy. Je-li nutno omezovati hysterikům dobré vůle sv. přijímání z pastoračních důvodů, konejme to šetrně a s náležitým odůvodněním, při čemž současně dbáme, abychom tyto ubohé duše neranili, nýbrž potěšili a povznegli. Hysterikové potřebují často útěchy v chorobě, která i pro ně je velkým soužením. Při stížnostech na hysterické osoby máme s rozvahou upozorniti na chorobný stav, který leckteré pohoršení omlouvá a budí soustrast. Radno však se varovati slova „hysterie“ a mluvit raději o „nervové chorobě“ nebo „chorobné vznětlivosti“. Hysterika sotva co tolik urazí, jako když se mu nebo o něm se řekne, že je hysterikem. A jak snadno mu někdo donese, že zpovědník ho za hysterika považuje a takto omlouvá!

9. Hysterické osoby je dlužno z a m ě s t n á v a t i. Mnohým schází vážný životní úkol, nemají pořádné práce, která by je poutala, proto nalézají u nich nervová podrážděnost úrodnou půdu. Svěřme jim nějakou práci, která mysl jejich hodně upoutá a starosti jim ukládá. V c h a r i t a t i v n í m o b o r u s e t o h o n a l e z n e d o s t i. Nikdy však nesmíme hysterikům svěřiti spolupráci s jinými, ani vedoucí místa anebo důležité funkce při laické výpomoci v duchovní správě, poněvadž by pak mohlo ztroskotati vše. V drobné sociálně-charitativní činnosti ve farnostech mohou však i hysterické osoby vykonati požehnanou práci a se do jisté míry zbaviti i své nervové choroby.

10. Podaří-li se duchovnímu vůdci nadchnouti hysterickou osobu pro m y š l e n k u s m í r u, jak ji podává P. Schmid ve své velmi praktické příručce V r c h o l ú c t y k S r d c i J e ž í š o v u, může touto myšlenkou ve formě zvláštního zpytování svědomí leckterou duši z hysterie vyléčiti a u jiných chorobu aspoň zmírniti.

27. Vedení nemocných.

Nemyslíme v této stati na penitenty d u š e v n ě choré. O těch bylo již dosti jednáno. Myslíme na n e m o c n é v o b v y k l é m s m y s l u. A tu se nám zase nejedná o nemocné, kteří po krátké chorobě se opět octnou v kostele, nýbrž o nemocné s t r v a l o u n e b o v l e k l o u c h o r o b o u, která jim znemožňuje návštěvu kostela, ač o kostel velmi stojí a po sv. svátostech touží a vůbec mají smysl pro duchovní život. Jsou to především lidé staří, s chorobami svého věku, jsou to však i osoby mladší, které choroba upoutává na lůžko.

Takových nemocných nalezneme ve všech farnostech dosti, a má-li kněz pro ně pochopení a věnuje-li se jen poněkud jejich duchovnímu vedení, může způsobiti více dobrého, než by se zdálo na první po-

hled: nejen, že utrpení dobře snášené tříbí a posvěcuje duše více než kterýkoli jiný asketický prostředek, nýbrž také, že duše bohumile trpící přináší velké požehnání Boží farnosti, ve které trpí, a mohou apoštolátem výprsné a smírné moci svého utrpení vykonati pro zájmy Boží nesmírně mnoho dobrého. Blaze knězi, který chápe tyto nadpřirozené hodnoty! Docela jiných výsledků se dopracuje, než kněz, který s nimi nepočítá. Proto také dává péče o duchovní vedení nemocných velké úroky a získává knězi u Boha zvláštní přízeň.

1. Dnešní těžké poměry v duchovní správě většinou nedovolují knězi mnoho se zabývat nemocnými, u nichž je celkem vše v pořádku. Avšak přece bude snad možno tuto skupinu nemocných je dno u z a m ě s í c navštívit, poskytnouti příležitost k sv. zpovědi a donést Tělo Páně. Nemocným poněkud zběhlým v duchovním životě dostačí jistě měsíční sv. zpověď i k náležitému vedení. Kde by bylo třeba více, možno dáti potřebné poučení nebo povzbuzení také při mimořádné návštěvě extra confessionem. Vhodná četba pak všelicos doplní.

2. Hlavním cílem duchovního vedení nemocných jest, naučit je p ě k n ě s n á š e t s o u ž e n í, které svou vleklou povahou vyčerpává jejich trpělivost. V tom nutno rozeznávat různé etapy. Napřed, aby vše nesli bez reptání, potom statečnou a ochotnou myslí a konečně s jakousi nadpřirozenou spokojeností a radostí. To poslední ovšem již znamená vrchol ctnosti a nemůže se na všech žádati. Máme již vyhráno, dovedli-li jsme nemocné k s t a t e č n é m u a o c h o t n é m u s n á š e n í. To již je pořádná ctnost, která v dalším průběhu může dozrati vlivem milosti a správně snášeného utrpení až k opravdové svatosti.

Záleží ovšem také mnoho na povaze té které nemoci a na vnímavosti pacientově pro duchovní život. Celkem však lze říci, že není vděčnějších penitentů nad zbožné věřící, kterým vleklá choroba znemožňuje návštěvu kostela a časté přijímání svatých svátostí. Ale také možno tvrditi, že i z vlažnějších křesťanů, delší chorobou navštívených, lze soustavným vedením dosti snadno vychovati duše duchovnímu životu přístupné a oddané, ba i dokonalé a svaté. Klasickým příkladem je sv. Lidvína, jak o ní vypravuje „Ú t ě c h a n e m o c n ý c h“, číslo 8. sbírky „Životem“.

3. Vleklá choroba nemocných může býti těžká, anebo lehká, která však upoutává na lože, neb aspoň na pokoj. V prvním případě je velmi prospěšno, abychom penitenta záhy poučili o p r a v ě p o d s t a t ě s v a t ě h o p o m a z á n í a nabídli mu tuto útěchplnou svátost, aby se snadněji uzdravil anebo nemoc si aspoň pořádně posvětil. V druhém případě to nejde, neboť lze svaté pomazání udělit jen těžce nemocným. Avšak zase u těžce nemocných nemáme čekat, až se octnou ve stavu beznadějném, jak tomu bohužel dnešní praxe nasvědčuje. Stačí, že jsou těžce nemocní a mají-li naději na uzdravení, tím více by měli toužiti po této neuznané svátosti, aby se snadněji uzdravili. P r a v ý m o k a m ž i k e m p r o s v a t ě p o m a z á n í, aby nám nemoc posvětilo a plné účinky duši přineslo, je l é k a ř e m z j i š t ě n á t ě ž k á n e m o c. Tu by měl

ihned každý uvědomělý křesťan — především také kněz — prosit o svaté pomazání. Dnes by asi dostal na tuto moudrou prosbu i od věřícího okolí odpověď: „Ale vždyť přece neumíráte!“ Na to by správně odpověděl: „Však já také umírat nechci. Prosím o svaté pomazání, abych se uzdravil a abych si svou nemoc posvětil!“ Posvěcení nemoci, toť myšlenka důležitá pro duše, o jejichž duchovní vedení se nám zde jedná. A neradíme jim tuto svátost jen jako mocný prostředek k trpělivosti a ctnosti, nýbrž také, aby dali dobrý příklad a rozptylovali předsudky a strach před touto svátostí.

Těžko někdy stanovit, kdy vleklá choroba, počátkem lehká, přechází do stadia těžké nemoci a uschopňuje pro svaté pomazání. U souchotinářů snad, když se u nich dostavují odpoledne nebo k večeru pravidelné horečky, které organismus znenáhla vyčerpávají. U rakovinářů, když přes všelikou lékařskou péči bolesti přibývá a oni očividně slábnou. I pořádné chřipky se střídavými vysokými horečkami patří k těžkým chorobám. U starých lidí, když nápadně scházejí a slábnou, ač určité choroby není. Stáří samo je již chorobou. V těchto a podobných případech lze bezpečně zbožným penitentům doporučit svaté pomazání, ne že by měli umřít, ale že jejich nemoc dostala p o v a h u t ě ž k é n e m o c i a u m o ž ň u j e přijetí této svátosti „velkého slitování Božího“, jak ji velebí svatí Otcové.

4. Duchovní vedení nemocných soustřeďuje se obvykle na zvláštní zpytování svědomí o trpělivosti a odevzdání do vůle Boží. Každý nemocný s vleklou chorobou je pokoušen k netrpělivosti, rozmrzelosti a malomyslnosti. Povoluje-li těmto sklonům, nadělá si značnou řadu všedních hříchů, je dvojnásobně obtížným svému okolí, zásluh sice neztrácí, je-li v milosti Boží, ale velmi si je ztenčuje. O pokroku v duchovním životě není řeči a nedostatkem povzbuzení, modlitby a sv. svátostí hyne s tělem i duše. Bůh jen stěží dosáhne záměrů, pro které navštívil toho spravedlivého nemocí, většinou se tyto cíle zmaří.

Naučíme-li však nemocné při měsíčním zpovídaní pořádat tyto nezřízenosti zvláštním zpytováním svědomí, pokud povaha nemoci to připouští, začne se nemocný ovládat a teď počíná i utrpení blahodárně působit na jeho duši. Odpoutává ji od všeho pozemského, čistí ji od nezřízené sebelásky a probouzí v ní touhu po Pánu Bohu, účinky, ke kterým by bez nemoci snad dospěla až po dlouhé, usilovné péči o duchovní život. Tak nemoc, je-li správně chápána a snášena, chorobu posvěcuje.

Upevnila-li se duše nemocného znenáhla v trpělivosti, není již cesta příliš daleká, aby dospěla k s t a t e č n é m u a o c h o t n é m u s n á š e n í všech protivenství. To se stane dosti snadno, dovedeme-li nemocné penitenty nadchnout a získat pro nějaký a p o š t o l s k ý ú m y s l. Znal jsem starší služebnou dívku, která měla bolestnou srdeční chorobu. Umínala si, že bude snášet své bolesti, aby vyprosila na Pánu Bohu pro naši vlast hojnost kněžských povolání. Tato myšlenka tak ji nadchla, že chorobu nesla se značnou útechou a spokojeností vzpomínajíc na kněžský dorost, u vědomí, že netrpí nadarmo. Co dříve bylo bolestné a bezútěšné, proměnilo se

touto apoštolskou myšlenkou ve spkojenost a jakousi tajnou radost při všeliké strasti. Jakého překvapení se dožije tato prostá dívka jednou na věčnosti, až jí Pán Ježíš představí ty kněze, které svým utrpením k oltáři přivedla a vše to dobré, co zase oni v církvi vykonali.

Podobnou zázračnou myšlenkou je u trpících myšlenka smíru, důkladně rozvedena ve známé Schmidově příručce: *Vrchol úcty k Srdci Ježíšovu*, Přerov, Edice Smíru. Pro nemocné máme také stručný výtah v čísle 70. sbírky „Životem“ s názvem: *Láska za Lásku*. Netřeba tu knězi ani mnoho poučovat; stačí, zanechá-li tento sešitek nemocnému a doporučí jeho četbu. Při další návštěvě otázka se, jak četba se zamlouvala a vzbudila-li zájem a nadšení, naváže na to a stanoví další.

Je samozřejmo, že nebudeme u nemocných naléhat na nějakou písemnou kontrolu zvláštního zpytování svědomí. Mnohému nemocnému stačí, že mu uložíme při sv. zpovědi nějaké cvičení a při další zpovědi se tážeme, jak se to daří. To je vše, a to u nemocných stačí, abychom je zdokonalili v trpělivosti.

Formulace takového cvičení závisí ovšem na individuálních potřebách a okolnostech. Uvedu příklady:

a) Abyste si reptání a naříkání odvykl, udělejte to tak: Po každé, když zareptáte, pomodlete se „Zdravas“ o větší trpělivost.

b) Po každé, když se ozve v nitru malomyslnost, řekněte: „Srdce Ježíšovo, v Tebe důvěřuji!“ nebo: „Věřím, že mě miluješ!“ a už těch černých myšlenek necháte. Až zase přijdou, řekněte to zase tak.

c) Kdykoli pocítíte netrpělivost a rozmrzelost, obětujte, co vás tíží, Božskému Srdci Páně na smír za urážky, které mu lidé u nás působí. To je nejlepší způsob, jak můžete uctít a potěšit Krista Pána. Tak se posilníte. Netrpíte nadarmo.

d) Přijdou-li vám starosti a nepokoje, jak to dopadne s tou nemocí, odevzdejte se do vůle Boží: „Učiň, Pane, se mnou, co chceš; vždyť vím, že mě miluješ!“

e) Poučíme stručně nemocného o výprosné moci dobrých skutků a utrpení ve stavu milosti a vyjednáme s ním určitý apoštolský úmysl, pro který jsme získali jeho zájem. Ať si vybere z navržených, který ho nejvíce těší. Potom stanovíme: Vše, co je vám bolestné a těžké, obětujte Pánu Bohu na tento úmysl. Kdykoli se ozve netrpělivost a utrpení dolehne, vzpomeňme na tento úmysl. Tak konáte velký apoštolát a na věčnosti poznáte jednou jeho mocné účinky. Prozíravý duchovní správce může takto pro různé potřeby své farnosti si vychovatil trpící apoštolů a za jejich pomoci vykonati úžasné věci v říši milosti.

f) Nemocný má nad ložem kříž neb obraz Božského Srdce Páně, a kdyby neměl, navrhneme, aby mu umístili kříž neb obraz tak, aby pěkně na něj viděl. Již to je praktické examen particulare, že nemocnému uložíme, aby v těžkostech pohleděl na kříž neb obraz a řekl: „Z lásky k Tobě, Ježíši! Tys pro mě vytrpěl toho tolik, proč bych nemohl něco snášet pro tebe?“

Tak a podobně se formulují předměty zvláštního zpytování svědomí pro nemocné. Při další zpovědi se tážeme, co jsme posledně

uložili a jak se to dařilo. Oblíbilo-li se jim navržené cvičení, necháme je při tom a znovu přesně vymezíme. Nenalezlo-li navržené cvičení náležitého pochopení, doporučíme jiné, až najdeme nejvhodnější. Při tom pak nutno setrvati delší dobu.

5. Důležité místo při vedení nemocných má duchovní četba. Nesmí ovšem unavovati a musí býti pečlivě vybrána. Čte se jen málo, pomalu a s přestávkami, zvláště při těžších chorobách. Někdy si nemocní čtou sami, jindy se jim předčítá.

Vhodná duchovní četba má velký vliv na duchovní život nemocných, je mocnou vzpruhou a zanechává obyčejně hlubší dojmy než u zdravých, kteří stykem se světem snadno zapomenou, co si četbou osvojili. Nemocný uvažuje dále a má k tomu i kdy. Záleží tedy na duchovním vůdci, aby dohlížel na četbu a poradil pravou. Nevhodná četba může působit zhoubně. Vedle četby, která povzbuzuje k trpělivosti a k důvěře v Pána Boha, jsou na místě životopisy svatých. Neunavují a svou plastičností zanechávají v duši hluboké stopy. Svatí dovedli trpět a tak se posvětili.

Jsou nemocní, kteří při lehčích, ale vleklých chorobách mnoho čtou. Chtějí-li v duchovním životě prospívati, nutno na ně naléhati, aby se v četbě mírnili a si neškodili četbou nevhodných povídek a románů. Jinak se nemoc mine s účelem, pro kterou Bůh ji posílá.

6. Modlitba nemocných řídí se podle stavu choroby. V horečkách nelze vůbec žádati souvislých modliteb. Stačí několik zbožných povzdechů, kterými nemocní mají vůbec mysl pozvedati k Pánu Bohu. V chorobách lehčích, kdy je mysl čilá, možno pěstovati nejen modlitbu ústní, nýbrž také vnitřní. Celkem se hodí pro nemocné nenucená afektivní modlitba a v mnohých případech i rozjímavá četba. Soustavným rozjímáním nikdo je nebude trápit. Předčítá-li se však nemocným způsobem právě doporučeným, budou o tom uvažovati ve volných chvílích a přejdou tak snadno do vnitřní modlitby. Učí-li je pak duchovní vůdce správně snášeti utrpení, třibi se duše in camino tribulationis a dostává stále větší smysl pro vnitřní modlitbu a spojení s Bohem. Tak může se státi lože nemocného vysokou školou modlitby.

7. Duchovní vůdce nemocných si má také všimati, jako u měrou je penitent navštěvován. Někteří nemocní jsou hodně opuštěni, sotva kdo se na ně podívá a ani domácí je mnoho nepotěší. Tyto ovšem třeba stále povzbuzovat k trpělivosti. Duchovnímu životu tato opuštěnost dobře snášená může velmi prospěti. Jsou však nemocní, kteří se těší z velkého přátelství a z hojných návštěv. Kdejaká novinka se jim donese, dosti klepů a pomluv se u nich nadělá. To vše rozptyluje a ohrožuje pokrok v duchovním životě. Tomuto nebezpečí čeliti není tak snadno. Nezískáme-li nemocného, aby sám náležitým způsobem ukládal návštěvám pravou míru, nebude valně prospívati v duchovním životě a takový pacient zasluhuje více politování než ten, který je opuštěn. Pro duchovní život z nemoci mnoho nevytěží.

Trochu literatury pro duchovní četbu nemocných.

1. Sbirka „Životem“ má řadu velmi vhodných čísel. Tyto laciné sešitky lze nemocným postupně darovati. Čísla: 8. Útěcha pro nemocné. 53. Ano, Otče! 70. Láska za Lásku. 73. Proč? 88. Z nemocnice. 124. Umučení Páně. 132. Devítník k B. Srdci Páně. 143. Pokušení.

2. Milosrdný samaritán. Poučná a modlitební kniha pro nemocné a ošetřovatele, Praha, Dědictví svatojanské, 6 Kč.

3. Několik kapitol z Následování Krista od Tomáše Kempenského a utrpení, kříži a trpělivosti.

4. Jaroš, Život podle B. Srdce Páně, Praha, Dědictví svatojanské. Podává velmi vhodné poučení pro nemocné, jak by si nemoc posvětili.

5. Miklík, Umučení Páně, Obořiště u Dobříše, kolej Redemptoristů, 20 Kč.

6. Ballon, Krásné poselství a dozvuk jeho, Brno, Dědictví cyrilometodějské, 7 Kč.

7. Ekert, Církev vítězná, 4 svazky, Praha, Dědictví svatojanské. Dílo je rozebráno, lze však dostati ještě některé svazky. Poslouží však také sbírka „Vítězové“ (Olomouc, Edice Krystal) a Vondruškovy Životopisy svatých v náležitém výběru. Nemocným, kteří pro chudobu si to obstarat nemohou, lze také pomoci ročníkem VII. sbírky „Životem“: Naše světla.

8. Bougaud, O bolesti, Praha, Kotrba, asi 2 Kč.

9. Silbert, Křesťansko-katolická kniha na každý den v roce, Praha, Dědictví svatojanské, 6 Kč.

10. Schultes-Denifle, Cesta k věčné lásce, Praha, Kuncíř, 35 Kč.

28. Laická inteligence.

Při soustavném vedení duší k dokonalosti nemáme dělat rozdílů. Každá duše je nám vítaná a drahá, hledá-li u nás cestu k dokonalejšímu životu. Proto každou duši bez rozdílu s úctou přijímáme a pečlivě vedeme. Je-li však dovoleno někomu věnovati více pozornosti, mají to býti především muži a jiní, potom také inteligence, pokud jeví smysl pro život duchovní. Mužů a jiných si více všímáme, poněvadž se k nám tak nehrnou, jako ženy a dívky, a poněvadž pro své postavení ve veřejném životě mohou ještě více dobrého vykonat než ženy a dívky. Inteligence pak zasluhuje větší pozornosti, poněvadž má rovněž v životě vlivnější postavení a vůdčí funkce v Katolické akci budou zpravidla svěřovány vzdělaným laikům. Že mají tito laici býti řádně vyškoleni v duchovním životě, aby nám nevyvolali rozbroje a zmatky, je zcela jasno. Známá Chautardova kniha „Duše veškerého apoštolátu“ je toho výmluvným dokladem.

Soustavné vedení inteligence není tak snadné. Zbožná babička nebo pokorná služebná dívka snadněji se vedou, než vzdělaný člověk, který vše kriticky přijímá. Mám-li ho vésti, nesmím tápat,

musím mít určité a jasné cíle, musím ovládat situaci a být si vědom svého poslání. K tomu všemu je dnešní inteligence dítkem své doby. Proniknutá subjektivismem a kriticismem pochybeného školství a pochybených osvětových proudů kloní se v duchovních věcech k výstřednostem a jeví jakousi nechuf k úkonům, které askese musí ukládati začátečníkům. Je někdy hodně sečtělá v náboženské literatuře, ale četla bez ladu a skladu, jak ji to přišlo do ruky. Ani okultistických a pseudomystických spisů není uchráněna. Z toho velký zmatek v hlavě a spousta vzpomínek a předsudků, které právě zbožnosti značně překážejí.

Směrnice pro soustavné vedení inteligence neliší se v podstatě od směrnic pro vedení jiných duší. Rozdíl je pouze, jak již naznačeno, že prostí, nestudovaní lidé snadněji se podrobují duchovnímu vedení a opravdověji vše chápou a přijímají, než leckterý inteligent, kterému kritické nápady a různé reflexe mnohdy značně překážejí. Nelze však zase upřít, že po překonání těchto překážek pokorná a ukázněná inteligence je způsobilá pochopiti všechny nauky duchovního života plněji a všestranněji, než lidé, kterým se nedostalo většího vzdělání.

1. Nesmíme u dnešní laické inteligence předpokládat mnoho náboženských vědomostí. Vědí snad mnoho v jiných oborech; ve věcech duchovního života bývají často velkými ignoranty, aneb nosí v hlavě zmatené pojmy.

Proto nutno na počátku duchovního vedení, abychom je řádně poučili o podstatě, úkolech a úkonech duchovního života. Začátečníkům poslouží a u t o r o v a příručka *Z duchovního života*, pokročilejším *Meynardova* učebnice *Duchovní život* (Praha, Kuncíř). Na inteligentech, kteří dlouho zanedbávali náboženský život a četli snad i mnoho nevěreckých spisů, bude nutno žádati, aby si nedostatek náboženského vzdělání doplnili četbou náležitých theologických spisů, nemají-li příležitost poslouchati soustavné náboženské přednášky. Tak nastane správný poměr mezi jejich profánním vzděláním a náboženskými vědomostmi. Zanedbáme-li toho u laické inteligence, nestavíme budovu duchovního života na bezpečných základech a může to někdy být ke škodě jak pro ni, tak pro Katolickou akci, v níž snad zaujme vlivné postavení.

K těmto účelům se hodí především naše přední náboženská revue *Na hlubinu* se svou knižnicí. Z jiných českých a snadno přístupných spisů uvádím: *Výklad katechismu zesnulého pana biskupa Podlahy z Dědictví svatojanského* (Kč 9.—), potom *Hammersteinovo* dvousvazkové dílo *Nedělní a sváteční čtení pro vzdělaný svět*, Praha, Kotrba, Kč 14.— a konečně důkladnou *Žakovu Soustavnou věrouku* ve 4 svazcích z Dědictví svatojanského (Kč 86.50). — Také duchaplné *Klugo*vy spisy: *Otázky životní* (Praha, Franc, Kč 5.60), *Boží Slovo a Boží Syn* (Praha, Franc, Kč 6.40) a *Království Boží* (Hradec Králové, Tiskové družstvo, Kč 18.—) zasluhují doporučení. Mnohému inteligentovi by dostačily i výtečné učebnice *Kašparovy* pro vyšší třídy středních

škola: Věrouka, Mravouka a dle potřeby i Apologetika. Pro inteligenta, který miluje spekulativní vědy, není nad Theologickou summou sv. Tomáše Akvinského (Olomouc, Edice Krystal).

2. Získala-li naše kající inteligence jasných pojmů, nutno ji s velkou péčí a vytrvalostí cvičiti v pokorě. Dnešní inteligent nese v sobě vlivem pochybené kultury zpravidla značnou dávku domýšlivosti, samolibosti a nezřízené samostatnosti, což velmi překáží milosti Boží a rozvoji duchovního života. V tom ohledu je inteligent na tom hůře než člověk nestudovaný. Nutno tedy urovnávat tyto nezřízené sklony.

Radíme penitentovi pro počátek snad takto: Sledujte poněkud své myšlenky a snahy. Kdykoli se zastihnete v marnivých, domýšlivých neb samolibých myšlenkách, nekochejte se v nich, ale hleďte se dostat na jiné myšlenky, jak to zajisté již děláte, zastihnete-li se v myšlenkách necudných. Touto radou zahajujeme s penitentem boj proti nezřízené ctižádosti a sebelásce, která nejvíce překáží na cestě k dokonalosti. Jakmile toto pochopil a dosáhl nějakých výsledků, začneme ihned i s pozitivní prací: Úvahami o své závislosti na Bohu, o hříších a klamech, kterým tolik podléháme, musí se co nehlouběji přesvědčit o své nicotě a maličkosti. To je trpká medicína pro moderního člověka, ale potřebná. Tohoto úkolu nejlépe dosáhneme, žádáme-li, aby vykonal důkladné exercicie, hlavně rozjímání prvního týdne podle metody sv. Ignáce. Tymuotevrou oči. Pomáhá také spisek Hirscherův: Selbsttäuschungen, München, Kösel-Pustet, Kč 12. Výtah z toho ve sbírce „Životem“ č. 86. Vše další, čeho třeba k osvojení pravé pokory, bylo již podotknuto ve všeobecné části v 12. článku o zvláštním zpytování svědomí.

3. Pořádáním ctižádosti a domýšlivosti dostaví se i potřebná poslušnost a učenlivost vůči duchovnímu vůdci, který pak může na všelicos naléhati, co hned s počátku možno nebylo.

Také nutno žádati, aby inteligence, chce-li dospěti k opravdové ctnosti, se ukáznila v četbě. Nečetla vše, co dostane do rukou a čísti nemusí, vybírala to nejlepší, omezovala se ohledně novin a zábavné literatury a duchovní četbu si vždy dojednala se zpovědníkem. Leckterý penitent prodělá nemalé boje, než toto provede.

Ještě nesnadnější práci máme, chceme-li inteligentním penitentům odvyknouti vrozené kritisování všeho, co vidí, slyší a čtou. A přece patří k vyspělosti duchovní, že si netvoříme úsudek o všem, co vnímáme, že z vyšších důvodů dovedeme se i úsudku zdržet, podle známé zásady: *Sapientis est iudicium suspendere*. Kdo ukvapeně o všem soudí a úsudek ihned pronáší, projevuje duševní nezralost. Tou je značně zatížena dnešní lidská společnost a moderní kulturní život tuto kritisující chorobu stále pěstuje a živí. Ani katolíkům není snadno se tomu ubrániti. Duše po dokonalosti toužící musíme však hledět z toho vyléčit.

Opatrnost v četbě a v tvoření úsudků mocně napomáhá, aby inteligence dospěla k onomu smýšlení, které velebí Kristus Pán u sv. Matouše (11, 25) a které sv. Pavel tak znamenitě líčí na po-

čátku svého I. listu ko Korinťanům (1, 21—29). Z tohoto smýšlení vykvétá pravá zbožnost a ono „sentire cum ecclesia“, které má ovládati právě vůdčí osobnosti ve službách Katolické akce.

4. Velká část inteligentů, kteří se našemu vedení svěřují, žije v jakémsi blahobytu, neb aspoň k němu časem dospěje. Nutno je vésti k evangelické chudobě, což znamená, že se pro svou osobu uskrovnují, že si nedělají zbytečných potřeb, že se varují přepychu a co přepychem zavání a že dávají dle možnosti přednost jednoduchým způsobům života. Z toho, co takto ušetřili na výdajích, pilně podporují chudé a různé dobré podniky.

Rovněž nutno dobře situovanou inteligenci, která chce opravdově Bohu složití, varovati a chrániti, a by nezpohodlněla v jakési sobecké požívavosti a si zachovala smysl pro nezištnou, obětavou práci ve službách církve. Láska k Pánu Bohu nesmí se omeziti na nějakou pohodlnou pobožnost.

5. Vedme inteligenci, která touží po dokonalosti, k četbě a rozjímání Písma Svatého. Intelligence je schopna do něho se ponořiti, ať tedy nezanedbává tyto vrcholy světové literatury a z nich se učí čerpat světlo a sílu ke ctnostnému životu. Máme my katolici stále pokulhávat za protestanty co do znalosti Písma Svatého, my, kteří je máme nezfalšované a bezpečně vyložené autoritou Bohem k tomu ustanovenou?

Především doporučujeme svým penitentům Evangelia, potom ostatní knihy Nového Zákona a konečně postupně i vybrané části Zákona Starého. Výtečné komentáře Hejčlový z Dědictví svatjanského nejsou psány jen pro kněze, ale také pro katolickou inteligenci laickou. Na počátku bude snad třeba laiky uvádět do četby Písma, aby náležitě z něho těžili. K tomu posluží: Papiniho Život Kristův (Kuncíř, Praha), Fouardův Ježíš Kristus (Birnbau v Brtnici), Ballonovo Krásné poselství (Dědictví cyrilometodějské v Brně) a Pratův Svatý Pavel (Kuncíř). Po takových úvodcích naučí se vzdělaný a pokorný čtenář za pomoci Bcží hledat v Písmě Svatém to pravé, co povznáší mysl a vede ke ctnosti. Blaze mu, naučí-li se Písmo Svaté tak čisti, že při tom hoří jeho nitro. Pak nalezl pravý zdroj náboženské zanícenosti všech věků, z něhož i církev stále vybírá posvátné texty ke svým liturgickým úkonům. Četba vybraných spisů sv. Otců tuto požehnanou četbu Písma Svatého ještě více zúrodní.

Vše ostatní, čeho třeba při vedení intelligence k hloubkám duchovního života, bylo již rozvedeno v první části tohoto pojednání. Na tuto část budiž znovu poukázáno.

29. Vedení řeholních sester.

Duchovenstvo bývá často pověřeno pravidelným zpovídáním řeholních sester v různých komunitách. Mimořádný zpovědník zpovídá sestry jen několikrát v roce, řádný však týdně. Vedení duší mělo by býti úkolem zpovědníka řádného, kdežto mimořádný do

vedení celkem nezasahuje. Je-li však o vedení žádáno anebo omezuje-li se zpovědník řádný jen na udělování svátosti s napomenutím všeobecným, může i zpovědník mimořádný býti duchovním vůdcem svých penitentek. Aspoň stanoví určitý směr duchovního života na další dva nebo tři měsíce.

Nelze dosti doporučovati řádným zpovědníkům, aby se věnovali soustavnému vedení jednotlivých sester. Mohou vykonati mnoho dobrého a přivésti leckterou sestru k pravé dokonalosti. Ovšem musí tomu rozuměti a sami býti oddáni duchovnímu životu. Jinak lépe učiní, zanechají-li toho, aby v duších nevyvolali zmatek. Menším zlem by bylo ponechati takové duše milosti Boží, než vésti je po cestách nesprávných. Nelze ani říci, jaké soužení může zpovědník způsobiti v duši po Bohu toužící, určuje-li cesty a směry, které k cíli nevedou. Sv. Jan od Kříže trpce si stěžuje ve svých spisech na takové vůdce.

To však není řečeno, aby kněze od vedení sester odstrašovalo, ale aby je povzbudilo k náležitému poučení o tomto vedení. Jak v každém oboru tak i v duchovním vedení se člověk znenáhla stává mistrem, že si toho dbá a teorii s praxí spojuje.

Předpis církevní, aby osoby řeholní týdně se zpovídaly, doporučuje duchovní vedení, jinak by stačila pro většinu sester i při denním sv. přijímání zpověď měsíční. Můžeme-li laiky v duchovním životě poněkud ustálené dobře vésti i při měsíční zpovědi, má týdnenní zpověď sester býti důkazem mateřské péče katolické církve o duše, které se cele věnovaly Kristu Pánu, aby se jim dostalo zvláště pečlivého vedení. Je to tedy zcela v intencích církve, aby se zpovědníci sester nespokojili jen několika povzbuzujícími slovy, která trpělivě každé sestře opakují.

1. Vedení řeholních sester neliší se podstatně od vedení jiných duší a platí právě pro ně plnou měrou všechny zásady a směrnice, které jsme projednávali v I. části tohoto pojednání. Většina sester patřívá k duším zbožným a úkolem zpovědníkovým jest šťastně je převést do stavu duší horlivých. Jsou však i řehole, ve kterých většina sester patří již k duším horlivým a zpovědník je má vésti k dokonalosti. A když by ani většina některé komunity nepatřila ještě k duším horlivým, naleznou se přece mezi sestrami duše horlivé, které jen čekají na někoho, aby jim pomohl k dokonalosti. Nelze ovšem popřít, že jsou v klášterích i duše vlažné, u kterých těžko lze docílití pravého pokroku. To bude zvláště v řeholích s porušenou kázní, ojedinele však i v komunitách, kde panuje horlivost.

2. Nemá-li týdnenní zpovídání sester, zvláště v četných komunitách, státi se mechanickou a duchamornou prací, měl by si zpovědník osvojit praxi, která je doporučena a rozvedena v 12. článku I. části tohoto pojednání. Většina sester potřebuje nutně zvláštního zpytování a s vědomím i, aby uspořádala znenáhla své nezřízené náklonnosti; proto kontrola tohoto zvláštního zpytování budiž spojena s týdnenní zpovědí a nahradí výtečně všechna všeobecná napomenutí. Tak vede zpovědník k dokonalosti a uvaruje se při tak častém zpovídání všeliké šablony. Sestry to přijímají s povděkem. Pozorují,

že je někdo vskutku v d e a po tom touží aspoň většina. Více o tom v uvedeném článku.

3. Každý zpovědník sester má se dobře vyznat v ř e h o l n í c h s l i b e c h a jejich závazcích, aby dovedl správně posouditi hříchy proti slibům. Řeholní sliby chudoby, čistoty a poslušnosti tvoří podstatu řeholního života a jsou hlavní povinností každé řeholní osoby. Vhodnou pomůckou je: C o t e l, K a t e c h i s m u s s l i b ů, vydaný Provincialátem Sester sv. Kříže v Kroměříži. Německé vydání vyšlo u Herdera ve Frýburku Br. (Cotel, Katechismus der Gelübde.)

Také by měl každý řádný zpovědník sester si pozorně přečísti s t a n o v y té které řehole, aby věděl, jaké jsou povinnosti jeho penitentek. Také zpovědník má chovati řeholní stanovy v náležitě vážnosti a při každé vhodné příležitosti, jak ve zpovědnici tak v promluvách, nabádati k svědomitému zachovávání. Dokonalost sester záleží vlastně v dokonalém šetření slibů a stanov.

4. N i k d y nemá zpovědník z a s a h o v a t i d o v n ě j - š í h o řízení řehole. Jeho působnost omezuje se výhradně na f o r u m i n t e r n u m. Dbá jen prospěchu a pokroku jednotlivých sester, ať jsou to představené anebo poddané. Naskytnou-li se n e - s n á z e, radí pouze, co každá jednotlivá má dělat, aby bohumilým způsobem nesnázím čelila. Sám ničeho nepodniká, leč že se modlí, aby se zase vše dobře urovnalo. Aby zpovědník dovedl dobře raditi, zvláště ve větších komunitách a kde se vychovává řeholní dorost, měl by si opatřiti a prostudovati praktickou příručku: E h l, S c h w e s t e r n s e e l s o r g e, Paderborn, Schöningh, asi 40 Kč. Touto knihou si zpovědník osvojí snadno velké znalosti řeholního života sester a uschopní se, aby vždy správně vedl, jak představené, tak i poddané.

5. O t á z k a p o v o l á n í k stavu řeholnímu musí zpovědníkovi sester a čekatelek býti jasná. Byla již vyložena v 20. článku II. části tohoto spisu, když se jednalo o vedení kandidátů stavu řeholního. Podle zásad tam rozvedených přezkouší zpovědník povolání čeka-telek a novicек, naskytnou-li se nějaké pochynosti. Dábel v kláš-terích pilně pokouší a snaží se leckterou sestru připravit o její krásné povolání.

Povolání je hlavně schopnost čili způsobilost k stavu řeholnímu. Může se v z m á h a t i, může se však i z t r á c e t i, což souvisí se stavem duchovního života té které sestry. Povolováním nezřízeným náklonností lze povolání ztráceti a i docela ztratiti; přemáháním však je opět získati aneb aspoň upevniti. Uražená ctižádost anebo erotická náklonnost rozvrátí duchovní život sester někdy i tou mě-rou, že způsobí ztrátu povolání. Svěří-li se řeholnice zavčas svému zpovědníkovi, může býti pomoheno; zamlčí-li takové krise, skončí to snadno odchodem z kláštera. Jak vésti duše v pokušeních ero-tických, bylo již pojednáno v 17. článku II. části tohoto spisu. Na něj poukazují.

6. V řeholích je teď pravidlem, že se skládají sliby na rok, pak znovu na rok, a ještě jednou na rok, potom na tři léta a konečně navždy. Pokaždé musí sestra prositi o dovolení, aby směla sliby

skládati. Lze tedy po ročních nebo tříletých slibech vystoupiti? Těžká otázka! Odpověď zní: Ano a ne. Smí vystoupiti, neboť se zavázala jen na určitou dobu a nesměla se ani zavázat na dobu delší. Když doba uplynula, končí závazek. Ale, zda je to radno vystoupiti? Zda neměla v úmyslu celý život věnovati službě Boží? Kdo vstupuje do kláštera na několik roků? Zda bude sestra, která skládala sliby, šťastnou ve světě, když by řeholi dobrovolně opustila? Hlavní otázkou je: Proč chce vystoupiti? Ať klidně před Bohem uvažuje důvody, nepřestírá zdánlivé, ale dozná si ty skutečné. Jscu-li to důvody zřízené, rozumné a vážné, může vystoupit a může také doufat, že jedná podle vůle Boží. Důvodům však nezřízeným ať nepovoluje a drží se pevně svého řeholního povolání. Kolik sester oklamal již zlý duch takovými důvody a pokazil jim celý další život! V takových pokušeních staví ďábel vše do nesprávného světla. V životě řeholním ukazuje sestrám pouze stíny, v životě světském však jen světlé stránky. Je-li erotika důvodem k odchodu z kláštera, jak může sestra, která povolovala tomuto sklonu a tak již v srdci byla nevěrnou Kristu Pánu, se domnívati, že bude šťastnou v nějakém manželství? Taková pokušení mohou někdy hodně potrápiti sestry v nemocnicích.

Octne-li se sestra v pochybnostech o povolání, nemá jen sama uvažovati, ale se i raditi. Především s Pánem Bohem na hojných modlitbách, potom však i s moudrým zpovědníkem, jemuž své důvody předkládá. Zde i zpovědník musí často prositi o osvětlení Ducha Svatého, aby špatně neradil. Byla-li sestra v prvních letech řeholního života spokojená a klidná a ozvou-li se pochybnosti teprve později, třeba velké opatrnosti, než zpovědník dá souhlas k odchodu. Takové těžkosti mohou snadno nastati před věčnými sliby.

7. Často se stává v řeholích, že čekatelka se nepřipustí k oblače, nebo novicka k profesi, nebo sestra k dalším slibům. Není rozhodně věci zpovědníkovou, a by přezkoumával důvody představených nebo generální rady, proč tak rozhodli. Zpovědník hledí v tom případě uklidnit zkormoucenou penitentku, poukázat na prozřetelnost Boží a povznést její mysl. Není vše ztraceno, může ve světě naléztí své pravé povolání. Poukáže na panenství ve světě, když je v klášteře pěstovat nemůže. Zde platí vše, co bylo již řečeno v 20. článku II. části o vedení mládeže, která se vrátila z klášterů a v 21. článku o dívkách, které se rozhodly pro panenství ve světě. Dívka, která pro nedostatek zdraví nebo pro obtížnou povahu není způsobila pro život v komunitě řeholní, může naléztí požehnanou působnost jako pomocnice v duchovní správě.

8. Vedle svědomitého šetření slibů a řeholních stanov má zpovědník pilně povzbuzovati a vychovávat k jednotě poddaných sester s představenými a všech sester navzájem. Zlý duch koná v klášterích práci opačnou: Vyvolává roztržky a nedorozumění s představenými a rozvrťává neustále vzájemnou shodu a lásku mezi sestrami. Budí nechuť, závist, nevraživost a daří se mu to výtečně u sester, které ještě neurovnaly své nezřízené náklonnosti, zvláště ctižádost a umíněnost. Zpovědník

nebude nikdy pomáhat zlému duchu, proto nebude nikomu stranit, ale všem bude pomáhat, aby sestry si navzájem rozuměly, se dolodly a shodly, zachovaly vzájemnou úctu, která se zakládá na nadpřirozených důvodech, a trpělivě nesly břemena jedna druhé. Při stížnostech na představené nesmí zpovědník samozřejmě hned všemu věriti, co se uvádí proti představeným, ač není vyloučeno, že představené mnohdy chybují a se předsudky a náladami dají strhnouti k nesprávnému jednání. Není však věci zpovědníkovou, aby představené soudil, nýbrž jen, aby je, jako i sestry jim svěřené, vedl stále k hlubší a dokonalejší ctnosti. Kontrola, jak představené úřad zastávají, náleží asistentkám nebo rádkyním, nadřízeným sestrám představeným a komisaři, ustanovenému církevní vrchností. Proto zpovědník, místo aby do něčeho zasahoval, uklidňuje nespokojené sestry nadpřirozenými důvody, doporučuje jim hojnou modlitbu za představené, aby správně jednaly, a kdyby to nestačilo a věc byla důležitá, ať se penitentka obrátí na sestry, které jsou povinny představené raditi, anebo na představené vyšší. Ovšem napřed nutno, aby se nespokojená sestra uklidnila a v duši ctnostně urovnala, co proti představené ji pobuřuje. Vždy nutno naléhat na úctu k představeným z důvodů nadpřirozených a na snahu se s nimi dohodnout, kdyby nastalo nedorozumění. Představeným zpovědník rovněž doporučuje, aby se varovaly stranicství a zaujatosti vůči nesympatickým sestrám a ať pilně žehnají těm, se kterými mají nesnáze.

9. Zpovědníci sester měli by, není-li jinak postaráno, aspoň jednou v měsíci konati pro sestry asketickou konferenci, ve které buď o něčem poučují, anebo k něčemu povzbuzují čili sestrám do duše mluví. Vhodnou látku naleznou v knihách, které jednají o životě řeholním, ku př.

Procházka, O řeholním životě, Brno, Občanská tiskárna, asi 20 Kč.

Acken, Geistes- und Herzenschule für Ordensschwester, Paderborn, Schöningh, Kč 33.—

Watterot, Ordensleben und Ordensgeist, Freiburg in Br., Herder, Kč 33.—

Vychází také měsíčník pro přednášky k sestrám: Audi Filia, Limburg a/ Lahn, Limburger Vereinsdruckerei, ročně 36 Kč.

Záhodno zaměnití někdy asketickou konferenci přednáškou rázu apoštolského o předmětech, které patří dnes k laické výpomoci v duchovní správě. Tak u sester upevníme apoštolského ducha a uchráníme je různých malicherných úsudků a činů. Rozšíříme jejich obzor a budou nám ještě více pomáhat při práci pro spásu duší. Aspoň se nám budou horlivěji modlit a své kříže za duše obětovat. Známa knížka: Wiesen, Laický apoštol, Přerov, Edice Smíru, Kč 10.—, je jako stvořena k takovým konferencím. Stačí, že z ní vybereme několik otázek a ty náležitě sestrám vyložíme.

10. Zpovědníka, který týdně zpovídá značné množství sester, pokouší se někdy o mrzelost z této přece dosti jednotvárné činnosti. Ať zachová trpělivost a stálou snahu, aby každá mu svěřená

řena sestra v duchovním životě vskutku pokračovala. Přes všechny lidskosti, které pozoruje u těchto Pánu Bohu zasvěcených duší, musí si zachovat velkou úctu před životní obětí, kterou každá z nich přinesla a aspoň v podstatě stále znovu přiráší. Žádná z nich by život řeholní nevyvolila a v něm aspoň nevytrvala, kdyby milost Boží ji k tomu nevedla. Jedná se tedy o duše, které Bůh více méně zvláštní přízní zahrnuje. Proto také Bůh štědrě odmění, cokoli pro tyto duše děláme, aby k Němu přilnuly ještě více.

Úcta k těmto duším také žádá, abychom nemluvili o nich nějak pohrdavě nebo posměšně, jak se někdy stává v kněžské společnosti, aniž vynášeli jejich lidskosti před spolubratry. Máme hájit sestry nám svěřené. Chyby řeholních sester mohou někdy dokonce býti obžalobou duchovenstva, které zanedbává jejich vedení, poněvadž samo duchovní život nevede. Ať tedy odsuzující sestry neodsuzujem sebe!

30. Vedení kněží.

My kněží jsme denními celebranty a denními komunikanty; proto musíme býti také pravidelnými penitenty. Kde však je pravidelné zpovídání, tam by měl býti i stálý zpovědník; a tak se již naskytuje příležitost k soustavnému vedení kněžských duší. Co do vedení kněží, jeví se značný rozdíl od vedení laiků. Ne, že by nás důstojnost kněžská dispensovala od jakéhokoli vedení, ale že jsme všichni do určité míry teologicky vzdělaní a že pokrokem věku a zkušeností se celé vedení omezuje na příležitostné porady se spolubratrem, jehož moudrosti a prozíravosti a zkušenosti plně důvěřujeme. Soustavného vedení potřebuje ovšem kněz mladý, aby šťastně prošel krisem kněžského života, ale také kněz bez rozdílu věku, který by upadal do těžkých hříchů a bez pevné ruky se v duchovním životě neustálí.

Nejedná-li se o případy, kde jasně vidíme, že spolubratr vedení potřebuje, nezačínáme soustavně vésti žádného kněze u nás se zpovídajícího, dokud sám o takové vedení nepožádal. Již častá zpověď u téhož zpovědníka má pro kněze blahodárné účinky a je jakýmsi vedením, i kdybychom se omezovali jen na označení pokání a udílení rozhřešení. Kněžské penitenty můžeme zpovídat bez všelikého povzbuzení nebo poučení, což u laiků by na místě nebylo. Tak nalezneme i větší ochoty u spolubratří, aby nás vyzpovídali, neboť napomenutí kněz knězi celkem nerád dává. Právem lze tvrditi, že by v kněžském životě všelicos se mnohem utěšeněji vytvářelo, kdyby duchovenstvo více se svěřovalo vedení zkušených kněží a vůbec více se zpovídalo. Kolik kněží by se ustálilo v duchovním životě, kteří stále se potácejí jen v jeho začátcích! A kolik by se jich po uspořádání nezřízených sklonů dostalo do hloubky duchovního života a k pravé dokonalosti! Zcela jinak bychom pak čerpali de fontibus Salvatoris u oltáře. Zcela jinak bychom se obětovali pro duše. Zcela jinak bychom nesli kříže odjakživa

spojené s apoštolskou prací. Zcela jiný duchovní život by zavládl kolem nás ve farnostech a v jednotlivých duších.

Soustavné vedení kněžských duší je práce nadmíru požehnaná, je vlastně v r c h o l e m v e d e n í d u š í. Kéž by pro ni rostl smysl jak u zpovědníků, tak u kněžských penitentů!

Přicházíme k pravidlům a pokynům pro tuto požehnanou práci.

1. CJC stanoví can. 124, 1 normu pro zpověď kněží ve světě žijících: *Poenitentiae sacramento frequenter conscientiae maculas eluant. Bohoslovcům a kněžím žijícím v komunitách řeholních je stanovena confessio hebdomadaria, ostatním kněžím confessio frequens.* Co je *confessio frequens*? Kněz, který žije ve městě, kde má výběr zpovědníků, zvláště řeholních, a snadný k nim přístup, měl by slovíčko *frequens* si vykládat jako *hebdomadaria* a děkovat Pánu Bohu, že má možnost týdně se zpovídati. Týdenní zpověď zůstane vždy ideálem a jen obtíže, které by mělo venkovské duchovenstvo s vyhledáváním zpovědníka, vložily do zákoníka slovíčko *frequens*. — Nelze-li týdně se zpovídati pro nesusnadný přístup k zpovědníkovi, zpovídejme se d v a k r á t e v m ě s í c i. A je-li i toto se značnými obtížemi spojeno, možno i zpověď měsíční nazývat ještě *confessio frequens*. Měsíční lhůtu však považujeme již za krajní, chceme-li vyhovět intencím katolické církve. Ovšem stále předpokládáme, že jde o zpověď ze zbožnosti, ne z nutnosti. Tato se koná *quamprimum*, jak ještě uvidíme.

Doporučujeme tedy svým kněžským penitentům především č a s t o u z p o v ě ě d a hledme jim ji všemczně usnadnit, když nás o ni žádají. V tom ohledu nelze dosti velebit instituci kněžských rekolekcí, jak se i u nás utěšeně šíří. Kdyby nic jiného kněžím neposkytly, tak to je již velkým dobrodiním, že se lze při rekolekci snadno vyzpovídati a že je pozván zpovědník, který by poskytl i duchovní vedení. Proto podporujme všemožně kněžské rekolekce již svou účastí a snažme se, aby mohly býti konány měsíčně, by touto cestou byla duchovenstvu venkovskému usnadněna *confessio frequens*.

2. Buďme vždy o c h o t n í k z p o v í d á n í svých spolubratří, mladších i starších, a nedávejme nikdy najevo nelibost nebo nechuť, jsme-li požádáni o tento skutek bratrské lásky. Zde platí v hlubším smyslu slova z Knihy přísloví (18, 19): *Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma.* Nemůžeme svého spolubratra lépe podpořit, než když ho rádi zpovídáme, a on vida naši ochotu dostane odvahu zase nás brzy vyhledat. Bohužel jsou, kteří neradi zpovíдают své spolubratry a tak někdy nemůže kněz, jemuž častá zpověď by byla mocnou ochranou, daleko široko nalézt zpovědníka a musí konati dalekou cestu, až někoho nalezne, kdo mu ochotně vyhoví. Tomu ovšem *confessio frequens* je skorem nemožností.

Ani přátelský poměr nemá býti překážkou ke vzájemnému zpovídání. Tisíce řeholních kněží zpovídá se pravidelně u svých spolubratří, se kterými žijí pod jednou střechou a přátelsky se stýkají. Jednou nebo dvakrát nutno snad překonat jakýsi psychologický odpor a již se vpravíme do zpovídání i svých důvěrných přátel.

3. Svěří-li se nám spolubratr, který upadá do těžkých hříchů, máme ho soucitně vyslechnout a podat mu bratrskou ruku, aby se upevnil v milosti Boží. Právě takový kněz potřebuje častých zpovědí a pevného vedení zpovědníka, jinak se své duchovní bídý sotva zbaví.

Náprava se ubírá těmito etapami. Především ho povzbudíme, aby se hleděl všemožně uvarovat sakrilegií. Jde hlavně o sakrilegia u oltáře, slouží-li mši svatou po těžkém hříchu, aniž by se napřed zpovídal a aniž by bylo nutno sloužiti. A bylo-li nutno sloužiti a neměl copiam confessarii, začne upadat do sakrilegií, zanedbá-li potom příležitost a možnost se zpovídati. Právě takový penitent má mítí zpovědníka v blízkosti a častá zpověď je jeho spásou. Upadl-li zase z přílišné slabosti do těžkého hříchu, ať neztrácí mysl a vykoná co nejdříve sv. zpověď, aby jen sakrilegií nebylo, které velmi nápravu znesnadňují. Zpověď co nejdříve je pro kněze, který má zpovědníka v místě, téhož nebo následujícího dne; pro kněze, který žije sám na venkově a nemůže pro duchovní správu a školy farnost opustiti, nejbližší volný den v týdnu. Je-li nutno, aby sloužil mši svatou, než se dostane ke zpovědi, ať vzbudí dokonalou lítost a může pak bezpečně přistoupiti k oltáři. To by však nešlo, promeškal-li vlastní vinou onen volný den, kdy se mohl dostat ke zpovědi. Pak by další celebrace byly svatokrádežné.

Poznamenati dlužno, že k udělování křtu, sv. pomazání a svátostného rozhřešení stačí vždy dokonalá lítost, když by se byl kněz těžce provinil. Pouze konsekrace a sv. přijímání vyžadují podle předpisů církevních svátost pokání, jako nutnou přípravu. Rozdávání sv. přijímání nelze pokládati ve stavu nemilosti za sacrilegium grave a stačí rovněž actus contritionis, aby se to mohlo státi bez všelikého hříchu.

Can. 807, který tyto důležité předpisy jasně formuluje, zní takto: Sacerdos sibi conscius peccati mortalis, quantumvis se contritum existimet, sine praemissa sacramentali confessione Missam celebrare ne audeat; quod si, deficiente copia confessarii et urgente necessitate, elicitio tamen perfecte contritionis actu, celebraverit, quamprimum confiteatur.

Kdo pochybuje, zda těžce hřešil, není vázán tímto zákonem. Stačí ad cautelam actus contritionis. Zpověď se zajisté doporučuje, není však povinností.

Přesné zachovávání tohoto kánonu je tedy první etapou v léčení spolubratří, kteří snadno upadají do těžkých hříchů.

Je-li tato etapa dosažena, usilujeme s penitentem o druhou: aby do těžkých hříchů vůbec neupadal a kdyby snad ve slabosti přece ještě někdy klesl, aby rychle povstal, hned vzbudil dokonalou lítost, neztrácel mysl, znovu se snažil a tak ten poklesek „lokalisoval“. Často se stává, že takový slabý kněz ztrácí odvahu při opětném pádu, přestane odpírat a ponechává se dravému proudu svých vášní, což ho znovu mravně vysílí. Nutno tedy trpělivě znovu mu připomínati, aby malomyslnosti čelil a nedal se, kdyby to nešlo bez úrazu.

V tomto někdy úporném boji je opět hlavní pomocí č a s t á s v. z p o v ě ě. Jak je to tedy vskutku zlé, nenalezne-li slabý kněz v blízkém okolí zpovědníka a je-li nucen daleko cestovati, aby se mu dostalo této tak potřebné svátosti! Buďme tedy ochotni posloužiti právě takovým spolubratřím. Ani v takových případech netřeba dávati kdoví jaká napomenutí. Stačí zajisté, abychom připomněli krátce takovému penitentovi, ať se jen statečně brání dále a zase přijde brzy ke zpovědi. A musel-li se znovu vyznávati z těžkého hříchu, tážeme se, jak dlouho zápasil, než k němu došlo a pochválíme ho za ten zápas, jen ať budoucně vytrvá až do konce. A když poklesnuv opět povstal, lítost vzbudil a se opět bránil, aby nenásledovaly hříchy další, pochválíme ho zase, aby rostla jeho odvaha.

Současně důrazně žádáme, aby takový penitent ne z a n e d b á v a l r o z j í m a v o u n e b o d u c h o v n í č e t b u a j i n é ú k o n y d u c h o v n í h o ž í v o t a, j a k o n i c h j e š t ě p o j e d n á m e, p o n ě v a d ů t o v š e h o m o c n ě u p e v ň u j e p r o t i p o k u š e n í m. Častá zpověď a pravidelná rozjímavá modlitba nebo četba dodají znenáhla každému knězi tolik mravní síly, že se zbaví těžkých hříchů a ustálí v milosti Boží. Proto je radno takovým penitentům za těžké hříchy ukládat jako pokání na určitou dobu denní rozjímavou nebo duchovní četbu, aspoň čtvrt-hodinovou, a kdyby se k tomu některého dne nedostali, aby ji následujícího dne vynahradili. Objevila-li se sakrilegia, bylo by vhodným pokáním, aby penitent in statu gratiae sloužil za sebe mši svatou na smír za těžké zneuctění velebné Svátosti a tak si získal přízeň Boží. Úcta k B. Srdeci Páně je výtečným prostředkem, aby vyrovnal smutnou minulost.

Udrží-li se penitent již nad vodou, možno zahájit t ř e t í e t a p u jeho léčení. Jen tehdy se kněz, který propadal těžkým hříchům, upevní ve stavu milosti, ustálí-li se v pořádném duchovním životě. Proto zpovědník naléhá opět na pravidelnou rozjímavou modlitbu nebo aspoň četbu, na zpytování svědomí, pořádné díkůvzdání po mši svaté, návštěvy velebné Svátosti a pobožnost k Panně Marii. To vše platí sice pro každého kněze, aby si zachoval kněžské smýšlení a prospíval ve ctnosti, ale zvláště se to týká kněží, kteří svou povahou a minulostí jsou mravně slabí a přístupni pokušením měrou značnější.

4. Těžkosti může někdy působiti při vedení kněží o t á z k a b l í z k é p ř í l e ž i t o s t i k e h ř í c h u. Má-li kněz v domácnosti osobu, která je mu takovou příležitostí, musíme rozumně okolnosti uvážiti a snad i různá východiska zkouseti, než rozhodneme podle sv. Marka 9, 42.

Brání-li se ona osoba a je-li vlastně knězem sváděna, pak by snad stačilo uložiti kajeníkovi, aby ihned po návratu ji odprosil za velké pohoršení, které způsobil, sdělil, že se řádně vyzpovídal, slíbil nápravu a prosil, aby se modlila za jeho polepšení, a kdyby snad někdy začal zase pokoušeti, aby mu pořádně domluvila a ho všemožně od hříchu odvracela. Tak se může někdy blízká příležitost přetvořiti v ochranu proti hříchu.

Je-li však osoba, která svoluje k hříchu kněžskému, slabá, stačilo by snad žádati, aby jí kněz umožnil pořádné exercicie a ona začala častěji

přijímat svaté svátosti. Ovšem musí se u jiného kněze zpovídati. I zde může blízká příležitost býti odstraněna způsobem mírným.

Jinak se věc má, pokouší-li osoba v domácnosti kněžské sama ke hříchu. Tu snad by mohla zlou situaci zachrániti ještě hrozba, kterou penitent po návratu domů by byl povinen projevit, že bude nucen ji propustiti, jakmile by se ještě něco takového opakovalo. Někdy taková hrozba dostačí, aby se z blízké příležitosti stala vzdálená. Nedostačí-li hrozba a dojde-li k dalším pokleskům, nezbývá než radikální řez, jinak by bylo již nemožno penitentovi udělití absoluci. Kdyby se přece udělila, nic by nepomohla, zatížila by jen svědomí, jak penitentovo, tak i zpovědníkové. Při moudrém a pevném vedení se takový smutný případ sotva kdy stane. Denegatio absolutionis může se osvědčiti jako léčivý prostředek u laiků, u kněží jen tehdy, když celebrace mše svaté nenaléhá, neboť se rovná prakticky suspensioni ab altari.

5. Máme-li vésti kněze v milosti Boží ustálené k hlubší ctnosti a k dokonalosti, mějme na mysli, co bylo řečeno hned v I. části tohoto pojednání ve článku 7. s titulkem: Reflexio salutaris. Hledíme poznat, kde asi je náš penitent v oné stupnici duší a dáme si práci, abychom mu pomohli k pokroku, zvláště žádá-li nás o vedení. Nemůžeme vskutku Bohu nic milejšího a církvi nic prospěšnějšího konati, než soustavnou péčí přispívati ku zdokonalení a posvěcení duchovenstva. Ovocem této snahy není pouze posvěcené nitro onoho kněze, ale také nedozírný vliv, který jeho duchovní život má na duše jemu svěřené.

Postup vedení od stupně k stupni zůstane celkem týž jako u jiných duší, jenže je kněz pěstující duchovní život mnohem více pod vlivem milosti než laik, a proto úspěchy jeho vedení, když se stále více vlivu milosti poddává, mnohem utěšenější. Kdybychom to jenom plně chápali! Chápali poměr kněze k Veleknězi Ježíši!

6. U kněžských penitentů nutno stále naléhat na úkony duchovního života, jak nám je podává v CJC v can. 125, 2: Máme denně zasvětit nějakou dobu vnitřní modlitbě, navštívit velebnou Svátost, uctít Matku Boží růžencem a zpytovat svědomí. Začátky vnitřní modlitby spočívají v duchovní nebo rozjímavé četbě. Vývojem dalším pak je rozjímavá modlitba, která přechází v modlitbu afektivní a aspoň v nazírání získaném nalézá své spojení s Bohem. Návštěva velebné Svátosti je vítaným osvěžením a oddechem pro duši uštvanou úmornou prací v duchovní správě. Před svatostánkem se vzpomíná a opět vyrovná. Růžencovou pobožností se pak stále hlásíme k Panně Marii. Jí vděčíme své vznešené povolání a její ochrany a pomoci potřebujeme, abychom v dobrém až do konce vytrvali. Kolik těch desátků jí zasvětime, závisí ovšem na okolnostech, ale něco musí vždy dostati a víme, že nám to štědře vynahradí. Denní zpytování svědomí je konečně samozřejmé u každého, komu se opravdově jedná o život duchovní.

Nelze upříti, že za dnešních poměrů tyto jinak dosti snadné úkony působí i horlivým kněžím nemalé obtíže. Času se nedostává a nouze duší je velká. Ale zřící se těchto úkonů znamenalo by zřící se také

duchovního života, nejen pokroku v něm! A bez duchovního života je kněžská činnost chabá, jalová, postrádá Božího požehnání a pravých úspěchů. Buduje se na písku. Nezbývá tedy, než se donutit k těmto důležitým úkonům a je-li třeba, omezit poněkud činnost vnější. Toto poslední je zajisté menším zlem, než když kněz pro činnost vnější sebe zanedbává a sensim sine sensu ducha ztrácí a se zase ocítá kdesi v počátcích duchovního života, ne-li ve stavu nemilosti. To pak neodnese pouze onen kněz, to je i velkou ztrátou pro duše mu svěřené.

Proto musíme při vedení kněží naléhat na tyto duchovní úkony. Penitentům, kteří to opravdově myslí s duchovním životem, ale nemají dosti sebekázně, aby tyto úkony prosadili, doporučujeme vstup do asketické světové organizace „Unio apostolica“. Není lepšího sdružení pro kněze ve světě žijící k zachování a prohloubení duchovního života nad tuto unii. Vše potřebné sdělí gen. ředitel pro Československo, Dr. Josef Beran (Praha-Dejvice, arcibiskupský, kněžský seminář). Touto důmyslnou organizací se každý kněz dobré vůle donutí v krátké době k rozumnému pořádku dennímu, což je podkladem pro potřebné úkony duchovního života. Kdo pomáhá šířit tuto unii v našem kleru, koná velmi bohumilou práci.

7. Je-li penitent tak horlivý, že chce konati i s o u s t a v n é e x a m e n p a r t i c u l a r e a aby mu v tom i zpovědník pomáhal, máme oprávněnou naději, že bude v duchovním životě vskutku pokračovat a dospěje k dokonalosti, vytrvá-li v tomto smýšlení. Máme dosti kněží zbožných, ale málo dokonalých. Proč? Poněvadž málo kněží se odhodlá důsledně krotit nezřízené náklonnosti. Obyčejně zůstanou státi na poloviční cestě, když by to šlo jaksi do tuha. Potrpí si pak na určitých pohodlnostech a příjemnostech života anebo ve své ctižádosti chtějí stále něco znamenati a před lidmi se uplatňovati. Takové drobné neukázněnosti jsou však vážnou překážkou na cestě k dokonalosti. Dobře vymezené a vytrvale konané examen particulare by pomohlo.

Také je důležité cvičit kněžské penitenty ve správném přijímání a snášení různých trampot kněžského života, zvláště v době dnešní. Každý kněz konečně je musí snášet, jeden ke své škodě aneb aspoň bez valného užitku, když je správně nepřijímá a nenese; druhý však, který rozumí kříži, má z nich ohromný zisk: Duše jeho se tříbí, nezřízená sebeláska se ukázněuje a on stále se disponuje k užšímu spojení s Pánem Bohem. Podaří-li se nám kněze přivést ze stavu duší zbožných do stadia horlivých, jak bylo vymezeno v I. části tohoto pojednání, je naše hlavní práce vykonána. Vše další bude již dílem zdokonalující milosti Boží, nezačne-li penitent ochabovat.

Několik knih pro rozjímavou a duchovní četbu kněží.

Vedle knih uvedených pro každého v 11. článku I. části, lze doporučit ještě tyto kněžím zvláště. Nemá to býti seznam úplný, nýbrž pouze výběr některých s hlediska praktického.

1. Na první místo patří Písmo svaté, hlavní a nejstarší pramen povzbuzení k ctnostnému životu. Pro českého kněze se hodí nejlépe: Hejčl-Sýkora, *Bible česká ve 4 svazcích*, Praha, Dědictví svatojanské, Kč 252, váz. Kč 350.— Čteme-li posvátný text s poznámkami, abychom všemu dobře rozuměli, je to studium, které je podkladem pro meditaci Písma. Tato spočívá v tom, že napřed pokorně Ducha Svatého vzýváme a pak se zbožnou myslí čteme posvátný text bez poznámek a s jedinou touhou, abychom tam něco našli, co by nás povzbudilo k ctnostnému životu a zapálilo naše nitro láskou k Bohu a věcem nebeským. A když nitro se rozehrálo Písmem, přestaneme čísti a oddáme se vnitřní modlitbě, projevující Pánu Bohu, co máme na srdci. Kdo takto vytrvale studuje a medituje Písmo svaté, nalezne v něm za nějaký čas nevyčerpateľný pramen povzbuzení pro sebe i pro jiné, jenž daleko předstihuje nejbohatší homiletickou literaturu.

2. Soustavná rozjímání, která konají velmi dobrou službu, nedovede-li kněz čerpati své povzbuzení přímo z Písma svatého:

De Ponte-Lehmkuhl, *Meditationes de praecipuis fidei nostrae mysteriis*, 6 svazků, Freiburg Br., Herder, asi 250 Kč. Toto dílo je klasické a podává rozjímání všech druhů.

Petit, *Sacerdos rite instructus piis exercitationibus menstruae recollectionis*, 5 svazečků, Brugis-Parisiis, Desclée, váz. 70 Kč. Autor byl apoštolem belgického kléru a je již zahájen proces jeho blahorečení, ač zemřel nedávno. Dílo je velmi praktické a dotýká se všech stránek kněžského života. Hodí se i pro denní rozjímavou četbu.

Zeij, *Clericus solide institutus juxta doctrinam S. Pauli*, Roma 113, Borgo S. Spirito 5, Apostolatus orationis, L 6. 98, pečlivě upravených meditací kněžských z několika listů sv. Pavla.

Spáčil, *Život Krista Pána* podle čtyř evangelií, 5 svazků, Praha, Franc, 70 Kč, váz. 100 Kč. Původní české dílo, praktické, bohaté a zcela samostatné. Stalo se již oblíbenou knížkou českého kléru.

Spáčil, *Ze života přátel Krista Pána*, Praha, Franc, 27 Kč. Původní praktická rozjímání o životě světců, kteří mají zvláštní vztah k životu kněžskému.

Soukup, *Kříž kněžův*, Praha, Kropáč a Kucharský, 6 Kč. Tato rozjímání pomáhají, abychom lépe rozuměli kříži a křížem se posvěcovali. Jsou rovněž původně česká.

Huonder-Číhal, *Ve škole Mistrově*, kněžská rozjímání ve 4 dílech, Praha, Universum: 1. *Břímě dne* (25 Kč), 2. *Noc utrpení* (21 Kč), 3. *Jitro slávy* (25 Kč), 4. *Červánky* (22 Kč). Toto vydání je překladem německé, velmi oblíbené knihy, která vyniká praktickými postřehy moderního života kněžského.

3. Několik spisů o životě kněžském, které se hodí i pro rozjímavou četbu:

Novák, *Pohledy do života bohoslovců a kněží*, Přerov, Společenská tiskárna, 40 Kč. Původní proslulé dílo české pro české duchovenstvo.

Królicki-Marzy, *Ideál kněze*, Brno, Občanská tiskárna, 5 Kč. Psáno po duchovenstvo polské.

Walter, *Katolický kněz*, Brno, Občanská tiskárna. Rozebráno. Pro duchovenstvo rakouské.

Manning, *Věčné kněžství*, Praha, Kotrba, 4 Kč. Pro duchovenstvo anglické.

Gibbons, *Vyslanec Kristův*, Brno, Občanská tiskárna, 5 Kč. Pro duchovenstvo americké.

Všude ideály stejné, jen pozadí má jiný kolorit.

4. Knihy rovněž způsobilé k rozjímavé četbě, aby probudily a obnovily v nás horlivost v duchovním životě, když poněkud ochabujeme: Chautard, *Duše veškerého apoštolátu*, Přerov, Edice smíru, 18 Kč.

Musti totiž kralovati, Praha, Franel, 27 Kč. Obě knihy výtečné a působivé.

Plus, *Kristus v našich bratřích*, Hradec Králové, Tiskové družstvo, 12.50 Kč. Výtečný spis o lásce k bližnímu a horlivosti pro spásu duší.

5. Několik pomůcek, chceme-li si vykonat soukromě duchovní cvičení:

Brait, *Za příkladem svého Velekněze*, Olomouc, Lidové knihkupectví, Kč 9.50.

Hurter-Tomeček, *Duchovní samota domácí*, Brno, Občanská tiskárna, 7 Kč.

Rybák, *Vademecum*, Praha, Franel, 5 Kč.

Rybák, *Sursum corda*, Praha, Franel, 8 Kč.

Pauly, *Kněžské exercicie*, Praha, Kotrba, 10 Kč.

Wickl, *Priesterexerzitien*, Innsbruck, Marianischer Verlag, 24 Kč.

6. Duchovní četba o praktickém životě:

Schulte, *Pastorales und Aszetisches für Seelsorger unserer Tage*, Stuttgart, Schloz, 40 Kč.

Schulte, *Priesterleben und Priesterwirken*, Stuttgart, Schloz, 50 Kč.

Hertling, *Priesterliche Umgangsformen*, Innsbruck, Rauch, 10 Kč.

7. Z nových životopisů pro kněze lze uvést:

Prat, *Svatý Pavel*, Praha, Kuncíř, 15 Kč.

Svatý farář arsský, Praha, Školské sestry vinohradské, 15 Kč.

Berthe-Janů, *Životopis sv. Alfonsa*, Hlučín, Exerciční dům, 36 Kč.

O'Rahilly, *P. Vilém Doyle*, Štěkeň u Strakonice, Anglické Panny, 36 Kč.

31. Duše mystické.

Zbývá nám ještě jedna skupina duší, které vésti je pro kněze milostí, ale také značnou odpovědností, aby je neklamal, kdyby to nebyla mystika pravá; nekazil snad dílo božské milosti, kdyby je v pravé mystice brzdil; sám nebyl oklamán, kdyby lehkovážně všemu věřil.

Není možno, aby v rozsahu tohoto článku se podalo vše potřebné. Objasníme jen poněkud pojmy a stanovíme hlavní směrnice k jakési úvodní orientaci. Vše ostatní nutno ponechat soukromému studiu knih, které uvedeme. Studium takových knih pak naléhá, svěří-li se našemu vedení skutečné mystické osoby a octneme-li se v pochybnostech, jak je bezpečně vésti.

Mystika je dnes slovo velmi užívané a také zneužívané. Jak často čteme o „mystické“ poesii, o „mystickém“ umění, o „mystickém“ vzezření atd. Obvykle by bylo lépe používat slova „duchovní“. Kdekdo chce býti mystikem, nikdo však asketou. Askese a asketa jsou slova nesympatická. A tak se stává, že se neprávem mluví a píše o mystice a popisuje se vlastně askese.

Askese je nutnou přípravou k pravé mystice. Ještě více, je její nerozlučnou družkou, dokud žijeme v tomto pozemském životě. Jak by mystické duše přestaly konat askesi, ztratily by mystiku. Ba mystiku často dostanou, aby měly odvahu k tuhé askesi.

Poznamenati dlužno, že slovo „mystika“ má smysl dvojí, čehož u slova „askese“ není. Mystika může znamenati vědu či nauku o věcech a stavech mystických. Taková mystika čili mystická teologie, jak by se měla nazývat, se teď přednáší na teologických fakultách a učilištích a přinese to jistě požehnání. Náš kněžský dorost dostane náležitý rozhled po celé oblasti duchovního života a také účtu k vnitřní modlitbě, která se rozvíjí v takové hloubky. Mystika může však znamenati také praksi čili stav duchovního života, nebo určitý druh vnitřní modlitby a určitý stupeň nebo způsob spojení lidské duše s Bohem. Slovem askese naznačujeme však vždy jen praksi; pro teorii nebo vědu máme slovo asketika.

1. Mluvíme-li zde o duších mystických, používáme toho slova docela přesně a myslíme výhradně duše, které sv. Terezie z Avily, proslulá učitelka vnitřní modlitby, popisuje ve čtvrtých, pátých, šestých a sedmých komnatách svého „Hradu nitra“. Touto větou jsme přesně vymezili, o jaké duše jde, aniž bychom se dotýkali různých teorií o podstatě a povaze modlitby vlité. Všem je tento klasický spis uznávanou autoritou.

Poněvadž však leckdo toto veledílo nezná a nemá kdy do něho se zahloubat, pokusíme se ještě jinak vymezit duše, o jejichž vedení nám jde. Dělíme vnitřní modlitbu na získanou a vlitou čili mystickou. A jak lze v modlitbě získané rozlišovat modlitbu rozjímavou, afektivní a jednoduchou, tak lze i v modlitbě vlité rozeznávat různé stavy nebo stupně mystického spojení duše s Bohem. Tak uvádějí teoretikové modlitbu klidu, plně mystické spojení, modlitbu extatickou a konečně mystické přetvoření. Tyto čtyři druhy nebo stupně mystické modlitby popisuje právě sv. Terezie ve čtvrtých až sedmých komnatách. Duše, jejichž modlitba jeví nepochybně povahu některého z uvedených druhů mystické modlitby, považujeme za duše mystické, o jejichž vedení teď jednáme. Ovšem nutno ještě poznamenati, že takový stav modlitby musí býti trvalý neb aspoň častý. Nelze totiž nazvat mystickou duši, která jen pře-

chodně a výjimkou, pro mimořádnou útěchu zakusí něco z modlitby klidu nebo i dokonalého spojení, obvykle však koná modlitbu afektivní nebo jednoduchou.

Zpovědník, který sám nezakusil vlité modlitby, je odkázán na spolehlivé popisy mystické modlitby, které, ač nevystihnou skutečnost, přece postačí, bychom pochopili duše, kterým se této modlitby dostává a které se snaží podobným, nevystižným způsobem nám popsat onu skutečnost.

Nejlépe dovede sv. Terezie z Avily popisovat mystické stavy do všech podrobností. Hrad nitra je v tom ohledu vzorem. Poukazuji na tento spis, který vůdcům mystických duší je nepostradatelný, uvedeme zde z jiných autorů popisy z částek mystické modlitby, aby se objasnilo, o jaké duše běží.

První nám podává žák sv. Terezie a doctor mysticus sv. Jan o d Kříže ve svém Výstupu na horu Karmel takto: „Duše lne v dětině prostotě k Bohu a ponechává se Mu v tiché radosti, v pokojném klidu a ve sladké lásce, aniž by se kromě Boha zabývala ničím jiným.“

Druhý popis máme od proslulého vůdce sv. Terezie, ctih. P. Baltasara Alvaraza. Byl požádán představenými, aby popsal svou modlitbu, která se již pohybovala v oblasti mystické, neb aspoň do ní hodně zasahovala. Líčí ji takto: „Duše prochá před hlukem tvorů a uchyluje se do svého nitra. Tam se především Bohu klaní, jak On chce, aby se Mu v duchu vzdávalo klanění. Duše trvá v Jeho přítomnosti s láskyplným hnutím vůle. Nezdržuje se v žádné smyslové představě, leč by ji Bůh dal nebo se duši tak zdálo vhodné. Je připravena sledovati vnuknutí Ducha svatého a podle nich vzbuzuje úkony úcty, radosti, oddanosti, prosby. Obdivuje vznešenost Božího majestátu a úradků, které jí sděluje. Děkuje Bohu, těší se z Něho a je ráda, že se jí Bůh věnuje. Pak Ho zase miluje z hloubí svého srdce. Někdy také uvažuje, co jí bylo dáno, potom zase spočívá v jeho požehnané přítomnosti, spokojuje se jediným úkonem víry, který svědčí o jeho přítomnosti a hradí množství myšlenek. Konečně se s Ním sjednocuje způsobem, který chápou jen ti, kdož to zakusili.“

Třetí popis je rázu vědeckého a souhrnem různých popisů, jak je podávají mystické duše. Je vyňat z pojednání o mystické modlitbě ve vědecké *Revue d'Ascétique et de Mystique* 1921, 403: „Člověk vnímá cosi temného a neurčitého, co ho zachovává sebraného a co působí, že miluje Boha. Toto temné vnímání neobohacuje však mysl novými myšlenkami o Bohu, ale poskytuje duši, co lze nazvatí mentalitou Boží. Duše jaksi instinktivně poznává, co se Bohu líbí a nelíbí.“

Tolik postačí, abychom si poněkud objasnili, o jaké duše zde běží. Dospěla-li jejich vnitřní modlitba tohoto nebo podobného vývoje, je nám zkoumati, zda nesvěřuje se nám duše mystická, které pak věnujeme náležitou pozornost, když jsme se přesvědčili o pravosti mystiky.

2. Nejživější kontroverse teologická v době poválečné týkala se poměru mezi askesí a mystikou a podstaty mystické modlitby. Touto kontroverzí byl probuzen netušený zájem o celou oblast

duchovního života, což vítáme s radostí. Poněvadž tato kontroverse zasahuje poněkud do praktického vedení duší, nemůžeme ji pominouti a aspoň stručně ji nastíníme.

Je mystika řádným vývojem duchovního života, který začíná askesí, anebo jen mimořádným zjevem, zvláštním omilostněním? Je každá duše dokonalá také duší mystickou a tudíž také každá duše mystická již v jakési míře dokonalou? A je to naší vinou, nejsme-li dosud mystikové, ač snad již dosti dlouho pěstujeme vnitřní modlitbu a život duchovní?

Na tyto ožehavé otázky odpovídají různě tři směry:

J e d e n t v r d í a snaží se dokázat, že mystika je zvláštním omilostněním a tudíž zjevem mimořádným. Řádný vývoj duchovního života končí ve spojení s Bohem, jaké je již obsaženo v modlitbě jednoduché. Vše další vyžaduje zvláštního zásahu Božího, onoho *d o t k n u t í*, jak se vyjadřují obrazně mystikové. Pak to jde dále k mystickým hloubkám za mnohých zkoušek. — Jsou duše dokonalé, které nejsou mystické a nelze dokázat, že by každý světec v katolické církvi byl dospěl až k mystické modlitbě. Také proces beatifikační a kanonizační odezírá od této otázky. — Pěstujeme-li již delší dobu vnitřní modlitbu a duchovní život a nedospěli dosud k modlitbě jednoduché, je to naší vinou, že se málo zapíráme; že nejsme mystikové, na nás nezávisí. — Vůdcem tohoto směru lze označiti *P. A u g u s t i n a P o u l a i n a S. J.* s dílem: *Des grâces d'Oraison*, 10. vyd., Paris, 1922, Beauchesne.

D r u h ý s m ě r tvrdí a rád by dokázal, že mystika je řádným a vrcholným vývojem duchovního života za pomoci všech nadpřirozených činitelů, zvláště darů Ducha Svatého. Není zvláštním omilostněním, ač je řídká, poněvadž málo duší má odvahu k důslednému sebezáporu a odpoutání ode všech nezřízeností, aby dospěly k tomuto plnému rozvoji duchovního života v sobě. — Podle tohoto názoru by každá duše dokonalá byla také duší mystickou. A není-li naše modlitba dosud mystickou, ač dosti dlouho ji pěstujeme, je to vinou naší. — Dílo, které v tomto směru dosáhlo vůdčího významu, je: *P. R e g i n a l d G a r r i g o u - L a g r a n g e O. P., Perfection chretienne et Contemplation*, 2 tomes, 7. vyd., Paris, 1923, Desclée et Cie.

T ř e t í s m ě r se pohybuje mezi těmito dvěma a dělá takřka prostředníka. Je to škola bosých karmelitánů s *P. G a b r i e l e m o d s v. M a ř í M a g d a l e n y* v čele, který tento směr v řadě konferencí na gen. učilišti řádovém 1934 předložil jako tradici karmelitskou, přijatou od sv. Terezie z Avily a sv. Jana od Kříže. — Rozeznává n í ž š í a v y š š í mystické spojení. Pro nižší, jaké může býti ve čtvrtých komnatách, neodpírá nauce *P. Garrigou-Lagrange*, ač nutno připustiti podle výroků sv. Terezie z Avily, že nedospějí ani v kontemplativních řádech všechny dokonalé duše mystického spojení s Bohem a musí se spokojiti spojením, které se nazývá *unio conformitatis*, jako cílem pro každého skutečně dosažitelným. Vyšší mystické spojení nelze podle tradiční nauky Karmelu uskutečniti ani dokonalým rozvojem vlitých ctností a darů Ducha Svatého, nýbrž

je třeba zvláštního omilostnění, tak zvaného *dotknutí Božího*, což na člověku nezávisí. Můžeme se pouze velkým vnitřním mrtvením k tomu disponovati.

Tyto poněkud různé nauky mají pro praxi duchovního vedení ten význam, že nelze s jistotou považovati každou mystickou duši již za dokonalou a že je nutno vždy pozorovati, zda nemá tato duše ještě některé nezřízené náklonnosti, pro které by toho omilostnění zase pozbyla, kdyby ho nepoužila k pořádnému sebezáporu. Zpovědník, který duše mystické považuje již za svaté, vydává se v nebezpečí, že je špatně povede. Příkladem je sama sv. Terezie z Avily. Již v 20. věku zakoušela mystickou modlitbu, jakou popisuje ve čtvrtých a pátých komnatách. Poněvadž však nebyla dosti umrtvená a neměla pevného vedení, zvlažněla a teprve kolem 40. věku se opět vzchopila. Tehdy konala důkladně exercicie sv. Ignáce, začala se důsledně přemáhat, dostala osvícené a pevné vůdce, zase se dostavila mystická modlitba a teď to šlo postupně dále až do komnat sedmých.

Bez ohledu na tyto teologické kontroverze vedeme v praxi duše k dokonalosti a k úzkému spojení s Bohem. Zda to bude spojení získané nebo mystické a zda v tom mystickém dospěje duše až ke spojení vyššímu, ponecháme Pánu Bohu a působení jeho milosti. Když se jen k Němu dostaneme! *Ne toužíme po mystice, ale po Pánu Bohu.* Duchovní vůdce ovšem se musí vyznat v těchto stavech duchovního života, a začnou-li se jevit v nitru jeho penitentů známky mystických milostí, má vědět, jak duši správně vésti, ať je to řádným nebo mimořádným vývojem duchovního života.

3. Při vedení mystiku jevících penitentů je třeba velké *opatrnosti a střídlivosti*. Kněz nemůže býti dosti kritický. Než některou duši začnem považovat za skutečně mystickou, musíme opatrně zkoumat a sledovat celý její vnitřní život, abychom neklamali sebe, ani ji.

Jsou hysterické osoby s fantasií vznětlivou, které slyšíce nebo čtouce o stavech mystických, snadno si něco vymyslí a dovedou pak s takovou obratností používati terminologie, jakou nalézáme ve spisech mystiků, že uvedou v omyl mnohého zpovědníka, aniž by přímo chtěly klamati. Buďme tedy opatrní, začne-li nám kdo ve zpovědnici mluvit příliš „mysticky“. Práví mystikové neradi a ztěžka se vyjevují o svých nehlubších zkušenostech s Pánem Bohem. Jsou to jejich tajemství. — Knihy o mystice jednající měly by vůbec sloužiti jen ke studiu kněžskému, abychom v tomto oboru se lépe vyznali, když sami nejsme obdařeni modlitbou vlitou. Jen zcela výjimečně a s velkou rezervou lze je doporučiti laikům. Za duchovní četbu se popisy mystických stavů málo hodí. Práví mystikové s takovou literaturou si nevědí rady. Pán Bůh je totiž velkým umělcem; nekopíruje nikdy, ale tvoří neustále originály jedinečné krásy. U každého mystika jeví se tato vzácná činnost Boží poněkud jinak, někdy dosti odlišně. V popisech mystických stavů, zvláště mimořádných a toho, co mystickou modlitbu někdy doprovází a na venek se jeví, libují si osoby, které klní k hysterické vznětlivosti a roz-

množujeme-li tuto literaturu v řeči lidové, přibude nám osob, které se budou vydávati za omilostněné.

Chceme-li se přesvědčit, zda máme před sebou pravou mystickou duši, zkoumejme nenápadně, co četla a nebo čte, a jaká kniha ji zvláště těšila. Jsou-li to knihy asketické, můžeme býti klidni; jsou-li to však knihy mystické, budme nedůvěřiví. Naše nedůvěra roste, dovíme-li se, že něco viděly nebo slyšely nebo cítily atd. To vše mohou býti klamy chorobné obrazivosti. Něco jiného je, vnímaly-li něco v oblasti čistě duchovní a hledají-li pracně slova, jak by to dovedly vyjádřit a praví-li na konec, že je to přece jinak, že to říci nedovedou. Dobrým znamením také je, naplňuje-li nezvyklá modlitba duši nejen klidem a útechou, ale také velkou pokorou. Podobně, vede-li je k sebezáporu a tuhému pokání, takže zpovědník musí brzdit. Rovněž je dobrým znamením, boji-li se klamu, zvláště když mystické spojení s Bohem poněkud ulevilo. Velmi dobrým znamením je, snesou-li klidně citelná pokoreni.

Zpovědník dlouho kriticky pozoruje a zkoumá, není však strohý, jinak by odpuzoval. Nabyl-li přesvědčení o pravosti mystické modlitby, je dalek všeho obdivování nebo lichocení, ale přijímá pokorně tuto duši od Pána Boha mu svěřenou a hledí ji rozumně vésti, aby splnila své poslání. Ne nadarmo dává Bůh duším tyto dary. Žádá oběti a hrdinné činy a aby k nim uschoptil, dotýká se jich mysticky. Každá má svůj úkol. Mystické duše, jde-li to do hloubky, musí také prodělat velké tříbení onou temnou nocí, kterou nejen smysly, ale i rozum a vůle se důkladně pročistí. Ze života některých svatých a světic zachovaly se nám záznamy o hrůzách této noci. Tu potřebuje duše věrného, pevného a osvíceného zpovědníka, aby na myslí neklesala. Zlý duch také napíná své síly u mystických duší, aby je oklamal. Ví, že mají velký vliv na spásu duší a na osudy království Božího na zemi, i když snad jen v nějakém koutečku světa několik roků žijí a trpí, jako bl. Gemma Galgani. Duchovní vůdce tedy věrně sleduje, co se děje v nitru takových osob, uklidňuje, objasňuje, kde je třeba, napomíná a brzdí horlivost v kajenostech, ke kterým pravá mystika mocně nabádá. Často je třeba dodávat myslí, když vnitřní zkoušky a neútechy se dostaví. Začne-li Bůh mocně zasahovati do nitra těchto penitentů, nezbyvá, než aby zpovědník se věnoval hlubšímu studiu mystických autorů, aby dovedl správně vésti v případech spleťtých. Bůh jistě ho štědře odmění za tuto námahu a vděčná duše mu vyprosí rovněž velké milosti.

4. Nesnadný úkol má zpovědník již na počátku mystického života, když nastává přechod z modlitby získané do modlitby vlité. Podle názvosloví sv. Jana od Kříže ponořuje Bůh duši v tomto stadiu do duchovní noci smyslů a na zpovědníkovi je, aby v této kritické době dobře vedl.

Sv. Jan od Kříže udává ve svých spisech tři známky, že toto stadium nastává:

a) Duše nemá záliby ani útechy z božských věcí, ale ani z pozemských. Nenachází v ničem radosti. Tak Bůh vysušuje její smyslové žádosti. Poněvadž však taková nechuť z nebeských i po-

zemských věcí může pocházeti také z melancholie a rozladění, je potřeba ještě jiných známek.

b) Veliká starost a skorem mučivá péče o pokrok v duchovním životě, službu Boží a vzpomínky na Boha. Myslí, že neslouží dosti Bohu a že kráčí zpět; to však nechce. Tak se liší tato vyprahlost od lenosti, kde není starosti o pokrok a službu Boží. V této vyprahlosti již začíná v duši suchá kontemplace mystická. Je to nový pokrm, duši ještě nezvyklý. Při tom má náklonnost k samotě a tichou radost z ní, aniž by mohla a chtěla mysliti na něco určitého.

c) Nemůže rozjímati, přemýšleti nebo pracovati obrazivostí. Bůh se začíná bezprostředně duchu sdíleti. Při tom není postupu myšlenek a nemožno uvést duševní mohutnosti v pohyb myšlenkový. Tak se vstupuje do tmavé noci. S počátku to není trvalé a duše se může zase vrátiti k rozjímaní. Některé duše vede Bůh k trvalému mystickému nazírání a čím hlouběji do něho vnikají, tím větší je jejich nemožnost rozjímati a uvažovati. Jiné lidi nevzdaluje úplně od rozjímané modlitby, nýbrž jen v přestávkách a určitých dobách. Proč tak činí, ví On sám.

Týž sv. Jan od Kříže udává též, co má duchovní vůdce raditi, zjistil-li po bedlivém pozorování u svých penitentů tyto začátky duchovní moci. Duše nemá rozjímati, ale zachovati se v klidu, bez všelikého rušení, i když se zdá, že nic nedělá, že jen maří čas, že jen z malátnosti nemá chuti na nic mysliti. To je již mnoho, zachová-li v tomto stavu trpělivost a vytrvá-li při modlitbě. Spokojí se s milující a klidnou pozorností na Boha, bez starosti, bez činnosti a také bez přílišné touhy Boha okoušeti. Taková touha zneklidňuje snadno mysl a činí ji roztržitou a připravuje ji o volnost kontemplace, které lze teď dosáhnouti. Kdybychom teď chtěli něco sami ze sebe působiti, ničili bychom to dobré, které Bůh propůjčuje duši klidem a prázdnotou. Duše si toho nemá všimati, že mohutnosti její nejeví teď žádné činnosti. Nesmí překážeti působení Bohem jí udělené kontemplace, kterou je obcerstvována. Sotva ji postřehuje a nemůže ji popsati. Dovede jen říci, že se v Bohu uklidnila a že se jí vede dobře.

Tolik ze spisů sv. Jana od Kříže. Je samozřejmo, že již zde začíná vedení býti hodně zodpovědné, aby s jedné strany duše nepropásly pravou dobu ke vstupu do života kontemplativního, s druhé strany však nepřipravené nezabředly do bezčinného kvietismu.

5. Vše další, co se týká vedení mystických duší, přesahovalo by rozsah tohoto pojednání a musí býti ponecháno soukromému studiu podle potřeby. K tomuto studiu kromě autorů uvedených lze doporučiti:

Theotima sv. Františka Saleského, dílo klasické, které uvádí do života kontemplativního a lze dáti na čtení také pokročilým penitentům, kteří kontemplaci se již blíží. — Pro duchovního vůdce k poučení skýtá mnoho praktického Saudreau, *Les degrés de la vie spirituelle*, 2 sv., Paris, Vic et Amat. — Rovněž jiné cenné dílo P. Garrigou-Lagrange, které pojednává o zkouškách mys-

tických duší, *L'Amour de Dieu et la Croix de Jésus*, 2 sv., Éditions du Cerf, Juvisy, SO. Velmi poslouží duchovnímu vůdci také *Maumigny*, který sám byl obdařen vlitou modlitbou a vedl v ní jiné. Napsal cenné dílo o modlitbě *Pratique de l'Oraison mentale*, 2 sv., Paris, Beauchesne. V druhé části toho díla podrobně a velmi odborně pojednává vedení mystických duší. Mnoho cenného obsahuje také dílo *P. De Caussade, L'Abandon à la Providence divine*, 2 sv., Paris, Lecoffre.

Poněvadž mnohým čtenářům neposloužím francouzskými knihami, uvádím, že *P. Poulaina*, který velmi dobře popisuje mystické stavy, lze dostati německy jako *Handbuch der Mystik*, Freiburg B., Herder, M. 1.80, sníž. cena. Rovněž mystickou část praktického díla *P. Maumigny, Katholische Mystik*, M. 1.40, sníž. cena. Dílo *Saudreauvo* *Das innere Leben in seinen Entwicklungsstufen* vyšlo v Trevírách (Trier), Verlag Diesteldorf, Kč 66. Základní dílo *P. Garrigou-Lagrange, Mystik und christliche Vollendung*, Augsburg, Haas und Grabherr, Kč 120.

Ze spisů sv. Terezie z Avily máme česky kromě Hradu nitra (Praha, Kuncíř) také její *Svéživotopis* v překladě Linhartově, Brno, Občanská tiskárna. Také její *Knihu zprav* v překladě Tichého ve sbírce Karmel, Praha, Kuncíř. Oba tyto spisy obsahují mnoho o modlitbě vlité. Spisy sv. Jana od Kříže překládá P. Jaroslav Ovečka S. J., Praha-Bubeneč. Doufáme, že nalezne pro ně nakladatele. Jsou pro vedení duší velmi významné.

Bylo by možno ještě uvést celou řadu spisů, jednajících o vlité modlitbě, než my zde nesledujeme cíle vědecké, nýbrž praktické vedení duší. K tomu postačí podle mých zkušeností, co bylo uvedeno. Ostatně další literaturu lze nalézt také v těchto knihách.

* * *

Doslov.

Touto statí dokončili jsme konečně celé pojednání o S o u s t a v-
ném vedení duší, jak je lze konati s velkým prospěchem ve
zpovědnici. Z 31 článků bylo věnováno 13 zásadám a směrnicím,
které platí pro všechny duše. V dalších 9 se projednávalo vedení
mládeže a v ostatních 9 vedení dospělých. Práce jeví dosti nedostatků
a bylo by třeba všelicos doplniti a lépe upravit. Bylo však přece
řeceno to hlavní a pro začátek nám to snad postačí, abychom slibně
se rozvíjející exerciční hnutí plně využítkovali a
ve farnostech si kolem sebe vychovali hlouček spolehlivých mužů,
žen, jinochů a dívek. Z těch teprve vzejde nám to, oč svatý Otec
Pius XI. stále usiluje a co nazývá Katolickou akcí.

Práci dokončenou lze však nazvati jen Vedením duší i n d i v i d u-
elním čili s o u k r o m ý m, zbývá další práce, načrtnouti ještě
Vedení duší k o l e k t i v n í čili s p o l e č n é. Toto se děje
v exercičních kursech a pak v asketických kroužcích, zvláště v Tře-
tích řádech a Mariánských družinách. S pomocí Boží dáme se i do
této práce. To vše patří k obnově náboženského života a k záchraně
lidské společnosti za dnešních svízelných a nadmíru kritických
poměrů.

Obsah:

	Strana
Úvodem	3
23. Jak vésti manžele k dokonalosti	3
24. Lidé s utkvělými myšlenkami a stavy	8
25. Vedení skrupulantů	10
26. Hysterické osoby	14
27. Vedení nemocných	17
28. Laická inteligence	22
29. Vedení řeholních sester	25
30. Vedení kněží	30
31. Duše mystické	37
Doslov	45

S O U S T A V N Ě V E D E N Í D U Š Í

IV.

EXERCICIE.

Napsal P. Alois Stork S. J.

Otisk článků z Věstníku Jednot duchovenských,
ročník 1934 a 1935.

Cena 5 Kč.

Soustavné vedení duší.

Část 4.:

Exercicie,

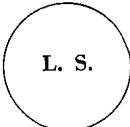
auctore

P. ALOISIO STORK S. J.,

imprimi potest.

P. JOS. VRAŠTIL S. J.,
praep. prov. Čechosl.

Pragae, 2. Nov. 1935.

L. S.

Úvodem.

V Bohovědném slovníku uvedl P. Jaroslav Ovečka S. J. pod heslem „Exercicie“ vše, co poslouží ke správnému a všestrannému poznání exercicií a dnešního exercičního hnutí po stránce teoretické. Netřeba tedy, abychom to zde znovu rozebírali. Nám se jedná o praktické zásady, návody a poznámky, jak bychom věřící různých stavů exerciciemi posvěcovali a v exerciciích vedli.

Exerciční hnutí, které se tak slibně u nás rozvíjí, začíná již mohutněti tou měrou, že nestačí exercitátoři z řad duchovenstva řeholního, které v první řadě je povoláno k tomuto důležitému úkolu; ale je třeba, aby aspoň příležitostně pomáhalo také duchovenstvo ve světě žijící. To ovšem vyžaduje správné pochopení a pečlivou přípravu, jinak jest nám se obávat, že právě pro nedostatek zdatných exercitátorů se nám toto hnutí znenáhla zvrhne k velké škodě pro katolickou budoucnost naší vlasti.

Kdo dává exercicie, bere na sebe značnou zodpovědnost: Má svěřené exercitanty několik dní soustavně živit slovem Božím, jim poskytovat vhodnou látku ke spasitelným úvahám a vroucím modlitbám, aby se důkladně obnovili a s pevnými zásadami opouštěli tuto samotu. Má je po dobu duchovních cvičení také vésti a jim pomáhati radou, kdykoli se ve věcech duchovních na něho obrátí. Exercitátor je vůbec více vůdcem a rádcem, než kazatelem nebo konferencierem. Proto se žádá na dobrém exercitátorovi, aby byl mužem Božím, jenž se dobře vyzná ve věcech duchovních a sám opravdově pěstuje vnitřní život. Má míti také velkou lásku ke svěřeným exercitantům, žíti s nimi v duchu a umět se vmysleti do jejich způsobu života, do jejich povinností a nesnází, aby dovedl jednotlivé pravdy přenést na ně se všemi důsledky a tak jim pomohl k důkladné obnově. Tato vlastnost je žádoucnější než sebe duchaplnější myšlenky a přednášky, které celkem vyzní na prázdno, nejsou-li převedeny na život praktický až do podrobností.

Takové požadavky klademe na zdatného exercitátora. Čím více kdo jich má, tím početněji bude působiti v exercičním hnutí, ať je to kněz řeholní nebo kněz světský.

1. Vymezení správných pojmů.

V exercičním hnutí, má-li býti působivé, mnoho záleží na správných ideách, jinak snadno vyvoláme zmatky a dostaneme se do metod pochybených. Správnými pojmy se předejde také planým kontrolám a nechutným sporům.

1. Nenazýváme exerciciemi přednášky náboženské, při kterých se nežadá mlčení. To mohou býti misie, tridua čili třídní pobožnosti, velikonoční nebo adventní, také náboženské kursy a týdny, ale to nejsou exercicie. K exerciciím čili duchovním cvičením v pravém slova smyslu patří samota, reflexe a mlčení. Tento požadavek je oprávněný a jeho dodržování hnutí exercičnímu jen prospěje. Byl také dojednán 4. srpna 1931 na sv. Hostýně při oné zdařilé a plodné poradě kněží z Moravy, Slezska a Čech, kteří pracují v exercičním hnutí.

2. Trvá-li samota pouze den, máme pro ni název duchovní obnova nebo rekolekce. Němci říkají „Einkehrtag“, což je výstižnější než názvy naše, poněvadž těchto používáme i pro přednášky a schůze, které se samotou a mlčením spojeny nejsou.

3. Rozeznáváme exercicie uzavřené a polouzavřené. Tyto názvy se k nám dostaly z ciziny a tak již u nás zdomácněly, že jsme nuceni jich používat, dokud lepších nenalezneme. Uzavřené exercicie konají se v exercičních domech, v nichž exercitanti zapadne na několik dní, jako v řeholní klauzúře. O tyto exercicie se hlavně opírá dnešní exerciční hnutí na celém světě, ať se již konají v pravém exercičním domě, kde každý exercitanti má svůj pokojík a tudíž samotou ideální, anebo v některé jiné církevní budově, pro exercicie upravené, kde více exercitanti bydlí pospolu a šetří také samotou a mlčením.

Polouzavřené exercicie jsou již náhražkou uzavřených. Lze je uspořádati s velkým prospěchem v jednotlivých farnostech, kde mají vhodné místnosti buď v Katolickém domě, nebo v Orlovně, nebo v některém klášteře. Je třeba kaple nebo síně přednáškové s oltáříkem, pak čítárny, jídelny a zahrady nebo hřiště k procházkám ve volné přírodě. Ložnice netřeba, poněvadž k nočnímu odpočinku odcházejí exercitanti domů, aby se záhy zrání opět dostavili. Během dne však zachovávají vše jako v domě exercičním. Není to samota ideální, ale může stačiti, aby umožnila dobré exercicie většímu počtu farníků určitého stavu, kteří z důvodů finančních se neodhodlají k exerciciím uzavřeným. Dobrý exercitátor může i takové exercicie s Boží pomocí učiniti velmi požehnané. Jsou kněží, kteří takovým exerciciím ve farnosti přikládají velký význam k obnově rychlé a důkladné celé farnosti. Ideálem ovšem zůstanou vždy exercicie uzavřené, pro naprostou samotou, změnu okolí a mnohé jiné výhody.

Exercicie polouzavřené bylo by snad možno nazývat také farní nebo domovské. Němci používají názvu „Heimexerzitien“, který dosti přiléhá. Nebylo by však radno je nazývati domáčí, poněvadž tento název slouží lépe k označení samoty, kterou si lidé sou-

kromě žijící mohou doma udělati, přerušující styk se světem na několik dní a konající rozjímání, čtení a modlitby podle tištěných návodů. Tak lze se také uchýliti do některého řeholního domu a konati soukromě exercicie, aniž by bylo třeba zvláštního exercitátora, má-li kdo tištěné předlohy. Není to ovšem ideálem, ale za dnešního nedostatku exercitátorů může to býti dobrou náhradou, když jen samota je pořádně zajištěna.

4. Rozeznáváme také různé soustavy a metody exerciční. Kdo z asketických důvodů se uchýlí do samoty a oddá se tam ústní a vnitřní modlitbě, duchovní četbě a jiným úkonům, koná už v jistém smyslu exercicie. Soustava těchto úkonů může ovšem býti různá, jak mohou cíle býti rozmanité, které kdo sleduje v této samotě. Může se někdo uchýlit do duchovní samoty, aby se připravoval na svěcení nebo skládání slibů řeholních. Může vyhledávat samotu, aby se v ní rozhodl v důležité věci, jakou je na př. volba stavu. Může konat exercicie, aby život obnovil, ale také, aby se pouze na mysli sebral a uklidnil uštvanou duši z velké práce a hojných starostí. Proč by nemohl exercitant k dosažení některého z těchto cílů odebrati se na několik dní do kláštera kontemplativního řádu, zúčastnit se společného oficia a v ostatní době rozjímati a čísti za vedení zkušeného kněze oné řehole? V tom smyslu by bylo lze mluvit na př. o exerciciích liturgických a pod. Vždyť něco podobného dělo se již v době patristické, že kněží i laikové, puzeni Duchem Božím, uchýlovali se do samot na pouštích a vyhledávali tam proslulé učitele duchovního života, aby pod jejich vedením načerpali ducha a pak se zase vrátili ke svým povinnostem.

Než exercicie ve vlastním smyslu koná jen ten, kdo se uchýlí do samoty, aby tam v mlčení úvaho u základních pravdách náboženského a duchovního života a zpytováním svého nitra obnovil nebo zdokonalil svůj vnitřní duchovní život. Ovšem i při těchto exerciciích v užším smyslu může býti metoda, to jest předmět a pořad jednotlivých rozjímání atd., různá.

Mezi různými soustavami dosáhla jedna velkého rozšíření, mocných úspěchů a stala se podkladem dnešního exercičního hnutí laiků. Je to soustava sv. Ignáce z Loyoly, jak ji podává ve své proslulé knížce: *Duchovní cvičení*. (Přesný překlad španělského originálu vydal P. Jaroslav Ovečka S. J. nákladem Hlasů svatochcstýnských.) Pius XI. ustanovil sv. Ignáce patronem veškerého exercičního hnutí a jeho metodu doporučuje vřele ve svém okružníku o exerciciích „*Mens Nostra*“ ze dne 20. prosince 1929 všem exercitátorům.

Směřuje k důkladné reformě života, k opravdovému pokroku na cestě k dokonalosti, po případě k volbě stavu; je tedy žádoucí pro exercicie, jaké dáváme laikům v exercičních domech, abychom probudili v nich duchovní život, vychováli z nich uvědomělé katolíky a je uschopnili k laickému apoštolátu ve smyslu Katolické akce. Proto v těchto statích budeme postupovat podle

soustavy sv. Ignáce, vážíme si však každé jiné, která vede k Bohu a činí duši vnímavou pro působení jeho milosti.

5. Exercicie podle soustavy sv. Ignáce mají cílem jak obnovu náboženského života vůbec čili obrát ze života hříšného nebo aspoň nedbalého k svědomitému životu křesťanskému, tak obnovu života duchovního čili vzestup k větší dokonalosti a horlivosti ve službě Boží. První cíl sleduje prvá jejich část (tak zvaný „první týden“), druhý cíl je vyhrazen druhé jejich části („druhý, třetí a čtvrtý týden“). V třídeních (exerciciích, jak se u nás pravidelně konávají, podává se obyčejně v úvahách jenom látka první části exercicií sv. Ignáce. Ale exercicií se také zúčastňují duše, které už křesťanský život vedou a touží po větší dokonalosti.

Proto bude nutno rozeznávat kursy obyčejné čili začáteční od kursů pokračovacích. Kdo vícekrát prodělal kurs obyčejný, jak se dává ve třech dnech, je zajisté již utvrzen v duchovním životě a ač by mu opakování další takového kursu neškodilo, přece mu více prospěje kurs pokračovací, jehož úkolem jest prohloubení duchovního života. Tak se uchráníme i výtek, že jsou exercicie jednotvárné a slouží jen začátečníkům; hloubky duchovního života že nelze jimi dosáhnouti. Ovšem, že v těchto „pokračovacích“ kursech se v prvních dnech také nejprve probírá látka „prvního týdne“ sv. Ignáce, ale značná jejich část je věnována týdnům dalším.

Pokračovací kursy mohou sice samo sebou býti také třídení, ale pravidelně bude nutno konati je 4—8 dní, jak to rovněž doporučuje Pius XI. v uvedeném okružníku. Pak bude také důkladněji překonána výtká jednotvárnosti, kterou snadno uvádějí, kdož důkladnějších a delších exercicií neprodělali.

Poněvadž tyto statě mají poskytnouti návod exercitátorům výpomocným pro kursy obyčejné, nebudeme se podrobně zabývat kursy pokračovacími.

2. Něco o exercičních domech.

Stavíme hotely s veškerým pohodlím dnešní techniky, ne pro turisty, kteří si prohlížíjí města a kraje, ale pro katolíky, kteří vyhledávají samotu, aby v ní našli Boha. Budujeme sanatoria a ozdravovny, ne pro tělo, ale pro duši. Tak lze označiti novodobé exerciční domy, jak povstávají ve všech krajích katolického světa. Duch Boží probouzí v nich laiky všech stavů k novému životu a k novým úkolům. V nich se obnovují ony památné letnice po nanebevstoupení Páně. Proto jsou chloubou katolické církve XX. století a nutno se pousmáti nad tvrzením nepřátel, že církev se přezila a přestárla. Exerciční domy jsou pádným důkazem, že opak toho je pravdou. Již z toho důvodu by si měla zříditi časem každá větší diecese několik takových domů. Podle síly exercičního hnutí lze souditi na stav náboženského života té které diecese.

Hotely a sanatoria v běžném slova smyslu se staví pro výdělek; exerciční domy však jsou většinou podniky pasivními a tudíž odkázány na podporu dobrodinců širšího rozhledu. Již stavba a zařízení vyžadují velkých obnosů, které nelze amortisovat zvýšenými poplatky exercitantů. V domě pak po dobu exercicií nutno všem bez rozdílu poskytnouti vydatnou a chutnou stravu, čisté prádlo, světlo a v době zimní také otop, též náležitou obsluhu, aby nepovstal nepořádek a nebylo mlčení ohroženo. I o knihovnu musí býti náležitě postaráno a jen vybrané spisy duchovní lze předložit exercitantům, aby ve volné chvíli četbou se udržovali sebrání a snad i doplňovali četbou, co do přednášek nebylo lze pojmouti. Po každém kursu musí býti také postaráno o náležitý úklid. Všechny místnosti exercičního domu musí zářiti čistotou, nic nesmí odpuzovati nepořádkem nebo špínou. Exerciční dům musí všem, i poněkud náročným exercitantům, býti útulný a milý, pak jej budou rádi vyhledávat.

Toto vše znamená z n a č n é v ý d a j e, které z příspěvků exercitantů obyčejně se nemohou plně hradit, leč by jich bylo mnoho. Nadmíru početné kursy však se stávají méně důkladné, neboť exercitátor se nemůže jednotlivým náležitě věnovat a je pak pro velkou většinu jen kazatelem, u něhož se snad některým ještě podaří se vyzpovídati. O vlastním vedení po dobu exercicií, zvláště při volbě stavu a tvorbě životního programu, nelze ani mluvit.

Odborníci římsí v exercičním hnutí nedoporučují kursy nad 50 účastníků a považují již kurs 30 exercitantů za zcela normální. Podle tohoto počtu rozlišují také exerciční domy. Velké exerciční domy mají mít aspoň 50 zvláštních pokojů, kdežto pro malé stačí již 30. Jsou-li domy pro počet ještě větší, jakým je na př. náš Stojanov na Velehradě, doporučuje se úprava, jakou provedli velmi účelně v římském exercičním domě B. Srdce Páně (Roma 113, Via dei Penitenzieri 20, poblíž Vatikánu). Tam lze jednotlivá poschodí tak oddělit, že se v každém současně může dávat jiný kurs exerciční i s pořádkem odlišným, aniž by se navzájem rušili. Toto zařízení umožňuje velkým domům řešiti otázku finanční, aniž by hnutí trpělo početnými kursy. Konají-li se totiž současně dva nebo tři kursy menšího počtu exercitantů, je dům také naplněn a žádný kurs není pasivní. Touto úpravou lze současně s kursy třídeními dávat kurs 4—8denní, což časem bude i u nás žádoucí, chceme-li exerciční hnutí zachovati svěží a ještě prohloubiti. Při takové úpravě lze do roka přádati dvojnásobný i trojnásobný počet kursů a provést větší specialisaci kursů, bez bázně, že by se prodělávalo na kursech méně početných. Vzpomínám, jak jsem kdysi dával exercicie pro farní hospodyně. Poněvadž se jich dostavilo jenom 20, byl kurs finančně pasivní a bylo proto stanoveno, že se budoucí speciální pro farní hospodyně bude dávat až za dvě léta v naději, že se jich pak dostaví více. Byly tedy farní hospodyně, kterým speciální kurs by byl velmi posloužil, do dvou let odkázány na obyčejné kursy pro paní a dívky, kde ovšem lze mluvit jen všeobecně. Podobně tomu bylo s kursy pro kostelníky a varhaníky. Z obavy, že pro slabou účast budou spojeny s finanční ztrátou, odkládaly se neustále po delší dobu.

Nutno ovšem uznati, že taková úprava velkých domů a současných kursů vyžaduje větší počet exercitátorů, kterých se nám teď nedostává. Proto bude provedení tohoto požadavku snad umožněno až v budoucnosti. Je však důležité, abychom správné ideje zachovali v patrnosti a je uvedli v život, až okolnosti to připustí.

Při budování exercičních domů není radno pouštět se do podniků velkých, které vyžadují velkých nákladů a finančně více trpí, než domy malé, nejsou-li v ustavičném a plném provozu. Více malých domů, po diecesi dobře rozdělených, lépe se osvědčuje, než jeden veliký. Vždy budiž pamatováno na malé pokojíky a podle možnosti odezíráno od společných pokojů pro více exercitantů, neboť ideální samota je možná jen tehdy, dostane-li každý pro sebe pokojík, kde může nerušeně strávit dobu exerciční sám a sám. Již toto působí na mnohého neodolatelným kouzlem a zvyšuje netušeně účinek duchovních cvičení. Ovšem bude nutno takové menší domy pokládati za ústavy dobročinné, které potřebují trvalých podpor. Exercitanti nemohou nésti celou režii a Kč 50.— musí zůstatí lidovým poplatkem za třídní kurs, leč by v době zimní vyžadoval pro otop malého příplatku. Za to povzbuzujeme soustavně zámožnější exercitanty, aby štědře podporovali exerciční hnutí dobrovolnými dary i odkazy a hleděli takto nahradit deficity menších domů a slaběji navštěvovaných kursů. Je to skutek dobročinnosti nanejvýš časový a po-
žehnaný.

3. Cíle obyčejných kursů třídních.

Je velmi důležité, aby každý exercitátor si jasně uvědomil, jakého cíle má exerciciemi dosáhnouti u svých exercitantů. Podle toho stanoví látku pro jednotlivá rozjímání a v těch zase předkládá jen, co směřuje k dosažení stanoveného cíle, aniž by obtěžoval nebo rozptyloval exercitanty vedlejšími, sebe krásnějšími myšlenkami.

Hlavním cílem jest reforma smýšlení podle věčných pravd katolického náboženství. Exercitantům se mají takřka otevřít oči, aby poznali pravý smysl života a v tomto světle své bloudění, aby litovali a uspořádali minulost a konečně vytvořili si lepší program životní pro budoucnost. Toto platí pro všechny exercicie podle soustavy sv. Ignáce. Čím opravdověji a důsledněji sledujeme tyto cíle, přizpůsobujíce vše jednotlivým skupinám exercitantů, tím více dobrého způsobíme v duších pod vlivem milosti Boží, která takové snahy svých kněží hojně požehnává.

U mládeže v 17—20 letech přistupuje k těmto cílům ještě v o l b a stavu. Ve světle těchto věčných pravd mají jinoch nebo dívka mnohdy uvážít a snad i rozhodnout, zda je Bůh volá k stavu panickému čili panenskému, anebo ke stavu manželskému. Toto je vskutku důležitým úkolem exercicií pro mládež, základem výchovy pravých katolických rodin a zdrojem mnohých povolání jak ke stavu kněžskému, tak ke stavu řeholnímu nebo i panenství dívek ve světě. Více o tom ve stati zvláštní.

4. Mlčení v exerciciích.

Patří k podstatě exercicií podle soustavy sv. Ignáce. Exercitátorovi připadá, aby hned na počátku každého kursu vzbudil zájem a pochopení pro mlčení, na ně důsledně naléhal a k vytrvalosti povzbuzoval až do konce exercicií. Kde se na mlčení nenaléhá, tam valného užitku z exercicií nebude. Rozhodně se užitek zvýší, dovedou-li exercitanti mlčeti po celou dobu.

Mlčení v nější, že spolu nehovoří, má býti pouze projevem mlčení vnitřního, že se plně oddají exerciciím, že se odpoutají od světa a dokonale useberou. Sv. Ignác výstižně označuje význam mlčení v úvodních poznámkách k „Duchovním cvičením“ těmito slovy: „Čím více se duše naše shledává sama a v ústraní, tím schopnější se činí, aby se přiblížila a přistoupila k svému Stvořiteli a Pánu; a čím blíže tak přistupuje, tím lépe se disponuje k dostávání milostí a darů od jeho Božské a svrchované dobroty.“ V těchto stručných, ale hlubokých slovech je shrnut celý význam exercičního mlčení a na exercitátoru je, aby je náležitě hned v úvodní přednášce vyložil a zdůraznil.

Abý laikové lépe chápali exerciční mlčení, možno použítí také takových a podobných myšlenek: Pán Bůh má pro vás v těchto dnech přichystáno řadu velkých milostí a chce vás vskutku oblažit, jak oblažil již mnohé, kteří exercicie konali a blažení z nich domů odcházeli. Abyste dosáhli těchto milostí, žádá na vás do k o n a l o u s a m o t u, že se mu plně věnujete a zanecháte všeho styku s lidmi. Proto jste se sem uchýlili, proto si tuto vzácnou samotu i p l a t í t e. Nebylo by pošetilostí, si ji kazit lehkovážnou řečí? — Po tři dni máte býti p o u s t e v n í k y a váš pokojík má býti p o u s t e v n o u. Bude vám drahý, když se důsledně odmlčíte a ani v myšlenkách nebudete se zabývat vědomě se světem a záležitostmi světskými. V těchto dnech žijte jen Pánu Bohu a starejte se jen o spásu své duše; na jiné starosti bude po exerciciích času dost. — Jste-li unaveni, nemusíte na nic mysletí, abyste si odpočali; jen nemyslete na věci, které k exerciciím nepatří. Tuto svědomitost Pán Bůh štědře odměňuje. — Nedejte se strhnout k hovorům zbytečným s jinými exercitanty. Každý má s v a t é p r á v o, aby ho zde nikdo v samotě nerušil. Stálo ho to značné oběti a i d o s t i p e n ě z. Jaká by to byla nesvědomitost kazit mu exercicie a okrádat ho snad o velké milosti! — Je-li vskutku třeba někomu něco říci, řekněte to potichu, aby nebyl nikdo rušen a nemluvte ani o slovo více, nežli je třeba. Ani se navzájem nepozdravujte. V exerciciích chodíme kolem sebe, jako bychom se neznali, a nikoho si nevšímáme.

Tak a podobně mluví prozíravý exercitátor hned v první své přednášce, aby vyvolal v exercitantech p r a v é e x e r c i č n í s m ý š l e n í. Během exercicií znovu podle potřeby zdůrazňuje samotu a mlčení, buď že projevuje radost nad mlčením nebo že prosí, aby vytrvali, nebo některé poněkud pokárá, nebo znovu uvádí něco z přednášky úvodní. Dovede-li exercitátor prosaditi pořádné mlčení, může si troufati stanovití z p o v ě ě n a o d p o l e d n e d r u h ě h o d n e

a celý třetí den po společném sv. přijímání zasvětit reformě budoucího života. Tuto praxi doporučují římská odborníci u exercitantů, které v mlčení udržíme i po sv. zpovědi. Jinak by se tato praxe mohla minouti s účinkem. Vše závisí konečně na psychologické zručnosti, jakou exercitátor dovede získat své svěřence pro posvátnou samotu a blahodárné mlčení.

Při exerciciích pro školní mládež před vstupem do života nutno také během dne naléhati na mlčení, možno však po obědě jim popřáti jakéhosi uvolnění v tom smyslu, že je necháme trochu hrát, což silentiu méně je na škodu, než kdybychom jim dovolili se procházet a hovořit. Trochu toho křiku při hře mládeži neuškodí. U dospělých ovšem by takové uvolnění bylo rozhodně pochybeno, též u studentů.

Mlčení se lépe zachovává, mají-li exercitanti příležitost zpívat i zbožné písně, když se někde společně ubírají, anebo na příchod exercitátorův k přednášce čekají. Proto se u nás zpěv při společných kursech pilně pěstuje. Jen nutno vybrati příležitosti, aby na přednášku připravovaly a mysl povznášely.

5. Denní pořádek v exerciciích.

Je důležitý, aby exercicie byly úspěšné, musí býti psychologicky sestaven a přesně dodržován. Má býti vyvěšen na několika místech, nedostane-li jej každý exercitant tištěný do pokoje. Na exercitátorovi záleží, aby upozornil již v úvodní přednášce na denní pořádek, vyložil snad některé jeho body a naléhal na jeho zachovávání. Exercitátor je oprávněn pořádek stanoviti, předem stanovený prohlédnouti, schvalovati anebo i měniti. Není však radno bez důležitých příčin měniti pořádek, který se již osvědčil v určitých domech a při určitých kursech.

Kde dosud není ustáleného pořádku, lze vypracovati nový podle těchto směrnic. Jedná se o pořádek pro obyčejné třídní kursy. Kursy pokračovací by již vyžadovaly některé odchylky.

1. Vstávání budiž stanoveno brzké, v 5 nebo v 1/26., aby se získalo více času ranního, aby někteří exercitanti dříve nevstávali, jiné nerušili a ti, kdož ráno již spáti nemohou, mysl nerozptylovali.

Za půl hodiny se dá znamení ke společné ranní modlitbě. Modlitba obvyklá podle katechismu. Následuje ihned mše svatá. Bylo by sice možno vsunouti po ranní modlitbě rozjímání a potom mši svatou, ale to je pro začátečníky příliš unavující a pobožnost jejich při mši svaté by byla již slabá. Také by museli dlouho zůstat lační. Proto se rozjímání odsunuje.

Kdo z exercitantů chodívá denně k sv. přijímání, tomu v tom nebudeme brániti ani v exerciciích. Vždyť sv. přijímání právě v těchto dnech může zvyšovat účinek exercicií. Je však také možno, aby se horliví komunikanti z pokory a kajicnosti zřekli sv. přijímání, dokud nevykonali exerciční zpověď. Ponecháme to tedy každému na vůli, co více slouží jeho pobožnosti. Ostatní čekají se sv. přijímáním až do třetího dne a přistupují pak ještě při zakončení čtvrtého dne.

2. Pobožnost mše svaté budiž zdůrazněna jako hlavní a nejvyšší pobožnost katolického křesťana a denní účast na mši svaté v exerciciích budiž vzorem, jak by to měli exercitanti dělat podle možnosti také po exerciciích.

Slouží-li se mše svatá v nějaké kapli, bylo by možno konati s exercitanty s b o r o v o u mši svatou (missa dialogata), jsou-li po ruce náležitě tiskoviny a dá-li se to snadno s exercitanty nacvičiti. Odnesli by si dokonalejší ideu o mši svaté a o způsobu, jak se jí zúčastniti. Pro studentstvo a inteligentní kruhy by se zvláště hodila původní forma latinská, vydaná Sekretariátem Marianských Družin, Praha II., Ječná 2, výtisk po 50 hal.

Jinak se zpívá mešní píseň za doprovodu harmonia nebo varhan. Pro exercicie nebude snad vhodnější písně nad dobrou píseň mešní, jak je na př. naše velebná cyrilometodějská: E j h l e, o l t á ř ! Jen ať se vyzpívá celá, poněvadž přiléhá k jednotlivým oddílům mše svaté. Jiné písně se uplatní během dne při různých příležitostech.

Přistupuje-li několik exercitantů ke stolu Páně, je záhodno po mši svaté ještě něco se pomodliti nebo zazpívati, aby komunikanti měli trochu času k dikuvzdání. V exerciciích netřeba chvátati. Vhodnou modlitbou by bylo na př.: Vzbuzování božských ctností, což by se vynechalo při ranní modlitbě.

3. Po mši svaté je s n í d a n ě. Při ní může býti silentium, poněvadž to dlouho netrvá; může však se také něco předčítati. Nejvhodnější četbou při jídle nejsou úvahy, nýbrž ž i v o t o p i s y s v a t ý c h. Neunavují, nerozptylují, zajímají, povzbuzují a snadno pak exercitanti v takové četbě i doma pokračují. Ekertovo známé čtyřsvazkové dílo „Církev vítězná“ skýtá hojný výběr životopisů svatých pro každý stav. Prvního dne se doporučuje četba některého ze sv. poustevníků, aby jejich příklad nabádal k mlčení a samotě. Máme sami sv. Prokopa, Ivana a Jiljiho, nemusíme ani hledat světce v egyptské poušti.

Po snídání nutno určití aspoň půl hodiny volného času, aby se vyhovělo všem požadavkům.

4. Potom začne p r v n í r o z j í m á n í, které u dospělých vyplňuje hodinu. Po něm trochu volného času, podle povahy těch kterých exercitantů, pak d r u h é, rovněž hodinové r o z j í m á n í a zase trochu volného času. Toto je hlavní dopolední práce v exerciciích, dvě pořádná rozjímání. Mezi prvním a druhým rozjímáním lze umístiti s p o l e č n o u p o b o ž n o s t v k a p l i s písni a litaniami. Tato se doporučuje u exercitantů, kteří se sami dlouho zaměstnávat nedovedou. Trochu volného času dostati musí, aby si oddechli, něco si poznamenali a snad i přečetli, ale nesmí toho času býti mnoho, aby se nenudili. Jakmile se exercitant začne nudit, je zle. Oddá-li se pak nudě, je ohrožen účinek exercicií. Nutno tedy exercitanty stále zaměstnávat, zvláště začátečníky, kteří se nedovedou soustřediti. I to patří k starostem exercitátorovým.

Dobrý exercitátor pozoruje své svěřence, táže se jich příležitostně, jak se mají, zda nejsou unaveni, z d a s e n e n u d í, zda jim něco nechybí. Podle potřeby je pak poučuje společně i soukromě, jak mají sami uvažovati, nejen nečinně poslouchati, jak se mají zpyto-

vati a na sebe vše obracet, konečně jak se mají zaměstnávat ve volném čase.

Kdo je unaven, ať si odpočine, když skončilo rozjímání; nemusí myslet na nic, jen ať nemyslí vědomě na věci, které nepatří k exerciciím. Kdo je dojat a povzbuzen, ať se jen vděčnou myslí k Pánu Bohu ponechá tomuto svatému zanícení a po případě ať si z těch myšlenek, které hýbají jeho nitrem, to hlavní poznamená do připraveného sešitku. Není ovšem radno psáti celé úvahy, nýbrž jen to, co každého zvláště se dotklo a nač zapomenout nesmí. Ve volné chvíli lze však také se modliti a dostavuje li se jakási prázdnota, něco čisti, co neruší účinek exercicií. Poskytuje li exercitátor vydatnou látku k úvahám, lze četbu považovati jen za pomůcku, aby exercitanti zaplašili dlouhou chvíli. Komu stačí myšlenky v rozjímáních a úvahách předložené, lépe činí, nepřibírá-li četbou nových, kterých snad ani náležitě zpracovati nemůže. Snad mu ještě prospěje „Následování Krista“, které v určitých člancích pomáhá exercitantům, aby si věčné pravdy, které v exerciciích probíráme, snadno zopakovali. Jinak je tomu ovšem, naznačuje-li exercitátor pouze látku k rozjímání a poukazuje exercitanta na knížky, kde ji nalezne rozvedenou. Tu je četba potřebná a nahrazuje částečně přednášku. Tak se dávají exercicie, máme-li pouze jednoho nebo dva exercitanty.

5. Volného času v denním pořádku lze také použití k p o r a d á m s e x e r c i t á t o r e m. V této době má býti každému přístupný a považovati rozhovory s exercitanty o věcech duchovních za důležitou součástku exercicií. Exercitátor, který se omezuje na přednášky a jinak exercitantům je nepřístupný, plní svůj úkol jen částečně a bude často abstraktním a teoretickým řečníkem. Nebude vůdcem duší, jak to žádá exerciční soustava sv. Ignáce. Má tedy vítati každou návštěvu, která se týká věcí duchovních. Musí ovšem dbáti, aby stačil také pro jiné, proto se při větším počtu exercitantů omezuje na stručné dotazy a odpovědi. Také se nemá po dobu exercicií pouštět do hovorů o věcech jiných, aby exercitanta nerozptyloval. Na takové věci je doba po zakončení kursu. Z toho patrně, že exercicie dávati není lehkou prací a žádá velké duševní napětí. Při exerciciích ženských musí k tomu exercitátor dávati pozor, aby ze soukromých porad nepovstalo nějaké pohoršení. Proto uděluje stručné rady a ty buď na chodbě veřejné nebo v místnosti, do které z chodby lze viděti, anebo ve zpovědnici. Vždy se mohou mezi exercitantkami vyskytnouti k hysterii náchylné osoby, které takových porad se výstředně domáhají a jich i zneužívají.

6. Půlhodinku před obědem lze každodenně s velkým užtkem věnovati výchově správného svědomí, což je i vhodnou přípravou na sv. zpověď exerciční. Třetího dne může se tato půlhodinka věnovati výchově k častému sv. přijímání, vždyť z našich exercičních kursů mají vycházeti uvědomělí komunikanti a eucharistiáni. Těmto úkolům poslouží četba vybraných kapitol z knížky autorovy: Z duchovního života, 3. vyd., Praha, Dědictví svatojanské. Předčítá-li exercitátor sám, což se velmi doporučuje, může četbu oživit náležitými poznámkami a vskutku probudit v exercitantech katolické svědomí, zvláště

v otázkách, kde je uspáno falešnými liberálně-socialistickými zásadami. Četba se zakončí modlitbou „A n d ě l P á n ě“.

7. P ř i o b ě d ě se předčítají opět životopisy svatých. Čtenáři mohou býti exercitanti, pokud dovedou čísti zřetelně, a střídají se po 5—10 minutách mezi jídlem. Totéž platí o večeři.

8. P o o b ě d ě se ubírají všichni na krátkou n á v š t ě v u V e l e b n é S v á t o s t i a odcházejí pak podle možnosti do zahrady, aby na čerstvém vzduchu se trochu prošli. Kuřáci, nechtějí-li v exerciciích si to odříci, ať si trochu zakouří, jen ať se nebaví mezi sebou.

9. Po nějaké půlhodině nastává v domě ú p l n ý k l i d. Každému se umožní, aby si v pokoji trochu odpočinul, po případě prospal, což se zvláště doporučuje v době letní. Tak aspoň nebudou exercitanti dřímát při odpolední přednášce. V době letní se spánek všem doporučuje. Kdo spáti nemůže nebo nechce, ať se v této době v pokoji potichu zaměstnává, aby jiné nerušil.

10. Na dané znamení o 2 nebo $\frac{1}{2}$ 3. hodině sejdou se zase všichni ke s p o l e č n é m o d l i t b ě r ů ž e n c o v é. Lze ji zahájit zpěvem a záhodno někdy i modlitbu růžencovou exercitantům trochu vyloužit, aby ji konali s porozuměním.

11. Po pobožnosti je opět malá přestávka a následuje t ř e t í p ř e d n á š k a e x e r c i t á t o r o v a, která může někdy trvat i hodinu. Nepovažuje se za rozjímání, ale je rázu více poučného a praktického. Nazývá se úvahou nebo konferencí.

12. Po této přednášce je ihned svačina a po ní volná doba, aby si mohl zase každý trochu promyslet odpolední přednášku a něco z ní poznamenati. Potom se připojí malá pobožnost v kapli s písní a litaními, aby začátečníkům nenastala dlouhá chvíle. Je samozřejmo, že litanie se střídají, vždyť máme šestero církevně schválených litaní, započítáme-li také litanie ke sv. českým patronům. Litanie ke Všem svatým lze poněkud zkrátit anebo na dvoje rozdělit, což je přípustno při pobožnosti rázu soukromého.

13. Po krátké přestávce koná se pak v e č e r n í h o d i n o v é r o z j í m á n í s následující volnou dobou až do večere.

14. P ř i v e č e ř i vše jako v poledne. Také po večeři krátký oddech za přísného mlčení. V této době možno exercitantům odpovídati hromadně na některé námitky proti církvi a víře katolické nebo také ukazovati světelné obrázky, které by se k exerciciím hodily. Nic, co by rozptylovalo a od vlastních exercicií odvádělo! Toto se doporučuje zvláště v době zimní, kdy snad nemožno venku se procházeti.

15. Vše se zakončí o $\frac{1}{2}$ 9. hodině modlitbou v e č e r n í v kapli, s v á t o s t n ý m p o ž e h n á n í m a zpěvem žalmu „Miserere“. Potom nastává noční odpočinek.

6. Zvláštní pořádky v exerciciích.

1. *Při zahájení exercičního kursu.* Kursy začínají obyčejně k večeru. Je velmi důležité, aby přicházející exercitanti byli laskavě přijati a do svého pokojíku uvedeni. Dá se jim pořádek exerciční a

sdělí se jim hodina, kdy se začne. Až do té doby jsou volni, mohou si hovořit se známými a poslat domů pozdravy. Během exercicií se dovoluje pouze korespondence nutná. Pohlednice a známky se prodávají jen na počátku. Jinak by to bylo na úkor exerciciím, kdyby se korespondence bez omezení trpěla. Nutno ovšem na počátku exercitanty na to upozorniti, aby si s pozdravy pospíšili.

Vzývání Ducha svatého s úvodní přednáškou může se konati před večerí, ale také po večerí. Není radno, aby se exercicie slavnostně zahájily a pak při večerí se ještě hovořilo, nejsou-li rozumné důvody pro rozhovor při první večerí. Proto je snad lépe, stanoví-li se večere při zahájení trochu dříve než jindy, pokud exercitanti jsou již většinou přítomni. Při večerí mohou hovořiti a se trochu i seznámiti, také se jim různé drobnosti sdělí ohledně domácího řádu, konečně mohou ještě napsati nějakou pohledku svým domácím a známým. Snad ještě některý exercitant se dostaví, který by jinak byl přišel o úvodní přednášku, kdyby byla již před večerí. Až pak vše je vyřízeno, uvedou se všichni do kaple, intonuje se *Veni Sancte Spiritus*, udělí svátostné požehnání, vykoná úvodní přednáška a po krátké večerní modlitbě (podle katechismu) odeberou se všichni na odpočinek za hlubokého mlčení.

2. *Když se koná sv. zpověď.* Při exerciciích laiků nemá sv. zpověď se protahovati, nýbrž má býti vykonána podle možnosti v j e d n o m p ů l d n i. Proto bude při početnějších kursech nutno pozvati výpomocné zpovědníky. Počínají-li si exercitanti vážně a je-li naděje, že budou svědomitě mlčeti i po zpovědi, může exercitátor s velkým prospěchem ukončiti druhého dne rozjímání prvního týdne a stanoviti sv. zpověď po odpolední nebo večerní přednášce druhého dne. Tato přednáška by se věnovala bezprostřední přípravě, hlavně lítosti. Již dopoledne byli exercitanti upozorněni, aby se připravovali. Zpověď exerciční jest zpravidla generální od poslední generální. Kdo tedy po první ji koná, zpovídá se od mládí. Během přednášek exercičních a při četbě před obědem po oba dny bylo vlastně vše probráno, co patří k dobré generální zpovědi, takže bezprostřední příprava není těžkostí. Záhodno upozorniti zavčas exercitanty a jim to i opakovati, že generální zpověď je důležitá, aby uspořádali minulost, že však plného cíle exercicií ještě nedosáhli a důležitější práce je čeká až po sv. zpovědi. Mlčení a samota trvá dále. Na p o d k l a d ě u s p o ř á d a n é minulosti nutno budovat lepší a bohumilejší budoucnost. To pak je prací třetího dne a zahazuje se sv. přijímáním. Pochopí-li exercitanti tuto ideu, stane se třetí den exercicií vskutku působivý: Každý nese v nitru svém pokoj, jaký svět dát nemůže, přijímá s patrnou útěchou Tělo Páně a je teď přístupný všemu dobrému. Této dispoicce musí exercitátor dobře využítkovati k rozjímáním a úvahám o reformě budoucího života. Je-li nutno sv. zpověď stanoviti až třetího dne, je tato práce hodně rušena. Exercitanti se zabývají minulostí a dokud se nevyzpovídali, nejeví dosti pozornosti pro budoucnost. Také volba stavu, o kterou se jedná často u lidí mladých, přichází zkrátka. Ani exercitátor, zaměstnán zpovídáním, nemůže jednotlivcům raditi při reformě

života a při sestavování přesného životního programu. Je tedy sv. zpověď druhého dne odpoledne velmi žádoucí.

3. *Zakončení exercicií.* Čtvrtého dne hned po ranní modlitbě začne mše svatá a při ní po evangeliu má exercitátor od oltáře poslední stručnou promluvu na zakončení. Uzná-li to za vhodnější, může ji mít od stolku sedě jako při exerciciích, než začne mše svatá. Všichni přistoupí znovu ke stolu Páně. Po mši svaté vystaví se Velebná Svátost, intonuje *Te Deum* a udělí svátostné požehnání. Pak se zpívá *Hymna papežská* se *Svatováclavským chorálem* a zakončí se snídáním.

7. Exerciční přednáška.

1. Hlavním, ale jak již víme, ne jediným úkolem exercitátorovým jest svěřeným exercitantům čtyřikráte za den přednáseti. Italové a Francouzi říkají, že se exercicie k á ž o u ; my a Němci však exercicie d á v á m e. Toto je rozhodně správnější a vyhovuje lépe exerciční metodě světce z Loyoly, který výslovně v 2. úvodní poznámce svých „Duchovních cvičení“ takto píše:

„Ten, kdo p o d á v á jinému způsob a pořad, jak má rozjímati nebo nazírat, musí mu sice věrně vyložití událost (která má býti předmětem) toho nazírání nebo rozjímání, ale přece tak, že probere její body pouze s k r á t k ý m n e b o p o v š e c h n ý m v y s v ě t l e n í m ; neboť když si ten, kdo nazírá, osvojí v události p r a v ý z á k l a d a pak přemítá a u s u z u j e s á m u s e b e a něco najde, co mu působí poněkud větší objasnění nebo procítění události, ať je to vlastním usuzováním, anebo ať je to tím, že mysl je osvícována mocí Boží, je mu to k větší libosti a k většímu užitku duchovnímu, než kdyby mu byl ten, kdo dává cvičení, velice v y s v ě t l i l a rozvedl smysl události.“

Exerciční přednáška tedy nemá býti ani k á z á n í m, jaká míváme v postě nebo na lidových misiích, ani učenou a slohově vybroušenou k o n f e r e n c í, jaké někdy v celých cyklech se konávají k získání vzdělaných kruhů pro život náboženský. Přednáška exercitátorova má býti k l i d n ý m a j a s n ý m v ý k l a d e m, v němž střízlivě a věcně podáváme exercitantům látku, o které by uvažovali, aby docílili postupně účelu duchovních cvičení. Proto také exercicie dáváme většinou sedě za stolkem. Na jasných pojmech a průhledném rozčlenění látky mnoho záleží. Nejedná se o duchaplné myšlenky a obraty, ale o věcné pravdy již známé, ale tak podané a osvětlené, a b y s e e x e r c i t a n t ů m o č i o t e v ř e l y a oni podle nich život upravili. Sv. Ignác neočekává vše od přednášky. Ta má býti jen důkladným a věcným podkladem, na němž exercitant sám dále uvažuje a jehož i Duch svatý používá, aby osvěcoval a rozněcoval svou milostí nitro jeho. Tak máme pojímat exerciční přednášky, aspoň ty, které nazýváme rozjímáním. Tak zvané úvahy čili konsiderace pro dobu odpolední, mohou býti rázu konferenčního a slouží více praktickému poučení o důležitých předmětech náboženského života, jako zpytování svědomí, sv. zpověď, volba stavu a pod.

Když exercitátor domluvil, nekončí rozjímání, nýbrž teprve začíná, aneb aspoň pokračuje. Teď má každý exercitant nejen dojmy získané zažívati, ale sám uvažovati a na sebe a své potřeby obracet myšlenky, které se ho týkaly. Toto jest vřeholnou prací v exerciciích.

2. Proto nemá býti přednáška exerciční příliš dlouhá. Exercitant ztrácí pak snadno přehled a únava z poslouchání budí omrzelost. Má zbývati dosti času k úvahám a reflexím a přece nemá vše dohromady přesahovat hodinu. Ponechati úvahy na volné chvíle mezi přednáškami by bylo rozhodně pochybeno. U začátečníků, kteří nedovedou mnoho uvažovati, přednášíme zpravidla asi tři čtvrtě hodiny a zbývající čtvrt hodinku ponecháme jejich vlastní činnosti. Kde má každý exercitant svůj vlastní pokojík, jak je to ideálem pravých exercičních domů, můžeme posluchače po přednášce poslat ihned in silentio do pokojíků, aby tam každý mezi čtyřmi stěnami, sám a sám uvažoval dále, modlil se, zápasil a tvořil důležitá rozhodnutí ve světle těchto věčných pravd a pod vlivem Ducha svatého. Na znamení zvonkem, když ona čtvrt hodinka uplynula, ukončí každý soukromě modlitbou rozjímání a nastává volný čas, v němž možno si z toho něco poznamenati. Tato praxe předpokládá ovšem zralé a vážné exercitanty. Kde bychom jich neměli, tam by se lépe osvědčilo nechat po přednášce všechny pospolu uvažovat v přednáškové místnosti aspoň 10 minut, potom by se ukončilo společnou modlitbou a nastal rozchod za zpěvu vhodné písně.

3. Exerciční přednáška miluje sloh jednoduchý, aby všichni všemu dobře rozuměli, a nabádá neustále k součinnosti: Sami uvažujte, že mám pravdu, že je tomu skutečně tak. Nic nepřijímejte jen proto, že jsem já to řekl, ale že jste se sami o tom jako o pravdě Boží přesvědčili. Nemáte si z exercicií odnést cizí myšlenky, nýbrž vlastní hluboké přesvědčení, podle něhož pak budete jednat. O to usilujte, za to se modlete! Pravdy věčné mají se státi vašim osobním majetkem, mají vniknouti vám až do krve. Potom vás přemění v opravdové a celé křesťany. Toto je úkolem exercicií a tomu slouží naše samota. — Tak a podobně se vyjadřuje častěji exercitátor ve svých přednáškách, aby nabádal a vychovával k spolupráci. Pasivní auditorium, které jen pozorně a vděčně vše vyslechne, ale při tom dále nepracuje, odnese si také něco z exercicií, ale nebude to hluboké, ani trvalé. Přerod to sotva vyvolá, a my chceme exerciciemi naše katolíky přerodit. Že to z velké části závisí na exercitátorovi, jak on látku podává a jak k součinnosti vychovává, je zřejmo.

4. Exerciční přednáška se obrací hlavně na rozum a hledí věčné pravdy řádně objasnit. Touto snahou čelíme již nejapným tvrzením volnomyšlenkářů, kteří účinek exercicií připisují jakési sugestivní ba hypnotické činnosti obratných řečníků v exercičních domech. Opak toho je pravdou: Dovoláváme se neustále rozumu osvětleného světlem víry. Při tom však nejsme s uchopání teoretikové, nýbrž přihlížíme ustavičně k životu a poukazujeeme klidně a věčně k důsledkům, které z rozvedených pravd plynou pro život křesťanův. Musíme stále počítati s lidskou slabostí, zvláště

u nováčků, kteří nedovedou vytvořiti náležité závěry a zůstávají při abstraktních neživotných zásadách. Naši lidé bohužel často víru sice mají, ale podle ní nejednají. Tento žalostný rozpor, dědictví přežitého liberalismu a socialismu, musí v exerciciích padnouti; krok za krokem pomáháme k tomu i v přednáškách. Proto také dbáme na třídění exercitantů nejen podle věku, ale i podle stavů, bychom nezůstali při všeobecných postulátech a mohli mluvit podrobněji.

A n i a f e k t i v n í ž i v e l není vyloučen z exerciční přednášky, ale nerozvádí se jako v kázání, nýbrž se jen příležitostně n a z n a č u j e. Vše další ponecháváme samostatné činnosti exercitantů a Duchu svatému, který v jejich nitru mocně působivá, střeží-li oni svědomitě samotu a modlí-li se vytrvale. V příznivém ovzduší exerciční samoty uvolňují se a rozpoutávají v duši věřících ony nadpřirozené energie, které do ni byly vloženy již na křtu sv., ale zvláště při sv. břimování.

5. Sv. Ignác konče svrchu uvedenou poznámku o exerciční přednášce, odůvodňuje řečené touto hlubokou větou: „N e b o ť n e m n o h o v ě d ě t i s y t í a u s p o k o j u j e d u š i, n ý b r ž p o c i ť o v a t i a o k o u š e t i v ě c i v n i t ř n ě.“ Toto je jeden z velkolepých výroků, které nalézáme roztroušeny v nepatrné knížce tohoto světce, a učí mnohému pro pravý život duchovní. Exercitátorovi připomíná, aby i on se varoval ve svých přednáškách nemístného přívalu myšlenek, který by ohrožoval průhlednost a působivost přednášek a přesycoval exercitanta. Současně však výrok učí, že vše, co v exerciciích podáváme, má vycházeti z nitra životem duchovním posvěceného a z nejhlubšího přesvědčení. Exercicie s úspěchem dávati, je uměním, vyhrazeným kněžím, kteří vedou opravdový život vnitřní. Máme-li jej probouzet a probudit k plné svěžesti v nitru věřících, musíme sami býti nástroji, s Bohem úzce spojenými.

8. Osnovy exercičních přednášek.

Bez úvodní a závěrečné přednášky žádají třídní exercicie 12 přednášek, z nichž aspoň 9 má ráz rozjímavý, ostatní mohou býti úvahami. Je však možno i tyto tři předložit exercitantům jako rozjímání. Jaké předměty projednáváme v těchto 12 přednáškách?

Předpokládám stále, že se jedná o o b y č e j n é kursy, jak je teď většinou dáváme pro jinochy nebo dívky, pro muže nebo ženy. Kursy p o k r a č o v a c í, určené pro exercitanty, kteří aspoň 2—3krát prodělali kursy obyčejné, vylučujeme pro odchylné osnovy z tohoto pojednání. Ale ani pro kursy obyčejné nelze stanoviti p ř e d e m osnovu j e d n o t n o u a závisí zcela na exercitátorovi, jak si ji upraví podle daných poměrů. O s n o v a m u s í p ř i l é h a t o n é skupině, která se právě sešla na exercicie. Exercitátor má míti v z á s o b ě určitá rozjímání, která v kursech třídních s prospěchem se mohou dávati; z nich pak vybere během exercicií taková, která vyhovují potřebám toho kterého kursu. Je jisto, že bude přednáseti o cíli člověka, účelu věcí stvořených a spáse duše, o hříchu a o pekle,

ale nelze stanoviti předem, zda také o smrti nebo o posledním soudu a zda bude nutno mluvit ve zvláštní přednášce o víře nebo o zpovědi. Rovněž, zda má být věnována zvláštní přednáška volbě stavu anebo jiným stavovským povinnostem. I když předem je stanoveno, že mám dávat exercicie určitému stavu, musím vyčkat příchod exercitantů, abych zjistil, kolik mám nováčků, kteří po první exercicii konají, a kolik exercitantů, kteří jsou na nich již po druhé nebo po třetí. Již toto má vliv na sestavení osnovy. V obyčejných kursech nelze upustiti od dvojího rozjímání o hříchu, jak je typicky podává sv. Ignác ve své proslulé knížce. Možná však vynechati jinak velmi působivé rozjímání o smrti nebo posledním soudu, pozorují-li během prvního dne u všech velkou vážnost a opravdovost, tak že bych mohl stanoviti k večeru druhého dne již sv. zpověď a třetího dne ráno popřáti všem sv. přijímání. Mám-li však některé exercitanty těkavé, anebo exercitantů mnoho, že by je nebylo lze řádně vyzpovídati k večeru druhého dne, stanovím sv. zpověď až dne třetího a mohu pak k prohloubení očisty předložit ještě rozjímání o smrti a snad i o posledním soudu. Toť několik ukázek, jak se čsnova exercičních přednášek vlastně tvoří neb aspoň upravuje během exercicií.

Osnovu ovlivňuje také osobnost exercitátorova. Poněvadž vše, co podává, musí vycházet oduševnělé z jeho nitra, jest samozřejmě, že různí exercitátoři podle své individuality vkládají do osnovy různá rozjímání, což se jeví hlavně třetího dne, kdy po vykonané očistě se přistupuje k životnímu programu pro budoucnost.

Pro tvorbu osnovy obyčejného kursu mohly by snad sloužiti tyto návrhy:

1. Prvního dne ráno se probírá ve dvou rozjímáních cíl člověka, úkol tvorstva kolem něho a spása jeho duše. Odpoledne pak lze v úvaze totéž jinou formou zopakovati a praktickými poznámkami doplniti, nebo se něco řekne o příčinách dnešní nevěry a náboženské lhostejnosti a co mají exercitanti dělat, aby se ve víře stále více upevňovali. Večer pak se předkládá klasické rozjímání o trojím hříchu, jak je nastínil sv. Ignác ve své knížce.

2. Druhého dne koná se ráno druhé rozjímání o hříchu z téže knížky, které je v podstatě již výtečnou přípravou k sv. zpovědi. Dopoledne se připojí vážné rozjímání o pekle, snad formou trochu odlišné od exerciční knížky, ale za stejným účelem. Má-li býti vykonána k večeru toho dne sv. zpověď, bude bezpochyby nutno pro nováčky rozebrati v odpolední úvaze svátost pokání, jakým je to darem od slitovné lásky Boží a jak ji máme použiti, abychom minulost důkladně a navždy vyrovnali. Večerní rozjímání by pak bylo o Milosrdném samaritánu aneb o Marnotratném synu. Zpovídání při větším počtu penitentů by mohlo začíti již po odpolední přednášce a bylo by napřed pro ty, kdož na exerciciích již byli, nováčkům by se poskytla příležitost snad až po přednášce večerní, by se mohli důkladněji připraviti. Zkušenost učí, že velká část exercitantů touží vykonati si sv. zpověď u exercitátora, proto musí tento, aby všem vyhověl, za-

čítí se zpovídaním trochu dříve, než zpovědníci jiní. Stanoví-li se však sv. zpověď až na dopoledne třetího dne, zůstala by druhého dne nedotčena úvaha o svátosti pokání, večerní rozjímání by však bylo o smrti, ranní pak dne třetího o posledním soudu neb o Milosrdném samaritánu. Pro ženy a dívky se hodí rozjímání o samaritánce ze sv. Jana hl. 4, neb o kající hříšnici u sv. Lukáše hl. 7. Dopolední rozjímání by se pak již muselo konat o reformě života, rovněž obě další třetího dne odpoledne a k večeru, i kdyby snad zpovídaní ještě ukončeno nebylo.

3. Je-li třetího dne ráno již společné sv. přijímání, záhodno, aby exercitátor promluvil několik důležitých slov před sv. přijímáním, v nichž by zdůraznil správný jeho pojem a jeho význam pro život nadpřirozený. Zbytky jansenismu a josefismu stále ještě u nás straší a znesnadňují rozvoj radostného eucharistického hnutí. To platí hlavně pro muže a jinochy.

Vlastní přednášky třetího dne mají ráz druhého týdne exercicii sv. Ignáce, pokud ovšem krátkost času to připouští. V druhém týdnu exercičním září nám vznešená a přemilá osobnost Pána Ježíše, jenž jest branou a cestou k životu. Pro něho se budí nadšená oddanost, studují se jeho zásady a ve světle načerpaném z rozjímání o hlavních událostech jeho skrytého a veřejného života, přistupuje se k volbě stavu, což se týká hlavně mládeže, a k reformě života, což je pro každého exercitanta. Je zajisté velkou nesnází vtěsnat tento důležitý a obsáhlý program druhého týdne do 4 přednášek třetího dne. Z toho je již patrné, že naše exerciční hnutí nemůže se v dalším rozvoji spokojiti s obvyklými obyčejnými kursy a že musí zařaditi do svých programů také kursy pokračovací, aspoň 3—4denní. V těch by se pak zmíněným úkolům druhého týdne mohly věnovati po jednodenní očistě 2—3 plné dny.

V našem obyčejném kursu měli bychom třetího dne ráno rozjímání základní o Kristu Pánu, jemuž exercitanti všechno blaho dluží, jakým jejich nitro po důkladné očistě a společném sv. přijímání zvýšenou měrou oplývá. Pro mnohé je tento den vysoce památný a toho dne i mnozí jinoši a muži zakoušejí v nitru netušené a dosud neznámé štěstí. Toho plně využítujme, aby přilnuli opravdově ke Kristu Pánu a Jeho nejsv. Srdeci. Rozjímáme o Jeho osobě, záměrech, Jeho vtělení, skrytém a veřejném životě, o Jeho vykupitelském díle, hlavně však o Jeho zásadách. Duch chudoby, pokory a poslušnosti, to je ta hlavní lecke, kterou nám dává svým životem. Důsledek všeho: Oddanost a touha se Mu oddědit a Ho napodobiti. Tato touha stane se pak hybnou pákou pro další úvahy o volbě stavu a reformě života.

Nutno-li zařaditi do přednášek volbu stavu, stanovila by se dopoledne jako druhá přednáška. Odpolední úvaha by pak náležela výhradně k reformě života: Jak pěstovat duchovní život, modlitbou, duchovní nebo rozjímavou četbou a častým sv. přijímáním. Je-li možno, má býti jednáno i o nezřízených náklonnostech a jak je máme krotiti, abychom neupadli znovu do hříchů, ale prospívali ve ctnostech. Večerní přednáška toho dne bude o Církvi svaté

a laickém apoštolátě. Není-li třeba přednášky o volbě stavu, neb o speciálních povinnostech stavovských (jako ku př. pro matky o výchově dětí neb o sv. Rodině nazaretské), možno stanovit jako druhé, dopolední rozjímání něco ze života bl. Panny Marie, nebo také důležitou úvahu o reformě života rozdělit na dvě přednášky: Jak se odvděčíš Kristu Pánu? — 1. odpověď: Pěstuj pořádný duchovní život. 2. odpověď: Přemáhej své zlé náklonnosti v duchu Kristově, následuj Ho.

9. Prameny k vypracování přednášek.

Velkou starostí každého exercitátora jest podrobné vypracování jednotlivých přednášek. Nemáme-li mluvit spatra na kazatelně, tím méně při exerciciích, kde záleží na každé přednášce a kde mluvíme k exercitantům, kteří při obětech takové samotě věnovaných právem od nás mohou žádati to nejlepší. Každá přednáška musí býti tedy svědomitě připravena.

Vypracování přednášky může býti rázu dvojího, doslovné nebo synoptické. Doslovné znamená, že přesně vypracujeme slovo za slovem, větu za větou a vše umístíme do náležitých statí. Synoptické vypracování je sice také podrobné, ale mnohé myšlenky, texty a překlady jen stručně naznačujeme, abychom v přednášce je pak volně rozvedli. Synoptické vypracování podobá se kostře, kterou slovem přetvořujeme v těleso životní.

Každý z těchto dvou druhů vypracování má své výhody i nevýhody. Začátečník se právem kloní k doslovnému vypracování, a také mu je radíme, kdežto zkušený exercitátor dá bezpochyby přednost podrobnému přehledu. Již proto, že se uvaruje čtení přednášky, které se snadno stává jednotvárným a exercitanty méně poutává, než volné slovo, ale také proto, že se může lépe vmyslet do potřeb a poměrů svých posluchačů a všelicos do přednášky vsunout za živého přednesu.

Jaké máme prameny k vypracování těchto přednášek? Jedná se stále jen o obyčejné kursy třídení, pro něž je velmi žádoucí výpomoc duchovenstva světského za nedostatku řeholního. Pro takové exercicie podáváme zde prameny.

I. Vydátným pramenem jsou především naše vlastní exercicie. Již od studentských let konáme exercicie, dosti často, snad každoročně. A slyšeli jsme mnohdy znamenité přednášky. Snad máme i zápisky z některých pozhnaných exercicií, tak zvaná lumina. To vše jest materiálem pro naše přednášky, někdy cennějším, než co nalezneme v knihách. Stalo se to našim duševním majetkem a jde nám to ze srdce. Čerpejme tedy vydatně především z tohoto pramene. Každý z nás nosí v mysli značnou část přílehlavých myšlenek o věčných pravdách. Tyto myšlenky podáváme jiným. Ať působí také na ně pod vlivem milosti a přetvořují také život našich svěřenců. Exerciční přednáška, která podává v prostém rouchu a nenuceně takové živé a životodárné myšlenky, zasluhuje přednost

před skvělou a duchaplnou přednáškou, jejíž myšlenky jsou exercitátorovi celkem cizí a jen vypůjčené z knih.

II. Dalším důležitým pramenem jest *dogmatický traktát de novissimis*. Každý exercitátor měl by si tento traktát dobře osvojit a někdy zase zopakovat, aby správně mluvil o posledních věcech člověka a uvaroval se nadsázek, které u kritických posluchačů mohou značně zeslabit účinek exercicií. I mezi prostými lidmi naleznou se dnes někteří s tajnými předsudky a námitkami proti věčným pravdám, i když o nich přímo nepochybují. Přesným výkladem je nejen odzbrojíme, ale získáme i jejich plnou důvěru. Zejména o pekle nutno mluvit vždy velmi věcně a přesně podle nauky dogmatické.

III. Na třetím místě uvádíme několik dobře vypracovaných kursů. Naučíme se z nich látku prakticky rozdělovati a pomohou také doplňovati, když se nám vhodných myšlenek nedostává. Nejedná se zde, aby byla podána úplná literatura, nýbrž jen výběr toho nejlepšího, co lze snadno koupiti a co dobře poslouží k exerciciím laiků, zvláště mládeže.

1. Především nutno upozorniti na novou a svéráznou knihu zkušeného exercitátora německé mládeže: *Hardy Schilgen, In der Schule Loyolas, Freiburg i. B., 1934, Herder, asi Kč 40.—*. Autor podává zde úplný kurs exercicií sv. Ignáce ve volné, zcela nové formě, aniž by ubral co z jejich síly a důslednosti. Kdo by rád pochopil pravou ideu těchto proslulých exercicií, a nejen pochopil, ale také zakusil jejich působivost, ať tuto knihu napřed sám důkladně promedituje v soukromých, osmidenních exerciciích. Tu teprve plně pozná, oč se jedná, kam vše směřuje a jak vše podivuhodně souvisí. To však bude také nejlepší přípravou pro exercicie jiných. Vůbec by měl každý, kdo s úspěchem chce dávat exercicie, prodělat aspoň jednu osmidenní kurs.

2. Podobným pramenem je dílo známého P. *Meschlera, Das Exerzitienbuch des hl. Ignatius von Loyola, 3 sv., Freiburg i. B., 1928, Herder.* — První část je úplným komentářem exerciční knížky sv. Ignáce, tedy teorie. Druhá a třetí část jsou však vypracovaná rozjímání i s obměnami na měsíční kurs. Třetí svazek jest rozebrán, druhý však se prodává zvlášť za sníženou cenu Kč 25.— a poněvadž obsahuje všechna rozjímání I. týdne a z II. týdne úvodní i se skrytým životem Páně, stačil by tento svazek k přípravě obyčejných kursů a byl by zajisté pomůckou vítanou.

3. Velmi důležité jest základní rozjímání o cíli člověka, cíli tvorstva a spáse duše. Bez tohoto základu není exercicií podle soustavy ignaciánské. Aby však při různých kursech mohla býti náležitá změna, aniž by utrpěla soustava, vypracoval jiný exerciční odborník, *Walter Sierp, celou příručku: Ignatianische Wegweisung, Freiburg i. B., 1929, Herder, snížená cena Kč 18.—*. Pojednává zevrubně o tomto tematě a podává řadu vypracovaných rozjímání s náležitými obměnami.

4. Z českých pramenů dlužno uvést napřed *Ondroušek, Exercicie, Praha, Kotrba, 10 Kč*. Kniha je vypracována podle

německého osmidenního kursu a poskytuje pro třídní kursy několik důkladně vypracovaných předloh.

5. Jiným vděčným pramenem jest sbírka rekolekčních přednášek polského exercitátora *Henryka Haducha*, kterou česky vydal prof. Em. Masák pod titulem: *O základ života*, Hradec Králové, Tiskové družstvo, Kč 25. Zasluguje povšimnutí.

6. Máme také zcela nový a původní český pramen: *Cestu, z pera P. Klementa Minaříka O. F. M.*, Praha, Franel, Kč 35.— I když to není právě kurs exerciční přesně podle metody sv. Ignáce, blíží se přece hodně této metodě a podává mnohá dobrá rozjímání, kterých lze snadno použítí v třídních kursech.

7. Doplňkem k tomuto stručnému seznamu stůžtež zde ještě dvě německé sbírky: *Hurter-Harrasser, Exerzitien für Laien*, Kč 28.—, a *Puntigam-Harrasser, Exerzitien für Laien*, Kč 16.—.

První sbírka podává přednášky pro laiky vůbec, druhá pro mládež zvláště. Autorem první je oblíbený exercitátor kněží a řeholníků, druhé velký apoštol bosenské mládeže. Obě pozoruhodné sbírky byly vydány v Innsbuku (Fel. Rauch) a nově upraveny širiteltem exercičního hnutí P. Harrasserem.

8. Kdo vlastní vzácné dílo kazatelské: *Kassiepe, Homiletisches Handbuch für Missionen*, 4 svazky, Paderborn, Schöningh, asi 200 Kč, má v něm nejen pro účinná kázání na celý rok, ale také pro exerciční přednášky bohatou a velmi cennou sbírku myšlenek, pokynů, rozvrhů, obměn a stavovských nauk, takže mu netřeba jinde hledati, je-li si jen vědom, co chce exerciciemi dosáhnouti. Víme, že nezáleží ani na množství, ani na kráse a originalitě myšlenek, ale aby byly opravdové, přiléhavé a účelné. Vše ostatní jest v exerciciích jen přítěží a musí býti prostě pomínuto. Právě myšlenky pak postavíme do pravého světla, aby pravda působila a vlivem milosti zvítězila plně nad duší a jejími nezřízenostmi.

10. Stavba ze žuly.

Není nouze o myšlenky čili stavební materiál pro exerciční přednášky; jsou toho plné svazky. Ale je velmi nutno, abychom z toho materiálu pečlivě vybírali jen takové myšlenky, jaké se hodí k účelu toho kterého rozjímání. Exerciční kurs podle metody sv. Ignáce není stavbou z cihel, které klademe vedle sebe a spojujeme maltou, nýbrž stavbou z kamenů žulových, pečlivě otesaných, vyhraněných a seřazených podle určitého plánu v nerozborný celek. Každé rozjímání je kamenem, jenž má určitý tvar, určité tesání a určité místo v celé stavbě.

Toť patrně každému, kdo nahlédne blíže do „Duchovních cvičení“ svěťce z Loyoly. Již v nadpisu vyslovuje vyhraněný účel své exerciční soustavy: Aby člověk přemohl sám sebe a spořádal svůj život, nerozhoduje se přitom vlivem žádné nezřízené náklonnosti. Nic jiného ne-

hledá. Podobně stanoví pro jednotlivá rozjímání zvláštní cíle, kterými chce postupně dosáhnouti onoho vytčeného cíle v záhlaví. Oznamuje také exercitanti, kam směřuje každé jeho rozjímání, a žádá po něm, aby již předem prosil Boha o dosažení tohoto cíle a poctivě se ho i domáhal. Věru, stavba žulová!

Má-li tedy exercitanti ve svém rozjímání míti na zřeteli tyto cíle, musí i exercitátor k nim postupovat stejně. Každá přednáška sleduje určitý, přesně vymezený cíl a podle něho volí myšlenky a jejich seskupení. Je mu dokonce se varovati, aby do přednášek nevnikl věci, o kterých exercitanty možno poučovat při jiných příležitostech. Exerciie sv. Ignáce cílí výhradně k o b n o v ě d u c h a a k r a d i k á l n í z m ě n ě c e l ě h o s m ý š l e n í, ne však, aby chom exercitanty o všech možných věcech poučovali, které ani nevyžadují samoty a mlčení.

V českém kritickém vydání „Duchovních cvičení sv. Ignáce“ předěsilá P. Ovečka na 54 stránkách „Postup myšlenek“, z něhož vše, co bylo řečeno, ještě více se objasní. Co tam praví o prvním týdnu, platí plně pro naše obyčejné třídní kursy. Pokusíme se však i my v tomto pojednání o vytyčení cílů jednotlivých přednášek stručnými poznámkami.

1. Základní úvahou celé žulové stavby exerciční jest ú v a h a o c í l i č l o v ě k a. Stríživě, ale i poutavě nutno vyložiti v této přednášce, k čemu jsme stvořeni a k čemu je tvorstvo, které nás obklopuje. Z toho si musí exercitanti vytvořiti s p r á v n ý n á z o r n a ž i v o t a důkladně přetvořiti své dosavadní povrechní a často i nesprávné smýšlení. Tento přerod je sice úkolem celého kursu, ale musí býti jasně vysloven již v této první a základní úvaze. K o ř e n e m všech zmatků v dnešní lidské společnosti jest právě f a l e š n ý n á z o r ž i v o t n í. Většina lidí buď odezírá vůbec od věčnosti, kam vlastně spějeme a pro kterou se zde na zemi několik roků jen připravujeme, anebo staví aspoň s e b e d o p o p ř e d í jako cíl, kdežto cílem všeho tvorstva, i lidského života může býti jedině Bůh. Uspokojení Božímu nutno pak přednost dávatí před vlastním, nedovede-li ještě člověk, jak velí dokonalost, odezíráti od svých osobních zájmů a hledati jedině a ve všem zájmy Boží. Toto vše jest s podivuhodnou logičností vyjádřeno v onom proslulém „V ý c h o d i s k u a z á k l a d u“ ignaciánských exercičií. Z toho tedy nutno vycházeti, kdo chce dávatí exercičie podle soustavy sv. Ignáce. Cíl člověka se tu podává s e s t a n o v i s k a o b j e k t i v n í h o č i l i B o ž í h o, což jedině vyhovuje skutečnosti a poskytuje náležitý základ pro důkladný exerciční kurs, i kdyby byl měsíční. Takový základ snese i nejvyšší stavbu a bude to stavba trvalá. Cíl člověka s e s t a n o v i s k a l i d s k ě h o n e b o s u b j e k t i v n í h o naznačuje zmínkou o spáse duše na místě druhém.

Nebylo by tedy správné, kdyby exercitátor podával cíl člověka jen se stanoviska lidského a mluvil výhradně o spáse duše a o štěstí, které lze naléztí jen v Bohu. Tento moment možno sice u začátečníků v obyčejných kursech obšírněji rozváděti, poněvadž to snadněji pochopí, nutno jim však také objasniti ono důležité teocent-

rické pojmání cíle člověka, jak je podává sv. Ignác. Vždyť je to i pro dnešní slibné hnutí liturgické velmi významné!

Tato základní nauka musí zpravidla ve všech kursech býti projednávána aspoň ve dvou přednáškách, aby se stala skutečně základem všeho dalšího. Exerციtátorovi je dána dvoji možnost. Buď probere v první přednášce celou látku východiska a v druhé ji zopakuje poněkud jiným způsobem a připojí k tomu různé praktické závěry pro život (také pro sociální reformy dnešní doby!), anebo mluví v první přednášce jen o cíli člověka a tvorstva, ve druhé pak výhradně o spáse duše.

Vydatný materiál pro obě přednášky poskytuje již překlad Ovečkův exerciční knížky, v němž k východisku připojen důkladný jeho výklad od velkého znalce exercicií, P. generála Roothaana S. J. Ještě více podávají PP. Schilgen a Meschler v uvedených kursech, ani nemluvě o P. Sierpovi, který, jak bylo již podotknuto, tomuto důležitému tematu věnoval celou knížku.

Jisto jest, že musí každý exercitátor těmto základům věnovat plnou péči a hledět přesvědčit své svěřence hluboce o těchto pravdách, aby mohl na nich budovat bezpečně dále. Výše doporučená příručka P. Schilgena: *In der Schule Loyolas* zasluhuje také proto zvláštní pozornosti, poněvadž skorem v každém dalším rozjímání poukazuje s neúprosnou logikou znovu k základním myšlenkám východiska a tak pracuje neustále na důkladném přetvoření exercitantova smýšlení o životě a jeho úkolech. To je zajisté velmi správné pochopení exercicií sv. Ignáce. Proto lze také bez nadsázky tvrditi, že z exercičních domů teprve vyjdou mužové, kteří budou schopni provésti potřebnou sociální reformu ve smyslu encyklik Lva XIII. a Pia XI.

2. Exerciční knížka podává po východisku dvojí rozjímání o hříchu. To jsou dva nezbytné žulové kameny zvláštního tesání. První rozjímání, neobyčejně působivé svou hlubokou psychologji, jedná o trojím hříchu a má v duši exercitantově vyvolat hluboké zahanbení a položit základ důkladné pokory, když uvažuje, jak jiní byli potrestáni za jeden smrtelný hřích a kolikrát on zasluhoval býti odsouzen za hříchů tolik. Když rozjímáním tohoto cíle dosaženo, následuje důležitý rozhovor s Kristem Pánem na kříži a pak vlastní duši exercitantovou, který pod vlivem milosti vyvolává nejen vyvrcholení tohoto zahanbení, ale i dokonalou lítost nad hříšným životem a ušlechtilou snahu se odvděčiti šlechetnému Spasiteli. Tato snaha se v dalším postupu stále obnovuje a stává se mocným popudem k důkladné reformě života.

Druhé rozjímání o hříšném životě exercitantově přiléhá těsně k prvému. Prohlubuje lítost získanou již rozmluvou s Kristem Pánem, čirí ji roznícenou a utvrzuje v pokore. Myšlenky, které podává exerciční knížka, jsou pouze načrtnuty, ale je v nich vše, co lze o hříchu rozjímat a co může sloužit k přípravě na důkladnou zpověď.

V obyčejných kursech tato dvě rozjímání nelze pominouti a nahraditi jinými o témže předměť. Aniz je lze dělit; tak zapadá jedno

do druhého. Nutno tedy je předkládati s velkou opravdovostí exercitantům a hledět vystihnout jejich obdivuhodnou psychologickou sílu. Sv. Ignác tak je přesvědčen, že v nich podal vše, čeho třeba k poznání hříchů, že se v dalším omezuje na opakování a nabádá při tom exercitanta, aby se pilně modlil o poznání svých hříchů, svých nezřízeností a marnivosti všeho světského. Ovšem o poznání, kterým se člověku oči otevrou a které vede k činům bohumilým, jak to čteme v životopisech svatých!

3. Rozjímání o pekle patří k pořádným exerciciím, aspoň v kursech obyčejných. Exerciční knížka podává dvoje: Jedno tvoří třetí bod prvního rozjímání o hříchu, druhé pak zakončuje řadu rozjímání prvního týdne. Toto druhé, které následuje, když v duši exercitantově lítost nad hříchy vzbuzena a prohloubena, má účel zcela zvláštní: Podívej se ještě jednou pořádně do pekla, aby pro budoucnost byla tvoje duše utvrzena ve spasitelné bázni. Teď tě odvrací od hříchu láska ke Kristu Pánu a vděčnost za jeho nevýslovné slitování, avšak můžeš zvlažnět a zapomenout na tuto lásku, proto tě má aspoň vzpomínka na pekelné tresty chránit před hříchem. Tento cíl sleduje také naše přednáška o pekle, kterou po dvojím rozjímání o hříchu předkládáme exercitantům k velkému jejich prospěchu.

4. O smrti a soudu není v exerciční knížce nic poznamenáno, je však velmi prospěšno o těchto předmětech po rozjímání o pekle přednáseti, aby obrácení exercitantovo bylo trvalé a rozhodné. Smrt ukazuje zřetelně marnivost a pomíjejičnost všeho pozemského, aby exercitant tím pohrdal. Soud soukromý po smrti učí důkladně se zpytovat i upřímně vyznávat ze všech poklesků, všeobecný pak na konci světa kromě toho ještě přemáhati nezřízené lidské ohledy a plavat proti proudu bezbožného veřejného mínění.

5. Přednáška o milosrdenství, jako zakončení prvního týdne, má duši zkroušenou a někdy snad i malomyslnou naplnit důvěrou v Boha a radostnou nadějí, že vše, co dosud v životě pokazila, může býti napraveno. Toto rozjímání získává též exercitátorovi důvěru, aby se mu nebáli penitenti v následující zpovědi všechno svěřit, co je tíží, když ho slyší hlásat Boží slitování. Vedle toho však nabádá znovu k onomu důležitému rozhodnutí, získanému již v prvním rozjímání o hříchu pod křížem: Musím se odvděčit Kristu Pánu!

6. Rozjímání o Kristu Králi, jako zahájení druhého týdne, má jiný význam a cíl v kursech obyčejných a jiný v kursech pokračovacích. V těchto je úvodem do druhého týdne a přípravou k účinnému rozjímání o životě Páně, kdežto v kursech obyčejných je takřka zakončením. Má vyvrholit v exercitantes vděčnost, oddanost a lásku k milému Spasiteli, kterému dluží všechno štěstí, jež je blaží po úpravě hříšné minulosti. Toto smýšlení pak má býti působivým podkladem pro životní program, který v další přednášce se jím začne předkládat. Boj proti nezřízeným náklonnostem, který znamená hlavní práci druhého týdne, může v této přednášce býti jenom krátce naznačen.

7. Předložili-li se v obyčejných kursech jako poslední rozjímání něco o církvi Kristově, jest účelem toho ukázat její pospolitost s Kristem Pánem, aby vděčnost, důvěru, oddanost a lásku, kterou chovají exercitanti k němu, přenesli též „na jeho pravou choť, naši svatou církev hierarchickou“, jak krásně to vyjadřuje sv. Ignác v pravidlech o církevním smýšlení. Toto pak zase jest základem k ušlechtilému apoštolátu, jenž v druhé části této přednášky se před nimi rozvine v hlavních obrysech a má doplniti jejich životní program.

Tolik o tesání a úpravě „žulových kamenů“. Je jisto, že hlavním činitelem v exerciciích jest Duch svatý svou nadpřirozenou milostí. Tato milost může se spojit s nepatrnou myšlenkou a slabou přednáškou a působiti velké obrácení, jak takových řadu zaznamenávají dějiny světců. Ale Pán Bůh žádá i naše spolupůsobení a máme-li podle vůle Boží činiti vše, co je v naší lidské moci, nezbyvá nám, než napodobiti onoho velkého světce z Manresy v tesání a rovnání žulových kamenů, abychom docílili důkladných a trvalých účinků v exercičním hnutí. I tehdy musíme říci: *Servi inutiles sumus*, když to milost Boží neoplodní.

11. Glosy.

Pozoroval jsem u lidových misionářů, že začínají svá kázání různými poznámkami. Všelicos oznamují, něco i doplňují a vysvětlují k předešlým tematům. Poněvadž jsou to vesměs srostité a praktické věci, upoutávají ihned pozornost přítomných a činí tak posluchače vnímavější pro následující vlastní kázání.

Něco podobného lze doporučiti také exercitátorům. Musíme během kursu všelicos oznámiti a na všelicos upozorniti. Nečinme to nikdy na konci exerciční přednášky, kde by to mohlo působiti i rušivě, ale vždy na počátku. Zapomněli jsme snad na některou důležitou myšlenku v předešlé přednášce nebo se nehodilo ji uvést, můžeme to velmi vhodně doplniti na počátku nové přednášky. Tak oživne i vzpomínka na probrané pravdy a vynikne souvislost celého kursu. Dokonce může býti i působivější, nežekneme-li všechno v jedné přednášce, co patří k určitému předmětu, ale doplníme-li něco v přednášce následující. Těch několik stručných poznámek nahradí význam náopakování, která v exerciční soustavě sv. Ignáce hrají důležitou roli. V jeho měsíčním kursu není snad ani polovice rozjímání nových; více než polovice všech jsou rozjímání opakovaná. Tento houževnatý a naskrz praktický vůdce chce, aby pravdy, které duchem Božím osvícen vybral a sestavil k důkladné reformě celého smýšlení exercitantova, vnikly hluboko do jeho duše a pevně v ní zakořenily. Proto naléhá neuprosně na opakování. V třidenních kursech nemůže ovšem o tom býti řeči, můžeme však užitek opakování poněkud nahraditi takovými glosami na počátku nového rozjímání. Někdy se dotkneme v přednášce určité křesťanské povinnosti, ale myšlenkový proud nedovoluje, abychom se o ní šířili. I tu se stává působivou vysvětlivka na počátku nového roz-

jímání. Konečně obsahuje exerciční knížka sv. Ignáce řadu poznámek a předpisů, které neplatí jen exercitátorovi, ale i jeho svěřencům. I pro ty může býti vhodné místo v takových glosách.

Je samozřejmo, že takové vysvětlivky musejí býti stručné a že doba pro ně určená nesmí přesahovat 5—7 minut, jinak by mohly škodit následující přednášce. Také musí zůstat ponecháno osobivosti jednotlivých exercitátorů, zda si takovou praksi oblíbí.

Výklad desatera, který v obyčejných kursech je velmi žádoucí, aby si exercitanti důkladně svědomí prozpytovali, má, jak bylo výše podotknuto, při denním pořádku, své místo před obědem. Do těchto glos tedy nepatří.

12. Exercicie školou modlitby.

Nesmíme kursy exerciční, ani třídní pro nováčky, považovati za pouhé kursy vzdělávací, a mlčení, na které tolik naléháme, jen za prostředek, aby si exercitanti nerušeně zopakovali a osvojili přednesenou látku pro život. Exercicie jsou také školou modlitby. Exercitanty nám svěřené cvičíme především v důstojné modlitbě ústní, současně je však také uvádíme do tajů modlitby vnitřní. Krásně a výstižně se to vyjadřuje, zovou-li se exercicie večeřadlem, onou síní hořejší, do níž vstoupili apoštolé po nanebevstoupení Páně a v níž se zdržovali, trvající jednomyslně na modlitbách — i s Marií, Matkou Ježíšovou — až do seslání Ducha svatého (Skutk. 1, 13). Toto vše se má zračit do jisté míry v každém exercičním kursu. Každý exercitátor si toho má býti vědom a čím dokonaleji se dovede přiblížit tomuto ideálu, tím požehnanější budou také jeho exercicie.

Exercitátor má především sám býti mužem modlitby. Dává-li exercicie, nepodává pouze látku k promýšlení, ale současně také látku k modlení. To si dobře pamatujme. Nestačí, abychom naplnili rozum exercitantů věčnými pravdami, nutno také, abychom v jejich srdcích roznítili pokornou úctu před Pánem Bohem, vroucí vděčnost za přijatá dobrodiní, upřímnou lítost nad hříchy, pevnou důvěru v Boží pomoc v nesnázích a trampotách a plnou oddanost a lásku k němu. To vše pak je učíme projevovat zcela nenuceně Pánu Bohu na modlitbách, každého podle jeho osobitosti. Proto rozjímání nekonečí, když my jsme domluvili, nýbrž pokračuje a dosahuje svého vrcholu ve vnitřní modlitbě. Na exercitátorovi pak záleží, aby k tomu vedl a na to náležitě upozorňoval. Nesmíme nikterak mysliti, že laikové nejsou schopni vnitřní modlitby a že by tato byla jen výsadou kněží a osob řeholních. Vnitřní modlitba je pro každého, kdo Pána Boha miluje a touží po jeho svatém přátelství. Snad nebudeme na nováčcích v životě duchovním žádati vnitřní modlitbu metodicou, ale budeme je rozhodně navádět, aby, co mají na srdci, co hýbe jejich duší, čím nitro jejich je naplněno, to sdělovali prostě a důvěrně, jako svá sladká tajemství Pánu Bohu nebo Pánu Ježíši nebo Panně Marii. To vše je modlitba vnitřní ve svých

počátečích: Důvěrné jednání s Pánem Bohem, o němž víme, že nás miluje a že je tomu rád, když si s ním činíme známost a toužíme po jeho přízni a abychom si s ním rozuměli. Exercitanti mají zajisté pěstovat také ústní modlitbu, jak se tomu naučili od mládí a hledět v exerciciích ji zdokonalit, ale k ní ať připojí modlitbu vnitřní, tolik užitečnou, ba potřebnou k pokroku v životě duchovním a k zachování toho, co v exerciciích získali. K modlitbě vnitřní je v exerciciích mocně vedou přednášky a pravdy slyšené, po exerciciích to budou duchovní knihy a pravdy z nich vyčtené. Více o tom bylo podáno v první části tohoto pojednání, ve článku 11.

Sv. Ignác učí exercitanta modlitbě vnitřní již v oněch dvou klasických rozjímáních o hříchu, předpisuje-li ke konci každého rozjímání rozmluvu a dává-li pro ni pokyny. Naléhá ustavičně na takové rozmluvy. V těchto rozmluvách je utajeno jako v seménku celé bohatství vnitřní modlitby, která v dalším rozvoji, zvláště konají-li se exercicie v plném svém rozsahu měsíčním, může dospěti až k vrcholům kontemplace získané, ne-li vlité. Světec s touto možností i počítá, jak vidmo z pravidel pro rozlišování duchů týdne druhého. Že však i exercitanty kratších kursů nechce nechat bez nauky o vnitřní modlitbě, toho dokladem jsou jeho prostinká pravidla o „Trojím zpusobu modlení“, která vskutku se hodí pro každého.

To vše jasně ukazuje, že exercicie sv. Ignáce jsou i školou vnitřní modlitby a že jen tehdy je správně v duchu tohoto světce dáváme, když k této modlitbě exercitanty současně vychováváme. Platí-li to již o kursech obyčejných, tím více o kursech pokračovacích. V těch přednáškách se znenáhla mění v pouhou přípravu k rozjímání a vnitřní modlitbě, podle 2. úvodní poznámky exerciční knížky.

13. Zpověď v exerciciích.

Sv. zpověď není sice, jak bylo již dříve podotknuto, hlavním cílem ani obyčejných třídních kursů, je však přece důležitým úkonem a zasluhuje velké pozornosti, aby se stala pravým mezníkem v životě každého exercitanta. Touto zpovědí má být i pokaždé tak důkladně pohřbena hříšná minulost, že by exercitant, chtěje na smrtelném loži konati důkladnější zpověď, jen se měl rozpomínati na poklesky od poslední exerciční zpovědi, poněvadž tyto mají být i hroby hříchů, které se již nikdy neotvírají. Toho si mají být vědomi všichni zpovědníci exercitantů a exercitátor sám zajisté v tom smyslu na sv. zpověď připravuje.

Kdo se vážně oddá exerciciím, vzbuzuje jistě vroucí lítost nad svým dosavadním hříšným životem a jeho předsevzetí jsou opravdovější než jindy. Proto se exercicie výtečně hodí pro generální zpovědi a záhodno, abychom je všem doporučovali, kdož nejsou skrupulanti. Tito se musí i v této záležitosti řídit úsudkem svých zpovědníků. Kdo již konal, buď v exerciciích nebo při jiné příležitosti po důkladné přípravě životní zpověď čili zpověď od

mládí, ten takovou již neopakuje, ale koná pouze generální od své poslední generální zpovědi. A kdyby si i na něco vzpomněl, na co snad zapomněl při takové zpovědi, nebude proto opakovat onu generální zpověď z posledních exercicií, ale vloží do nového hrobu, co snad patřilo do předcházejícího, jen když to vše myslil poctivě a upřímně.

Aby mohl každý exercitanti lépe a svobodněji vykonati tento důležitý úkol, má býti vždy postaráno o v ý b ě r z p o v ě d n í k ů. Většina exercitantiů toužívá sice zpovídati se exercitátorovi, ale jsou také exercitanti, kteří při veškeré úctě, lásce a důvěře k němu svou životní zpověď přece raději konají u zpovědníka zcela cizího a neznámého. S touto skutečností nutno vždy počítati. Proto i při nepatrném počtu exercitantiů má zpovídat také někdo jiný. Při velkém počtu musí býti postaráno i o větší počet zpovědníků, aby zpovídání bylo závčas ukončeno a všichni s pokojným nitrem mohli věnovat plnou pozornost tvoření programu pro život další, což je hlavním úkolem exercicií.

Ke zpovídání exercitantiů mají býti přiřazeni jen zpovědníci z k u š e n í a t r p ě l i v í, kteří penitentům, zvláště nováčkům s tou životní zpovědí ochotně a bezpečně pomáhají, aby jejich exerciční zpověď byla hodně dokonalá a vnesla jim do duše bezpečnost a klid. V e š k e r e n c h v a t m u s í b ý t i v y l o u č e n a exercitanti budiž dána možnost, aby se „vymluvil“, leč by se jednalo o zřejmého skrupulanta. Každý má od zpovědnice odcházeti spokojen, jinak by se nevěnoval celou duší následující vrcholné práci na programu nového života a mohl býti snadno ohrožen užitek celých exercicií a obětí s nimi spojených. Toto uzná a potvrdí každý zkušený vůdce duší. Proto musíme věnovati exercičním zpovědím takovou pozornost a již proto nemůžeme schvalovat příliš početné kursy, při nichž klidné zpovídání exercitantiů je vážně ohroženo.

Stůjtež zde ještě některé p r a k t i c k é p o z n á m k y p r o z p o v ě d n í k ů exercitantiů:

1. Než začneme zpovídat, tážme se penitenta, j a k o u c h c e d ě l a t z p o v ě ě, a když generální, za kterou dobu. Chce-li životní tážme se, zda takovou dosud nedělal. Konal-li však již někdy zpověď od mládí, proč ji chce opakovat. Má-li k tomu rozumné důvody, můžeme to dovolit, jinak nutno někdy exercitantiům vymlouvat opakování generálních nebo i životních zpovědí, abychom nepodporovali sklony ke skrupulim.

2. Je-li doba, za kterou exercitanti se chce zpovídati, dojednána, tážme se, zda si není vědom, že by některá ze zpovědí této doby byla n e p l a t n á č i l i s v a t o k r á d e ž n á. Uzná-li zpovědi neplatné, tážme se ještě, zda to již napravil při dalším zpovídání. Podle toho poznáváme, je-li tato generální zpověď nutností anebo jen pobožností. V prvním případě mu ochotně pomáháme, aby přivedl všechno zase do pořádku.

3. Při životních zpovědích bude nutno někdy takto mluvit aneb aspoň v tomto smyslu vše posuzovati: Vaše hříchy jsou před Pánem

Bohem takové, jak jste jim rozuměl, když jste hřešil. Tolik je v nich viny, kolik jste v nich tehdy poznával. Teď je snad vidíte v jiném světle. Takové by byly, kdybyste teď se jich dopouštěl. — Podobně se to má s vašimi zpovědmi v minulosti. Rozhoduje vaše dobrá vůle a poctivá snaha. Když jste se chtěl dobře zpovídati a ze všeho vyznati, jak jste tomu tehdy rozuměl, byly vaše zpovědi dobré a platné, i když snad nebyly dokonalé. Teď všelicos lépe poznáváte a jinak byste se i vyznával. To však nečiní vaše minulé zpovědi neplatné, ale doporučuje vám generální zpověď ze zbožnosti. Tou všelicos doplníme a opravíme, abyste požíval plného klidu.

4. Snadno se stává, že po vykonané zpovědi někdo z penitentů z n o v u s e h l á s í, aby doplňoval, co zapomněl nebo co udal nedostatečně. Nejedná-li se o zřejmého skrupulanta, máme takové exercitanty vždy t r p ě l i v ě v y s l e c h n o u t. Uklidníme je pak náležitým objasněním, že je to již zahrnuto, anebo jim dáme i na toto vyznání ještě jednou svátostné rozhřešení. Jsou zpovědníci, kteří vyzpovídavše své exercitanty, ještě jednou poskytnou všem příležitost k dotazům a doplňkům věduce, že snadno něco znepokojí po zpovědi mysl jejich svěřenců, čeho by pak zneužil zlý duch, aby je připravil o vnitřní pokoj, vzbudil v nich rozmrzelost a tak zamezil pořádnou reformu a obnovu.

Zpovědníkům, kteří se s láskou a trpělivostí věnovali exercitantům při jejich někdy hodně svízelných zpovědích, jsou tito nesmírně vděční a ještě po letech vzpomínají na tento jim prokázaný skutek milosrdenství. Exercicie pak, v nichž složili se sebe břímě hříšného života ve zpovědi od mládí, považují vždy za nejlepší a nej pam á t n ě j š í, ač snad v kursech dalších více ještě vytěžili pro pokrok v životě duchovním. To vše má nás nabádat, abychom se exercitantů ochotně ujímali při jejich generálních zpovědích a tento důležitý úřad zastávali s velkou pozorností a péčí.

14. Volba stavu v exerciciích.

V druhé části tohoto pojednání byla v 18. článku probírána otázka v e d e n í m l á d e ž e p ř i v o l b ě s t a v u. Co tam bylo řečeno, zde předpokládáme, abychom se neopakovali. Že exercicie jsou vhodnou příležitostí k volbě stavu ve smyslu křesťanském, plyne již z ideje exercicií, jak sv. Ignác je vytvořil. Svou obdivuhodnou měsíční soustavou působí na exercitanta napřed 10—12 dní, aby ho zbavil vlivu všech nezřízených náklonností. Když toho dosáhl, předkládá mu n a u k u o v o l b ě a žádá na něm, aby uvažoval a se modlil o poznání a vyvolení onoho stavu, v němž by ho Pán Bůh chtěl mít. Nejedná-li se již o volbu stavu, má exercitant podle těchto pravidel o volbě pracovat n a o b n o v ě s v ě h o ž i v o t a s v y l o u č e n í m všech nezřízených náklonností. Této v r e h o l n ě p r á c i se vymezuje v exerciciích měsíčních lhůta 4—8denní, vše další jest jen utvrzováním exercitanta v rozhodnutích, která učinil pod vlivem milosti v oné „volební“ lhůtě. Jako ideálního exercitanta, jenž zaslужuje, aby se mu exercitátor věnoval po celý měsíc, představuje

si sv. Ignác mladého nadějného muže, který by rád vykonal v životě něco pořádného a touží v tom ohledu poznat vůli Boží. Neví, zda má hledat svou kariéru ve světě a vstoupit pak do stavu manželského, anebo má nastoupit kariéru duchovní a tuto zase buď ve světě anebo v nějaké řeholi. Exercentanta s takovými myšlenkami a pochybnostmi zve sv. Ignác v první řadě do exerciční samoty. Je-li volba stavu vrcholnou v exercičiích měsíčních, patří samozřejmě i do kursů třídených, jedná-li se o exercitanty, pro něž volba stavu může býti otázkou životní.

Dáváme-li exercicie jinochům nebo dívkám, studentům nebo studentkám dospělejšího věku, jest záhodno, abychom pamatovali u nich na volbu stavu. Již v přednášce úvodní bych se zmínil stručně o volbě stavu, jako o jednom z důležitějších úkolů této samoty, aspoň pro některého z exercitantů. V téže nebo další přednášce bych upozornil na knížečku „Na rozcestí“, Přerov, Edice smíru, a doporučil její četbu oněm exercitantům, kteří nevědí, jaký stav si mají vyvoliti. Tento praktický spisek má býti v několika výtiscích trvalou součástí každé exerciční knihovny a kde se exercitantům nabízejí ke koupi duchovní knížky, neměl by mezi nimi scházeti ani tento spis. Jinak se o volbě stavu nemluví leč teprve třetího dne, jak se začne jednat o reformě života budoucího. Tu při větším počtu exercitantů, kteří se zabývají volbou stavu, nutno zařaditi zvláštní úvahu o tomto důležitém předmětu. Tato přednáška je užitečná i pro ostatní a snad se v mnohých touto přednáškou probudí teprve myšlenka na možnost ideálnějšího stavu, než jaký považoval dosud pro sebe za samozřejmý.

Exercentátor začne asi takto: Mnozí z vás uvažovali v těchto dnech o volbě stavu a pročetli již knížečku „Na rozcestí“. Kam vás to táhlo, když jste ji pročetli? — Táhlo vás to oddat se výhradně Pánu Bohu ve stavu panickém nebo panenském podle evangelia, anebo, ač uznáváte vznešenost a krásu tohoto stavu, nepocítili jste přece žádné zvláštní touhy jemu se zasvětit, ale i ve stavu manželském jste postřehli vznešené a bohumilé stránky, které by odpovídaly vašim ideálům životním? — Pán Bůh vkládá do duše ho poctivě hledající touhy po tom či onom stavu. Jak jedny vede ke stavu panickému, ať ve světě nebo v nějaké řeholi, tak jiné ke stavu manželskému, tak důležitému pro zachování a posvěcení lidského pokolení. — Někteří z vás jsou již bez pochybností, kam je vede Pán Bůh, jiní však dosud nevědí, jak se rozhodnout. Těm nerozhodným se vyloží a doporučí šestinedělní pobožnost k sv. Aloisu, jak o ní byla zmínka v uvedeném článku o vedení duší. Všichni ať se ještě poradí se zkušeným zpovědníkem a dají si své rozhodnutí od něho prozkoumat a schválit, aby opatrně a bezpečně postupovali. Jiné lidi, zvláště v duchovních věcech nezkušené, ať do svých úmyslů nezasvěcují!

V dalším postupu této pro mladé exercitanty důležité přednášky vyloží exercentátor stručně a jasně, co mají zachovávat, kdož se rozhodli pro panictví nebo panenství a potom, co mají zachovávat, kdož postřehli svůj ideál ve stavu manželském. Vše, co se má zde uvést, bylo již podrobně projednáno v uvedené druhé části tohoto

návodu pro vedení duší, ve člancích 19—21. Tam si každý to potřebné snadno vybere. Také na vhodnou literaturu, zvláště k přípravě na stav manželský, měl by exercitátor upozorniti, aby co v přednášce z oboru tak širokého nelze říci, bylo doplněno četbou po exerciciích.

Exercitanty, u nichž volba stavu ještě nenaléhá, hledíme třetího dne podobnou přednáškou poučit a nadehnout pro horlivé zachovávaní a pěstění sv. čistoty. Toto jest bezpečná příprava na budoucí volbu stavu a základna, z níž vykvétá i stav panický, i mravně vyspělý stav manželský. Potřebnou orientaci i látku k této přednášce nalezne exercitátor v téže druhé části, ve člancích 16. a 17.

Podaří-li se nám v exerciciích pro mužskou a ženskou mládež takto vésti jejich volbu stavovskou, stane se naše exerciční hnutí ještě daleko požehnanější. Exercicie se vyvinou v semeniště mnohých kněžských a řeholních povolání a vedle velkých řad mravně vyspělých dívek, které se oddají panenství ve světě a budou nám vítanými pomocnicemi ve farnostech, vychovají nám vzorné katolické snoubence, kterými obrodíme manželství i rodinu podle ideí Božích.

15. Životní program.

Pravé exercicie podle soustavy ignaciánské nekončí zpovědí — tou se pouze uzavírá první část —, nýbrž praktickým životním programem, který každý exercitát sám si má vytvořiti podle návodu exercitátorova a snad i za jeho asistence. Je to v obyčejných kursech práce třetího dne a stejně vážná a důležitá, jakou byla druhého dne příprava na exerciční zpověď. Znamenalo by to značné neporozumění duchovních cvičení, kdyby exercitanti a snad s nimi i exercitátor mysleli, že sv. zpověď jest vykonáno již všechno. Exerciční zpověď byla ukončena smutná minulost, exercičním programem budujeme teprve lepší budoucnost. Má to býti práce hodně kladná a i radostná.

Nový životní program musí býti především v srdcích exercitantů. Tím miněna opravdová vůle a pevné rozhodnutí se polepšiti a život upravit podle oněch mohutných pravd, které každému v samotě exerciční zazářily z věčnosti. Bez tohoto programu v srdci by nepomohly sebe lepší programy na papíře. Přece však žádá lidská přirozenost a slabost, aby bylo všelicos přesně a podrobně stanoveno a zachyceno na papíře, podobně jak se po dobu exercicií doporučovaly všem záznamy důležitých myšlenek a rozhodnutí. Tomuto úkolu nutno věnovati aspoň jednu důkladnou přednášku třetího dne a naléhati, aby po ní se dali exercitanti sami do práce a stanovili si před Pánem Bohem několik základních rysů tohoto nového života po exerciciích. Také by měli míti příležitost raditi se o některých bodech svého programu buď s exercitátorem nebo jiným zkušeným knězem.

Ve zminěné přednášce se rozeberou jednotlivé body toho programu, vyloží se stručně jejich význam a navrhne se tolik, kolik by exercitanti jako minimum dostačilo, aby si ducha zachovali. Každý si může k tomu pak něco přidati. Lépe jednají, kdo si stanoví toho méně, ale při tom věrně vytrvají, než jiní, kteří v první horlivosti své síly přeceňují a potom ochabují. *Moderatadurant*, toť zásada při tvoření takových programů.

Přednášku lze formulovati tak nebo podobně: *Jak se odvděčíte Kristu Pánu za vše, co vám prokázal?*

1. Pěstujte pořádný duchovní život.
2. Přemáhejte nezřízené náklonnosti.
3. Buďte apoštolý.

Do těchto bodů možno zahrnout velmi snadno celý životní program. Jednotlivé části se podrobně projednají, aby si z nich mohli exercitanti stanovit praktická předsevzetí pro život. Třetí bod o apoštolátě lze vsunouti také do přednášky o církvi Kristově.

K pořádnému duchovnímu životu patří především *pravidelná ranní a večerní modlitba*, potom *mše sv.* aspoň o nedělích a svátcích. Je-li však možno, byla by žádoucí každého dne. Kdo se naučil brzy uléhat a brzy vstávat — lidé ve městech mají teď opačný zvyk — může se snadno zúčastnit mše sv. každodenně, nemá-li kostel příliš daleko. Mše sv. jest nejlepší ranní pobožností katolického křesťana. Zpověď nutno zdůrazniti aspoň jednou za měsíc, rovněž sv. přijímání, které však časem bude podle potřeby častější, až se snad stane ideální účastí na mši sv., kdykoli jest možno jí obcovati. Každý ať si stanoví, co za vhodné uzná podle poměrů, ve kterých žije.

K pořádnému duchovnímu životu však patří vedle kázání také nějaká *náboženská nebo rozjímavá četba*. Bylo by záhodno, aby se konala denně aspoň čtvrt hodinku. Lépe denně něco málo, než občas v míře hojnější. Pravidelná duchovní četba udržuje horlivost, budí ducha modlitby a pomáhá k pokroku v duchovním životě. Poněvadž lidé dnes tolik toho čtou, je nutno, aby četbou duchovní živili v sobě *nadpřirozené smýšlení*, které snadno zakrní vlivem četby jiné, zvláště novinové. Exerციtátor upozorní také na některé vhodné knihy a postará se snad, aby si exercitanti něco opatřili před odchodem z exercicií, kdyby doma nic pořádného neměli. Praktický seznam duchovních knížek by také dobře posloužil. Chudým účastníkům může cenné služby prokázati naše laciná sbírka „Životem“. O všech těchto úkonech bylo více řečeno v první části tohoto pojednání ve člancích 9—11. Tam je sestaven i malý výběr duchovních knih pro potřebu exercitantů.

Kdož v uvedených úkonech zbožnosti vytrvají, zachovají si snadno dobrého ducha z exercicií a budou pod vlivem milosti také více nebo méně prospívat. Aby prospívali opravdově, vytrvale a soustavně, potřebují vedení a musí se naučit přemáhat nezřízené náklonnosti a snášet statečně různá protivinství, jak je Bůh posílá a život přináší. Proto doporučí exerციtátor v další části svého návodu exercitantům, aby si každý

hleděl vyhledat dobrého zpovědníka jako duchovního vůdce. Blaze tomu, kdo ve své farnosti takového najde! Aby se všude po našich vlastech snadno našli vůdcové duchovního života, byly tyto statě o vedení duší vypracovány. Na tyto vůdce musíme exercitanty odkázati. Jest však záhodno, pokud čas dovolí, i v obyčejných kursech se trochu zmíniti o boji proti nezřízeným náklonnostem. Hlubší a soustavnější nauka zůstává vyhrazena kursům pokračovacím. Vše potřebné zachyceno v autorově knížce „Z duchovního života“ ve stati o zvláštním zpytování svědomí a vyloženo podrobněji ve 12 článku první části tohoto pojednání o vedení duší. Netřeba tedy se o tom zde šířiti.

Třetí bod životního programu má především probuditi zájem o spásu duší z lásky k Pánu Bohu a z lásky k bližnímu. Potom se poukáže stručně na hlavní druhy laického apoštolátu a objasní se poněkud jejich význam a praxe. Na první místo patří apoštolát dobrého příkladu, na druhé apoštolát modlitby a výprosné moci dobrých skutků. Tajemný a mocný jest v církvi katolické apoštolát utrpení a smíru. K těmto každému křesťanu přístupným druhům přistupuje konečně apoštolát laického činu, o němž však v takové přednášce nelze uváděti další podrobnosti, aby exercitanti nebyli zatíženi množstvím námětů. Je však důležité poukázati vřele na laickou výpomoc v duchovní správě, poněvadž ovocem exercičního hnutí má právě býti v každé farnosti hlouček spolehlivých mužů, žen, jinochů a dívek, kteří prošli exerciciemi a se utužují v duchovním životě. Těm právě budou duchovní správcové svěřovat různé druhy laického apoštolátu, aniž by se museli obávat, že v tom nevytrvají.

Životní program, jak se tvoří v obyčejných kursech, má zachytiti jen to podstatné, vše další se postupně buduje na těchto základech soustavným vedením duší ve farnostech. Toho si budiž exercitátor vědom, aby v těchto programových návodech posledního dne si uložil náležitou míru a hleděl vystihnouti, zdůrazniti a upevniti jen to základní a podstatné. Tak dosáhnou tyto návody nejen svého účelu, ale i radostnou ozvěnu v duších šťastných exercitantů.

16. Dětské exercicie.

V horlivosti, kterou se u nás pěstuje exerciční hnutí, začíná se tu a tam volati i po exercicích dětí. Někteří kněží je navrhuji jako přípravu na první sv. přijímání, jiní by rádi připravovali exerciciemi aspoň biřmovance, zase jiní považují exercicie za výtečnou přípravu dospělých žáků na odchod ze školy a na vstup do života. Co o tom soudit?

Je jisto, že máme školní mládež důkladně připravovati na první sv. přijímání nejen náležitým poučením, pokud dítě útlého věku je tomu přístupno, ale také zbožnými úvahami čili

exhorta mi. Ale je k tomu třeba samoty a mlčení, jak to patří k ideí pravých exercicií? A můžeme to na dítkách tohoto věku žádati? Odpadá-li však samota a mlčení, neb omezuje-li se jen na kratičkou dobu po promluvě a posíláme-li pak dítky domů na jídlo a na spaní, nemůžeme mluvit o exerciciích v pravém smyslu a jednáme moudřeji, dáváme-li takové přípravě název jiný.

Nesporno také, že i s v. biřmování zasluhuje pečlivou přípravu, aspoň tou měrou jako první sv. přijímání. Vždyť je to svátost, kterou se dovršuje nadpřirozené ontologické posvěcení křesťana, vtiskuje do duše nový character indelebilis, skýtá sílu Ducha svatého k životu podle víry a dokonce i k laickému apoštolátu! Svátost, kterou nelze po druhé v životě přijati, zasluhuje takovou přípravu, že se biřmovanci poskytne nejen důkladného poučení, ale i náležitého povzbuzení zbožnými úvahami, aby plnější měrou získal gratiam ex opere operato a s ní i věrně spolupůsobil.

Mají býti touto přípravou exercicie v pravém smyslu s mlčením a samotou? To závisí na věku biřmovanců. Jsou-li to ještě děti útlejšího věku, platí vše, co bylo právě řečeno o přípravě k prvnímu sv. přijímání. Jedná-li se však o mládež dospělejší, která buď školu již opustila, anebo brzy opouští, možno exerciciemi s mlčením a samotou dosáhnouti znamenité přípravy na tuto velkou, často ještě nedocenenou svátost.

Pro mládež, která ve 14. roce školu opouští a do života vstupuje, jsou pravé exercice s mlčením a samotou zpravidla zcela na místě a zasluhují plné chvály, pokud ovšem jsou dobrovolné. Nucené by se minuly úspěchem, poněvadž by nebylo možno udržet žádoucí vážnost a sebranost. Několik nezbedů by exercicie stále kazilo. Pošleme-li však v y b r a n o u m l á d e ž vstupující do života na tři dny do exerciční samoty, a svěříme-li ji tam knězi, který ji dovede upoutati a psychologicky vésti, dosáhneme s pomoci Boží překvapujících účinků.

Exercicie nejsou tedy pro školní mládež útlejšího věku, hodí se však pro mládež dospělejší v okolnostech právě uvedených. Poněvadž však takovou mládež již nepovažujeme za děti, správně tvrdíme, že se d ě t s k é e x e r c i c i e n e d o p o r u č u j í. Dítě není ještě zralé, aby náležitě pochopilo ideu exerciční, a nemá ještě té pevnosti, aby sneslo exerciční kázeň. Buď mu tedy podáváme dětskými exerciciemi jakýsi surogát, kterým trpí pojem pravých exercicií, aneb žádající na něm pravé exercicie přetěžujeme jeho mysl a vtiskujeme mu do duše ideu čehosi těžkého, což sotva mu bude vzpruhou, aby se odhodlalo k dalším exerciciím ve věku zralejším.

17. Exercice rekrutů.

Netřeba dokazovati, že vojenská služba jest skoro pro každého mladého člověka za dnešních poměrů spojena se značným nebezpečím pro víru a dobrý mrav. Kdo by se tedy divil, že prozíraví rodiče a horliví kněží hledí nováčky, než nastoupí vojenskou službu, získati pro třídní exercicie? Není zajisté lepší přípravy. Proto by měl každý exerciční dům, určený pro muže a jinochy, pořádati každoročně ve

vhodné době takový kurs a duchovenstvo byl mělo ve farnostech získávat pro něj jinochy, kteří toho roku nastoupí vojenskou službu.

Exercicie nováčků dostaly znenáhla svůj zvláštní ráz. Co do duchovních přednášek jsou sice obyčejným třidenním kursem, směřují však výhradně k tomu, aby jinocha utvrdily ve víře a mravnosti vůči nebezpečí a nástrahám, které mu hrozí v kasárnách. Proto má dávat takové exercicie jen zkušený kněz. Vedle přednášek duchovních přidává ve volných chvílích zorný katolický důstojník a nebo poddůstojník náležité pokyny pro budoucí život v kasárnách, aby exercitanti již předem věděli, co je čeká a jak mají jednat, by si nezadali jako vojínové Kristovi. Někde se povolává i svědomitý katolický lékář, který rovněž ve vhodné chvíli poučuje nováčky o různých nebezpečích, jaké zejména nevážanost pohlavní vyvolává. V dobách pak určených k zotavení konají exercitanti pod vedením zkušeného vojína některé prostocviky, kterými si získávají jakousi zručnost pro první chvíle vojenského života. Tato zručnost a pohotovost může jim získati již na počátku určitou převahu nad jinými nováčky, která jim zase umožní dobrý vliv na kamarády.

Z toho všeho patrně, že zasluhují exercice nováčků plnou naši pozornost. Kdo je pořádá a podporuje a pro ně jinochy získává, koná dílo velmi záslužné pro církev a vlast.

18. Péče o bývalé exercitanty.

S exerciciemi se to má jako s misii ve farnostech. Byť byla misie sebe početnější, nestará-li se však domácí duchovenstvo o to, aby využítkovalo misii probuzené horlivosti a pomáhalo věřícím k vytrvalosti, což hlavně se děje pilným a ochotným přísluhováním sv. svátostmi, začne horlivost brzy polevovati a staré zlořády se navrátí. Tak potřebuje i exercitant, když se vrátil domů z duchovní samoty, podpory a kněžského vedení, aby v dobrém vytrval a v dobrém ještě více prospíval. Nenalezneme-li porozumění u duchovenstva domácího, zakrní znenáhla vše, co exercicie v něm vyvolaly, leč by se ho ujal Pán Bůh sám mimořádnou pomocí. Nalezne-li však kněze, který chápe svoje poslání, zachová si exercitant dosti snadno ovoce získané v exerciciích a lze z něho vychovat znenáhla pravého apoštola a spolehlivého pomocníka pro duchovní správu ve farnosti. Jak je tedy důležité, aby farní duchovenstvo věnovalo péči bývalým exercitantům!

Hlavní péče záleží v tom, že je rádi zpovídáme a když k nám pravidelně chodí ke zpovědi, také poněkud v duchovním životě vedeme. K tomu cíli sestavil autor první tři části tohoto pojednání o vedení duší. Čím lépe a soustavněji kněz postupuje podle těchto směrnic, tím solidněji povede exercitanty a dopracuje se skutečně za pomoci Boží radostných úspěchů. Bude znenáhla obklopen řadou ctnostných a apoštolsky smýšlejících duší, nalezne v nich spolehlivou oporu ve farnosti a vydatnou pomoc v duchovní správě. Práce, kterou si dal s těmito dušemi ve zpovědnici, nese mu bohaté ovoce. Blaze tedy knězi, který byl tak prozíravý!

Máme již u nás kněze, kteří toto všechno s radostí mohou potvrditi ze zkušenosti vlastní. A bude jich přibývat, když také jiní pochopí a lépe podpoří exerciční hnutí.

Množí-li se počet bývalých exercitantů ve farnosti, záhodno k usnadnění práce, ale také k jejímu prohloubení pomýšleti na nějakou kolektivisaci tohoto vedení. Forma může býti rozmanitá podle poměrů místních. Snad se mohou bývalí exercitanti scházeti měsíčně na společnou rekolekci. Při ní lze jako rozjímání přečítati zvolna a s pomlčkami duchovní obnovu z věstníku „Obrození“, jenž jest psán výhradně pro bývalé exercitanty a podporuje u nás exerciční hnutí. (Vychází měsíčně v Praze II., Ječná 2. Předplatné roční 5 Kč.) K meditaci se připojí vhodné modlitby a udělí se pak všem svátostné nebo kněžské požehnání, podle toho, kde a kdy se rekolekce právě koná. Této příležitosti může duchovní správce vhodně použiti, aby přítomným dal zcela nenucenou formou různé pokyny jak pro duchovní život, tak i pro laický apoštolát. Více o tom v I. části tohoto pojednání ve článku 13. Konference v asketických kroužcích.

Z této zcela volné formy kolektivního vedení bývalých exercitantů jest snadný přechod k eucharistickým, liturgickým nebo biblickým kroužkům, ale také k Mariánským družinám a Třetím řádům, které pro svou pevnou organizační formu a pro své dějinné poslání i v našich vlastech zasluhují zvláštního pojednání v paté části, kterou bude zakončena tato celá práce o vedení duší.

Dodatky.

1. Ačkoli by bylo velmi žádoucí, aby duchovenstvo světské závodilo s řeholním ve vedení duší také exerciciemi a poskytlo dnešnímu hnutí řadu zkušených a praktických exercitátorů, přece to asi za dnešních poměrů nebude možno v měřítku větším. Jen některým kněžím z duchovní správy a ze škol bude asi popřáno, aby i na tomto poli mohli budovat a zdokonalovat království Boží v srdcích lidských. Všem ostatním poslouží tyto statě aspoň k lepšímu porozumění duchovních cvičení, zvláště ignaciánské metody, tolik doporučené Piem XI., aby utěšené exerciční hnutí mezi laiky přineslo bohatou úrodu. Každý pak kněz, jemuž záleží v dnešní kritické době na spáse duší a záchraně lidstva musí vítat toto hnutí jako očividný dar Boží prozřetelnosti a bude zajisté rád pomáhati, aby se uplatnilo ve všech farnostech naší vlasti.

2. Musíme totiž s politováním doznati, že ač je toto hnutí u nás již hodně vyvinuté, přece dosud nezakotvilo ve všech farnostech. Většina farností o něm vlastně ještě neví. Jen náhodou se tam některý snaživý laik o nich něco doví, a to ne vždy od svého duchovenstva. Je tedy velmi žádoucí, aby naše exerciční hnutí ze stavu nahodilosti vyspělo ve stav soustavnosti a tak zakořenilo ve všech farnostech. Jak bohumilou práci vykoná naše duchovenstvo, bude-li k tomu napomáhat spojenými silami!

3. K soustavnému hnutí exercičnímu směřuje především Diecéšní odbor nebo výbor exerciční. Ustálil se již

v některých diecésích. V čele stojí kněz jmenovaný ordinariátem jako exerciční referent. Jemu jsou přiděleni pro jednotlivé kraje jiní kněží jako exerciční horlitélé. Referent sleduje toto hnutí v celé diecési, referuje o něm biskupovi, svolává občas horlitélé-kněže k poradám a navrhuje ordinariátu nebo konsistoři, co by se mělo učinit ve prospěch tohoto blahodárného hnutí v diecési. Exerciční horlitélé snaží se pak ve svých krajích buditi a udržovati porozumění pro exercicie laiků především u svých spolubratří. Referují často na kněžských schůzích svého kraje o celém hnutí, upozorňují na určité kursy a poskytují informace o všem, co se týká exercicii. Na požádání pomáhají také v jednotlivých farnostech a spolcích poučovat laiky způsobem vhodným a získávat je pro účast na kursech exercičních. K této činnosti kněžské přistupuje činností laiků. V jednotlivých farnostech anebo i spolcích, kde hnutí se již probudilo, získá místní duchovenstvo spolehlivého a pro exercicie nadšeného laika, který u bývalých exercitantů z farnosti šíří věstník „Obrození“, všem pak, kdož na exercicie se chystají, opatřuje podle přání exerciční střídanek a nálepky. Střádančová akce podporuje, jak zkušenost nasvědčuje, značnou měrou exerciční hnutí, musí však býti vedena obezřetně a svěřena spolehlivým laikům. Střádanka povzbuzuje nemajetného, jenž po exerciciích touží, aby si z nepatrných úspor pořizoval nálepky a tak postupně si vyplňoval střádanek, až by dosáhl potřebného obnosu pro exerciční kurs. Co ve střádance, svým vlastním jménem opatřené, má vyplepeno, nemůže mu býti snadno odcizeno, ani k jiným účelům použito a vede ho bezpečně do exercičního domu. I rodičům a dobrodincům mohou exerciční střádaneky sloužiti, aby je úplně nebo částečně vyplněné dětem nebo někomu jinému věnovali, koho by rádi na exercicie dostali. Vedle střádančové akce pomýšlí pak duchovní správce také na nějaký malý exerciční fond ve farnosti nebo ve spolku, aby nemajetným, kterým ani spoření nestačí, pomohl nějakou subvencí, by je na exercicie vypravil. Tak celkem vypadá organizovaná a soustavná péče o rozkvět exercičního hnutí v diecésích a farnostech. Kéž nalezne všude pomocníky!

4. Zbývá ještě něco podotknouti o exerciciích duchovenstva samého. Rozeznávali jsme v metodě sv. Ignáce kursy obyčejné a pokračovací. Bylo také řečeno, že horlivým laikům, kteří již 2—3krát prodělali kursy obyčejné, máme umožnit účast na kursech pokračovacích, aby, co získali, se prohloubilo. — Nemělo by toto pravidlo platit i pro exercicie kněžské? Duchovenstvo je přec vázáno podle CJC can. 126, k častým exerciciím. Proč se omezuje většinou, aspoň u nás, na obyčejná tridua a nebere podíl na kursech vícedenních? V cizině dávají o prázdninách již kursy měsíční pro kněze, přesně podle návodu sv. Ignáce. U nás jsme činili již pokusy s osmi denními a dobře jsme pochodili. Aby bylo možno probrati soustavu sv. Ignáce aspoň v podstatě a tak duchovenstvu poskytnouti vskutku vydatný kurs exerciční, lze jen těžko slevovati z těchto osmi dnů. Také v pěti nebo šesti dnech možno vykonati celý kurs exerciční; rovněž v exerciciích, které v pondělí večer počínají a

v sobotu ráno končí, ale bude to přece již jen úryvkem nebo torsem oné velkorysé soustavy ignaciánské, tak schopné zreformovati duchovenstvo a vytvořiti z něho nezištné, obětavé a nebojácné pracovníky pro království Kristovo.

Prodloužené exercicie k prohloubení duchovního života doporučuje sám sv. Otec Pius X. v uvedené již encyklice „Mens nostra“ takto: K opravdovým duchovním cvičením se žádá, abychom jim věnovali určitý čas. A třebas se ten čas může podle okolností a osob buď zmenšiti na několik dní nebo prodloužiti na celý měsíc, nicméně nesmí se tuze zkracovati, chceme-li dosáti slíbených účinků. Jako zdravá krajina pomůže chorému tělu jen tehdy, pobudeme-li tam déle, tak neprospěje ani spasitelné konání exercicií znatelně našemu duchu, necvičíme-li jej po nějakou dobu.“

Prodloužené a pokračovací kursy budou navštěvovat vesměs kněží toužící po hlubším duchovním životě. Proto lze v nich rozjímání prvního týdne sv. Ignáce omeziti na dobu nejkratší. Vynechati je nikdy nemáme, neboť očisty každému třeba a v oněch základních pravdách týdne prvního věží mocná vzpruha k oné oddanosti vůči Kristu Pánu, která jest hybnou pákou dalších týdnů oné soustavy. V obyčejných třídenních kursech kněžských nutno však bráti ohled na kněze, kteří spokojující se s minimem, jen jednou za tři léta se do samoty uchylují a snad to i konají hlavně proto, že se to žádá a kontroluje. Proto nutno bráti v těchto triduech látku hlavně z týdne prvního, aby u všech byly obnoveny a upevněny základy a zajištěn život v posvěcující milosti Boží. Na další cíle již mnoho času nezbývá. Ač jsou tedy obvyklé třídenní kursy zajisté pro každého kněze užitečné a zpravidla i při nich se ke konci přidává něco z druhého týdne exercičního nebo se aspoň jinak do přednášek pojme něco, co nabádá ke kněžské dokonalosti, přece celkem tyto kursy nemohou plně vyhověti kněžím po dokonalosti toužícím a nutno je aspoň občas doplňovati kursy pokračovacími. Každému knězi sice možno konati také soukromě v tichém reholním domě prodloužené exercicie za pomoci dříve doporučených pomůcek, jako jest hlavně Meschlerova nebo Schilgenova, přece však žádoucné, aby i u nás vedle třídenních kursů se každoročně pořádaly kursy delší pro duchovenstvo, které touží po pokroku v životě duchovním. Na našem duchovenstvu pak záleží, aby se takových kursů pilně zúčastňovalo. Jen tehdy se stanou také u nás trvalou institucí a také naše kněžstvo pozná postupně z vlastní zkušenosti celou soustavu ignaciánských exercicií, jak ji výstižně rysuje ke konci zmíněného okružníku Pius XI. řka: „Výborná nauka, vzdálená úplně nebezpečí a bludů klamného mysticismu; podivuhodná snadnost, s jakou se dají tyto exercicie přizpůsobiti každému stavu; velmi vhodné rozvržení látky; úžasné jasný postup, takže pravdy, které jsou předmětem úvah, vyplývají jedna z druhé; konečně duchovní pravdy tak vedoucí obrozeného člověka, aby dospěl po spolehlivých stezkách sebezáporu a boje s náklonnostmi k nejvyšším vrcholům modlitby a božské lásky.“

Obsah:

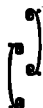
	Strana
Úvodem	3
1. Vymezení správných pojmů	4
2. Něco o exercičních domech	6
3. Cíle obyčejných kursů třídních	8
4. Mlčení v exerciciích	9
5. Denní pořádek v exerciciích	10
6. Zvláštní pořádek v exerciciích	13
7. Exerciční přednáška	15
8. Osnovy exercičních přednášek	17
9. Prameny pro exerciční přednášky	20
10. Stavba z žuly	22
11. Glosy	26
12. Exercicio školou modlitby	27
13. Zpověď v exerciciích	28
14. Volba stavu v exerciciích	30
15. Životní program	32
16. Dětské exercicie	34
17. Exercicio rekrutů	35
18. Péče o bývalé exercitanty	36
19. Dodatky	37

O soustavném vedení duší vydány kromě tohoto otisku od téhož autora ještě:

1. Zásady a směrnice.
2. Vedení mládeže.
3. Vedení dospělých.

Na skladě má Občanská tiskárna v Brně, Starobrněnská 19—21.

Pátou částí, na níž autor pracuje a která pojedná o kolektivním vedení Třetích řádů, Mariánských Družin a jiných asketických kroužků, bude dílo dokončeno.

S O U S T A V N Ě V E D E N Í D U Š Í

V.

ASKETICKÉ KROUŽKY.

Napsal P. Alois Stork S. J.

● Otisk článků z Věstníku Jednot duchovenských,
ročník 1936 a 1937.

C e n a 5 K č.

Soustavné vedení duší.

Část V.: Asketické kroužky,

auctore

P. ALOISIO STORK S. J.,

imprimi potest.

*P. Bruno Restel S. J.,
praep. prov. Čechosl.*

Pragae, 7. Junii 1937.

L. S.

Úvodem.

Asketických kroužků dotkli jsme se již v I. všeobecné části této práce, jednájice v 13. článku o asketických konferencích a v Dodatku o poměru takových kroužků ke katolickým spolkům ve farnostech. Tam byl také přesně vymezen pojem těchto kroužků a proč jsme volili slovo „kroužek“ i pro Třetí řády a Mariánské družiny. Nebudeme to zde opakovati. Vracíme-li se znovu k těmto kroužkům a věnujeme-li jim teď celou část, děje se to proto, poněvadž k o l e k t i v n í vedení duší se v nich uplatňuje nejvíce. Ještě více, aspoň co do času, než v exerciciích. V těch vedeme duše jen přechodně, v kroužcích asketických však trvale. Kroužky jsou vlastně pokračováním kolektivního vedení duší, které započalo exerciciemi. V asketických kroužcích mají tedy duše nám svěřené býti vedeny k hlubšímu duchovnímu životu a dozrávat z nenáhla v dokonalé křesťany. Toto jest úkolem všech asketických kroužků, ať se jmenují jakkoliv. Tímto úkolem se však také liší od zbožných sdružení a bratrstev, která chtějí pěstovati pouze určitou pobožnost, na př. pobožnost k B. Srdci Páně, nebo se věnuvati jen určitému dílu, jakým jest na př. Apoštolát modlitby nebo Dílo šíření víry. Tímto úkolem se asketické kroužky liší konečně i od katolických spolků, zřízených k výchově katolického vědomí a svědomí širokých mas našeho lidu, abychom pomocí uvědomělých katolíků překonali dnešní veřejné mínění pohanské a v Kristu obrodili lidskou společnost.

Že tento obrovský úkol, jenž v době přítomné se stává vysoce nálehavý, neprovedeme obyčejnou, byť i soustavnější pastoračí poslední jmenovaných spolků, netřeba dokazovati. Spolky dobře vedené vychovají nám praktické a uvědomělé katolíky, nestačí však, aby prohlubovali jejich duchovní život a je vedli k takovému stupni nezískanosti a obětavosti, bychom jim mohli svěřiti v laickém apoštolátě i těžké úkoly. K výchově takových spolehlivých laiků směřují asketické kroužky. Z toho již plyne jejich význam, ale také potřeba, abychom v této části rozebrali podrobně jejich soustavné vedení.

Jako při výkladu vedení duší exerciciemi jsme měli na zřeteli různé metody, také je uznávali a cenili, vykládali však zevrubně jen proslulou metodu sv. Ignáce z Loyoly, kterou sv. Otec Pius XI. dnešnímu exercičnímu hnutí zvláště doporučuje a která usměrňuje poněkud dnes i jiné metody, tak budeme postupovati i zde. Rozebereme jeden osvědčený a dnešním poměrům přílehlavý typ asketických kroužků, totiž Mariánskou družinu, a ukážeme na ní prakticky, jak nutno vésti takový kroužek, aby se stal pravou

školou dokonalých a apoštolsky smýšlejících i jednajících katolíků. Při tom však budeme stále ohled brát na velmi působivé Třetí řády různých řeholí, aby i těm bylo pomoheno k plnému a časovému rozvoji své činnosti a mohli ruku v ruce s Mariánskými družinami pracovat na řešení dnešních velkých úkolů. A co platí pro ctihodné Třetí řády, bude možno přenést také na jiné kroužky, pokud směřují k vážné asketické výchově svého členstva, ať již nesou jména jakákoliv. Myslíme zde zvláště na utěšeně se množící Eucharistické kroužky v organisacích naší mládeže. Vede-li si takový kroužek v počátcích mládež sama, nebude ještě schopen vyšších asketických cílů a bude jeho jediným úkolem zachovat v mládeži eucharistické hnutí a rozšiřovat je také v mládeži ostatní. Bude tím dosaženo již mnoho, ne však ještě všechno, co žádají dnešní poměry. Převezme-li však kněz, který se vyzná ve vedení duší, takový kroužek a nalezne-li v něm schopný materiál, může jej znenáhla přetvořit v pravý asketický kroužek a dosáhnout jeho vedením velkých úspěchů.

Projednávající tedy v následujících statích hlavně vedení Mariánských družin, chceme sloužiti všem asketickým kroužkům, zvláště také Třetím řádům. Přejeme všem plného rozkvětu a plného úspěchu pro království Boží. Sv. Otec Pius XI. si váží všech, žádá, aby každý si zachoval svéráz mu vlastní, ale také usiloval, jak by mohl býti účinnou pomocí k provedení toho, co náměstek Kristův chce dosáhnouti Katolickou akcí v jednotlivých farnostech, diecésích, státech a v celé církvi. Zove tyto asketické kroužky *pretiosa auxilia*. Je tudíž zcela správné, ale i vysoce čestné, považujeme-li Třetí řády, Mariánské družiny a jiné opravdově asketické kroužky za semináře pro výchovu spolehlivých a obětavých laiků, kteří by podíl brali na hierarchickém apoštolátě katolické církve k provedení velkých úkolů dnešní a budoucí doby. Na nás pak, kteří je vedeme, záleží, zda takovými se stanou.

1. Idea Třetích řádů.

Začínáme Třetími řády již proto, že jsou starší než Mariánské družiny a patří jim *praecedentia*, ale také proto, že si podle nich lépe objasníme pravou ideu Mariánských družin.

Třetí řády jsou různé podle řeholí, kterým přináležejí. Nejproslulejší a u nás také nejrozšířenější jest Třetí řád sv. Františka. Po něm se těší velké obliby Třetí řád sv. Dominika. Máme však u nás také Třetí řád Premonstrátů a Karmelitánů. Třetí řády Servitů, Augustiniánů a Trinitářů nejsou u nás dosud rozšířeny. Zato však nutno uvést ve skupinách Třetích řádů také instituci Oblátů sv. Benedikta, pokud se vztahuje na dospělé věřící, vedené touto ctihodnou řeholí.

Idea, kterou má značná část našeho duchovenstva o Třetích řádech, potřebuje zajisté opravy, neb aspoň nějakého doplnění. Jsou kněží, kteří o Třetích řádech nechtějí ani slyšeti a hned sdělují trpké zkušenosti, kterých zakusili s některými jejich členy. Na tom ovšem jest nevinna ctihodná instituce Třetích řádů sama, ale duchovenstvo ji často správně nepojímá, nedovede členstvo pro ni náležitě vybírat

a v ní soustavně vésti. Odtud většina stínů, které padají na Třetí řády. Přes všechny nedostatky a lidskosti zůstanou však přece Třetí řády vysokou školou dokonalosti pro laiky, a kde se správně uplatňují, konají veliké věci pro církev a lidskou společnost. Uvažme jen, že prozíravý papež Lev XIII. patří k největším propagátorům Třetího řádu sv. Františka, jemuž i reguli upravil podle dnešních poměrů. Toto nahradí množství slov k obraně Třetích řádů. Jen je správně chápejme a vedme.

Jaká jest tedy správná idea těchto institucí? Každý Třetí řád patří některé řeholi anebo má s ní aspoň trvalé spojení. Když sv. František z Assisi vyvolal v Itálii svou svéráznou a velmi časovou řeholí mocné františkánské hnutí, toužili s vroucím zánícením po ní i lidé, kterým peměry společenské a povinnosti stavovské nedovolovaly všechno opustiti a věnovati se životu řeholnímu. Obyčejnou překážkou býval stav manželský se závazky rodinnými. Proto začal sv. František takové věřící spojovat všude při svých klášterích ke kolektivnímu vedení v askesi františkánské jako *fratres et sorores de poenitentia*. To byly začátky jeho proslulého Třetího řádu. Tedy opravdový asketický kroužek a sice lidí vybraných, kteří všichni by nejraději volili život řeholní. aby dospěli k dokonalosti křesťanské. Nemohou-li do kláštera, chtějí aspoň ve světě žít jako v klášteře, pokud poměry a povinnosti to dovolují. Proto se sdružují a pravidelně scházejí ke společné pobožnosti a společnému povzbuzení, aby dosáhli dokonalost ve smyslu své řehole. Mají také představené, kterým se podrobují ve všem, co podnikají k vlastnímu pokroku a pro blaho církve i svých bližních. Mají svou řeholní reguli, schválenou Apoštolskou Stolicí, mají podle ní obláčku, noviciát a profesi, jako slavnostní a veřejný projev oddanosti Pánu Bohu a pevné odhodlanosti plniti předepsanou reguli. Jsou i podrobeni visitaci představených řehole První. Všechno to pak směřuje k výchově dokonalých laiků v duchu oné řehole. Již z tohoto stručného nástinu plynou některé pro nás důležité poznatky k pochopení ideje Třetích řádů:

1. Třetí řád není pouhým bratrstvem k vykonávání určitých pobožností a k získání odpustků a generálních absolucí. To také jest v Třetím řádě, ale to není hlavním úkolem, a kdo v něm hledají jen toto, do něho se nehodí.

2. Třetí řád vyžaduje vybrané členstvo, podobně jako První a Druhý řád každé řehole. Nedbá-li se výběru, musí upadat i Třetí řád. Kdo chce býti přijat, musí toužit opravdu po dokonalosti. Musí také před profesí býti náležitě vyzkoušen a důkladně poučen, aby vnikl do ducha oné řehole.

3. Členstvo již přijaté má býti stále přidržováno k pilné účasti na shromážděních a jest vskutku důležitým úkolem ředitelovým, aby na nich své terciáře soustavně poučoval a povzbuzoval jak k hlubšímu duchovnímu životu, tak i k bohumilé činnosti pro blaho duší.

4. Ředitel sám musí býti hluboce prodcnut duchem původní řehole, jinak by terciářům toho ducha dáti nemohl. Není-li členem Prvního řádu, ať jest aspoň velikým znalcem a

ctitelem sv. zakladatele a jeho díla. Čím opravdověji ředitel pěstuje sám duchovní život v duchu oné řehole, tím lépe a snadněji se mu podaří vychovat vzorné terciáře.

5. Jak nemůže nikdo býti současně františkánem a dominikánem, tak nemůže ani nikdo náležeti s o u č a s n ě Třetím řádům různých řeholí. To již zapovídá CJC can. 705 a plyne zřejmě z pravé ideje Třetího řádu.

Již z těchto několika základních rysů poznáváme ideu Třetích řádů a jak znamenitě se hodí k soustavné kolektivní výchově laiků, kteří touží po dokonalosti. Pochopí-li se tato idea a provede-li se ve skutečnosti, vykonají i u nás a také v době dnešní Třetí řády velké věci.

2. Idea Mariánských družin.

O Mariánských družinách platí něco podobného jako o Třetích řádech; nejsou často správně chápány a vedeny. V našem duchovenstvu jsou dosti rozšířeny různé nesprávné pojmy o Mariánských družinách: Považují se za pouhá bratrstva, a sice výhradně pro ženy a dívky, anebo vrchní jejich vedení se připisuje jesuitům, jako by byly družiny jejich Třetím řádem.

1. Podle církevního práva patří sice Mariánské družiny do skupiny bratrstev, o nichž jedná CJC can. 707 seq. a římská družina Prima primaria, které jiné se přivtělují, platí za arcibratrstvo podle can. 720 seq. Než cílem svým rovnají se Třetím řádům a jsou asketickými kroužky v plném slova smyslu.¹⁾ Máme sice bohužel Mariánské družiny, které se omezují na nějakou pravidelnou pobožnost k B. P. Marii, bez úsilí o křesťanskou dokonalost a vážný apoštolát z toho plynoucí, než takové nezasluhují toho jména a nevyhovují požadavkům, které klademe na pravé družiny.

2. Jest rovněž politování hodno a svědčí o značném nepochopení Mariánských družin u nás, jsou-li naše české družiny velkou většinou žensk é. Měly by býti velkou většinou muž sk é, a staly by se také, kdyby Mariánská družina se správně chápala. U jiných národů nejví se tento nepoměr. Co vykonaly u nás Mariánské družiny ve slavné minulosti, vykonaly vesměs družiny mužské. Ženských družin tehdy vůbec nebylo. Původní družiny byly asketickými kroužky vybraných a duchem ideálním prodechnutých studentů. Když tito vstoupili do života, utvořili si družinu mužů a uskutečňovali ve veřejném životě společným úsilím své družinské ideály. Teprve později a po mnohých prosbách dovoleno i ženám, aby se přidružily k tomuto mariánskému šiku. Jak velké jest tedy nepochopení, považují-li stále mnozí kněží u nás družiny za organizační náboženskou, hodící se jen pro ženy a dívky! Vážíme si za-

¹⁾ Jest dosud sporem, kam vlastně patří Mariánské družiny podle církevního práva. Učenci se rozcházejí. Stavíme je sice podle cíle na roveň Třetím řádům, ale milosti a výsady si sdělují po způsobu bratrstev. Lze tedy právem tvrditi, že zaujímají postavení zcela zvláštní, které v CJC uvedeno nebylo.

jistě horlivých družin ženských a všeho, co konají pro církev a spásu duší, ale musíme přece žádati, aby si to každý kněz dvakrátě rozmyslil, než založí novou družinu ženskou, nemůže-li současně založiti i mužskou. Jednostranným šířením družin ženských bude se stále podporovati nesprávná idea o Mariánských družinách a tyto budou živořit.

3. Rovněž není správné, připisuje-li se jesuitům vrchní vedení všech družin, jako by dokonce Mariánské družiny byly jejich Třetím řádem. Jak **Tovaryšstvo Ježíšovo nemá řádu Druhého, tak nemá ani Třetího**. Třetí řád nelze nikde zříditi, ani vésti bez intervence řádu Prvního. I biskupské ordinariáty potřebují v záležitostech terciářských náležitých fakult od vrchních představených oněch řeholí. Každá terciářská obec jest přidružena některému klášteru, odkud se jí dostává buď vedení neb aspoň visitace. To vše neplatí pro Mariánské družiny. Jen Mariánské družiny při kostelech a domech jesuitů podléhají představenstvu **Tovaryšstva Ježíšova, všechny ostatní biskupům**. Každý biskupský ordinariát jest oprávněn bez jakékoliv intervence **Tovaryšstva Ježíšova** zříditi ve své diecési Mariánskou družinu, jmenovat ředitele, dohlížet na ni, ba také ji zase zrušit, uzná-li to za vhodné. Jen když si taková družina, pravoplatně zřízená biskupem, přeje míti účast na odpustcích a výsadách římské družiny **Prima primaria**, která podléhá generálnímu představenému T. J., jest třeba na něho s prosbou a vysvědčením biskupovým se obrátiti, aby byla přivtělena římské, mající pravomoc arcibratrstva. To když se stalo, mají členové účast na odpustcích Mariánských družin, nepodléhají však nikterak jesuitům, nýbrž výhradně biskupovi jako při svém zřízení.

Odkud tedy pochází domněnka, že Mariánské družiny podléhají jesuitům? Jesuité byli první, kteří při svých kolejích založili Mariánské družiny. V nich si vychovávali zdatné laické pomocníky pro záchranu katolické věci v těžkých zápasech náboženských 16.—18. století a v družinách spatřují dosud velmi časovou školu pro výchovu laických apoštolů dnešní doby. Proto pracují pilně v družinském hnutí ve všech dílech světa a podporují rádi jak kněze světské tak i řeholní, kteří si rovněž Mariánské družiny ohlíbili k výchově dokonalých laiků. Vydávají v různých řečích družinské věstníky a vedou i družinské sekretariáty, aby takto sloužili družinskému hnutí, bez jakékoli pravomoci nad jinými družinami. Tolik, aby i této nesprávné domněnce bylo čeleno.

Již z těchto výkladů vynořuje se nám idea Mariánské družiny: Asketický kroužek vybraných lidí, kteří touží opravdově po dokonalosti, aby kolektivně byli vedeni jak k hlubší ctnosti tak i k apoštolské činnosti. Celý kroužek se staví pod zvláštní ochranu B. P. Marie a každý jednotlivý, když po důkladné přípravě bývá slavnostně do družiny přijat, zasvěcuje se *in foro externo* B. P. Marii, aby pod jejím vedením pracoval se zdarem na svém zdokonalení a pro spásu jiných.

V poslední době rozvinula se v časopisech německých jakási kontroverze o askesi Mariánských družin. Askese tato jest askesi katolickou v celém svém rozsahu a dosahu, není speciálně mariánskou, jakou jest na př. proslulá pobožnost bl. Ludvíka Grigniona z Montfortu, u nás již dosti známá. Stanovy Mariánských družin předkládají sodálům obvyklé asketické prostředky k dosažení dokonalosti, jak ještě o nich budeme podrobně jednati. Duch mariánský, který plyne ze zasvěcení se sodálova Matce Boží, nemění nic na všeobecném rázu katolické askese, naopak patří k plnosti této askese pro zcela mimořádné postavení B. P. Marie vedle Krista Pána ve vykupitelském programu lidstva. Jsme živými údů mystického těla Kristova a B. P. Maria jest jako matka Krista Pána také matkou každého údu jeho tajemného těla a prostřednicí milosti a spásy. Odtud zvláštní poměr k ní, který si v družině náležitě uvědomujeme. Mariánská družina nezůstává však státi u B. P. Marie, ale směřuje pod jejím vedením ke Kristu Pánu a k plné oddanosti pro jeho svaté zájmy podle osvědčené, naskrz katolické zásady: *Per Mariam ad Jesum*. Jak jest pravá družina Mariánská asketickým kroužkem, tak jest i eucharistickým kroužkem, poněvadž v její askesi požívá Eucharistie vynikající postavení. Mohou tedy sodálové Mariánských družin plně závoditi s členstvem eucharistických kroužků v účtě k Velebné Svátosti, jak zase tito, čím více jsou oddáni Pánu Ježíši, tím více přilnou i k Matce Boží.

Mariánská družina povstala v době organisovaného náporu nepřátel proti církvi Boží. Má tedy své bojovné tradice a hodí se tudíž právě k výchově aktivních katolíků pro dnešní dalekosáhlé úkoly. Nelze tedy tento typ asketických kroužků považovati za zastaralý. Ale ani Třetí řády nejsou zastaralé. Naopak, všechny tyto osvědčené a tradicemi obohacené kroužky stanou se obdivuhodně časovými, jakmile je obnovíme a uskutečníme podle původních ideí a v původní kázni. K tomu se musíme vrátiti. Jest zajisté možno sdružovat duše, toužící po dokonalosti v libovolných kroužcích, které snad svým názvem více jeví přitažlivosti, ale čím více se výchovná činnost v takových moderních kroužcích bude prohlubovati, tím více i ony se začnou podobati buď Třetím řádům nebo Mariánským družinám.

3. Rozdíly mezi Třetím řádem a Mariánskou družinou.

Poněvadž na MD chceme názorně ukazovati vedení duší v asketických kroužcích, naznačíme zde stručně některé rozdíly mezi TR a MD, aby ředitelé TRů mohli bezpečněji používati těchto pokynů. Nesmíme totiž přenášet na TR, co jest vlastní MD a naopak. Každá z těchto forem kolektivního vedení má si zachovat svůj vlastní svéráz.

1. Každý dobře vedený TŘ má ducha řehole, které přiná-leží. Tak františkánský duch řádu sv. Františka a dominikánský duch řádu kazatelského. A jak se řehole od sebe liší, tak se liší i TŘy navzájem a od MD. Tento duch se pak jeví i v askesi, kterou pěstují i v apoštolské práci, kterou podnikají. MD jsou prodchnuty duchem apoštolsky působících řeholí, jejichž úkolem jest soustavně bojovat za práva církve a záchranu duší proti organisovanému náporu nepřátel.

2. Každý TŘ má svou reguli schválenou Apoštolskou Stolicí. Tato regule platí pro všechny obce onoho TŘ na celém světě. Regule jest pevná a nelze na ní měniti. — Stanovy MD však mohou býti pozměněny a doplněny podle místních poměrů. Každá MD může míti své vlastní. Jen v podstatných bodech musí se shodovati se stanovami všeobecnými z roku 1910, upravenými podle požadavků dnešní doby P. Františkem Wernzem, generálem T. J. Těmito stanovami se řídí MD zřízené při kostelích a domech T. J. Jsou také uveřejněny v družinských příručkách a sice v tak zvané pražské „Pod praporem mariánským“ doslova, v příručce pak P. Škarka „Pod praporem Královny nebeské“ s náležitou úpravou. K žádosti o zřízení MD nutno vždy připojiti stanovy, jsou-li odchylné od oněch právě uvedených. Ordinariátu pak přiná-leží zkoumati, zda se odchylné stanovy shodují v podstatných bodech se všeobecnými, a jen tehdy může doporučiti nově zřízenou družinu k agregaci k původní římské, které jsou uděleny všechny odpustky a výsady od Apoštolské Stolicе.

3. Ředitel TŘ dostává jurisdikci od představených řádu Prvního. Jest také závislý se svou terciářskou obcí na určitém klášteře téhož řádu. Odtud také se mu dostává visitace. — Ředitel MD, pokud neřídí družinu zřízenou při kostelích nebo domech T. J., dostává jurisdikci od Ordinariátu a jest se svou družinou pouze na něm závislý.

4. V TŘ jest instituce visitací předepsána regulí; v MD takové instituce není. Biskup ovšem má vždy právo visitovati MD, pokud podléhají jeho jurisdikci.

5. V TŘ jest regulí přesně stanovena oblačka s noviciátem a řeholní profesí. TŘ má také své řeholní roucho a povinné hodinky. — V MD jest také čekatelství, ale bez obláčky, lhůta pak jest ponechána řediteli. Místo profese se koná záslib bl. Panně Marii. Družinská medajlka není závazným předpisem, ale jen tradičním zvykem. Není také závazku k určitým modlitbám, některé se jen doporučují.

Možno uvéstí rozdíl ještě více mezi TŘ a MD, než tyto postačí našim účelům. Vše další vysvětlují příručky jednotlivých TŘ a MD.

4. Co pojí Třetí řády s Mariánskými družinami.

Vedle rozdílů můžeme poukázati i na různé shody, které umožňují, že všelicos lze považovati za společné a proto i přijímat bez obavy, že by snad utrpěl vlastní svéráz TŘ.

1. Především sledujeme stejné cíle, totiž křesťanskou dokonalost. Nespokojujeme se u svého členstva s nějakou určitou pobožností, ani pouze s probuzeným a vychovaným svědomím podle katolické mravouky, ale směřujeme k výšinám a hloubkům duchovního života podle katolické asketiky a mystiky. Běříme do práce celého člověka a chceme z něho vychovat dokonalého křesťana. Při tom pečlivě přihlížíme, aby láska k Pánu Bohu a láska k bližnímu v nitru nám svěřených terciářů nebo sodálů stala se obětavou a činnou pro království Boží na zemi. Vedeme je pevnou rukou a prozíravou snahou k práci charitativní a apoštolské, jak v prostředí domácím, tak ve farnosti a životě veřejném. Ani TŘ ani MD neměli by pravého ducha, kdyby se omezovali jen na vnitřní život bez horlivé snahy po práci apoštolské. Jak může duše milující Boha nečinně přihlížeti k jeho urážkám v dnešní lidské společnosti? A jak mohu milovati bližního a klidně se k tomu chovati, jak ten můj bližní hyne v bídě a se vrhá do pekla? V TŘ a v MD vychováváme vybrané pomocníky k těmto náležitým úkolům. V tom jsme zajedno.

2. Také v prostředcích k dosažení těchto ušlechtilých cílů se většinou shodujeme. Pravý život TŘů a MDn nevychází ve slavnostech, ale v obyčejných schůzích, které jsou závazné. S určitou společnou pobožností podle regule, stanov a zvyků musí býti spojeno pořádné a soustavné poučování a povzbuzování ředitelovo k hlubšímu duchovnímu životu a k apoštolské práci. Pro určité práce se utvoří a vedou zvláštní odbory. Žádné diletantství, ale vážná, opravdová práce na vlastním posvěcení a na záchraně bližního! I v tom se shodují ředitelé TŘů a MDn, pokud chtějí vykonat něco pořádného v kolektivním vedení.

3. Nepřijímáme každého, kdo se nám hlásí, ať do TŘ nebo do MD. Jen takové, kteří jeví smysl pro hlubší duchovní život a pro obětavou činnost ve prospěch církve a duší. Vlastnímu pak přijetí předchází jak v TŘ, tak v MD zkušební doba, ve které je opravdu zkoušíme.

4. Ředitelé jak TŘ tak MD jsou ustanovení církevní vrchností a nutno toho dbáti, aby měli náležitou jurisdikci, jinak by platně členstva nepřijímali.

5. Jak v TŘ tak v MD uplatňuje se výbor nejlepších členů, buď ředitelem jmenovaný, nebo členstvem volený. Má však jen tolik moci, kolik mu ředitel dá. S výborem koná ředitel výborové schůze, aby si jej vychovával k náležitému konání světných funkcí a se s ním radil, co v určitých otázkách by měl činiti.

Ve všech těchto bodech panuje shoda mezi správně chápáním a vedením TŘ a MD. Proto lze v těchto otázkách bezpečně přijímati pro vedení TŘ, co bude podáno pro MD.

5. Příručky pro ředitele.

V rámci tohoto pojednání nebude možno mluvíti podrobně o TŘ. Proto stůjítež zde aspoň seznamy některých pomůcek pro jejich ředitele.

1. K vedení TŘ sv. Františka poslouží hlavně dva spisy: Holzappel, *Die Leitung des Dritten Ordens*, München, Pfeifferverlag.

Schmidt, *Drittordensleitung*, Werl in Westfalen, Franziskusdruckerei.

První kniha skýtá velmi dobrý ideový názor na TŘ, veskrze správný, s praktickými pokyny. Jest dokonalým a dostačujícím rádcem pro ředitele TŘ. — Druhá kniha jest jakýmsi kodexem řeholního práva TŘ, podávajíc přesně všechny předpisy pro TŘ i s udáním autentických pramenů, což jest důležité pro občasné nejistoty v některých otázkách.

Aktuelním rádcem všem ředitelům TŘ sv. Františka jest dobře vedený časopis „*Der Ordensdirektor*“, Tyrolia, Innsbruck, ročně 20 Kč. Přináší také terciářská rozjímání, promluvy, pokyny, jakož i literaturu a rozhledy po terciářském světě.

Doporučení zasluhuje také starší kniha: Tischler, *Handbuch zur Leitung des Dritten Ordens des hl. Franziskus*, samt 150 Skizzen zu Ansprachen, Bregenz am Bodensee, Teusch. — Česká příručka pro ředitele se připravuje.

2. K vedení TŘ sv. Dominika lze doporučiti kromě Malého katechismu o něm z Knihovny Růže dominikánské v Praze tyto tři knihy:

Trapp, *Lehr- und Regelbuch für den Dritten Orden des hl. Dominikus*, Dülmen, 1930, Laumann.

Erren, *Einführung in die Regel des Dritten Ordens des hl. Dominikus*, Vechta in Osnabrück, 1926, Albertus-Magnusverlag.

Rambaud, *Tertiaire Modèle*, Paris, 1935, Em. Vitte, 16 fr. Nejnovější příručka a velmi se doporučuje.

3. K vedení MD máme příručku: Bangha, *Handbuch für die Leiter Marianischer Kongregationen*, Innsbruck, Marianischer Verlag. — Také praktický časopis: *Präsidieskorrespondenz für Marianische Kongregationen*, Wien IX, Pulverturm-gasse 15, Verlag Fahne Mariens. Přináší pojednání pro ředitele, pokyny, přehledy a náčrtky družinských přednášek.

6. Postavení ředitelovo v MD.

Je poněkud odlišné od postavení duchovních rádců v katolických spolcích a též od postavení kněží-asistentů ve farních a diecézních radách Katolické akce.

Stručně a výstižně lze postavení ředitelovo v MD vyjádřiti takto: Ačkoli ředitel jest hlavou, a sice jedinou, hledí pokud možno býti duší a jen duší mu svěřeného kroužku.

Jest hlavou, poněvadž jemu byla udělena jurisdikce k vedení MD církevní vrchností. Proto jest v MD zdrojem veškeré autority. V katolických spolcích, zřízených podle dnešního spolčovacího práva, jest hlavou předseda s výborem, voleným podle stanov. Ve výborech či radách KA pak jest hlavou laik, církevní autoritou jmenovaný.

Jest hlavou jedinou, poněvadž družinský výbor nebo magistrát nepatří k podstatě MD, a i když se zřizuje podle stanov, má jen tolik práv, kolik ředitel mu svěří. Výbor jest pouze orgánem pravomoci ředitelovy.

Moudrý ředitel však jest dalek toho, aby dělal v MD monarchu nebo dokonce diktátora a výbor používal jen jako pomocníka nebo sluhy. Naopak, výbor staví kde jen může do popředí a svěřuje mu funkci hlavy; on však se snaží ve vedení družiny napodobiti duši v lidském těle. Jak tato vše oživuje, řídí a sama neviditelná všude působí skrze orgány k dobru celého organismu, podobně si počíná ředitel v MD. Dává ducha, vychovává a řídí vše, co v družině se děje, ale pokud možno nepozorovaně, skrze sodály. Hlavním orgánem jeho působnosti jest družinský výbor. Toho rád používá a varuje se, aby sám autoritativně nevystupoval, kde se nejvíce toho skutečná potřeba. Tak se v MD podivuhodně slučuje princip monarchický s principem demokratickým. To umožňuje pevné vedení, ale zase tak, že se popřává členstvu dosti svobody a iniciativy. I řediteli se práce velmi usnadňuje, jakmile si vychoval kádr spolehlivých sodálů.

Z toho ovšem také plyne, že na řediteli, aspoň do určité míry, všechno záleží. Jaký ředitel, taková bude časem i MD. Dovede-li se ředitel vpraviti do tohoto postavení, vykoná v MD velké věci. Pěstuje-li hluboký duchovní život, bude i družina ponehledu v duchu prospívati a stane se školou důkladných ctností. Hoří-li pak ředitel pro spásu duší, bude i v jeho MD laický apoštolát podivuhodně rozkvétati.

7. Vlastnosti ředitelovy.

Z toho, co právě bylo řečeno, poznáme snadno potřebné vlastnosti dobrého ředitele MD.

1. Především má míti správnou ideu MD a pevnou snahu ji uvést v život a udržeti na výši svého poslání. Již toto jest požadavek důležitý a poměrně i těžký. Kolik MD ideálně začalo, ale brzy upadalo a konečně jen živořilo! V takových případech nedostávalo se obyčejně ředitelovi právě vytyčené vlastnosti.

2. Ředitel musí míti dosti času, aby se mohl MD náležitě věnovat, příslušné otázky studovat a na schůze náležitě se připravovat. Také, aby se mohl se sodály osobně stýkat. Kde tohoto času není, tam snad bude lépe, aby se MD aspoň prozatím nezakládala, neb aby se našel jiný méně prací zatížený kněz; jinak bude MD brzy živořit, stane se bezvýznamnou, přítěží pro duchovní správu a poškozujou dobrou pověst MD.

3. Každý ředitel má býti dobrým znalcem duchovního života a sám se poctivě domáhati křesťanské dokonalosti. Potom bude také vědět, co má říci sodálům, jak do duše jim mluvit a nitro jejich zapalovati k nezištné lásce k Bohu a bližnímu. Toto z knih nevyčteme, ač si vhodných knih vážíme jako dobrých pomůcek. Vzpomeňme jen na sv. Klementa Hofbauera v kroužku svých vybraných mužů i jinochů, kterými začal obnovovat

náboženský život ve Vídni, nebo na sv. Jana Bosca, když před spaním konával k jinochům mu svěřeným své proslulé promluvy. To šlo od srdce k srdci a zapalovalo. Ale muselo vycházet ze srdce, které již hořelo! Tato vlastnost jest ze všech nejdůležitější. Jen kněží, kteří vážně pěstují život duchovní, jsou schopni ceteris paribus vésti pravé MD a jiné asketické kroužky.

Z opravdového duchovního života ředitele plyne pak samozřejmě upřímná úcta k Rodičce Boží, které MD se svou činností jsou zasvěceny. I když MD nemá nějakou zvláštní mariánskou askesi, přece dětinná úcta a láska k Panně Marii, jest jejím kouzlem. Na řediteli pak záleží, jak dovede použití různých příležitostí, by jeho sodálové prospívali také v účtě mariánské. Je-li tato úcta v jeho nitru, netřeba mu předepisovat, jak a kdy má býti i na jazyku.

Opravdová láska k Pánu Bohu bude ředitele stále nabádati, a by se náležitě věnoval asketickému vedení svých sodálů, jak kolektivnímu, tak individuálnímu, poněvadž Bůh má velké zalíbení v dokonalých duších a jich zase používá k získání jiných. Tato myšlenka ředitele sílí, když kroužek jeho není početný, aby jej nezanedbával. Osvědčené přísloví praví: *Sodales non numerantur, sed ponderantur*. Toto platí pro všechny asketické kroužky, chceme-li je udržeti na výši.

4. Konečně se má ředitel vyznati v různých oborech laického apoštolátu, ať se již pojímá jako skutečná Katolická akce, anebo jen jako Laická výpomoc v duchovní správě. Má míti rozhled o časových otázkách, pokud se týkají zájmů Božích a chovati v nitru apoštolskou horlivost, spojenou s praktickým smyslem pro skutečný život, aby sodály nejen nadehl a získal pro vážnou apoštolskou práci, ale je také k ní náležitě přidržoval a v ní moudře vedl. K tomu patří také velkomyšlné smýšlení, které ředitel přenáší rovněž na své sodály, aby pilně přemáhali závist a žárlivost, která tolik kazí apoštolskou práci, a učili se spolupracovat s jinými a sledovat ve všem výhradně a nezištně spásu duší a zvelebení církve Kristovy.

8. Družinské schůze.

Časté a pravidelné schůze patří k podstatě MD a musí býti pro členstvo závazné. Nemá tedy smyslu, přijímáme-li někoho do MD, víme-li předem, že se schůzi nemůže zúčastniti. A je-li sodál nucen přesídliti, má podle stanov na novém bydlišti vyhledati MD jeho stavu přiměřenou a buď do ní přestoupiti, aneb aspoň její schůze navštěvovati.

Dvojího druhu jsou schůze družinské: Slavnostní a obyčejné. Slavnostních schůzí si také vážíme, ale síla MD vězí a má se jeviti hlavně ve schůzích obyčejných. Tyto zasluhují největší pozornosti a péče. Proto také o nich napřed pojednáme.

Jak často se konají? — Podle možnosti týdně, jak tomu bylo původně ve starých družinách 16. a 17. stol. a jak se to znovu

doporučuje ve stanovách z r. 1910. Nelze-li stanovit schůze týdně, ať se konají aspoň dvakrát v měsíci, jinak sotva provedeme pravou ideu MD. Třetím řádem pro jejich poněkud odlišný ráz dostačí snad měsíční shromáždění, MD však jedna schůze v měsíci stačiti nemůže. Máme zde na zřeteli MD laiků, které nutno vychovávat, zejména myslíme-li na MD mládeže. Opět tvrdíme: Není-li možno MD stanovit schůze častější než jednou v měsíci, nedoporučuje se ji zřizovati. Bude za krátko živořiti.

Kde se schůze konají? — Místnost pro schůze obyčejné budiž přiměřena počtu sodálů. Je-li jich jen málo a tvoří vskutku jen kroužek, ať se nescházejí v prostorném kostele, ale raději v klidné, útulné kapli, nebo ve větším pokoji, kde se improvisuje mariánský oltář. V zimě se doporučuje vytopená místnost. Požehnání s Velebnou Svátostí nikterak se nevyžaduje a může je nahraditi požehnání kněžské při zakončení pobožnosti, ve formě poněkud slavnější, jak se v přijímacím ritu uděluje novým sodálům.

Co patří k obyčejným družinským schůzím? Vhodná pobožnost, do které ředitel vloží asketickou konferenci nebo promluvu. Začíná se vzýváním Ducha Svatého a po ředitelově promluvě následuje obyčejně mariánská pobožnost. Duchovní zpěv se doporučuje ke zvýšení pobožnosti. Možno také předeslati nebo vložit do programu vhodnou a dobře připravenou duchovní četbu. Schůze pak končí požehnáním buď svátostným, nebo, jak již bylo podotknuto, kněžským. Pobožnosti určuje ředitel, poradivší se s výborem. Mohou býti rozmanité, nic určitého není předepsáno. Vše, co vede k prohloubení duchovního života a budí smysl pro apoštolát, jest přípustno. Staré MD scházely se i na společné rozjímání a společné kajicnosti. Převládá samozřejmě pobožnost mariánská, ale může se střídati i s jinými vhodnými pobožnostmi. Ani adorační pobožnost není vyloučena podle zásady katolické: Per Mariam ad Jesum! MD jest kroužkem, který pěstuje katolickou askesi v celém rozsahu, není bratrstvem k výhradné účtě BPM. Toto mějme stále na zřeteli, poněvadž se na to v dnešních družinách často zapomíná.

Takto usměrněné pravidelné družinské schůze mají obdivuhodnou výchovnou moc. Spočívá na nich Boží požehnání, které kroužek sodálů si vyprošuje společnou pobožností a milost Boží zúrodňuje slova ředitelova v hojně míře na přimluvu té, kterou velebíme jako Prostřednici všech milostí. Právě těmito schůzemi stává se MD seminářem vybraných a spolehlivých laiků pro důležité funkce jak v Katolické akci, tak i v Laické výpomoci pro duchovní správu. Po milosti Boží, kterou nikterak nesmíme podceňovati, jest hlavním činitelem ředitel svou osobností a svými pečlivě připravenými konferencemi nebo promluvami. Tyto obyčejné družinské schůze nejsou vše, co konáme v kolektivním vedení sodálů, ale jsou důležitým základem pro vše ostatní. Na nich vskutku mnoho záleží.

Slavnostní schůze slouží více k oživení a prohloubení družinských ideálů. O nich se konává přijetí nových členů po důkladném čekatelství. Jsou tedy rodinnými slavnostmi a je radno zachová-

vati jim také tento rodinný ráz. O hlavní titulární slavnosti obnovují přítomní sodálové své zasvěcení družinské, nepřítomní pak je vykonají písemně a zašlou k této slavnosti na důkaz solidarity. O druhé titulární slavnosti pak vzdají hold světcí, kterého podle stanov družina si vyvolila při svém zřízení, aby se nadchli jeho příkladem a získali si jeho přímluvu k vytrvalé snaze po křesťanské dokonalosti a apoštolské činnosti. Tyto dvě slavnosti se konají samozřejmě v kostele nebo kapli, kde MD jest zřízena.

Ke konci každé družinské schůze oznamuje se sodálům starostou nebo jednatelem, co ředitelem bylo stanoveno neb schváleno a sodálové mají věděti. Také ředitel může připojiti některé vhodné pokyny. Na to má ředitel poskytnouti sodálům příležitost k rozhovoru s ním i mezi sebou. To patří také k životu asketických kroužků.

9. Kontrola účasti na schůzích.

V MD je tato kontrola předpisem, který v pořádných družinách se i svědomitě zachovává. Bývají stanoveni zapisovatelé, kteří mají seznam sodálů a čekatelů a poznamenávají při každé schůzi, kdo byl přítomen a kdo chyběl. Ve výborových schůzích se pak o tom referuje a zkoumá, zda neúčast byla řádně omluvena. Přítomnost se zjišťuje různým způsobem: Buď se u vchodu každý sám zapisuje, neb odevzdává navštívenku, nebo své jméno na tabuli označí určitým znamením atd. V některých MD na počátku nebo na konci schůze vyvolávají jména sodálů, aby zjistili jejich přítomnost.

Tato družinská praxe počítá s lidskou slabostí. Člověk při všelikém idealismu přece snadno ochabuje v počáteční horlivosti a potřebuje tudíž lidské podpory, aby vytrval v plnění svých závazků. Takovou podporou je kontrola: Vědomí, že moje neúčast nezůstane utajena, ale že bude zaznamenána, že se budu muset omluviti a že bych za schůze zameškané a neomluvené mohl býti napomínán, ba dokonce i z MD vyloučen, nutí mě k účasti na každé schůzi, i kdyby se mi snad někdy do ní nechtělo.

Kde se nenaléhá na pravidelnou účast, kde neúčast se mlčky přehlíží, začne brzy zavládati nekázeň a ochablost. Přítomní sodálové mají si býti povždy vědomi, že kdo se nedostavil, jest řádně omluven a kdyby nebyl, že bude napomenut, a kdyby se nenapravil, i vyloučen. Jen tehdy si budou MD vážiti a ji také milovati. Je v ní pořádek. Kdyby však pozorovali nebo věděli, že se na účast nenaléhá, přestala by je také těšiti. Odtud zkáza mnohých MD. Lze dokonce podle přesnosti, s jakou se kontroluje účast na schůzích, souditi do jisté míry na jakost té které MD.

Již čekatelé mají od počátku býti vychováváni k svědomité účasti na družinských schůzích z úcty a lásky k bl. P. Marii. Předvidají-li, že musí některou zameškatí, ať se omluví již předem; jinak se to má státi co nejdříve po zameškané schůzi a nemá dojiti k napomínání. Předvidá-li kdo, že delší dobu nemůže choditi na schůze, může si vyžádati na tuto dobu od ředitele dispensi. Ta ho zproštuje dalších omluv; má se však dispense udělovati jen na

určitou dobu. Kdo by zameškal několik družinských schůzí, aniž by se omluvil, jeho mlčení by se považovalo za znamení, že nechce býti dále veden v seznamu sodálů a že MD opouští. Tak lze snadno se zbavit sodálů i čekatelů liknavých. I to patří k známkám dobré družiny, že se členstvo nejen přijímá, ale i propouští.

Co v MD jest pravidlem, doporučuje se i jiným asketickým kroužkům, chtějí-li soustavně vésti své členstvo v duchovním životě. Bez pravidelných schůzí nedosáhne se v kolektivní výchově nic kloudného a bez kontroly sotva udržíte na delší dobu přesnou účast všech členů, zvláště když se kroužek stává četnější. Však víme, jak to mnohdy vypadá v katolických spolecích s návštěvou schůzí, které nejsou zábavné, i když se prohlašují za důležité a závazné! Dostavuje se zpravidla jen hrstka horlivců, kteří neúčasti ostatních zajisté nejsou potěšeni. Mohou-li se právě MD na poli náboženské výchovy vykazovati značnými úspěchy, dluží to také houževnaté kontrole účasti členstva na schůzích.

10. Družinská promluva.

Patří k nejdůležitějším povinnostem ředitelů MD, a hlavně na ní závisí kolektivní vedení sodálů v duchovním životě a v apoštolátě. Totéž platí o promluvách v Třetích řádech a i v jiných asketických kroužcích, které to vážně myslí s hlubší výchovou svých členů. Ztrácejí-li se takové instituce v bezvýznamných akcích, jeví-li málo porozumění pro opravdovou askesi, obětavý apoštolát a pracovní pospolitost, je to často znamením, že se jim v promluvách nedostává náležitého rozhledu, poučení a povzbuzení.

Již v I. části této práce o soustavném vedení duší byl celý 13. článek věnován promluvám čili konferencím v asketických kroužcích a byl také připojen výběr vhodné literatury. Co tam bylo řečeno, platí zde plnou měrou. Nebudeme to však opakovati, ale připojíme k tomu jen ještě některé poznámky.

1. V družinských promluvách zpravidla neprojednáváme látku, která patří na kazatelnu. Předpokládáme tudíž, že sodálové se zúčastňují řádné bohoslužby v kostele a MD jim podává, o čem v kostele nemluvíme.

2. Netřeba, ba snad ani není radno, aby řádné promluvy družinské byly exhortami mariánskými. Tyto konáme o svátcích mariánských v kostele a o titulárních slavnostech také v MD. Kdo stále chce mluvit o Panně Marii, bude se snadno opakovati a omezuje se brzy na určitý úsek katolické askese, aniž by řádně projednával mnohé jiné důležité otázky téhož oboru. Zase připomínáme: Askese MD není specificky mariánská, ale všeobecně katolická. Ovšem okolnost, že podáváme tuto nauku v celém rozsahu sodálům, kteří se zasvětili prostřednictvím církve blah. Panně Marii a k ní lnou, působí samozřejmě, že družinské promluvy dostávají jakési mariánské zabarvení, že se v nich často poukazuje na Pannu Marii a že se dovoláváme lásky sodálů k ní,

chceme-li je pohnout k pořádnému sebezáporu a k obětavé práci pro záchranu duší.

3. Netřeba, aby přednášky družinské tvořily vždy uzavřený celek a byly i slohově propracovány jako kázání veřejná v kostele. Mohou mít ráz konferenční. Sedíme u stolku, citujeme z knih, předčítáme vhodný úryvek, který pak doplňujeme poznámkami. Nebo podáváme sodálům několik důležitých pokynů pro jejich duchovní život a zdůrazňujeme jejich plnění. Někdy jest naše promluva více poučná, jindy naléháme na některou ctnost a mluvíme s o d á l ů m d o d u š e, aby odkládali určité nectnosti a bojovali proti náklonnostem, které se protiví duchu Kristovu.

Ředitel, který sám se domáhá vážně křesťanské dokonalosti a má úzký styk se svými sodály, nalezne mnoho námětů, o kterých o d s r d c e k s r d c i dovede k nim promluvit, aniž by musil shánět kdejaké prameny. Je však žádoucí, aby sledoval některou d o b r o u a s k e t i k u a podle ní konal zase někdy poučnou přednášku a tak rozšiřoval obzor svých drahých svěřenců. Naše asketické kroužky mají býti školou katolické askese v celém jejím r o z s a h u a nemají jen stále rozebírat, co se týká začátečníků, i když nutno se často vracet k základním pravdám a pravidlům. Dnes lze vybranému členstvu našich Třetích řádů a Mariánských družin předkládati i křesťanskou dokonalost a žádati na nich mnoho, aniž by bylo třeba se obávat, že je tím znechutíme. Zvláště mládež jest přístupna těmto hlubším směrům. Duch Boží vane mocně v laickém světě a působí, aby se dostalo církvi vydatné pomoci k jejímu apoštolskému poslání. Katolická akce není libůstkou papežovou, ale požadavkem doby. Bůh tomu chce.

4. Vyzná-li se ředitel MD nebo jiného asketického kroužku dobře v Písmě sv. a v liturgii, může odtud čerpati vděčnou látku k promluvám, které ve stále novém rouše zdůrazňují staré pravdy a požadavky duchovního života a nabádají k apoštolské práci. Ředitel si vyhledá v h o d n o u p e r i k o p u z N o v é h o n e b o S t a r é h o z á k o n a, zvláště takovou, která z nedělních a svátečních kázání není známa, vyloží ji poněkud, aby posluchači pochopili pravý její smysl a poukáže posléze na nauku, která z ní plyne pro duchovní život nebo apoštolát. Tu má často krásnou příležitost mluvit i s o d á l ů m d o d u š e. Podobně používá vhodných liturgických textů. Tak se probouzí i smysl pro Písmo sv. a liturgii, což zajisté dnes jest i vítáno i žádoucí. — Vhodnou pomůckou k takovým promluvám jest Hejčlova Bible česká ve 4 svazcích (Přaha, Dědictví svatojanské) nebo německé dílo: H e n n e - R ö s c h, D i e h l. S c h r i f t ve 3 svazcích (Paderborn, Schöningh). Kdo odebírá časopis Papežského biblického ústavu římského „V e r b u m D o m i n i“, nalezne v každém ročníku mnoho vděčného materiálu k takovým biblickým promluvám. — Pro liturgické texty máme vedle známého C i n k o v a d í l a M š e s v a t á v b o h o s l u ž e b n é m ř á d u c í r k e v n í h o r o k u (4 sv., Olomouc, Lidové knihkupectví) a P a r s c h o v a D a s J a h r d e s H e i l e s (3 sv., Klosterneuburg, Volksliturgischer Verlag) také velkou studii kardinála S c h u s t e r a

Liber sacramentalis (v 8 sv., Torino, Marietti; v německém překladě u Pusteta, Regensburg). Dlužno ovšem poznamenati, že v promluvách družinských sledujeme cíle asketické a výklad Písma sv. nebo liturgického textu jest nám k tomu jen podkladem.

11. Náboženské úkony v MD.

Kdo pozorně zkoumá stanovy MD, pozná brzy, co již na počátku bylo zdůrazněno, že MD nesměřují jediné k účtě Bohorodičky, nýbrž že pěstují katolickou askesi v celém jejím rozsahu. Žádají na sodálech především pořádnou modlitbu ranní, potom také večerní se zpytováním svědomí. Doporučují denní účast na mši sv., častou zpověď u téhož zpovědníka, aby se umožnilo duchovní vedení, a ještě častější, ne-li denní, sv. přijímání ve smyslu eucharistických dekretů Pia X. Stanovy zdůrazňují také pravidelnou duchovní nebo rozjímavou četbu, návštěvy Velebné Svátosti, růžencovou modlitbu a konečně roční exercicie. Jednou v měsíci se konává v MD společné sv. přijímání, což znamená, že má každý sodál nejméně jednou v měsíci přijímati Tělo Páně.

Toto jsou vesměs úkony, které na každém žádáme, kdo chce pěstovat opravdově život duchovní. Proto budou tyto a podobné úkony společné všem asketickým kroužkům a musí v každém býti prováděny s velkou vážností.

Ředitel se má tedy starati, aby o těchto úkonech byli řádně poučeni již čekatelé a má se o tom přesvědčit, než dojde k jejich přijetí za sodály. Nestačí jen poučení teoretické, nýbrž třeba kandidáty také prakticky cvičiti v těchto úkonech. Dobrou pomůckou jest autorova knížka: „Z duchovního života“. K takovému účelu byla sepsána.

Tyto náboženské úkony mají však také býti častým předmětem družinských promluv, aby je sodalové nejen stále konali, ale aby je také lépe konali a tak prohlubovali svůj duchovní život. Kde se to zanedbává, dostaví se snadno jakási vlažnost, tyto úkony se konají povrehně a nedbale, nezačnou-li se vůbec zanedbávat. Dobrá konference opět vzpruží. Neustále jest nám zápasiti s lidskou slabostí i u členů jinak horlivých. Vždyť víme z vlastní zkušenosti, jakého úsilí třeba nám kněžím, abychom vytrvale konali asketické povinnosti, celkem stejné, předepsané nám církevním zákoníkem.

K přednáškám o těchto úkonech lze leccos použití z I. části tohoto pojednání o vedení duší. I tam se rozebírají jednotlivé úkony, jako pomůcky k pokroku v duchovním životě.

12. Výchova k apoštolátu.

Apoštolát patří k podstatě MD a proto jest důležitým úkolem MD k apoštolátu vychovávat. Ale také každý asketický kroužek, který chce dodávat spolehlivé a obětavé pracovníky pro obrodné úkoly Katolické akce, musí se v tom MD připodobnit. Proto jest tato kapitola hodně významná.

Proč se ztrácejí mnohé MD jen v pobožnostech, slavnostech a zcela nepatrných akcích, které často jeví známky diletantství? Kde jest jejich velkorysý apoštolát podle vzoru MD 17. století? — Příčinou bývá vedle nedostatečné péče o duchovní život také často nedostatečná výchova k apoštolátu.

Nestačí sodály jen nadchnouti a všeobecně k apoštolátu nabádati. Nestačí ani pravidelné konference pastoračního rázu při družinských schůzích, jak byly navrhovány i s příslušnou literaturou v I. části tohoto pojednání ve zmíněném článku o konferencích v asketických kroužcích. Je třeba i výchovy praktické. Na všech sodálech máme žádati skutečnou a zcela určitou apoštolskou práci, také se mají o své činnosti řediteli vykazovat, ji podrobovat jeho úsudku, a děje-li se v rámci MD, i jeho vedení. Jen tak dospěje znenáhla celá MD k pořádnému apoštolátu a vykoná vděčnou práci pro spásu duší a dobro katolické církve.

Již čekatelé se musí za vedení zkušených sodálů účastniti na některém úseku apoštolské práce, aby od počátku pochopili, k čemu jest MD. Již proto jest záhodno, aby každá MD měla nějaký pracovní odbor, i když za dnešních poměrů velká část apoštolátu našich sodálů nebude se konati pod vedením MD v jejich odborech, nýbrž pod vedením církevní hierarchie v KA.

Mnohé dnešní MD potřebují vzhledem k novým poměrům a úkolům v á ž n ý c h r e f o r m, chtějí-li býti časové a si uhájiti své existenční právo. Vždyť přece nejsou k tomu, aby překázely a zbytečně vyčerpávaly duchovenstvo beztoho přepracované! Tato reforma nesměruje pouze k prohloubení duchovního života, nýbrž také k praktickému vedení v apoštolské práci. I jiné asketické kroužky budou namnoze nuceny přikročiti k podobným reformám. Jen tak budou časové a významné.

13. Odbory v MD.

Institute odborů čili kroužků jest MD vlastní. I stanovy je doporučují. Odbory jsou dělbou práce, a právě takovou dělbou a zapracováním do určitého druhu práce dosáhly MD často velkých úspěchů. Než nutno také varovati před přílišným dělením a sotva lze doporučovat v MD odbory pro práce, které již mají mimo družinu vhodnou organizační formu, v níž by se sodálové dobře mohli uplatniti. Nač zřizovat na př. v MD charitativní kroužek, mohou-li sodálové s větším prospěchem pracovat ve Farním charitativním odboru nebo v konferenci sv. Vincence? MD j i s t ě n e j s o u p o v o l á n y ke tříštění katolické práce, nýbrž ke sjedno-

c e n í. Nebudou zajisté pěstovat a podporovat spolkařskou řevnivost a úzkoprstost, nýbrž podle příkladu své vznešené Patronky, Dívky Páně, dají se ochotně a nezištně k službám duchovní správě, kdekoli a kdykoli to okolnosti doporučují. Jak drahá má býti dobře vychovaným sodálům MD, tak musí jim býti ještě daleko dražší církev svatá a diecése, která tuto církev významně představuje, a farnost, která jest jejím nejbližším úsekem.

Družinské odbory mohou však býti také z a č á t k e m p o ž e h n a n é a p o š t o l s k é p r á c e jak ve farnosti, tak i v celé diecési, zvláště když se v dalším rozvoji neomezují na sodály, nýbrž přibírají k spolupráci také jiné schopné osoby. V příhodné době lze pak vyspělý odbor ponechat nebo přidělit KA.

Rozeznáváme tři skupiny družinských odborů: asketické, administrativní a pastorační. A s k e t i c k ý jest na př. odbor eucharistický, velmi užitečný v MD mládeže, aby znenáhla přilnula k týdennímu nebo dennímu sv. přijímání a si také oblíbila pravidelné návštěvy Velebné Svátosti. A d m i n i s t r a t i v n í m odborem, jenž slouží výhradně družině, jest na př. pěvecký. Pečuje o vhodný zpěv při družinských schůzích a slavnostech. P a s t o r a č n í m odborem jest na př. tiskový. Stará se o soustavné šíření katolického tisku v určitém prostředí. Každý sodál má příležitostně šířit tisk katolický a potírat zhoubný; ale tiskový kroužek to koná soustavně a jde na výboj.

Jest samozřejmo, že pastorační odbory zasluhují největší péče ze všech, poněvadž se v nich sodálové dobře vychovávají k apoštolské práci. N a ř e d i t e l i a j e h o p r o z í r a v o s t i záleží, jaké p a s t o r a č n í o d b o r y se v t é k t e r é d r u ž i n ě v y t v o ř í. To nelze předem stanovit. Vše záleží na místních a časových poměrech. Bude někdy i nutno odbor započatý zase zrušiti anebo jej přetvořiti, poněvadž buď se neosvědčuje nebo duchovní správa sama převzala určitý pastorační úkol, anebo se nabízejí nové a důležitější práce apoštolské, pro které nikoho ještě není. Dnešní nesmírná nouze duší, zvláště v městech, skýtá čilým MD možnost k rozmanitým pastoračním odborům i za vyvinuté duchovní správy a pokročilého stadia KA.

Pastorační odbory vznikají znenáhla, až se MD řádně upevnila. Napřed musí si osvojiti apoštolského ducha, potom může s prospěchem přistoupiti ke vhodné apoštolské práci soukromé i společné. Dokud MD pracuje jedním směrem, nepotřebuje odborů; jakmile se však práce množí, začne dělba, a tu jsou odbory na místě, pokud se práce koná za vedení MD. Každý odbor má za předsedu zkušeného sodála, který podle pokynů ředitelových řídí odborové porady a odbornou práci a o ní ve výborové schůzi referuje. Účastníci jsou povinni zúčastniti se odborových porad stejně jako společných družinských schůzí a musí se omluviti, když se nemohli dostaviti. Rovněž podléhají ve své odborové činnosti pokynům předsedovým. Na jednotný postup a pracovní pospolitost nutno přísně naléhati, aby v těchto důležitých činnostech sodálové skutečně vynikali. I odborová práce v MD jest důležitou školou ctnosti.

Nikdy nezřizujeme odbory bez skutečné potřeby. Jakost té které MD neměří se podle počtu odborů, nýbrž podle ducha a podle obětavosti a nezištnosti, s jakou se věnuje apoštolské práci buď v některém družinském odboru anebo mimo MD v některé časové církevní instituci, kde lze získati duše.

Staré MD znaly ve svém rozkvětu určitý „asketický odbor“, v němž shromažďovaly sodály v duchovním životě zvláště pokročilé, aby jim poskytly, co by se pro ostatní sodály zdálo příliš přísné a těžké. V tomto kroužku se konaly i přednášky a rozhovory hluboce asketické, i pobožnosti, ba i společné kajícínosti. MD byly tehdy jedinou stavovskou organizací horlivých katolíků a požadavky duchovního života se omezovaly na svědomité šetření družinských stanov. Dnešní situace, jakou vytvořily katolické vzdělávací spolky a nejnověji jejich postupné zařazování do KA, sotva umožní u nás rozvoj MD rázu 17. století, ale vyžaduje MD a jiné asketické organizace, které pěstují duchovní život v podobné míře, jako sodálové oněch starých „asketických odborů“. Proto takový odbor v našich MD by se mohl považovati za zbytečný.

14. Akademie v MD.

V družinských stanovách jest zvláštní zmínka o akademích, které lze podle potřeb zřizovati nebo pořádati. Mnohé MD tak to dnes chápají, že ke zvýšení nějaké slavnosti si sestaví řadu recitací, zpěvů a hudebních čísel a provedou to ke cti Matky Boží před pozvaným obecnstvem. Je to zajisté chvalitebný projev úcty k Rodičce Boží. Kdyby se však některá MD žádnou lepší činností nemohla vykáhati, než takovou akademii, nebylo by to znamením valné čilosti nebo velké vyspělosti.

Lze však právem tvrditi, že takto chápané akademie nevyhovují pojmu akademii, jaké se ve stanovách z roku 1910 doporučují a jaké ve starých studentských MD 16. a 17. století vykonaly mnoho dobrého. Do MD tehdy nepřijímali než žáky zbožné a nadané, toužící po něčem, co přesahovalo obyčejnou míru zbožnosti a pilnosti. Taková zbožnost byla zdokonalována v MD promluvami, pobožnostmi a apoštolskou činností; touha po hlubším studiu pak se uplatňovala a rozvíjela v akademiích. Byly tedy akademie studijními kroužky nadaných studentů, které pěstovaly více, než škola poskytovala, a které všelicos doplňovaly, nač ve školách ani času nebylo.

Podobné akademie jsou na místě i dnes k hlubšímu vzdělání sodálů v určitých oborech, aby se takto více uschoptňovali k pořádné apoštolské činnosti. Tak by se doporučovala v mnohých MD akademie katechetická, aby se v ní vzdělávali a cvičili členové v důkladném katechisování nejen dětí, ale i konvertitů. Podobně akademie sociální k hlubšímu studiu sociální otázky, dnes tolik naléhavé. U studentů středškolských by byla na místě akademie literální, v níž by pod vedením odborníka probírali a posuzovali soudobou literaturu

nejen se stanoviska uměleckého, ale také se stanoviska věroučného a mravního. Také a p o l o g e t i c k á a k a d e m i e by byla velmi užitečná.

Ovšem každá akademie, má-li dosáhnouti plně svého účelu, vyžaduje spolupráci nebo vedení odborníkov a. Ne-ní-li ředitel sám takovým odborníkem, musí získat k tomu jinou způsobilou sílu, třeba i k MD nenáležící. Bylo by zajisté žádoucí, aby vzdělání členové MD inteligentů tuto funkci zastávali také v jiných MD. Proslulá MD universitních studentů barcelonských získala si svého času několik vynikajících katolických učenců, kteří studentům různých fakult vědomosti na universitě přednášené podle katolické nauky doplňovali a podle potřeby i opravovali. Práce pro akademie v MD nadmíru vítaná a prospěšná!

Dlužno ještě poznamenati, že lze také akademie podobně jako odbory družinské za určitých podmínek učiniti přístupny i n e s o d á l ů m, čímž by se užitek jejich rozšířil a MD na vážnosti jen získala.

Je nasnadě pousouditi, jak mocně idea pravých akademií vedle pracovních odborů napomáhá k důkladné výchově sodálů pro apoštolskou práci, a jak může býti i vzorem pro Třetí řády a jiné typy asketických kroužků, pokud směřují k apoštolátu.

15. Výbor MD.

Ačkoliv jest MD m o n a r c h i c k é h o z ř í z e n í, poněvadž v řediteli je soustředěna veškerá pravomoc církevní k jejímu vedení, přece má podle stanov a ustálených zvyků i jakýsi ž i v e l d e m o k r a t i c k ý a tím jest družinský výbor.

MD nemá jen ředitele, ale také starostu čili prefekta. K němu se druží obyčejně dva náměstkové, instruktor čelatelů a podle počtu sodálů snad ještě několik rádčů čili konsultorů. Také má každá družina svého tajemníka čili sekretáře a svého pokladníka. Všichni tito funkcionáři tvoří družinský výbor.

Tento výbor reprezentuje především MD na venek. Starosta vystupuje a jedná jménem MD. Také zahajuje schůze a předmodlivá se při pobožnostech, pokud neběží o funkce liturgické, přináležící kněžskému stavu. Má-li sodálům býti něco hlášeno, dělí se starosta o tuto funkci s tajemníkem. Nepřítomného pak starostu zastupuje náměstek první a toho zase náměstek druhý. Nemá však výbor býti jen reprezentací, nýbrž také skutečnou pomocí ředitelovou ve vedení MD. Výbor jest ředitelovým poradním sborem, potom však také jeho výkonným orgánem, aby ředitel mohl býti duší a pokud možno jenom duší tohoto asketického organismu ve službách církve.

MD svěřuje svým sodálům také úřady sakristána, knihovníka, dozorce nad návštěvou schůzí atd. Tito funkcionáři však nepatří do vlastního výboru.

V ý b o r m á t o l i k p r á v a , k o l i k ř e d i t e l m u s v ě ř í . A slouží většinou dobru MD, svěří-li ředitel vyspělému výboru mnoho, nejen aby se mu ulehčilo a on mohl se celé věnovati duchovnímu vedení celé družiny, ale také, aby MD sodálům se stala sympatičtější a svou demokratičností probudila v nich všechny utajené energie k ušlechtilé práci na vlastním zdokonalení a na zvelebení království Božího na zemi.

Je záhodno, aby ředitel předkládal výboru vše, co v družině nebo družinou hodlá provést. Některé věci výboru snad jen oznámuje; o jiných si vyžaduje jejich úsudek k vlastní informaci, aniž by došlo k hlasování; jiné otázky ponechává konečně zcela rozhodnutí svého výboru po předcházející věcné debatě. I v tom se jeví moudrost a obezřetnost ředitelova, že dovede správně rozsoudit, jak kterou záležitost by měl výboru předložit. Tak si zachová ředitel náležitou autoritu, získá si však také pro důležitá rozhodnutí oporu ve svém výboru, který tím ochotněji bude je hájit a provádět, čím více bral účasti na jejich tvoření ve výborových schůzích.

Co zde bylo podáno v hlavních obrysech o výboru v MD, platí i pro výbory Třetích řádů a mělo by se uplatnit i v jiných asketických kroužcích, pokud směřují k apoštolské práci a chtějí vykonati něco důkladného.

16. Volba výboru v MD.

Může se ponechati sodálům, doporučují-li to vážné důvody, ale podle všeobecných stanov z roku 1910 není to ideálem. I d e á l e m j e s t j m e n o v á n í . Ředitel sám volí z kruhu sodálů celý družinský výbor, máje na mysli jediné prospěch MD, ne osobní nebo stranické důvody.

Do výboru patří jen v z o r n í sodálové. Ale jsou někdy sodálové jinak vzorní, ale povahově pasivní, kteří bez vlastního úsudku ke všemu přikyvují, co se jim předkládá. Takoví se nehodí do výboru, jako poradního sboru ředitelova. Tam patří povahy č i n n é , p o d n i k a v é a b y s t r é . A zase mezi takovými aktivními sodály nejsou všichni dosti v á ž e n í a v l i v n í . Jsou dokonce podnikavé povahy někdy obtížné, ba protivné. Ani takové nelze snadno bráti do výboru. Než i mezi vzornými, aktivními a vlivnými sodály nemají všichni dosti č a s u pro funkce, které vyžadují práci a námahu, jako je funkce starostova, tajemníkov a instruktora čekatelů. Funkce výborové jsou tudíž v MD především p r a c o v n í . Kde se pojímají hlavně jako čestné, tam MD mnoho neposlouží a budou často obsazeny osobami méně vhodnými.

To vše třeba uvážit a již proto zasluhuje přednost praxe stanovami doporučená, aby ředitel sám volil nebo jmenoval družinský výbor. Ponechává-li se volba sodálům, zvolí tito snadno osoby, které nevyhovují všem uvedeným vlastnostem. Mnozí voliči a zvláště voličky ani nedovedou postřehnout potřebných vlastností a volí podle citů a sympatií. K tomu pak se může i v MD přidružit ještě

nechutná agitace a jiné nepěkné zjevy, jaké mnohdy vidáme i v katolickém spolkovém životě. Je tedy jmenování výboru, i bez ohledu na čistě církevní ráz MD, doporučení hodné, kdekoli se provést dá a zasluhuje i v jiných asketických kroužcích býti praktikováno.

1. Má-li tedy ředitel sestavovati jednou do roka, jak jest pravidlem, nový výbor, ať se napřed pomodlí, aby z duše vyloučil vše osobní vůči sodálům a dovedl věcně posouditi, kteří by se k prospěchu MD hodili do výboru. Prosí Ducha sv. o osvětlení a Matku Boží o pomoc. — Pak si sestaví podle seznamu sodálů kandidátní listinu. Napřed vypíše jména všech opravdu v z o r n ý c h sodálů. Také jména dosavadního výboru, pokud může znovu býti jmenován. Mělo by býti totiž moudrým pravidlem i v MD a jiných asketických kroužcích, co platí v církvi pro představené řeholních domů, že totiž nemohou tento úřad v témže domě zastávat déle než 6 roků. Tak by si MD vychovala řadu schopných sodálů pro výborové funkce a nestaly by se tyto výsadou jen několika vyvolených. Doživotní starostové a starostky neposlouží valně rozkvětu MD a jsou povždy známkou jakési strnulosti. Platí-li však v MD zásada, že ku př. po 6 letech působení ve výboru ztrácí každý aspoň na rok pasivní právo volební, nastává již zdravá změna a nikdo se neurazí, musí-li aspoň na rok z výboru. V takovém případě nezapiše ředitel do kandidátní listiny jména těch, kdož již působili stanovenou dobu ve výboru.

Tuto listinu vzorných sodálů probere ředitel znovu a uvažuje o jednotlivých vybraných sodálech, zda jsou dosti p o d n í k a v í a č í l í. Pasivní povahy škrtne, ne že by si jich nevážil, ale že mu ve výboru neprospějí. Mohou snad dostati podřadné funkce, jako úřad sakristána, zapisovatele nebo knihovníka, kdyby pro tyto funkce se jiných sodálů nedostávalo.

Tak zredukovanou listinu kandidátní zkoumá pozorně a svědomitě ředitel dále. Z v l á š t ě z k u š e n é, v á ť e n é a v l i v n é bere pro nejdůležitější tři funkce výborové, s t a r o s t u, i n s t r u k t o r a a j e d n a t e l e.

S t a r o s t a má v sobě soustředit všechny svrchu uvedené vlastnosti v míře pokud možno největší. Musí býti u sodálů osobou váženou a vlivnou. Musí také míti dosti času, aby se mohl o MD skutečně starati. Musí se s ředitelem MD věnovat. Potom bude činnost jeho poželnaná.

Nejschopnější sodál po starostovi, který má sdílnou povahu, je celou duší sodálem a dovede jiné poučovati, má dostati důležitou funkci i n s t r u k t o r a č e k a t e l ů. Na něm závisí budoucnost družiny a výchova dorostu, jak bude ještě vyloženo, až bude jednáno o čekatelích.

Ú ř a d t a j e m n í k a se svěří sodálovi, který je hodně čilý a pozorný a dobře se vyzná v písemnostech. Mezi stejně schopnými zasluhuje přednost ten, kdo má více volného času. To platí i pro instruktora čekatelů. Nesmíme nikoho přetěžovati.

Z ostatních sodálů na listině kandidátní, vzorných, aktivních a zkušených volí ředitel dva starostovy náměstky, pokladníka a snad i některé konsultory podle počtu sodálů. Dokud MD nemá více než 20 sodálů, nepotřebuje ještě konsultorů. Za konsultory lze volit.

zkušené a vlivné sodály, kterým sice času mnoho nezbyvá, ale přece mohou kromě účasti na družinských schůzích se dostaviti pravidelně na měsíční výborovou poradou. Kdyby ani tolik času neměli, nemají býti voleni do výboru.

Konečně stanoví ředitel ještě vedlejší funkcionáře ze sodálů, kteří mu zbyli na kandidátní listině. Kdyby takových již nebylo, může přibrati vzorné sodály, které však z listiny byl dříve vypustil pro nedostatek aktivity. Mohou se v těchto úřadech dobře osvědčiti.

Takto sestavený výbor doporučí ředitel Rodičce Boží a probírá jej, znovu zkoumaje, zda je tak vhodný k prospěchu MD mu svěřené. Potom jej předloží ve výborové schůzi dosavadnímu výboru, aby vyslechl jeho mínění, a když i toto uvážil a snad podle něho i něco pozměnil, provede v následující družinské schůzi na stole nového výboru, se kterým pak horlivě pracuje dále na dosažení cílů a ideálů MD.

2. Tento ideální způsob volby nelze ovšem mnohdy zachovávat a z moudrých důvodů nutno volbu ponechat i sodálům pod vedením ředitelovým. Zvláště je to nutné v družinách ženských, kde by mohl ředitel býti snadno podezříván, že některým sodálkám více přeje atd. Také je to vhodné v družinách, kde volba výboru sodálům ponechaná vyvolává ochotnější spolupráci a větší nadšení pro MD.

Kde se tvoří vlivem silných povah skupiny sodálů, záhodno rovněž ponechat sodálům volbu. Kdyby však z takových skupin kolem silných jedinců povstávalo stranicství a vzrůstala se volební agitace, jaká do MD se nehodí, měl by ředitel, ovšem za souhlasu svého výboru, vážný důvod, aby si volbu reservoval. Pak bude nucen sestavení nového výboru věnovati opatrnost a nestrannost nejkrajnější.

Konají-li sodálové volby nového výboru, může způsob býti rozmanitý. V družinských stanovách se některé uvádějí. Žádný není závazný. Ředitel může s výborem dojednatí volební řád, jaký vyhovuje stávajícím poměrům v družině. Mezi jinými osvědčuje se také tento pro svou jednoduchost a praktičnost:

Ředitel oznámí v družinské schůzi, že se bude konati volba nového výboru. Hned k tomu připojí, že tato volba má býti cvičením ve cnostech, jaké mají pěstovati, kdož touží ve službách Bohorodičky po hlubinách duchovního života. Ač by podle stanov sám měl plné právo jmenovati celý výbor, přece ponechává volbu sodálům, aby se cvičili v těchto důležitých ctnostech:

že nevolí někoho proto, že je jim milý, ale proto, že je podle jejich úsudku pro vedení MD zvláště způsobilý;

že se chrání vášnivé agitace pro své kandidáty;

sami se netlačí do popředí, nesnižují osoby jim nesympatické, nevychvalují jiných, nejsou-li o své mínění tázáni:

zachovávají tajemství při tajném hlasování;

ochotně se podrobují novému výboru, i když snad volba nedopadla podle jejich chuti;

budou-li zvoleni, neodávají se domýšlivosti; propadnou-li, nepodléhají zármutku;

potlačují konečně pilně pocity závisti a snad i škodolibosti, které při takových příležitostech snadno vznikají.

Po takovém úvodě žádá ředitel, aby mu sodálové na volební lístek napsali p o z r a l é ú v a z e t ř í j m é n a: První jméno sodála, kterého považují za nejschopnějšího pro úřad s t a r o s t y. Druhé jméno sodála, kterého zvláště doporučují pro úřad i n s t r u k t o r a č e k a t e l ů. Třetí jméno sodála, který by byl podle jejich mínění nejlepším j e d n a t e l e m družiny. Současně ředitel stručně naznačí, jaké má mít vlastnosti ten který funkcionář.

Je-li v družině omezena doba pro výborové funkce, jak bylo svrchu doporučeno a vyloženo, oznámí také ředitel jména těch, kdož tentokráte nemohou býti voleni do výboru.

Kdo dostal nejvíce hlasů na starostu, stane se starostou; kdo soustředil na sebe nejvíce hlasů pro instruktora, dostane tento úřad; jednatelem se stane, kdo na sebe pro tento úřad soustředil nejvíce hlasů. Ostatní sodálové, kteří ještě dostali hlasy, mohou býti poděleni dalšími funkcemi. V družinské schůzi, kdy volba se konala, provede se pouze skrutinium a oznámí, kdo má nejvíce hlasů na starostu, instruktora a tajemníka. Rozdělení jiných funkcí z ostatních hlasů koná ředitel s dosavadním starostou a jednatelem a oznámí výsledek až v následující družinské schůzi při nastolení.

Je samozřejmo, že čekatelé nevolí, ač mohou býti volbě přítomni. Jen sodálům uděluje ředitel volební právo.

Ponechá-li ředitel sodálům volbu výboru, ať je jim skutečně ponechána. Není radno, aby ředitel uměle hleděl prosaditi svoje kandidáty, ani aby agitoval a sodály nutil k volbě určitých osob. Může si tím velmi poškoditi svou autoritu. Dá-li družině právo volební, ať ona svobodně toho práva používá a nejlépe pochodí ředitel, zdržuje-li se jakýchkoli volebních rad. Stačí, že sodálům vyložil, co bylo uvedeno. Výbor, který mu družina svou volbou představuje, přijímá s plnou důvěrou a snaží se s ním pracovati.

3. I když stanovy mluví o volbách r o č n í c h, nenásleduje z toho, že se musí každoročně vskutku konati. Jde-li vše v MD klidným krokem, může ředitel předložit výboru otázku, zda by se mohlo toho roku od voleb upustiti. Souhlasí-li výbor jednohlasně, netřeba dále jednati. Ředitel svou autoritou potvrzuje znovu výbor, který má, na další rok. Může to oznámit v tomto znění sodálům při budoucí schůzi. Kdyby však ve výboru nebylo jednotného souhlasu, ustanoví ředitel nové volby, anebo dá hlasovat v družinské schůzi všemi sodály, zda si nových voleb přejí. Již nepatrný počet hlasů, které nové volby si přejí, má moudrému řediteli stačiti, aby k volbám podle stanov přikročil. Jinak možno 2—3 léta týž výbor každoročně potvrzovati, je-li v družině horlivá činnost a plná jednota.

Snad si někdo pomyslí, že zabíháme při pojednání družinských voleb do malicherných podrobností. Než zkušenost učí, že právě volby, kterým se ani v MD, ani v Třetích řádech nelze vyhnouti, jsou často příčinou nepokojů a trpkostí. Záleží tedy na řediteli, jak si při tom počíná, aby nejen různice byly zamezeny, ale také ctnosti se cvičily, je-li potřeba, aby se tento úkon svěřil sodálům a nezůstal ponechán jedinému řediteli.

17. Výborové schůze čili konsulty.

Význam těchto schůzí se často podceňuje. Ani ředitelé si mnohdy neuvědomí, oč běží, a pořádají konsulty bez jakékoli přípravy. Výbor se sejde v určitou hodinu, hovoří se o družině a její činnosti bez ladu a skladu, každý si trochu zakritikuje a nakonec se všichni zase rozcházejí bez kladných výsledků. Snad se několik drobností oznámí sodálům, že se na nich usnesla výborová schůze.

Konsulty dobře připravené a řízené nejsou nikterak plýtváním času, kterého žádají jak na řediteli, tak na členech výboru. Ředitel z nich těží, neboť dostává takto mnohou cennou orientaci a hlubší vhled do MD, členové výboru se konsulty vychovávají a celá MD získává z toho osvědčené vedení.

I. Na konsult se mají dostavit, jako na každou jinou družinskou schůzi, především všichni členové vlastního výboru. To je starosta s oběma náměstkami, instruktor čekatelů, tajemník, pokladník a konsultori, má-li MD již nějaké pro větší počet sodálů. Vedlejší funkcionáři, jako sakristán, knihovník, zapisovatel a jejich náměstkové nebo pomocníci, dostaví se jen tehdy, jsou-li výslovně pozváni. Rovněž jiní zkušení sodálové, zvláště ti, kteří jsou pověřeni vedením určitého družinského odboru. Takové zve samozřejmě ředitel na ty konsulty, v nichž se má projednávat činnost toho kterého odboru. Kdo z pozvaných se nemůže dostavit, je vázán řádně se omluviti, možno-li předem, aby se snad na něho zbytečně nečekalo.

II. Kdo řídí výborovou schůzi? — Vlastně ředitel. Starosta může (nemusí) převzít úvodní modlitbu a četbu stanov nebo jiných vhodných statí pro výchovu magistrátu, též řídit hlasování, dojde-li k němu, ale hlavní slovo má přece ředitel. On určuje předem program celého jednání, má jej stále před sebou a řídí jeho projednávání bod za bodem. On také uděluje slovo k diskusím, stanoví pro ně náležitě meze a dbá zejména, aby se mluvilo povždy jen k věci a konsulty měly náležitý spád, bez plýtkého povídání. Těžké a spletité věci projedná ředitel napřed se starostou nebo jinými moudrými sodály, aby je mohl předložit jasně a již poněkud vyhraněné celému výboru. Ředitel netrpí v konsultech rozbroje a neukázněné výstupy, aniž utrhačné a pomluvačné řeči o nepřítomných. Družinské konsulty se nesmějí zvrhnout v klepárny! Je-li třeba získati informace o čekatelích nebo i sodálech, když snad pohoršlivě si vedli, dovoluje ředitel přednésti jen věci dokázané a jen kolik je třeba k objasnění a rovněž vždy způsobem, jaký je důstojný pro sodály v duchovním životě vyspělé a v lásce k bližnímu utvrzené. Jak učí každého přednésti při rozhovorech upřímně své mínění, aniž by se ohlížel na jiné, tak zase má každý s náležitou kázní a úctou vyslechnouti a uvážiti mínění jiných, snad svému zcela opačná. Při hlasování má pak každý rovněž svobodně a samostatně projevit to, k čemu dospěl, když v rozhovoru vyslechl a uvážil různá mínění. Padlo-li hlasováním za souhlasu ředitelova rozhodnutí jiným směrem, než jemu se zdálo, přestává jeho oposice

a každá debata po výborové schůzi. Každý člen výboru hájí pak rozhodnutí výborová, i když snad v diskusi a při hlasování zaujal stanovisko opačné. To vše patří k výchově členstva družinského výboru. Každý konsult je školou různých ctností, ne na posledním místě pokory, kterou sodálové také cvičí, jsou-li při rozhovorech udržování ředitelem v náležitých mezích. Proto nemůže také nikdo jiný než ředitel vésti družinské konsulty a je třeba k tomu dosti prozíravosti, taktu a pevnosti, aby se nezvrhly v plané, ba někdy i pohoršlivé rokování. Víme, co se někdy odehrává ve výborkách spolokových.

III. Jak často se mají konati konsulty v MD a snad i v jiných podobných asketických kroužcích? — Rozeznáváme konsulty řádné a mimořádné. Řádné se konají v MD s týdenními schůzemi průměrně jednou za měsíc; v MD však se schůzemi čtrnáctidenními průměrně jednou za dva měsíce. Konsulty mimořádné svolává ředitel, naskytne-li se mimořádná záležitost, se kterou nelze čekati až do budoucího řádného konsultu. Je samozřejmo, že to musí býti něco důležitého, poněvadž nesmíme plýtvati časem výborových funkcionářů a je zavazovati k účasti na schůzích, které nejsou nutné.

IV. Průběh výborových schůzí závisí na různých okolnostech, může se však pro konsulty řádné nastítni poněkud v tomto pořadu:

1. Začne se modlitbou podle družinské příručky. Tato modlitba nemá se považovati za formalitu, ale za skutečnou potřebu, aby Duch sv. na přímlovu BPM jak ředitele, tak i konsultory osvitil a povzbudil k výdatné a úspěšné poradě o tom, co směřuje k rozkvětu vnitřnímu a k činnosti apoštolské MD aneb jiného asketického kroužku: Aby mezi jiným MD a jiné podobné instituce ve svých poradách a rozhodnutích zachovaly lásku, překonaly kastovnícké smýšlení a dovedli zájmy svého kroužku podřídití zájmům katolické církve a spolu s jinými pracovati obětavě a nezištně na velkých, společných úkolech pro záchranu duší. Víme dobře, že solidarita, nebo jak se také říká, pracovní pospolitosť v katolickém táboře je velmi žádoucí, zvláště když s bolestí pozorujeme, jak dovede zlý duch sjednotit vše, co je proti církvi a Bohu, v jednotnou akci. Proto se obracíme právem o pomoc k Duchu svatému.

2. Ředitel po modlitbě řekne přítomným několik jadrných slov. Sedí tu za stolem se svým výborem a má příležitost mu do duše mluvit, aniž by to slyšeli ostatní sodálové. Je to příležitost vzácná. Co tedy má ředitel na srdci pro tento výkvět své družiny, na jehož vyspělosti v duchovním životě a v apoštolátě musí mu záležeti, to ať řekne, než zahájí vlastní poradou. Ať mluví upřímně a otevřeně. Netřeba dlouhých řečí; ani zde nejsou na místě. Několik otevřených a poctivých slov více zapůsobí, než dlouhé výklady. Může navázati na družinské stanovy pro výbor, může přečísti z některé knihy několik vybraných vět a k tomu připojiti přílehlavé poznámky. Chce zkrátka míti ctnostný, obětavý a nezištný výbor a tu má příležitost přímo k tomu přispívati. Při družinských schůzích mluví do duše všem, zde výhradně družinskému magistrátu, od něhož právem může žá-

dati trochu více, než od obyčejných sodálů. --- Někdy netřeba mluvit právě do duše, ale nutno něco objasnit, na něco upozornit, co se týká právě jen výboru. Ať tak učiní na počátku výborové schůze. Mysl všech je teď čerstvější a vnímavější, než na konci, proto zde právě místo pro slova ředitelova. Již tento bod výborové schůze vyžaduje opravdovou přípravu, zvláště že to má býti stručné a promyšlené zároveň.

3. Ukončiv proslov, žádá ředitel na tajemníkovi, aby předložil a přečetl protokol posledního konsultu, zatím jen z konceptu. Všichni dávají při četbě pozor, zda je všechno správně poznamenáno. Po přečtení může se hlásit, kdo by navrhoval opravu nebo nějaký doplněk. Ředitel rozhodne, zda se to má provést. Takto schválený koncept запиše tajemník do knihy výborových jednání, která řediteli a starostovi slouží často k informaci, aby věděli, o čem kdy bylo jednáno a jak rozhodnuto.

Tak se běžně vyřídí formální stránka protokolu. Zbývá reflexe, zda bylo provedeno, na čem se usnesl poslední konsult. Ředitel předloží dotaz, starosta odpovídá a tajemník podle potřeby vysvětluje. Nutno dbáti, aby se resoluce z družinských konsultů skutečně prováděly. Vážnost a opravdovost výborových schůzí, ba celé Družiny velmi trpí, zůstanou-li taková usnesení jen na papíře. Než se tedy přikročí k dalšímu, nutno toto zkoumat. Co nebylo provedeno neb aspoň uvedeno v pohyb, musí býti pojato do přítomného konsultu. Jen tak se výborové schůze stanou plodné a vskutku významné. I magistrát si uvědomí odpovědnost a bude opatrnější při resolucích. Ať je jich méně, ale všechny musí býti provedeny!

4. Koná-li se konsult řádný, má býti jednáno o stavu MD. Zda se řádně kontroluje návštěva schůzí a není nikoho, kdo by měl více schůzí neomluvených? — Zda se družinské stanovy zachovávají? — Zda funkcionáři plní své povinnosti? — Zda se jeví v MD smysl pro hlubší duchovní život a opravdový apoštolát? — Zda panuje svornost a láska mezi sodály? — Jak pečuje MD o nemocné a strádající sodály? — Nestalo se v MD nějaké pohoršení, neozvaly se nějaké stížnosti?

Takové nebo podobné otázky předčítá pomalu ředitel a když četbu dokončil, táže se jednotlivých konsultorů, zda k tomu mají co poznamenati. Běží hlavně o informaci. Vážné nedostatky mohou se státí předmětem budoucího konsultu, až by se vše řádně vyšetřilo. O návštěvě schůzí referuje podle údajů zapisovatelových starosta, jemuž se mají sodálové omluviti, zameškají-li některou schůzi.

5. V řádných konsultech se koná také revise čekatelů. Hlásí-li se kdo za čekatela, předloží instruktor výboru určité údaje, o nichž bude ještě jednáno, a žádají se konsultori, aby se vyslovili, mají-li jakých námitek proti aspirantovi, jsou-li údaje získané celkem příznivé. Podle těchto informací rozhodne pak ředitel o přijetí nebo odmítnutí žadatelově.

Končí-li čekatelé stanovenou lhůtu čekatelství, koná se o nich podobná porada, zda není námitek proti jejich připuštění za sodály. Hlavní informaci ovšem podává instruktor, jemuž výchova čekatelů je svěřena. Rozhodnutí se rovněž ponechává ředitelovi na základě získaných informací.

6. Po vyřízení těchto předběžných bodů, které mají býti projednány tempem rychlejším, přistupuje ředitel k j á d r u k o n s u l t u. Má přichystány určité družinské záležitosti a předkládá je po pořádku svému výboru. O některých je chce pouze informovati, v jiných žádá jejich mínění, aniž by jim ponechával hlasování; sám hodlá věc rozhodnouti. Jiné konečně věci předkládá výboru a žádá, aby o nich nejen rokoval, ale po diskusi také hlasoval. Většina hlasů pak rozhoduje.

Zde záleží na řediteli, jak dovede obratně a pevně vésti celé jednání. O mínění může žádati konsultory d v o j í m z p ů s o b e m: Buď předloží dotaz a uděluje slovo tomu, kdo se hlásí, anebo vyvolává jednotlivé konsultory po pořádku, aby své mínění projeвили. Chce-li ředitel přednésti také svoje názory, ať tak činí naposled, aby svým projevem neovlivňoval sodály.

Někdy rozhovor ukáže, že věc není jasná a třeba dále uvažovati a nové informace hledati. Nic se tedy nerozhodne a celá věc se ponechá budoucímu konsultu.

Jakmile program je vyčerpán, a vše bylo náležitě projednáno, stanoví ředitel, co z konsultu má býti při družinské schůzi s d ě l e n o s o d á l ů m. O všem ostatním jsou konsultori povinni z a c h o v á v a t p ř í s n é m l č e n í. Z výborových schůzí se nesmí nic vynášet a vážné přestupky tohoto zákazu se mají trestati ztrátou výborové funkce. Tento předpis zvláště zavazuje, běží-li o informace, týkající se jednotlivých sodálů nebo čekatelů. Takové choulostivé věci nelze v konsultech náležitě projednávat, nejsou-li členové výborové schůze bezpečni, že nic z toho nebude vyneseno. Na tuto mlčelivost, k t e r á m n o h d y z a v a z u j e i p o d h ř í c h e m, má ředitel konsultory často upozorňovati.

7. Ke konci výborové schůze, netrvala-li příliš dlouho, požádá ředitel zpravidla přítomné konsultory, aby přednesli ještě v o l n é n á v r h y, mají-li nějaké připraveny. Ředitel je klidně vyslechne. Některé mohou se státi předmětem budoucích konsultů. Jiné mu poskytnou dobrou informaci. Jiné pouze vyslechne. Do žádných se však již nepouští, aby konsult se neprodlužoval. Stačí jejich zápis v protokolu.

A jak modlitbou byl konsult zahájen, tak modlitbou se i z a k o n ě í.

V. Po konsultě sestaví tajemník na podkladě svých poznámek k o n c e p t p r o t o k o l u pro budoucí zasedání. Tuto práci má vykonati c o n e j d ř í v e, dokud má vše v čerstvé paměti; později by zapomněl na mnohé podrobnosti. Zbývá pak již jen jedna starost, a b y s e p r o v e d l o, co bylo dojednáno, nebo co ředitel na základě získaných informací sám rozhodl.

M i m o ř á d n é k o n s u l t y jsou jednodušší: Po 3. bodě přecházejí — s p o m i n u t í m 4. a 5. — hned k 6. bodu. Za to bývá tento vydatný a žádá často důkladné projednání.

Z uvedeného popisu lze poznati, jakou školou i pro život jsou hlavním funkcionářům družinským dobře připravené a provedené konsulty. Kéž ředitelé MD a také jiných asketických kroužků tak je chápou a uskutečňují!

18. Čekatelství.

Každá MD, stejně jako každý jiný asketický kroužek, který nechce brzy zaniknouti, musí se starat o dorost a jeho náležitou výchovu. Té slouží čekatelství, které v Třetích řádech se nazývá noviciátem. Jak dlouho tento musí trvati, aby následující profese byla platná, stanoví přesně terciářská regule. V MD lhůta čekatelská jest ponechána úsudku ředitelů; podle všeobecných stanov má býti aspoň dvojměsíční. Dnes se ozývá mocná touha po MD prvotřídních a proto se jeví i snaha čekatelskou lhůtu prodlužovati, aby jen důkladně vyzkoušení a důkladně vychovaní kandidáti stali se sodály mariánskými. Tuto touhu a snahu dlužno jen vítat a chválit.

Kde se čekatelství podceňuje a zkracuje, tam se octne i MD sebelepší nepozorovaně za nějakou dobu v úpadku, a sice ze dvou důvodů: Předně se čekatelé náležitě nevyzkoušejí, a tak se dostanou do MD lidé, kteří v ní hledají často něco jiného, než křesťanskou dokonalost a s ní spojenou apoštolskou horlivost. Avšak ani čekatelé, kteří se jinak hodí, nevstupují do MD při povreční a jen krátké kandidatuře náležitě připraveni. Nemají často potřebných základů pro hlubší duchovní život, který se v MD hlásá a žádá, a tak ani nepochopí mnohých družinských požadavků. Všelicos jim zůstane v MD cizí, a množí-li se časem počet takových nedostatečně vychovaných sodálů, tvoří se snadno v MD jakýsi kádr neuspokojeného členstva, který pak snižuje úroveň Družiny a rozleptává nepozorovaně ideálnější snahy dobře vychovaných sodálů.

Proto musí čekatelství jak v MD, tak v jiných asketických kroužcích býti prováděno velmi vážně. Běží hlavně o tři úkoly.

1. K čekatelství nemá především nikdo býti připuštěn bez náležité informace. Není radno veřejně a hlučně, jako ve spolcích se to často dělá, vyzývati k vstupu do MD a hned každého do čekatelství bráti, kdo se přihlásí. S asketickými kroužky, jak je dnes chápeme a za časové máme, nedělá se vůbec „reklama“. Nutno ovšem sodálům zdůrazňovati, aby se starali také o dorost, ale byli při tom opatrní a nezvali do MD leč jen osoby, o kterých vědí, že ve svém nitru nosí ideály a tužby podobné družinským a že by je to v skutku těšilo, kdyby v MD býti mohli. Rozeznávejme vždy katolíka dobrého od katolíka toužícího po dokonalosti a hlubšíctnosti. Dobré katolíky hledíme i vhodnou reklamou získávat a soustřeďovat ve stavovských organizacích mužů, žen, jinochů a dívek. Tam ať se uplatní ve prospěch církve a upevňují v sobě katolické vědomí a svědomí. Mezi těmito katolíky nalezneme však často velkodušné povahy, které touží po dokonalosti a rádi by vykonali něco pořádného pro Pána Boha a spásu svých bližních. Jen takové zveme do MD nebo Třetích řádů a podobných kroužků. Ovšem nevíme ještě předem, zda se jim bude zamlouvati kolektivní vedení. Jsou totiž také povahy jinak vzácné, kterým nic takového nevyhovuje. Těm stačí mnohdy orientace, kterou jim podle

potřeby poskytne porada se zkušeným knězem a četba vhodné literatury. Při tom konají apoštolát, snad na venek skrytý, ale někdy mocně podporující zájmy Boží. Pro takové povahy nejsou asketické kroužky.

V praksi se postupuje takto: Získá-li se někdo pro MD, může býti některým sodálem: uveden jako host na družinskou schůzi, aby viděl, jak to v MD vypadá. Zamlouvá-li se mu taková prakse, může býti při další schůzi představen starostovi a projeviti své přání, že by se rád stal čekatelem. Aby za čekatele mohl býti přijat, musí napřed dáti o sobě určité informace, které se předloží výborové schůzi. Potom teprve se mu oznámí, zda je přijat za čekatele, anebo zda snad nelze vyhověti jeho přání.

Potřebné informace získají se aspoň ve městech, kde se lidé málo znají, nejlépe vyplněním vhodného dotazníku: Jak se jmenujete? — Kdy a kde jste se narodil? — Jaké máte zaměstnání nebo společenské postavení? — Vaše přesná adresa? — Jste svobodn nebo ženat? — Když ženat, zda sňatek církevní? — Zda nejste terciářem nebo nebyl sodálem jiné MD? — Zda vám bude možno pravidelně se zúčastňovat družinských schůzí?

Tolik snad stačí k předběžné informaci. Za dnešních velkoměstských poměrů záhodno vskutku uvést otázku o sňatku církevním, aby se předešlo trapné situaci, že se u sodála nebo sodálky zjistí najednou civilní sňatek. Tak sezdané samozřejmě nelze přijati do MD. I při rozvedených třeba velké opatrnosti a důkladného šetření. Dotaz o příslušnosti k jinému asketickému kroužku a o možnosti k pravidelné návštěvě schůzí je rovněž potřebný a může býti vhodným důvodem, že uchazeči poradíme, aby na vstup do MD nereflektoval. Tak se šetrněji projevuje zamítnutí. Zasilá se žadateli písemně.

Také přijetí do kandidatury se vykoná nejlépe písemně. Některé MD mají k tomu zvláštní formuláře, které se jen vyplní a opatří podpisem ředitelovým a razítkem družinským. Ředitel se tu dovolává výborové schůze, v které bylo jednáno o této záležitosti, připouští žadatele k čekatelství a oznamuje mu stručně ihned povinnosti, které teď má plniti, chce-li se státí mariánským sodálem. Tyto povinnosti lze takto vyjádřiti: Jest mu pilně choditi na družinské schůze a pokaždé se u instruktora omluviti, nemohl-li se některé zúčastniti. Jest mu řádně se poučiti o duchovním životě, o dějinách a stanovách MD a o laickém apoštolátě, podle návodu instruktora, jehož péči je svěřen.

2. Čekatelství má umožniti čekateli i MD, aby se přesvědčili, zda se uchazeč vsutku hodí do MD a zda její ideály budou i jeho radostí. Nesmí tedy lhůta čekatelská býti příliš krátká. Proto je však také zcela nemístné každé nucení nebo přemlouvání, aby kdo do MD vstoupil, když se za čekatelství nemohl pro ni rozehráti. Každý čekatel může MD kdykoliv opustiti a nikomu to nemáme zazlívati. Nespokojení a liknaví sodálové jsou jen přítěží a brzdou ideálních snah ostatních sodálů. Znovu budiž připomenuto staré adagium: *Sodales ponderantur, non numerantur*, To platí stejně pro Třetí řády a každý jiný asketický kroužek, který to bere

doopravdy. Více poslouží katolické věci hlouček horlivých sodálů, kteří celou duší stojí za ideály MD, než dlouhé řady prostředních, kteří konají jen to nejnutnější a lekají se každé oběti.

Jest tedy zcela v pořádku, radíme-li čekatelům, kteří očividně se do MD jen nutí, nebo kteří se nemohou jaksi vpraviti do družinské kázně, a by to ho raději nechali. Bude tak poslouženo jim i MD. Obava, že by se pak MD nedostalo dorostu, nemá být příčinou, aby se přijímali nevhodní členové. Což kdyby vhodného dorostu prozatím nebylo? Pak by snad se přerušila na nějakou dobu kolektivní výchova a vedli bychom několik horlivých jedinců způsobem soukromým. Není ani v každé farnosti půda pro MD nebo jiná asketická sdružení, ale v každé farnosti lze v dohledné době vychovat několik farníků k ideálním snahám, čímž se stávají způsobilí k laickému apoštolátu. Teprve, když je jich více, možno začít s kolektivním vedením.

3. Hlavním úkolem čekatelství jest poučení a výchova budoucích sodálů. Každý čekatel má si v této době osvojiti náležité vědomosti o duchovním životě a jeho praksi, nepřináší-li to již s sebou do MD. Má býti rovněž řádně poučen o dějinách, cílech a úkonech MD a konečně dostati i porozumění pro dnešní snahy a formy laického apoštolátu, jak soukromého, tak organisovaného. S poučením musí se spojovati i prakse a proto mají už čekatelé býti uvedeni do vhodné činnosti apoštolské.

Tento důležitý úkol výchovy svěřuje se jednomu z nejlepších sodálů, který to vše nejen dobře ví, ale také dovede vhodně podati a do všeho čekatele taktně uváděti. Nazývá se instruktorem a je osobou vskutku důležitou. Blaze MD, která má způsobilého instruktora! Tento úkol nemůže ovšem býti zcela ponechán libovůli instruktorově, ředitel sám musí bráti podíl na výchově čekatelů. Dojednává především s instruktorem celou osnovu, která se upravuje podle vzdělání a vyspělosti jednotlivých čekatelů. Některé informace si rezervuje ředitel sám, což zvyšuje obyčejně horlivost a pozornost čekatelů. Vše důležitější, co ředitel dříve v přednáškách vyložil svým sodálům a tak brzy opakovat nebude, může právě on podati čekatelům, aby vstupovali do MD dobře poučení. Jsou i MD, v nichž ředitel vůbec si rezervuje veškeré poučování čekatelů a instruktorovi ponechává jen podřadné úkoly. Tolik je jisto, že každá MD bude časem taková, jaká péče se v ní věnuje čekatelům. Kde se výchova čekatelů jen povrchně odbývá aneb omezuje na zcela zevnější instrukce, tam lze bezpečně předpovídati brzký úpadek družinského života. Kde však čekatelé se pečlivě vychovávají, tam bude i budoucnost MD skvělá, snad skvělejší, než jest její přítomnost.

V některých MD zakončují čekatelé své čekatelství z kouškou před ředitelem, což má býti jen pohnutkou, aby to brali s poučením vážně. To se nehodí pro každou MD. Ale v každé má instruktor se přesvědčit, zda jeho svěřenci jsou náležitě poučení a připraveni, a nesmí je dříve doporučit ku přijetí za sodály, dokud tohoto přesvědčení nedosáhl. K tomu ovšem patří také svědomité zachovávání družinských povinností. Poznamenati ještě dlužno, že netřeba, aby vše

bylo ústně vyloženo; může se také určití čekatelům četa některých spisů nebo článků; na instruktorovi pak jest, aby se přesvědčil, zda jeho svěřenci si osvojili, co jim ke studiu uložil.

19. Přijetí do MD.

Třetí řády mají po oblačce noviciát. Když lhůta pro noviciát stanovená se skončila a novicové řádně se chovali, skládají profesi a stávají se terciáři v plném smyslu. Něco podobného je obyčejem v MD. Tam místo profese zasvěcuje se čekatel veřejně B. P. Marii a tím i práci pro zájmy Krista Pána a jeho církve na zemi. Nato jej ředitel přijímá za sodála a činí účastna všech práv, výsad a milostí, udělených MD. Je sodálem mariánským v plném smyslu a na důkaz toho dostává družinskou medailku a diplom.

Obvyklý obřad jest popsán v družinských příručkách a nepotřebuje dalšího vysvětlení. Není však nutný k platnému přijetí do MD. Jak poznamenávají stanovy všeobecné, stačilo by, aby ten, kdo má moc přijímati, jako i ten, kdo přijat býti chce, projevil svou vůli nějakým vnějším znamením. Čekatel na př. pošle řediteli družinské zasvěcení s podpisem a prosbou o přijetí, načež ředitel mu posílá diplom a zapisuje jeho jméno do seznamu sodálů. Tento seznam, který patří nutně do archivu MD, jest takřka matrikou a diplom vlastně výtahem z této matriky. — Kde však okolnosti tomu nebrání, mají se zachovávatí ustálené zvyky přijímací za účasti celé družiny. Není zpravidla radno, aby se s přijímáním sodálů vystupovalo z družinské kaple do veřejných kostelů. To budiž jen výjimkou. Obvykle se spojuje přijímání sodálů s některou z titulárních slavností a i ty mají většinou zůstat slavnostmi rodinnými.

Čekatelé mají býti před přijetím upozorněni na veřejnoprávní význam tohoto zasvěcení a přijetí. Není to úkon jen soukromé pobožnosti, ale něco, co se koná a platí *in foro externo Ecclesiae*, za přítomnosti, ba v jistém smyslu za prostřednictví nebašpoň úředního svědectví kněze, od církevní hierarchie k tomu zvláště delegovaného. Takový záslib v MD, stejně jako profese v Třetím řádě, má býti obnovou a utužením všech těch posvátných, ale bohužel často zapomínaných závazků, které jsme na sebe vzali svatým křtem a svatým biřmováním. I o tom mají čekatelé býti náležitě uvědoměni. Potom jest zcela oprávněn i onen lesk, jímž se často obklopují i přijetí družinské, i profese terciářská.

V některých MD obnovuje se záslibení BPM společně při každé družinské schůzi, v jiných pouze o hlavní titulární slavnosti. Vše závisí na řediteli a na zvycích v té které družině. Proti častému společnému záslibování lze právem namítati, že časem sevědní. Za to však nutno zdůrazniti a hodně vyzvednouti ono záslibení, které celá Družina obnovuje při hlavní titulární slavnosti. Je záhodno, aby se konalo obřadně, tak že starosta s oběma náměstky klečí u oltáře s hořící svicí a tak předřikává,

s celou MD se znovu zasvěcuje službám Mariiným a tím i Kristovým a Jeho svaté církve. Službu mariánskou plně nechápe, kdo v ní nevidí i službu pro zájmy Kristova království. Při tomto slavnostním úkonu, který vlastně má být středem nebo vrcholem hlavní titulární slavnosti, může ředitel zaujmouti místo buď na straně evangelní, jako když do družiny přijímá, anebo stojí po boku oltáře jako svědek a zástupce hierarchie církevní. V této hodnosti může pak všem udělit jako odpověď na jejich zasvěcení kněžské požehnání způsobem, jak je uděluje s versiculi a modlitbou nově přijatým sodálům.

Nepřítomné sodály máme k tomu míti, aby nejen písemně obnovili jednou do roka své zasvěcení na důkaz, že se stále hlásí k MD, ale aby toto zasvěcení poslali včas a jejich arch mohl ležeti na družinském oltáři, když ostatní sodálové, před ním klečíce, obnovují slavnostně svůj zaslíb. Je zajisté chvályhodnou zásadou mnohých MD, tak naléhati na toto písemné zaslíbení vzdálených sodálů, že je považují za vystouplé a v seznamu družinském škrtají, když po tři léta se ani o hlavní titulární slavnosti nehlásili k družině svým písemným zaslíbem. Nutno ovšem na to upozorňovati, když se jim oznamuje tato slavnost.

K čemu se sodál přijetím do MD zavázal, má zachovat v živé paměti a družinské slavnosti nejsou k tomu, aby se MD „ukázala“, ale aby sodálové obnovili v sobě ono ušlechtilé smýšlení, se kterým se zasvěcovali Matce Boží a Ježímu vznešenému poslání v církvi, když do MD byli přijati.

20. Vystoupení a vyloučení.

V asketických kroužcích, ať se jmenují jakkoliv, má být i jen elita. To ovšem sodálům neříkáme, abychom místo ctnosti nepřestovali u nich domýšlivost, ale podle této zásady jednáme a kroužky spravujeme. Proto třeba povždy počítati s možností a skutečností, že to přestane některé těšit, že začnou ochabovati a že se již nechtějí ukázniti, jak to vyžaduje taková elita. Odtud vystupování, ba i vyloučování z MD a také jiných asketických kroužků, chceme-li je zachovati na ideální úrovni. Je tedy vystupování a také vylučování znamením dobrým. Aspoň je to znamením, že se dbá na ducha a kázeň.

Jak nikoho nenutíme, aby vstoupil, tak nikomu nebráníme, aby vystoupil. Neukázněné členstvo hledíme vždy napřed láskou a po dobrém přivést k pořádku a horlivosti; kdyby se to však nepodařilo, sami jim navrhneme, aby MD dobrovolně opustili.

Vyloučení může být někdy samozřejmé a nutné, dál-li sodál takové pohoršení, že by tím utrpěla celá MD, kdyby ho ve svém středu dále trpěla. Tak na př. uzavře-li sodál civilní sňatek. V takovém případě nutno jednati pevně a rozhodně po řádném vyšetření, i když způsob našeho jednání musí být šetrný a taktní, abychom třtinu nalomenou nedolomili. Zde se osvědčuje moudrost a prozíravost ředitelova.

Obyčejně však není radno, abychom nedbalé členy přímo vylučovali. Věnujeme jim více péče a pozornosti, abychom je znovu získali, trvá-li však dále nedbalost a nespokojenost, tak to zařídíme, aby oni sami MD opustili a odcházeli v jistém smyslu spokojeni a s ředitelem vyrovnáni.

Běží na př. o nedbalost v návštěvách schůzí nebo při omlouvání schůzí zameškaných. Ředitel napomene sodála písemně, že má již tolik a tolik neomluvených schůzí. Připojí k tomu výzvu, aby je co nejdříve omluvil. Nevykoná-li tak do měsíce, je ho mlčení bude považováno za znamení, že již nechce býtí veden v seznamu sodálů. Nepraví se, že bude vyloučen, nýbrž že svým chováním vlastně sám vystupuje. Tak a podobně jest nám postupovati i v mnohých jiných případech. Někdy lze mluvití s vlažnými a nespokojenými sodály takto: „Zdá se mi, že vás již družina netěší a že se musíte do všeho nutit. Nač to, nechte toho, vystupte a zůstaneme dobrými přáteli. Rád vám budu pomáhat v duchovním životě. Ale v družině bych vás musel stále kárat a roztrpčovat. K čemu to?“

O těch, kdož MD opustili, nemluvíme před sodály nepříznivě a ve výborové schůzi jen, pokud je nutno. Chceme šetřiti jejich dobrou pověst. Není vše pro každého.

K takové šetrnosti vychováváme i sodály, což MD jenom prospěje a neuškodí ani těm, kdož ji opustili. Jinak může si MD z vystouplých a vyloučených členů nadělat nepřátel a mnohý pro strohé jednání při odchodu z MD může zatrpknouti proti všemu, co jest duchovní, a tak se dostat na špatné cesty. Proto platí při propouštění z MD známá zásada sv. Františka Saleského: *Fortiter in re, sed suaviter in modo*.

21. Přestoupení.

Tato kapitolka je dosti důležitá v praktickém životě. Lze přestoupit z jedné MD do druhé? Lze přestoupit z MD do Třetího řádu a naopak? Jaké zásady se tu uplatňují?

1. Není radno, aby byl kdo členem různých asketických kroužků, které se věnují kolektivnímu vedení duší, ale nemá ani bez vážných důvodů z jednoho do druhého přestupovat. Kdo je sodálem, ať zůstane sodálem a nežádá býti terciářem. A kdo je terciářem, ať zůstane terciářem ve svém řádě a netouží po MD, ani po terciářství v jiném řádě. Obyčejně jsou takové touhy znamením vrtkavosti, ba někdy i projevem uražené ješitnosti a podobných nectností. Jen vyjíměčně a z důvodů opravdu vážných může po bedlivém šetření býti přistoupeno na takové žádosti. Zpravidla však je máme odmítati.

Totéž platí o přestoupení z jedné MD do druhé, nebo z jedné terciářské obce do druhé téhož řádu, běží-li o město, kde je více MD nebo terciářských obcí téhož druhu.

2. Jinak se věc má, přestěhovali se sodál jinam. Je-li tam jen přechodně, zůstane sodálem původní MD; ale je-li

na jeho novém působišti MD téhož stavu, má se přihlásiti jako hospitant; podléhá pak družinské kázni této MD, jako by byl ve své.

Přestěhoval-li se však trvale, má se hlásiti za sodála v MD svého nového působiště a může býti přijat bez jakéhokoli čekatelství, vykáže-li se jen doporučením svého dřívějšího ředitele. Přestupuje prostě do nové družiny a přestává býti členem původní družiny. Přestoupení již je pravoplatné, že se jeho jméno запиše do alba nové MD s poznámkou, že jako sodál přestoupil z té a té MD. O tomto zápisu se uvědomí jeho původní MD, která zase ve svém albu poznamená při jeho jméně, že toho a toho dne přestoupil do té a té MD. Netřeba, aby dostával novou medailku, ani se mu nevyhotovuje nový diplom. Nosi svou původní medailku a na původním diplomu se jen poznamená a ověří jeho přestoupení. Pro takové případy, dnes dosti časté, hodí se více diplomy ve formě vysvědčení, než diplomy ve formě obrazů.

Přestoupení do nové MD může se však provést také obřadně, což se zpravidla i doporučuje. Takový obřad se vykoná při nejbližší družinské schůzi u přítomnosti všech sodálů.

Tajemník hlásí: Do naší družiny přestupuje pan N. N., sodál MD tam a tam. Prosím, aby přistoupil k oltáři. U oltáře ředitel se ho táže: Slibujete také naši družině svědomité zachování stanov? — Slibuji. — Obnovte své zasvěcení BPM. — Když se to stalo, přijímá ho ředitel obvyklou formulí do nové MD, čímž končí příslušnost k MD, z níž přichází. Nato mu uděluje požehnání. Záznamy v albu a na diplomu a hlášení původní MD o tomto přestoupení jsou jen důsledky tohoto obřadného úkonu.

Takové veřejné přestoupení představuje zároveň důstojným způsobem příchozího sodála MD a nebudou se pak ostatní sodálové na něho dívat jako na hosta nebo cizince.

Poněvadž dnes mnozí lidé svým povoláním jsou nuceni měniti často své bydliště, jako na př. státní úředníci nebo důstojníci, nemělo by se ani v MD, ani v jiných asketických kroužcích takovému přestupování překážeti. Bohužel, panuje v mnohých MD jakýsi duch, který žárlivě si opatruje nepřítomné sodály, i když trvale se jinam odstěhovali a dokonce i tomu brání, aby přestupovali do MD svého nového bydliště. A přestoupí-li takový sodál přece, aby mohl míti plnou účast na družinském životě, nemohou se odhodlati, aby ho již nepovažovali za sodála své družiny. Tak vedou stále v seznamech dlouhé řady sodálů, kteří pro vzdálené bydliště nikdy do této MD již neprijdou. K čemu to? Snad aby se MD mohla honositi velkým počtem svého členstva? Tento zjev nesvědčí o velké prozíravosti vedoucích, aniž se shoduje s pravým duchem MD, jejichž hlavní síla spočívá ve schůzích. Congregatio congregat! Proto má každé MD na tom záležet, aby sodálové, kteří trvale se jinam odstěhovali nebo, jak hned uvidíme, stav svůj změnili, našli brzy vhodnou MD, která by je vedla dále k ideálům družinským. Vždyť přece patří všechny MD do jedné velké rodiny Matky Boží!

3. Jsou-li v některé farnosti nebo v některém městě MD pro různé stavy, může i z m ě n a s t a v u býti vážnou příčinou k p ř e s t o u p e n í. I v tomto ohledu schází některým MD pravé pochopení. Do MD jinochů nepatří staří mládenci, ani do MD dívek staré pany. Vážíme si zajisté starších jinochů i starších dívek, neboť nám mohou v apoštolátě často výdatněji pomáhat než mladší generace jinochů a dívek. Ale je-li v témže místě MD mužů, má jinoch, který dospěl určitého věku, přestoupiti do této družiny, i když se ještě neoženil anebo z vážných důvodů se ženit vůbec nebude. MD jinochů má zůstat zachována mužskému dorostu. Totéž platí o MD dívek. Zůstanou-li v ní trvale starší dívky, zestárne znenáhla celá MD a přestane býti přitažlivou pro ženský dorost, jehož výchově má vlastně sloužiti.

Hranice věku pro přestoupení do jiné stavovské družiny se stanoví podle okolností. Celkem lze říci, že se jinoch po vojenské službě počítá mezi muže a patří tudíž do MD mužů. Dívky m o h o u přestupovat v 25. roce, v 30. roce však m u s í býti již vázány přestoupiti do MD žen, nebo žen a dívek, nebo paní a dívek, je-li taková zřízena vedle MD dívek.

Kde je zřízena jen jedna MD mužů a jinochů nebo žen a dívek, tam sice odpadá přestupování, ale ředitel se musí starati, aby určitá část výboru byla volena z mladšího členstva, po případě i některé schůze platily výhradně dorostu. Tak si zachová taková smíšená MD přitažlivost i pro mládež a nebude trpět nedostatkem dorostu.

Nutno také poznamenati, že do o r g a n i s a c e žen a dívek patří jen tehdy d o r o s t ž e n s k ý, není-li vedle této organizace jiná pro mladé dívky. Tak patří na př. do Svazu katolických žen a dívek jen dívky starší, poněvadž máme pro katolický dorost ženský zvláštní organizaci (SKO, SKM a ČSLO). I v těchto stavovských organizacích se má uplatnit určitá hranice věku, v němž by členky z organizace mládeže přestupovaly do Svazu žen a dívek. Jak je takové přestupování rozumné, tak jest zejména u dívek samozřejmě nevyhnutelné. Na duchovním rádcí nebo řediteli jest, aby psychologickým postupem to usnadnil a prosadil. Jinak stárnou naše organizace a MD, určené pro mládež, k velké škodě našeho tolik ohroženého dorostu.

4. Mohlo by se přihoditi, že horlivý sodál, který byl nucen přesídliti, nenalézá na svém novém působišti MD, ale je tam čilý asketický kroužek jiného druhu, který by mu poskytl vhodné povzbuzení a vedení. Má se státi členem? — Nikoliv. Ale může býti h o s p i t a n t e m, zůstáváje dále sodálem své vzdálené MD.

V podobných okolnostech se může octnout horlivý terciář. Změniv své působiště, nenalézá na novém terciářské obce svého řádu, které by se rád připojil, ale je tam MD, která by mu vyhovovala, nebo terciářská obec jiného řádu s pravidelnými schůzemi. Má přestoupit? — Nikoliv. Ať zůstane věren svému řádu, ale může h o s p i t o v a t v onom cizím kroužku a s ním i pracovati v apoštolátě.

22. Obnova a zrušení.

Máme řadu MD a také jiných asketických organizací, které jen živoří. Co dělat, abychom v nich nepracovali nadarmo? Mají živořit dále a ubírat nám, přepracovaným kněžím, zbytečně času a energie? — Někdy kněz, pověřen vedením takového kroužku a nablédnuv do jeho života, shledává, že jsou v něm mnohé nepořádky, ba i zlořády. Co dělat?

Věc se má jinak s a s k e t i c k ý m i k r o u ž k y, které výhradně slouží kolektivnímu vedení duší, po dokonalosti toužících, a jinak se s t a v o v s k ý m i o r g a n i s a c e m i v ě ř í c í c h, v nichž sbíráme co nejvíce katolíků, abychom v nich probudili a udržovali katolické vědomí a svědomí. Asketické kroužky můžeme i zrušit, nelze-li je obnovit; stavovské organizace katolíků však nutno zachovat a pracovat na jejich obnově. Snad bude někdy nutno dáti jim vhodnější formu, ale za dnešních poměrů musí stavovská organizace býti zachována.

U kroužků asketických, které živoří, máme d v o j í m o ž n o s t: buď je o b n o v í m e a n e b o, n e j d e - l i t o, z r u š í m e. Zrušení nemusí se rozuměti ve smyslu církevně-právním, nýbrž pouze praktickém: Z a s t a v í s e č i n n o s t t o h o k r o u ž k u.

Uvedme za příklad některou MD dívek ve farnosti. Byla mi svěřena a já vidím, že je vlastně bez významu a nejeví jiného života, než kterékoliv zbožné bratrstvo. Co dělat?

Není-li ve farnosti žádné stavovské organizace pro katolické dívky, a má-li tato MD ji nahrazovat, bude záhodno zrušit MD a založit místo ní pořádnou stavovskou organizaci, která dívkám vyhovuje. Dnes nejsou časy pro MD, které by měly vykonávat funkci vzdělávacích spolků stavovských. Dnešní MD mají vedle těchto spolků vychovávat elitu, kde je toho třeba.

Je-li však ve farnosti vedle této MD dívek také stavovská organizace divčích dorostu, musím uvážit, z d a m á m d o s t í č a s u, abych se mohl věnovati obnově této MD, a zda v ní naleznu alespoň 15—20 dívek, které vskutku touží po hlubší ctnosti a tudíž i po kolektivním vedení. U jinochů bych se spokojil již s 8 až 10. Nelze-li splniti tyto dvě podmínky a není-li jiného kněze, který by se ujal reformy, je záhodno, aby tato MD byla prozatím zrušena, čili v y ř a z e n a z č i n n o s t i. Družinské listiny o zřízení a přivtělení se uloží spolu s úředními knihami družinskými do farního archivu, aby MD za vhodnějších okolností mohla znovu činnost zahájit bez dalších formalit. Sodálky mohou zůstatí sodálkami, jako kdyby bydlely ve farnosti, kde MD není. Jsou však vázány se hlásit do MD, kdyby se jinam dostaly, kde MD dívek je v činnosti. Jejich duchovní vedení je odkázáno teď výhradně na zpovědnici, jako vedení jiných věřících. Ty, které želi přerušení MD, ať pilně pracují ve stavovské organizaci a vnášejí do ní dobrého ducha.

Tak bych jednal, kdyby pro množství jiné práce nebylo lze se náležitě věnovati reformě živořící MD, anebo tato reforma se jevila bezvýslednou. Myslím, že za dnešních poměrů bude leckde kněz

donucen k podobnému postupu. Tím družinské hnutí u nás neutrpí, naopak získá a se obnoví.

Má-li kněz, jemuž byla svěřena MD potřebná reformy, dosti času a je-li naděje, že nalezne porozumění pro ideály družinské, ať se pustí s pomocí Boží do reformní práce.

1. Chceme-li se zdarem oživit nečinnou MD, máme napřed zkoumat a zjistit příčiny jejího úpadku. Mohou být různé: Přijímání čekatelů bez náležitého výběru a jejich nedostatečná výchova. Stále týž výbor, který již tvoří jakousi uzavřenou kastu, což ostatním sodálům MD znechucuje. Slabá nebo vlastně žádná kontrola schůzí, poněvadž se nenaléhá na povinné omluvy zanedbaných. Nedbalí a nehodní sodálové se ani nekárají, ani nevylučují. Konsulty se buď nekonají anebo jen povrchně odbývají. Družina se ztrácí v titěrnostech, místo aby se věnovala důkladné apoštolské práci. V družině panuje nevráživost a stranictví. Určení sodálové pozorují, posuzují a odsuzují, co jim není po chuti. Ředitel sám koná slabě a jen nahodilé promluvy, které duchovní život neprohlubují a horlivost apoštolskou nebudí.

2. Zjistí-li ředitel po důkladném pozorování, co MD schází, nenáhle se s reformou. Napřed si hledí zajistit pomoc Boží sám, že za tuto MD slouží několik mší sv. a že ji vroucně doporučuje BPM. Potom uvažuje, která cesta povede jistěji k žádoucí obnově, zda postup pozvolný a nenápadný, anebo energický řez do určitých zlořádů. Povždy však musí ředitel jednat s rozvahou a zachovat zákonitou cestu. Nic nesmí žádati, k čemu není oprávněn. Zákonitá cesta je vyznačena ve stanovách. Ať tedy zjistí především, jaké stanovy platí v oné MD, ty si důkladně prostuduje a těch se stále dovolává. Celé dílo reformní směřuje k pořádnému zachovávaní stanov.

3. Družinské stanovy budou tedy především předmetem ředitelových promluv. Bude je po statích předčítat, vykládat a důsledky z nich vyvozovat pro další život družinský. Jeho ceterum censeo zní: Co máme na papíře nebo v příručce, musíme plnit v družině, jinak nestojíme za nic a Bohorodiče se libit nemůžeme. Tak se znenáhla orientuje MD, utužuje kázeň a sodálové dostanou smysl pro reformní požadavky.

4. Začne se kontrolou družinských schůzí. V zanedbaných MD bude mnohdy nutno zrevidovat album a zjistit, kdo vlastně jest ještě sodálem a kdo není, kdo na schůze chodí a kdo je zanedbává, kdo je řádně omluven a kdo ne. Těm, kdož na schůze nechodí a nejsou řádně omluvni, oznámí se, aby svou nepřítomnost na schůzích z poslední doby co nejdříve omluvili. Neučiní-li tak do měsíce, jejich mlčení bude považováno za přání, abychom je v seznamu sodálů již nevedli. Touto cestou se zbaví MD aspoň některých sodálů, kteří pro ni smyslu nemají.

Blahodárně může působiti, oznámí-li ředitel v družinské schůzi výsledek takové revise a jména těch, kdož pro nepřítomnost na schůzích dostali uvedené dopisy. Sodálové vidí, že se to bere s reformou vážně, horliví se radují, vlažní se probouzejí a nedbalí se budou

snažiti, aby MD opustili. Toto poslední může ředitel občas nadhoditi těm, kterým nová kázeň by se zdála příliš tuhá. Není vše pro každého. Koho MD netěší, ať z ní vystoupí a zůstaneme přáteli. .

5. Má-li MD v albu mnoho sodálů jinde bydlících, bude záhodno i v tom udělati pořádek. Před hlavní titulární slavností se takovým sodálům poradí, aby tam, kde trvale bydlí, se poohlédli, zda není tam MD, do které by přestoupiti mohli a v ní pěstovati plný život družinský. Není-li to možno, ať obnoví písemně k titulární slavnosti svůj zaslíbení této MD na znamení, že chtějí zůstat nadále ve službách BPM. Odpověď se žádá v každém případě, aby MD věděla, zda je má dále vésti ve svých seznamech.

6. Panují-li v MD rozbroje a jeví-li se potřeba nové ho výboru, dá ředitel podle stanov provésti nové volby. Napřed ovšem v promluvě upozorní sodály na význam voleb a podle jakých směrnic by měli voliti, aby to sloužilo MD a líbilo se Matce Boží. Kdyby však předvídal, že volby pro velké stranictví mezi sodály nepřinesou žádoucího výsledku, může podle všeobecných stanov z roku 1910 pozvalé úvaze sám jmenovati a ustanoviti výbor, což by ovšem sodálům napřed řádně vyložil. V tomto novém výboru musí ovšem aspoň starosta býti osobou nad stranami. Sodálové, kterým by se toto nelíbilo a kteří by takový výbor uznati nechtěli, mají volnost MD opustiti. Tak by se výbor obnovil, což opět MD bude jen ku prospěchu. S tímto výborem koná ředitel pravidelné a dobře připravené konsulty. I v těch spočívá velká síla reformní.

7. Velmi důležitě jest, aby si ředitel vyhledal dobrého instruktora čekatelů a tomu výdatně pomáhal při výchově družinského dorostu. Tento musí býti zvláště pečlivě vybírán, dokud reforma není ukončena.

8. K reformě MD patří také pořádná apoštolská práce buď MD jako celku anebo jednotlivých sodálů. Každý ať sdělí řediteli, co koná v laickém apoštolátě. Z toho ředitel snadněji pozná, čeho se nedostává, a bude hledat vhodné pole pro výdatnou apoštolskou práci. Tato práce udržuje horlivost a zamezuje nechutné kritiky a sváry.

9. Konečně sám ředitel musí dbáti, aby se na družinské schůze a promluvy dobře připravoval a takové věci vysvětloval a zdůrazňoval, které napomáhají k prohloubení vnitřního života a k horlivosti pro spásu duší a zájmy církve sv. Aby toho řádně dokázal, musí se sám stále ve vnitřním životě reformovati a zdokonalovati.

Co zde bylo řečeno o MD, platí mutandis mutandis i pro jiné asketické kroužky, zejména Třetí řády, v nichž zase regule jest opěrným bodem všech reformních snah a úkonů.

23. Exercicie a rekolekce.

Duchovní cvičení jsou pro MD předepsány všeobecnými stanovami. Není divu. Vždyť CJC žádá na kněžích a řeholních osobách rovněž exercicie jako důležitý prostředek k pokroku ve vnitřním životě. Poněvadž hlavním cílem MD jest křesťanská dokonalost, nemůže tento prostředek ani v MD zůstat pominut. Co platí pro MD, platí

zajisté i pro jiné asketické kroužky, usilují-li opravdově o pokrok duchovní a nespokojují-li se s něčím prostředním.

V družinách se předpisují exercicie každoroční, a sice podle metody sv. Ignáce, neboť právě tato soustava osvědčila se znamenitě po čtvero století u výchově celých generací apoštolských duší. K této metodě patří ovšem samota a mlčení, pročež se doporučují exercicie uzavřené. Má tedy každá pořádná MD sledovat pilně vhodné kursy exerciční v různých střediscích, hlásit je sodálům a pilně obesílat. Tak může každoročně postupně aspoň několik sodálů projítí znovu touto vysokou školou duchovního života. Vedle obyčejných kursů, které vždy zůstanou užitečné, mají pokračovací a delší kursy pro členstvo asketických kroužků zvláštní význam. Pak teprve objeví se plná síla ignaciánských exercicií a vykoná obdivuhodnou obrodu i celých asketických kroužků.

Nelze ovšem každoročně všem sodálům účastniti se uzavřených exercicií, proto nutno pořádati každoročně pro ostatní jakési náhradné exercicie v družinské kapli. Čím více lze při nich provéstí ideu samoty, tím více užitku z nich poplyne. Nemožno-li dosáhnouti, aby se jim sodálové věnovali po celý den a jen na noc domů chodili, mají se scházeti několik dní ráno a večer ke společným úkonům a doma se pak střežiti zbytečných hoovorů. Společné úkony kromě denní mše sv. dělí se na promluvy, rozjímání, zpytování svědomí, duchovní četbu a vhodné pobožnosti. Promluvy ovšem se přizpůsobují exercičním kursům, mají upevňovat základy a podněcovat snahu po hlubší ctnosti a obětavé činnosti. Záhodno, aby si ředitel pozval zkušeného exercitátora, již proto, že při takových příležitostech cizí slovo více působí.

Exercicie máme považovati za úkon velmi důležitý pro celou MD. Z nich si má každý sodál odnésti zase nový popud k pokroku v duchovním životě. Naše družinské promluvy předpokládají tento popud a mají na něm budovat, horlivost získanou udržovat a náležitě usměrňovat. Exercicie nahradit nemohou. Proto budou MD, ale také jiné asketické kroužky v duchovním životě sotva rozkvétat, nestarají-li se o pořádné exercicie svého členstva.

Vedle exercicií pořádají některé MD několikrát do roka rekolekce pro obnovu ducha. Na takovou rekolekci mohou se společně vypravit do některého exercičního střediska, kde by den setrvali na rozjímání, čtení a pobožnostech. Mohou však také doma se sejíti ráno i k večeru v družinské kapli. Přednášky a čtení směřují ke zvýšení horlivosti. Příprava na smrt je zvláště působivým tématem. Ředitel má při takové příležitosti možnost mluvit sodálům zvláště do duše a upozorňovat na chyby, které se jeví v jejich společném životě.

24. Knihovny asketických kroužků.

Jak se liší MD a jiné asketické kroužky od vzdělávacích katolických spolků, tak se liší i jejich knihovny. Do spolkových knihoven katolických patří vše, co dovede onen stav opravdově vzdělat a ušlechtilé pobavit; do knihoven asketických kroužků vedle odborné

literatury toho kterého kroužku, na př. MD, patří jen vybrané knihy. jednající o náboženství, duchovním životě a laickém apoštolátě. Těmto oborům má se věnovati náležitá péče, aby členstvu bylo poskytnuto vskutku jen to nejlepší. Ředitel sám by měl sledovati asketickou, náboženskou a pastorační literaturu, jakož i vše, co padá do oboru Katolické akce, a kupovati z paušálního obnosu, který se každoročně výborem stanoví na doplnění knihovny, hodnotné věci. Co pro knihovnu zakoupil, sám napřed důkladně prohlédne a referuje pak o tom stručně, ale výstižně členstvu při schůzi, aby všichni věděli, co ta která nová kniha jim podává. Tak probouzí a udržuje zájem o vzdělávací činnost. Jinak by se mohlo státi, že i sodalové sahají jen po literatuře zábavné, jak je to namnoze ve spolcích; vážné a vzdělávací knihy nechají stát v knihovně. Jen výjimečně se zařazuje beletrie do knihoven asketických kroužků.

Vše, co se nehodí do odborné knihovny asketického kroužku, ale může dobře sloužiti ke vzdělání nebo zábavě v jiných katolických knihovnách, má býti těmto věnováno. Tam si to mohou i sodalové vypůjčiti. Jejich knihovna zůstává odbornou.

Dlužno tu poznamenati, že jest apoštolským činem, soustředili se dobré knihy různých katolických spolků a i přebytné knihy MD a jiných kroužků v jedné velké katolické knihovně, která je pak veřejnosti půjčuje za nepatrný příspěvek. Tak se vykoná mnoho dobrého. I knihovník může vykonávat znamenitý apoštolát, když při půjčování upozorňuje na určité, zvláště cenné knihy a dovede taktně radit, co by si kdo měl přečísti.

25. Družinské sjezdy a svazy.

I na ty je pamatováno ve stanovách z roku 1910. Je jim věnován celý IX. článek. Je patrné, že dobře připravené sjezdy, ať krajinské nebo zemské nebo říšské nebo dokonce mezinárodní, mohou mocně působiti na rozmach družinské myšlenky. Totéž platí o sjezdech terciářů a členstva jiných asketických kroužků. Nutno však zdůrazniti, že musí býti takové sjezdy dobře připraveny. Omezují-li se jen na společné slavnosti anebo sledují-li jen manifestační cíle, nevyplyne z nich mnoho užitku. Mohou skorem býti nebezpečím, že se nám pak snadno do družin nahrne členstva, které tu hledá něco jiného než důkladnou ctnost a obětavý apoštolát. Říšské a mezinárodní sjezdy zápasí k tomu se složitou technikou přípravou a jazykovými nesnázemi, což může rovněž ohrožovati vydatné ovoce tak velkého úsilí. I tu je patrný rozdíl mezi katolickými spolky, které zcela správně manifestují, aby jen hodně členstva získaly a je k pořádnému katolickému přesvědčení vchovaly, a asketickými kroužky, které jsou určeny jen pro elitu. Těmto přísluší manifestace a reprezentace jen v míře zcela omezené.

Proto budou sjezdy družinské skorem vesměs jen pracovní. Z takových může vzejíti veliký užitek k prohloubení idey a k dosažení vytčených cílů. Užitek bude tím větší, čím podrobnější a

praktičtější budou referáty a diskuse a čím zkušenější referenti se vyberou. Program má být důkladně promyšlen a se varovati co nejvíce témat všeobecných a celkem již známých. Družinské sjezdy a porady mají ponejvíce konati pionýrskou práci, raziti nové cesty a upravovati nevychozené a zanedbané stezky k rozšíření a prohloubení království Božího v nás i kolem nás.

Vedle všeobecných sjezdů možno s velkým prospěchem pořádati sjezdy určitých MD, na př. mužů a jinochů, studující mládež atd. Tak se sbližují sodálové určitého stavu a nastává mezi nimi blahodárná communicatio bonorum.

Lze však také pořádati pracovní sjezdy nebo porady ředitelů a také hlavních funkcionářů družinských. Takové schůze a porady jsou důležité zvláště ve velkých městech, kde je více MD, aby se tyto shodly na společném postupu v určitých věcech. Jak je to bolestné, pozorujeme-li v katolickém životě velkých měst nechutné škorpení a vzájemnou žárlivost mezi katolickými spolky a mnohdy i mezi asketickými kroužky, aniž by se daly usměrnit k ušlechtilé spolupráci pro záchranu duší! Kde by měly ideje o součinnosti, pospolitosti, soudružnosti a vzájemnosti naléztí více porozumění než u nás a zvláště v našich asketických organizacích?

Toto vše vede k ideí svazů a sekretariátů MD. Svaz je cosi pevného a utuženého, sekretariát je volnější a tudíž i hybnější. Než Katolická akce začala svou soustavnou a usilovnou propagaci v celém katolickém světě, byla idea družinských svazů diecésních, zemských, říšských a konečně i svazu mezinárodního jakýmsi předchůdcem Katolické akce. Za stávajících poměrů se však zdá, že nám dostačí družinské sekretariáty episkopátem uznané a občasně porady ředitelů a hlavních funkcionářů MD, které svolává buď družinský sekretariát anebo v jednotlivých diecésích a městech ředitel touto funkcí pověřený. Tak se MD v jednotlivých diecésích a zemích sdružují k jednotnému postupu a mohou se uplatnit i v diecésních radách KA.

U Třetích řádů mohou prováděti takovou sdružovací akci mnohem snadněji komisariáty, ustanovené vrchní správou jednotlivých řeholí. Čilý a prozíravý komisař má zde velmi vděčné pole působnosti.

26. Poměr MD ke katolickým spolkům a k jiným asketickým kroužkům.

Co se zde uvádí o MD, platí mutatis mutandis zajisté také o Třetích řádech a jiných asketických kroužcích. Směrnice, které tu podáváme, měly by se ve všech takových kroužcích členstvu častěji hlásat, aby všem vešly takřka do krve. Vyžaduje toho katolická věc, která zvláště za dnešní světové tísně nemůže trpět rozbrojů a nevraživosti mezi katolíky. Družiny a Třetí řády pak mají býtí evangelickým kvasem, který proniká celý organisovaný

život katolický, a živlem, který neustále všechny rozpory vyrovnává a soudružnost utužuje. Jak krásné to poslání!

Poměr MD ke všem katolickým spolkům musí býti povždy uctivý a přející. Uctívý, že si každé katolické organizace vážíme, žádnou nepodceňujeme, nad žádnou se pohrdavě nevynášíme. Přející, že každé opravdu vše přejeme, co dobrého má a co dobrého koná. Je-li záhodno, i pomáháme, aby ještě více vykonati mohla pro Pána Boha a záchranu duší. Nikdy se nesnížíme k tomu, bychom kazili působení jiných organizací, aniž budeme vynášeti nedostatky, které snad jinde pozorujeme. Tolik ctnosti lze žádati na mariánských sodálech, tolik též na terciářích každé řehole. Aspoň jest nám neustále usilovati, bychom členstvo našich asketických kroužků k takovému smýšlení vchovali.

Co do spolupráce, jest tato jistě na místě v katolických spolecích stávoenských, zejména ve spolecích katolické mládeže. Naše sodály přímo vybízíme, aby vstupovali do těchto spolků a v nich jako evangelický kvas šířili nepozorovaně pravé katolické smýšlení, ducha svornosti a obětavosti. Chceme, aby tyto spolky vzkvétaly, aby v nich panoval dobrý duch, aby členstva v nich nejen přibývalo, ale aby se v něm vzmáhalo katolické vědomí a vychovávalo pravé katolické svědomí. Takovou činnost v katolických spolecích mají považovati MD za velmi důležité pole své apoštolské působnosti. Nebylo by to zpozdlé a krátkozraké sbírat někde na periferiích velkoměst zanedbanou mládež a naši katolickou mládež sdruženou ve spolecích nechat živořit? Unum faciamus, alterum vero ne omittamus! Zvláště dnes, kdy duchovenstvo je tolik přetíženo a nemůže se věnovati plně spolkové duchovní správě, jsou obětaví a ustálení sodálové v katolických spolecích pravým požehnáním. Nebudeme ovšem začátečníky nebo povahově slabé posílat do spolků, v nichž ducha je málo, ale ať v nich jen povahově pevní působí. Jaké požehnání kyne spolku, který má mezi svým členstvem několik vzorných sodálů, vědoucích, co dělat, aby blahodárně pozvedali úroveň a se ujímali přátelsky slabých ve víře a mravech!

Poměr MD k jiným asketickým kroužkům jest rovněž uctivý a přející, spolupráce však poněkud odlišná. Působí-li v témže městě nebo v téže farnosti vedle MD také některý Třetí řád nebo jiný asketický kroužek, nebudou sice sodálové, jak výše bylo rozvedeno, do něho vstupovat, aniž budou zasahovat do apoštolských prací, které na př. Třetí řád podniká ve jménu vlastním. Kde však terciáři působí ve službách farnosti nebo Katolické akce, je spolupráce sodálů zcela na místě. Podobně kde Třetí řád se dohodl s MD a snad ještě s jiným asketickým kroužkem na společném podniku. Nikdy se sodál nevyvyšuje nad terciáře, ani terciář nad sodála, ale ve vzájemné účtě a lásce pracují jako údobé jednotě těla Kristova nezištně a obětavě ad aedificationem Corporis Christi. Kde by v činnosti se jevilo jakési nedorozumění nebo vzrůstala se řevnivost, má býti blášena věc ihned ředitelům, aby tito s rozvahou hned v zárodku vše urovnali. Zlý duch nadmiru se snaží, aby vnesl rozkol do našeho apoštolátu a pokouší i duše pokročilé, aby něco takového vyvolaly. Proto bude někdy nutno, aby se ředitelé růz-

ných asketických organizací přátelsky dohodli a si náležitě rozdělili pole apoštolské působnosti svých kroužků. V laickém apoštolátě jest tolik úkolů, že se věru nebude nikdy a nikomu práce nedostávat. Někdy bude snad i radno, aby MD slibně započatou práci ponechala jiným a sama se věnovala nové práci, pro kterou pracovníků dosud není. Tak si i v misijním území misionáři navzájem ponechávají pole působnosti, na kterém snad celá léta za nesčíslných obětí pracovali. **N e z á l e ž í n a t o m, k d o a p o š t o l u j e, j e n k d y ž s e a p o š t o l á t v y k o n á!** Takové smýšlení má býti chloubou dobře vychovaných sodálů a terciářů.

27. Poměr MD ke Katolické akci.

V památné audienci, kterou Pius XI., papež Katolické akce udělil 30. března 1930 zástupcům Mariánských družin celého světa, podotkl mezi jiným sv. Otec, že na tom nezáleží, zda kdo patří k oficiální KA čili ne, pracuje-li jen tak, že KA připravuje nebo jinak podporuje. Toto očekává sv. Otec od MD, budou-li dále pracovat, jak pracovaly doposud. Na to pokračoval doslova takto: *Custodientibus vobis locum, quem tenetis, et operum rationes servantibus, quae vobis semper carae esse debent; vobis item remanentibus in illis formis, quae fuerunt, sunt et erunt conscientioris vestrae ac ferventioris formationis christianae et catholicae tutela; vobis tandem super genua caelestis Matris vestrae consistentibus, modum tamen et tempus et vires invenietis ad locum occupandum in illis peculiaribus agminibus, jam provide ad bonum commune dispositis, cum revera sacra Hierarchia externo fidelium tantopere egeat adjumento.*

Těmito slovy vystihl obdivuhodně sv. Otec poměr MD ke KA, což zajisté platí i pro Třetí řády a jim podobné asketické kroužky.

Sv. Otec si nás tedy váží, nejsme nikterak odstaveni, ani zbytečně ustanovením KA. Naopak, vidí v nás *m o c n o u p o m o c* (pretiosa auxilia) pro KA. Nemají se však ani MD, ani TŘ nějak přetvořovat, mají zůstat, jaké jsou, a pokračovat ve své původní činnosti podle svých stanov a regulí. Takto se stanou *s e m i n á ř i s p o l e h l i v ý c h a o b ě t a v ý c h p r a c o v n í k ů p r o K A*, i když samy do KA nejsou včleněny.

Po důležitém kněžském kursu na sv. Hostýně v srpnu 1936 rysuje se u nás KA znenáhla takto: Jádrem KA budou tvořiti bezpochyby všude *f a r n í v ý b o r y č i l i r a d y*, t. j. hlouček větší nebo menší opravdových a podnikavých katolíků kolem faráře, do něhož jsou pojeti také *z á s t u p c o v é o n ě c h s p o l k ů* ve farnosti, které jsou ochotny k spolupráci. Toto zastoupení spolků se nazývá *a d h a e s i o* čili přimknutí ke KA. Takto přimknuté spolky si zachovají sice svou samostatnost, ale dohodnou se od případu k případu s farní radou na provedení určitých úkolů.

Nad farními radami povstane v sídle Ordinária *d i e c é s n í r a d a*, k níž se zase přimykají *s v a z y o n ě c h s p o l k ů*, které se nabídnou k spolupráci s KA. Takové budou asi u nás hlavní obrysy onoho laického sboru ve službách hierarchie a d

proelianda proelia Domini, který dostal jméno Katolická akce. Je to ovšem u nás vše dosud in fieri; musí se to pomalu rozvíjet v našich poměrech, má-li to být života schopné. Tolik ovšem jest již jisto, že musíme počítat se spolky, jejichž soustavná pastorece je znenáhla uschopní k provedení toho, co KA na nich bude žádati. V tom ohledu zasluhuje III. synodální Konstituce Synody brněnské z roku 1935 povšimnutí i v jiných diecésích.

Naše duchovenstvo stotožňovalo s počátku KA skorem výhradně s laickou výpomocí v duchovní správě. Ač je tato velmi důležitá a potřebná k oživení našich farností a i ona je zahrnuta do působnosti KA, není to přece všechno, ba ani ne to hlavní, co KA má provést k záchraně lidstva. KA musí vychovávat a vést k opětnému pokřtěnění lidské společnosti z dnešního paganismu, proto jest jí s veškerým úsilím pracovati na poli rodinné, školní a dorostenské výchovy, v oboru sociálních reforem a veřejné mravnosti. Musí hledět, aby postupně přetvořila veřejné mínění ve smyslu katolickém. Proto jest jí také zápasiti o zvelebení tisku, filmu a rozhlasu, aby tyto mohutné propagační prostředky sloužily tomuto obrodu lidské společnosti. Takové důležité úkoly svěřuje církev s plnou odpovědností znenáhla onomu sboru vybraných a důkladně vychovaných laiků, kteří tvoří diecéšní a farní rady a mají k dispozici také v těchto radách zastoupené katolické spolky. Laici stojí v čele. Hierarchie je svou asistencí jen informuje, obživuje a usměrňuje.

Na tomto určitějším podkladě lze nám také určitěji stanoviti správný poměr MD a jiných asketických kroužků ke KA.

Ačkoliv ani MD, ani TR nejsou KA, musí přece, mají-li pravého ducha, o KA se nejen zajímati, ale všemožně ji podporovati a ochotně s ní spolupracovati k dosažení oněch vznešených a svatých úkolů, které jí určili náměstkové Kristovi.

Tato podpora a spolupráce může být rozmanitá a měnit se podle okolností. Na prozíravosti, moudrosti a nezištnosti ředitelů MD, TR a jiných asketických kroužků jest, aby našli vhodné způsoby, jak by se členstvo jejich kroužků zúčastnilo této spolupráce.

1. Především hledí MD a TR velmi důkladně vychovávat své členstvo podle stanov a regulí. Vedle pořádné asketické výchovy, která jest všeho základem, nutno zdůrazniti také důkladnější náboženské vzdělání, přiměřené profánnímu vzdělání jednotlivých členů, a náležitou znalost KA a různých úkolů, které si stanovila a v dalším rozvoji své činnosti ještě stanoví.

2. Vypělí sodalové nebo terciáři mohou být povoláni jako jiní věřící církevní vrchností do farních nebo diecéšních rad. MD a TR má na tom záležet, aby své nejlepší členstvo mohli takto věnovat bezprostředním službám KA.

3. Řada dobře vychovaných sodálů nebo terciářů má se uplatnit ve stavovských organizacích a těmito obětavě a nezištně pomáhati k rozkvětu, poněvadž u nás právě stavovské spolky jsou základem pro KA. Bez nich se naše farní a diecéšní rady nemohou náležitě uplatnit. Proto záleží tolik na pořádku a dobrém duchu v našich spolicích a velmi záslužnou práci koná člen-

stvo asketických kroužků, podporuje-li kněze v důležité spolkové pastoraci.

4. Laická výpomoc v duchovní správě našich farností žádá mnoho drobné a obětavé práce, hlavně v oboru charitativně-sociálním. O takové práce se mají dělit především naše MD a TŘ. Práce časem bude tolik, že si věru nebudou překážet. Podporovat duchovní správu má být považováno dnes, zvláště ve velkých farnostech za nejvlastnější práci sodálů a terciářů. Mnohé úkoly mohou převzít jednotlivci sodalové nebo terciáři, aniž by za ně nesla odpovědnost příslušná asketická organizace. Jsou však také úkoly ve farnosti, které mohou být úplně svěřeny MD nebo TŘ, což je také žádoucí, aby tyto asketické kroužky měly svůj vlastní apoštolát, v němž by mohli cvičiti i čekatelé pod vedením zkušenějšího členstva.

5. Diecéšní radě poroste agenda znenáhla do značných rozměrů. Vedle pracovníků z povolání bude vyžadovat ještě řadu pracovníků z ochoty, nejen pro práce administrativní, ale i pro studium a koncepci různých referátů a písemností. Tu se uplatní znamenitě inteligentní členstvo MD a TŘ; podobně v ústřednách svazů katolických spolků, kterým diecéšní rada přiděluje také určité úkoly.

6. Konečně vysílá každý asketický kroužek, stejně jako katolické spolky vzdělávací svého zástupce do farní rady. Tak jsou přimknuty ke KA i tyto kroužky jako organizační jednotky a mohou i touto cestou přijímat určité apoštolské úkoly, pokud jejich členstvo není již jinak plně zaměstnáno. Jistě však může zkušený zástupce ve farní radě posloužiti radou a praktickými návrhy.

Již z tohoto stručného přehledu vysvítá, jaký význam mají MD a TŘ pro rozkvět KA, i když samy jako organizace přímo do ní nepatří. Jasno také, jak je nutno, aby tyto kroužky byly dobře vedeny, si zachovaly vůči katolickým spolkům ráz elitní a s celou opravdovostí pěstovaly duchovní život, jenž jest hlavním tajemstvím jejich úspěchů.

Doslov.

Tato poslední část „Soustavného vedení duší“ se nad očekávání značně prodloužila. Nebylo však možno stručněji látku probrati, jinak by se v některých bodech kněžím nedostávalo potřebných pokynů.

Znovu připomínám, že mi šlo o to, ukázati na MD jen jako na jednom typu asketických kroužků, jak lze těmito institucemi kolektivně vésti duše k dokonalosti a k apoštolské práci. MD byla tedy jen příkladem a většina pokynů platila i jiným asketickým organizacím, popředně Třetím řádům.

Z celého pojednání je patrné, že u nás, zvláště když nastane rozmach KA, jen takové MD a TŘ budou něco znamenati, které členstvo pečlivě vybírají a vedou k tuhé kázni a k hloubkám pravé

askese. Proto bude nutno leckterou MD nebo Terciářskou obec zreformovati, aby se staly časovými. Vracíme se všude k prvotním ideám těchto ctihodných organizací. Nikdy nemá MD nebo jiná asketická organizace nahrazovat vzdělávací spolek. Tím se již odsuzuje k živoření. Takové MD se přežily.

Poněvadž řádné vedení MD a TŘ žádá na knězi dosti času a námahy, nebude asi možno, zřizovati všude takové kroužky, neboť duchovenstvo ve farnostech je již hodně zaměstnáno duchovní správou katolických vzdělávacích spolků, se kterými naše KA rozhodně počítá. Ve mnohých menších farnostech musí se duchovní správce, zvláště je-li sám, spokojiti s individuálním vedením vybraných farníků, kteří jsou povoláni nebo mohou býti povoláni do farní rady, nebo kteří se věnují laické výpomoci v duchovní správě. Z pokynů pro vedení duší v asketických kroužcích mu velicos poslouží ve funkci asistenta při KA farní.

Za to však budou na místě a velmi časové MD a TŘ ve městech a velkých farnostech, kde katecheti a řeholníci mohou vedením asketických kroužků vydatně přispívati k rozkvětu KA. Zvláště studentské MD by konaly časem velikou věc.

*

Zakončením této V. části končí i celé pojednání o „Soustavném vedení duší“. Autor pozoruje, kolik je v tom nedostatků a kolik by bylo třeba k různým statím doplňků. Než prozatím musí stačit toto, aby naše duchovenstvo pracemi přetížené dostalo aspoň stručnou a základní orientaci o individuálním a kolektivním vedení duší ke ctnosti a k apoštolátu. Aby prakticky vědělo, co má dělati s muži a jinochy, s ženami a dívkami, kteří se obrození vracejí z exercičních kursů a touží po dalším vedení. Neposkytne-li jim tohoto vedení duchovenstvo domácí, celé utěšené hnutí exerciční vyzní u nás většinou naprázdno. Dovede-li však duchovenstvo správně zachytit tyto duše, koná velmi důležité dílo pro budoucnost království Božího u nás, buduje základy Katolické akce. Bez těchto základů vše další by nemělo ani úspěchu, ani trvání. Základy KA se kladou doma, ve zpovědnici, kde se duše vychovávají; máme-li takových duší více, doplňujeme výchovu v asketických kroužcích. Jak si v obojím máme počínati, ukázala aspoň zhruba tato práce. Kéž přinese hojně ovoce!

Literatura.

- K dalšímu studiu o vedení duší lze s prospěchem použití těchto spisů:
 Beaudenon, *Pratique progressive de la Confession et de la Direction*, 2 vol., Paris, Lethielleux. Tamtéž vyšlo i německé vydání: *Progressive Methode*, 2 Bände, asi 25 Kč.
 Saudreau, *Les degrés de la vie spirituelle*, 2 vol., Paris, Vic et Amat.
 Plus, *La direction d'après les maîtres spirituels*, Paris, Spes.
 Faber, *Progrès de l'âme dans la vie spirituelle*, Paris, Téqui.
 Scaramelli, *Unterscheidung der Geister*, Regensburg, Manz.
 Sasse, *Zielbewußte Seelenleitung*, M. Gladbach, Kühlen.

Lindworsky, Psychologie der Aszese, Freiburg i. B., Herder.
 Schulte, Was der Seelsorger von den nervösen Seelenleiden wissen muß, Paderborn, Schöningh. Tato kniha jest důležitá pro každého zpovědníka, aby správně dovedl jednati s chorými dušemi, kterých dnes je více, než se snad domníváme. I pro duchovní vedení je zde mnoho vzácných pokynů. Kniha je psána pro kněze a nahradí spoustu i nejnovější odborné literatury.

* * *

Připojuji ještě několik oprav a doplňků k literatuře, kterou jsem doporučil v předešlých částích svého pojednání o vedení duší:

1. Pro duchovní četbu školní mládeže, která pilně chodí ke stolu Páně, velmi se hodí podané dílo: Šťastné děti, Hlučín, Exerciční dům, Kč 16 váz.

2. Pro dospívající mládež byly vydány dvě cenné knihy nákladem Školských sester OSF, Praha XII., Korunní tř. 4: Tóth, Čisté dospívání, Kč 16 (pro jinochy) a Gerelyová, Dospívajícím dívkám, Kč 12.— Za to však je úplně rozebráno české vydání Schilgenových spisů: Ty a ona, jakož i Ty a on. Nelze naléztí nakladatele pro nové vydání; proto nezbyvá, než abychom používali k přednáškám německých originálů: Schilgen, Du und Sie a dalšího Du und Er, Düsseldorf, Schwann. Týž autor vydal tamtéž ještě jinou cennou knihu pro kněze Um die Reinheit der Jugend, Ein Buch über Erziehung zur Keuschheit für Eltern, Seelsorger und Erzieher.

3. K literatuře, kterou snoubencům a mladým matkám doporučujeme, patří z uvedeného nakladatelství Školských sester v Praze XII. také Sepjaté ručky v se-pja-tých rukou, katechismus náboženské výchovy dítěte do 6 let, 20 Kč. Zajisté téma nadmíru důležité pro dnešní dobu.

4. Místo latinského překladu klasičeských meditací P. De Ponte, které teď jsou již částečně rozebrány, lze doporučiti velmi vhodně a přehledně upravené německé vydání: De Ponte — Schmid, Betrachtungen über die vorzüglichsten Geheimnisse unseres Glaubens, 6 Bde, Regensburg, Manz. Podobně získala známá a hodně rozšířená rozjímání P. Meschlera o životě Krista Pána novou přehlednou a na tři svazčky rozdělenou úpravou: Meschler — van Acken, Leben Jesu, 3 Bändchen, Freiburg i. B., Herder.

5. Komu se nezamlouvá latinská sbírka Petitova kněžských rekolekcí, může voliti některou z německých nově vydaných:

Eberschweiler-Sierp, Gnade und Tugend, Warendorf i. W., Schnell,
 Schmid, Priesterkonferenzen, Regensburg, Manz.

Siepe, Ad Majora, Rekolektionen für Priester, Kvelaer, Butzon u. Bercker.

6. V literatuře exerciční jest záhodno upozorniti na tři novější sbírky materiálu pro exercicie mládeže, která opouští školu:

Bertrams, Kinderexerzitien zur Schulentlassung, Düsseldorf, Schwann,
 Gabriel, Schulentlassungsunterricht nebst Exerzitienvorträgen, Paderborn, Bonifaciusdruckerei,

Grühl, Schulentlassungsexerzitien, Wiesbaden, Rauch.

Dobrou službu prokáže také sbírka z roku 1918: Sträter, Die Heiligung der Kinderwelt, Dülmen, Laumann.

7. Nejnovější dílo exerciční, které podává všechno, co patří k plným měsíčním exerciciím podle soustavy sv. Ignáce, jest: Sierp, Hochschule der Gottesliebe, 2 Bände, Warendorf i. W., Schnell. Stojí ovšem váz. Kč 116, ale nahradí svou úplností a praktičností celou řadu jiných výkladů.

Obsah:

	Strana
Úvodem	3
1. Idea Třetích řádů	4
2. Idea Mariánských družin	6
3. Rozdíly mezi Třetím řádem a Mariánskou družinou	8
4. Co pojí Třetí řády s Mariánskými družinami	9
5. Příručky pro ředitele.	10
6. Postavení ředitelovo v MD	11
7. Vlastnosti ředitelovy	12
8. Družinské schůze	13
9. Kontrola účasti na schůzích	15
10. Družinská promluva	16
11. Náboženské úkony v Mm	18
12. Výchova k apoštolátu	19
13. Odbory v MD	19
14. Akademie v MD	21
15. Výbor MD	22
16. Volba výboru v MD	23
17. Výborové schůze čili konsulty	27
18. Čekatelství	31
19. Přijetí do MD	34
20. Vystoupení a vyloučení	35
21. Přestoupení	36
22. Obnova a zrušení	39
23. Exercie a rekolekce	41
24. Knihovny asketických kroužků	42
25. Družinské sjezdy a svazy	43
26. Poměr MD ke katolickým spolkům a k jiným asketickým kroužkům	44
27. Poměr MD ke Katolické akci	46
Doslov	48
Literatura	49

